

עיר וקדיש מז שמיא נחית

ט"ל תשכ"ח מפי זרעו

ספר
תורת הזוהר

והוא ספר הזוהר שחבר התנא האלוקי
רבן שמעון בר יוחאי זיע"א
בלשון הקודש למען ירוץ הקורא בו
מנוקד ומחולק ללמוד יומי

חלק ח'

בזוהר דא יפקון מן גלותא

והמשכילים ייהוו כזוהר הרקיע

עֲזָרֵי מַעַם ה' עוֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֵּהָר

חֵלֶק ח'

וְהוּא סֵפֶר הַזֵּהָר שֶׁחִבֵּר הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי
רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי זִיע"א
בְּלִשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ לְמַעַן יִרוּץ הַקּוּרָא בּוֹ
מִנְקֵד וּמְחוּלֵק לְלִמּוּד יוֹמֵי
לְכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה

מְזוּהָר פ' וִיצָא דף קס"ה ע"ד פ' וִישַׁב דף קצ

וּמְצוּרָף: 1. תִּיקוֹן הַכִּלְלִי, 2. תִּפִּילַת הַדֶּרֶךְ 3. תִּפִּילַת הַיּוֹדִיָּה
לְבוּרָא עוֹלָם, 4. תִּפְלָה לְפָנֵי וְאַחֲרֵי הַלִּימוּד, 5. תִּיקוֹן מַג, 6.
תִּיקוֹן מַח, 7. פְּתִיחַת אֵלֵיהוּ הַנְּבִיא

מוֹפֵץ לְלֹא מְטַרְת רֹוח כָּלֵל - לְקִירוּב הַגְּאוּלָּה בְּרַחֲמִים
וְכךְ נִסִּים יַחַד שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל אֶת סֵפֶר הַזֵּהָר הַקְּדוֹשׁ שָׁנָה בְּשָׁנָה
בְּהִילוּלַת הַרְשָׁב"

יִוצָא לְאוּר עַל יְדֵי "מִפְעַל הַזֵּהָר הָעוֹלָמִי"
בְּעִיה"ק בֵּית שְׁמַשׁ תּוֹבֵב"א
שַׁבַּת תַּשַּׁע"ד לַפ"ק

רבי שלום יהודה גראס שליט"א
האדמו"ר מהאלמין-בית שמש
חיבר למעלה מאלף ספרים
על כל מקצועות התורה

מפעל
**הזוהר
העולמי**
סניף בת ים
רחוב בר יהודה 50
בת ים יצ"ו ארץ ישראל
טל: 0527651911

נא לפרסם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובשמחות ולכל החברים וידידים לזיכוי הרבים ולזכות ללמוד תורה לשמה, וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים, ועליו נאמר "אם תוציא היקר מזולל כפי תהיה", הוא מברך והקב"ה מסכים אתו אכי"ר.

הרשב"י קובע:

"בספר הזוהר יצאו בני ישראל מהגלות ברחמים"
מחפשים מפיצים למליוני דפי הזוהר בכל העולם
מחפשים תורמים להדפיס מיליוני דפי הזוהר לחלקם
ל-15 מליון יהודים בחנם

האם יש מחשב שיוכל לחשב את הזכות הגדולה שיכולים
לזכות בכסף קטן?

גדולי הדור פסקו! תרמו אל מפעל הזוהר העולמי, (ישירות
לדפוס) והיו שותפים להצלת עם ישראל על ידי חלוקת דפי זוהר
היומי, ספרים ועלונים בחינם: **0527-651911**

הַזֶּה עַל בְּחִירַת הַשֵּׁם הַזֶּה נִקְרָא, שְׁכַתּוֹב יִשְׂרָאֵל
 אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ. שְׁנֵי שְׁמוֹת נִקְרָא – יַעֲקֹב וַיִּשְׂרָאֵל.
 בְּרֵאשׁוֹנָה יַעֲקֹב, וְאַחַר כֵּן יִשְׂרָאֵל.

הַפֶּתֶר שֶׁל הַסֵּתֶר הַזֶּה, כְּשֶׁהִיָּה בְּהַתְחַלָּה בְּסוּף
 הַזֶּה שֶׁל הַמַּחְשָׁבָה, שֶׁהוּא הַפְּרוּשׁ שֶׁל
 תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְהִיא הַתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה. וְעַל כֵּן
 נִקְרָא בְּאֵר, שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים א) הוֹאִיל מֹשֶׁה בְּאֵר אֶת
 הַתּוֹרָה. בְּאֵר הוּא לְאוֹתוֹ שְׁנִקְרָא שְׁבַע, שְׁכַתּוֹב
 וַיִּבְנֶהוּ שְׁבַע שָׁנִים. וְהֵינּוּ קוֹל גְּדוֹל.

וְסוּף הַמַּחְשָׁבָה הַזֶּה הוּא בְּאֵר שְׁבַע. וַיַּעֲקֹב
 נִכְנַס בְּרֵאשׁ הַזֶּה לְאַמוֹנָה. כִּיּוֹן שְׁנִדְבַק
 בְּאַמוֹנָה הַזֶּה, הִצְרִיךְ לוֹ לְהַבְחִן בְּאוֹתוֹ הַמְּקוֹם
 שְׁנִבְחָנוּ אֲבוֹתָיו, שְׁנִכְנַסוּ בְּשָׁלוֹם וַיֵּצְאוּ בְּשָׁלוֹם.

אָדָם נִכְנַס וְלֹא נִשְׁמַר, וְהַתְּפִתָּה אַחֲרֶיהָ, וְחָטָא
 בְּאוֹתָהּ אִשֶׁת זְנוּנִים, הִנָּחַשׁ הַקִּדְמוֹנִי. נַח
 נִכְנַס וְלֹא נִשְׁמַר, וְהַתְּפִתָּה אַחֲרֶיהָ וְחָטָא, שְׁכַתּוֹב
 וַיִּשֶׁת מִן הַיִּין וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְּגַל בְּתוֹךְ אֶהְלָה. אֲבָרְהָם
 נִכְנַס וַיֵּצֵא, שְׁכַתּוֹב וַיֵּרֵד אֲבָרָם מִצְרִימָה, וְכַתּוֹב
 וַיַּעַל אֲבָרָם מִמִּצְרַיִם. יִצְחָק נִכְנַס וַיֵּצֵא, שְׁכַתּוֹב
 וַיִּלֶךְ יִצְחָק אֶל אַבְימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה,
 וְכָתַב וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שְׁבַע.

יַעֲקֹב, כִּיּוֹן שְׁנַכְנַס בְּאַמוּנָה, הַצֵּטְרֵךְ לְהַכְנִיס
 מִנְחָה לְצַד הַהוּא, מִשּׁוֹם שְׁמִי שֶׁנִּצְלַל
 מִשָּׁם הוּא אֶהוּב וְנִבְחָר שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.
 מַה כְּתוּב? וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע, הַסֵּתֵר שֶׁל
 סוּד הָאֱמוּנָה. וַיִּלְךְ חֲרָנָה – הַצַּד שֶׁל אִשְׁתּוֹ זְנוּנִים,
 אִשָּׁה מְנַאֲפֶת.

סֵתֵר הַסֵּתֵרִים מִתּוֹךְ הַתְּקָף שֶׁל אוֹרוֹ שֶׁל יַצְחָק
 [יֵצֵא] מִתּוֹךְ שְׁמֵרֵי הַיֵּיז, יֵצֵאָה צוּרָה
 מְרַכֶּכֶת אַחַת כּוֹלֶלֶת אֶחָד זָכָר וְנִקְבָּה, אֲדָמָה
 כְּמוֹ שׁוֹשְׁנָה, נִפְרָדִים לְכַמָּה צְדָדִים וְשְׁבִילִים.
 הַזָּכָר נִקְרָא סִמָּא"ל, וְנִקְבָּתוֹ כְּלוּלָה בְּתוֹכוֹ
 תָּמִיד. כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּצַד הַקְּדוּשָׁה, כֵּן גַּם בְּצַד
 הָאֲחֵר זָכָר וְנִקְבָּה כְּלוּלִים זֶה עִם זֶה. הַנִּקְבָּה עִם
 סִמָּא"ל, נִחָשׁ, נִקְרָאת אִשְׁתּוֹ זְנוּנִים, קֵץ כָּל בְּשׂוֹר,
 קֵץ הַיָּמִים.

שְׁתֵּי רוּחוֹת רְעוּת נִדְבָּקוֹת יַחַד. רוּחַ הַזָּכָר דִּקָּה.
 רוּחַ הַנִּקְבָּה בְּכַמָּה דְרָכִים וְשְׁבִילִים
 נִפְרָדֶת, וְנִדְבָּקֶת בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ שֶׁל הַזָּכָר.
 מְקַשְׁטֶת אֶת עֲצָמָה בְּכַמָּה תְּכַשִּׁיטִים, כְּמוֹ זוּנָה,
 מְרַחֶקֶת, עוֹמְדֶת בְּרֹאשׁ הַדְרָכִים וְהַשְּׁבִילִים
 לְפִתּוֹת בְּנֵי אָדָם.

השוטה שקרב אליה, מחזיקה בו ומנשקת אותו, מוזגת לו יין המשמר של מרורת פתנים. כיון ששונה, סוטה אחריה. אחר שרואה אותו סוטה אחריה מדרך האמת, מפשיטה את עצמה מכל אותם התקונים שהיתה מתקנת לשוטה הזו.

התקונים שלה לפתות בני אדם: שערוטיה מתקנים אדמים כשושנה, פניה לבנים ואדמים, באזניה תלויים ששה תקונים של אטון מצרים, תלויים על צנארה כל חילות ארץ קדם, פיה מתקן כפתיחה דקה יפה בתקניה, לשון חדה כחרב, דבריה חלקים כשמן, שפתותיה יפות אדמות כשושנה מתוקות בכל המתיקות של העולם, לבושה ארגמן, מתקנת בארבעים תקונים חסר אחד.

שוטה [זה] שסוטה אחריה ושונה מכוס היין ועושה עמה נאופים וסוטה אחריה, מה היא עושה? משאירה אותו ישן במטה, ועולה למעלה ומלשינה עליו, ונוטלת רשות ויורדת. מתעורר השוטה ההוא, וחושב לצחוק עמה כמו בראשונה, והוא מסירה את תקניה ממנה, וחוזרת לגבור חזק שעומד כנגדו, לבוש בלבוש

שֶׁל אֵשׁ לֹוֹהֶטֶת, בְּפֶחַד חֲזֵק מִרְתַּת עֲצָמָה וְנִפְשָׁה
 עֲרָמָה, מְלֵאָה בְּעֵינַיִם מִפְּחִידוֹת, חָרַב שְׁנוֹנָה
 בְּיָדוֹ [בְּיָדָהּ]. טְפוֹת מְרִירוֹת תְּלוּיֹת מֵהַחָרַב
 הֵהִיא. הוֹרֵג אֶת הַשּׁוֹטֵה הַהוּא, וְזוֹרֵק אוֹתוֹ
 לְתוֹךְ גֵּיהֶנֶם.

יַעֲקֹב יָרַד אֵלָיָה וְהִלֵּךְ לְמִקוּמָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּלֶךְ
 חָרָנָה, וְרָאָה אֶת כָּל תְּקוּן הַבַּיִת, וְנִצַּל
 מִמָּוֶה. הַזְכָּר שְׁלֵה סְמַ"ל, הִרַע לְפָנָיו, וַיֵּרַד
 לְעָרֹךְ בּוֹ קָרַב וְלֹא יָכַל לוֹ, שֶׁכָּתוּב וַיֵּאָבֶק אִישׁ
 עִמּוֹ וְגו'. אֲזַי נִצַּל מִן הַכֹּל, וְהִשְׁתַּלֵּם בְּשִׁלְמוֹת,
 וְהִתְעַלָּה בְּדֶרֶגָה שְׁלֵמָה וְנִקְרָא יִשְׂרָאֵל. אֲזַ עָלָה
 לְדֶרֶגָה עֲלִיוֹנָה וְנִשְׁלַם בְּכֹל וְנִהְיָה הָעֵמוּד
 הָאֲמֻצָּעִי, וְעָלְיוֹ כָּתוּב וְהִבְרִיחַ הַתֵּיכֵן וְגו'.

מֵהוּ וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ? לוֹ לֹא יָכַל, אֲבָל נִגַע בְּכַף
 יָרְכוּ שֶׁהֵם נִדָּב וְאָבִיָּהוּא שֶׁיֵּצְאוּ מִיָּרְכוּ שֶׁל
 אֶהְרֹן, [בְּסִפְתֵי אֵשׁ זָרָה. וְהָרִי הִתְעוֹרְרוּ לְשִׁמְרָךְ
 מֵאִשֶׁה זָרָה וְגו', וְתִפְסָה אוֹתָם בְּרִשׁוּתָהּ. בֵּא רָאָה
 מֵה כָּתוּב בְּיַעֲקֹב הַשְּׁלֵם] [וְעַל יַעֲקֹב כָּתוּב]
 וְהִבְרִיחַ הַתֵּיכֵן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרַח מִן הַקְּצָה
 אֶל הַקְּצָה.

וַיַּחֲלִים וְהָיָה סֵלֶם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוּ מִגִּיעַ
 הַשְּׁמִימָה. הַחֲלוּם, הַמְדִרְגָּה הַשְּׁשִׁית

מֵאוֹתָן שְׁתֵּי דְרָגוֹת הַנְּבוּאָה עַד אוֹתָהּ הַדְּרָגָה, הֵן
שֵׁשׁ דְּרָגוֹת, וְעַל כֵּן הַחֲלוּם אֶחָד מִשְׁשֵׁים דְּרָגוֹת
שֶׁל נְבוּאָה. סֵלֶם, רָאָה אֶת בְּנָיו שֶׁעֲתִידִים לְקַבֵּל
תּוֹרָה בְּהַר סִינַי. סֵלֶם זֶה סִינַי [בְּגִימָטְרִיא], מִשּׁוּם
שֶׁהוּא נֶעוּץ בְּאַרְץ וְחוֹשֵׁב בְּעֵלְיָה לְשָׁמַיִם, וְכֹל
הַמְּרַכְּבוֹת [הַקְּדוּשׁוֹת] וְהַמְּחַנּוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, כֻּלָּם
יּוֹרְדִים [יְרֵדוּ] לָשֵׁם עִם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁנֶּתַן
לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה.

וְהַכֹּל רָאָה. רָאָה אֶת מִטְטְרוּ"ן זֶקֶן הַבֵּית
שֶׁשׁוּלֵט בְּכֹל אֲשֶׁר לוֹ, שֶׁהוּא עוֹמֵד
בְּשִׁלְטוֹן עַל הָעוֹלָם [הַזֶּה], בְּשִׁלְטוֹן שֶׁל שֵׁם
שַׁד"י. וְעוֹלָה לְמַעְלָה בְּעֵלִית שֵׁם רַבּוֹנוֹ הוּי"ה,
הַמְּקוֹם שֶׁיַּעֲקֹב הַשְּׁלֵם בּוֹ לְאַחַר מִכֵּן. וְרֵאשׁוֹ שֶׁל
שֵׁם שַׁד"י הוּא י', וְזֶה מְגִיעַ הַשְּׁמַיְמָה. כִּיּוֹן
שֶׁהַגִּיעָה וְעֵלְתָה הָאוֹת הַזֹּאת לְמְקוֹם הַהוּא, הַשְּׁלֵם
יִנְקֶרָא בְּאוֹתוֹ שֵׁם שֶׁל רַבּוֹנוֹ הוּי"ה.

וְהַגִּיה מְלֶאכִי אֱלֹהִים עֲלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. אוֹתָם
הַמְּלֶאכִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁקְּרוּבִים לְמַלְכוּת
עוֹלָם, וְאוֹתָם הָאַחֲרִים שְׁאִינָם קְרוּבִים יּוֹרְדִים.
וְעוֹד, בּוֹ הֵם עוֹלִים וְיּוֹרְדִים. כְּשֶׁהוּא עוֹלָה,
עוֹלִים עִמּוֹ. כְּשֶׁהוּא יּוֹרֵד, יּוֹרְדִים עִמּוֹ. מְלֶאכִי
אֱלֹהִים – שְׁתֵּים עָשָׂר מְרַגְלִיּוֹת טוֹבוֹת, וְהֵן:

מיכא"ל, קדמיא"ל, פדא"ל, גבריא"ל,
 צדקיא"ל, חסדיא"ל, רפא"ל, רזיא"ל,
 סטורי"ה, נוריא"ל, יפיא"ל, ענא"ל. אַלְפֵי
 שְׁנָאָן, שְׁנָאָן - שׁוֹרֵר נְשׁוֹר אַרְיִי"ה. וְ אָדָם,
 כּוֹלֵל זְכוֹר וְנִקְבָּה. וְהֵם עוֹלִים כְּשֶׁהוּא עוֹלָה,
 וְאֵלוֹ יוֹרְדִים כְּשֶׁהוּא יוֹרֵד.

וְעוֹד, כָּל אוֹתָם שְׁשׁוּלְטִים בְּשִׁלְטוֹן הָעוֹלָם הַזֶּה
 עוֹלִים עַל יְדוֹ, וְכָל אוֹתָם שְׁיּוֹרְדִים יוֹרְדִים
 עַל יְדוֹ, כְּלָם בְּסִלְמֵ הַזֶּה. הוֹי"ה שׁוֹלֵט עַל הַכָּל,
 שְׁכָתוּב וְהִנֵּה ה' נָצַב עָלָיו. כְּשֶׁהִתְעוֹרַר, כְּתוּב אֵין
 זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם. בֵּית
 אֱלֹהִים וְדַאי, וְהוּא הַשְּׁעַר לְהַכְנִס פְּנִימָה, שְׁכָתוּב
 (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שְׁעָרֵי צְדָק אֲבוֹא בָם אוֹדָה יְהוָה
 זֶה הַשְּׁעַר לַה'. זֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם הַכָּל אֶחָד.

וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בְּשָׂדֵה וְהִנֵּה שֵׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי
 צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ. בְּאֵר - הַדְּרָגָה שֶׁל אֲדוֹן
 כָּל הָאָרֶץ. בְּשָׂדֵה - שְׂדֵה הַתְּפוּחִים הַקְּדוּשִׁים.
 שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן - שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת
 קְדוּשׁוֹת מְתַקְנוֹת עַל אוֹתָהּ הַבְּאֵר, וְהֵן נְצַח
 וְהוֹ"ד וְהִסּוּד שֶׁל הָעוֹלָם. וְאֵלוֹ מוֹשְׁכוֹת מִים
 מְלַמְעֵלָה וּמְמַלְאִים אֶת הַבְּאֵר הַזֹּאת.

מישום שְׁהַמְקוֹר הַהוּא, יְסוּד הָעוֹלָם, כְּשׁוֹרָה
 בְּבֵאֵר הַזֶּה, הוּא עוֹשֶׂה פְּרוֹת וְנוֹבֵעַ
 תְּמִיד, וְאוֹתָהּ הַבֵּאֵר מְתַמְּלָאת מִמֶּנּוּ. כִּיּוֹן
 שְׁהַתְּמַלְאָה, וְדַאי כִּי מִן הַבֵּאֵר הַזֶּה יִשְׁקוּ
 הָעֵדְרִים, אֵלּוּ הֵם כָּל הָאוּכְלוֹסִים וְהַמְּחַנּוֹת
 הַקְּדוּשִׁים, שְׁכָלָם מְשָׁקִים וְשׁוֹתִים מֵהַבֵּאֵר הַזֶּה,
 וְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ.

וְהָאֵבֶן גְּדֻלָּה עַל פִּי הַבֵּאֵר – זֶה הָאֵבֶן שֶׁמִּמֶּנָּה
 כּוֹשְׁלִים בְּנֵי הָעוֹלָם, אֵבֶן נֶגֶף וְצוֹר
 מְכֻשׁוֹל, שְׁעוֹמְדַת תְּמִיד עַל פִּי הַבֵּאֵר הַזֶּה, עַל
 פְּקֻדָּתָהּ לְתַבֵּעַ הַדִּין שֶׁל כָּל הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יֵרֵד מִזּוֹן
 וְטוֹב לְעוֹלָם.

וְנֶאֱסָפוּ שְׁמָה כָּל הָעֵדְרִים. לֹא כְּתוּב וְנֶאֱסָפוּ
 שְׁמָה הָעֵדְרִים, אֲלָא כָּל הָעֵדְרִים.
 הַמְּחַנּוֹת הַקְּדוּשִׁים לְמַעְלָה וְהַמְּחַנּוֹת הַקְּדוּשִׁים
 לְמַטָּה. אֵלּוּ בְּשִׁירִים וְתִשְׁבָּחוֹת לְמַעְלָה, וְאֵלּוּ
 בְּתַפְלוֹת וּבִקְשׁוֹת לְמַטָּה. אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִיַּד וּגְלָלוּ
 אֶת הָאֵבֶן מֵעַל פִּי הַבֵּאֵר. מְגַלְגְּלִים אוֹתָהּ
 וּמַעֲבִירִים אוֹתָהּ מִן הַקֹּדֶשׁ וּמְסַתְּלָקֶת מִן הַדִּין.
 מִיַּד וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֶּאֱן. נוֹסְעִים מְלֹאכִים עֲלֵיוֹנִים
 לְמַעְלָה, וְנוֹסְעִים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה.

אַחַר כֶּף וְהַשִּׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן, עַל פְּקֻדַת הַבָּאָר
 הַזֶּה, שֶׁתְּהִיָּה מְעַטְרַת [מְזַמְנַת] לְפָנָיו
 וּלְתַבַּע הַדִּין שֶׁל הָעוֹלָם, לְהַנְהִיג הָעוֹלָם בְּדִין,
 וְכֶף צָרִיךְ, שֶׁהָרִי אֵין הָעוֹלָם יְכוּל לְעַמֵּד אֶלֶּא עַל
 דִּין, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה בְּאַמַּת וּזְכוּת.

בִּיּוֹן שֶׁנִּשְׁלַם יַעֲקֹב, לֹא הִצְטַרֵּךְ לְאֶבֶן הַזֶּה
 סִיּוּעַ אַחֵר. מַה כָּתוּב? וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל
 אֶת הָאֶבֶן. וַיִּגַּל וַיְגַלְלוּ, וְלֹא כָתוּב וַיִּסֵּר וְהִסִּירוּ,
 אֶלֶּא [וַיִּגַּל] וַיְגַלְלוּ, הֵינּוּ הָעֲרֵבּוּב שֶׁל הַשָּׁטָן
 שֶׁמְעַרְבְּבִים אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יוּכַל לְקַטְרֵג. וַיַּעֲקֹב
 לְבַדּוֹ, לֹא הִצְטַרֵּךְ לְסִיּוּעַ אַחֵר, אֶלֶּא הוּא
 לְבַדּוֹ. שֶׁהָרִי יַעֲקֹב הָיָה בְּחִיר הָאֲבוֹת. שֶׁפִּיּוֹן
 שֶׁיְכוּל לַעֲשׂוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, יְכוּל לְמַעֲלָה, וּבְכֹל
 צָרִיךְ מַעֲשֶׂה.

שְׁנַי עוֹלָמוֹת יִרְשׁ יַעֲקֹב - אֶחָד הָעוֹלָם שֶׁנִּגְלָה,
 וְאֶחָד הָעוֹלָם שֶׁהִתְכַּסָּה, כְּמוֹ שֶׁהֵם מִמֶּשׁ.
 מֵאֶחָד יֵצְאוּ שְׁשֵׁה שְׁבָטִים, וּמֵאֶחָד יֵצְאוּ שְׁנַי
 שְׁבָטִים. הָעוֹלָם הַמְּכֻסָּה הוֹצִיא שְׁשֵׁה צְדָדִים,
 וְהָעוֹלָם הַמְּגֻלָּה הוֹצִיא שְׁנַי שְׁנַי, וְאוֹתָם שְׁנַי
 הַכְּרוּבִים שֶׁתַּחֲתֶיהָ. וַיַּעֲקֹב נִמְצָא בֵּין שְׁנַי
 עוֹלָמוֹת, בְּדַמּוֹתָם מִמֶּשׁ, וּמִשּׁוֹם כֶּף כָּל דְּבָרֵי
 לְאֵה הָיוּ בְּנִכְסָה, וְשֶׁל רַחֵל בְּהַתְּגַלּוֹת.

משנה. בני עליון, קדושים עליונים, ברוכי
 [נבחרים] העולם, מח האגוז, התפנסו
 לדעת. הנה צפור יורדת בכל יום, מתעוררת בגן.
 שלהבת אש בכנפיה, בידיה שלש מגרפות
 שנונות פחרב, מפתחות של גנזים ביד ימין.

קורא בחיל ואומר: מי מכם שפניו מאירות,
 שנכנס ויצא והחזיק בעץ החיים, הגיע
 לענפיו, אחז בשרשיו, אכל מפריו המתוק
 מדבש, נותן חיים לנפש ורפואה לעצמו?

השמר מהרהור רע, מהרהור שמשקר בעץ
 החיים, מטמא הנהר והנחל המקור של
 ישראל, שנותן מות לנפש ושבר לעצמו, אין לו
 כלל קיום.

ההרהור שטמא אותו המקור שלו, עושה
 עץ של שקר, משום שאותו
 ההרהור עולה ומחליף נפש תחת נפש. עץ
 החיים מסתלק, ועץ המות מחזיק בו, מושך
 משם הנפש.

אוי לו שנעקר בהרהור שהוא מתוך עץ החיים
 ונדבק בעץ המות, אין בו ענפים, לא רואה
 טוב לעולמים, הוא יבש בלי לחות כלל, פריו מר

כַּלְעֵנָה, עָלְיוּ נֹאמֵר (ירמיה יז) וְהָיָה כְּעָרְעָר כְּעָרְכָה
וְלֹא יֵרָאֶה כִּי יָבֹא טוֹב וְגו'.

מִשּׁוּם שֶׁהָרְהוּר טוֹב עוֹלָה לְמַעְלָה, אוֹחֵז בְּעֵץ
הַחַיִּים, מַחְזִיק בְּעַנְפָיו, אוֹכֵל מִפְּרִיו, כֹּל
הַקְּדוּשׁוֹת וְכֹל הַבְּרָכוֹת יוֹצְאוֹת מִמֶּנּוּ, מוֹרִישׁ
חַיִּים לְנַפְשׁ וּרְפוּאָה לְעַצְמוֹ, עָלְיוּ נֹאמֵר (שם) וְהָיָה
כְּעֵץ שְׂתוּל עַל מַיִם וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שָׂרְשָׁיו וְלֹא
יֵרָאֶה כִּי יָבֵא חֵם וְגו'.

כִּי דְבָרֵי הָעוֹלָם הוֹלְכִים אַחַר הַמַּחְשָׁבָה
וְהַהֲרָהוּר, וְעַל כֵּן (ויקרא יא) וְהִתְקַדְּשִׁיתָם
וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים, מִשּׁוּם שֶׁכֹּל הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁל הָעוֹלָם
מוֹצִיא וּמוֹשֵׁף בְּהָרְהוּר טוֹב.

מִי שֶׁנִּטְמָא בְּהָרְהוּר רַע, כְּשֶׁבֵּא לְהַזְדַּוֵּג עִם
אִשְׁתּוֹ וְשֵׁם רְצוֹנוֹ וְהָרְהוּרוֹ בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת,
זוֹרֵעַ זֶרַע בְּהָרְהוּר אַחֵר, זֶהוּ שֶׁמַּחְלִיף אֶת
הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנִים שֶׁלְמַעְלָה, הַדְּרָגָה שֶׁל קִדְשׁ
בְּעִבּוּר הַדְּרָגָה שֶׁל הַטְּמְאָה. כִּמוֹ שֶׁהָרְהוּר
שֶׁלוֹ עוֹשֶׂה חֲלוּפִים לְמַטָּה, אֵף כֵּן עוֹשֶׂה
חֲלוּפִים לְמַעְלָה.

כִּמוֹ שֶׁגּוֹפּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ בֵּן שְׁיולִיד נִקְרָא בֵּן
תְּמוּרָה, כֵּן גַּם בְּנַפְשׁ נִקְרָא בֵּן תְּמוּרָה,

שְׁהָרִי לֹא מוֹשֵׁף מְשִׁיכָה קְדוּשָׁה בְּהִרְהוּר הַהוּא,
וְנִפְשׁוּ מִתַּחֲלָפֶת בְּדַרְגָּה אַחֲרָת.

יַעֲקֹב הַשְּׁלֵם שֶׁל הַכֹּל, גְּלוּי לִפְנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא שֶׁכֵּל דְרָכָיו הָיוּ בְּאַמֶּת, וְהִרְהוּר שֶׁל
אַמֶּת הִרְהוּר תָּמִיד בְּכֹל, בְּאוֹתוֹ הַלֵּילָה שֶׁשָּׁמַשׁ עִם
אֲשֶׁתוֹ לֵאמֹר, הִרְהוּר שְׁלוֹ הִיָּה בְרַחֲלִי. מְשַׁמֵּשׁ עִם
לֵאמֹר וַחֲוֹשֵׁב עַל רַחֲלִי. וְהַמְקוֹר שְׁלוֹ הֵלֶךְ בְּהִרְהוּר
הַהוּא שְׁלוֹ.

וְלֹא לְדַעַת, שְׁהָרִי לֹא הִיָּה יוֹדֵעַ, מְשׁוּם כֶּף לֹא
עָלָה רְאוּבֵן בְּשֵׁם. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהִיָּה
יוֹדֵעַ, הִרְאָה לּוֹ וְאָמַר, רְאוּ בֵן שְׁנוּלָד בְּעוֹלָם.
וְעַל כֵּן כָּתוּב (ירמיה כג) אִם יִסְתַּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים
וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ. אֵל תִּקְרִי אֶרְאֶנּוּ אֶלֶּא אֶרְאֶנּוּ,
שִׁיִּסְתַּכְּלוּ בּוֹ. וּמְשׁוּם שְׁהַתְגַּלָּה לִפְנֵי הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא שְׁהָרִי זֶה הִיָּה לֹא לְדַעַתוֹ וּבְדַרְךְ אַמֶּת
הִרְהוּר בְּרִצּוֹנוֹ יַעֲקֹב, לֹא נִפְסַל מִתּוֹךְ הַשְּׁבָטִים
הַקְּדוּשִׁים, שְׁאֵם לֹא כֶּף - הִיָּה נִפְסָל.

וּמְשׁוּם שְׁהִרְהוּר הוּא עֶקֶר וְעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה,
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהִיָּה יוֹדֵעַ אוֹתוֹ
הִרְהוּר בְּמָקוֹם שְׁנֹדֵבֵק, בְּאוֹתָהּ הַטָּפָה
הִרְאִשׁוּנָה נִשְׁמָרָה לּוֹ הַבְּכוֹרָה, שְׁכָתוּב (ד"ה א-ב)

כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְגו'. נִתְּנָה בְּכוֹרְתּוֹ לְיוֹסֵף. בְּאוֹתוֹ
מָקוֹם שֶׁהִרְהוֹר הֶלֶךְ וְנִדְבַק בַּטָּפָה הֵיחָא, שָׁם
נִדְבַק וְנִמְסְרָה אוֹתָהּ הַבְּכוֹרָה, וְנִטְּלָה הַבְּכוֹרָה
מֵרְאוּבֵן, וְנִמְסְרָה לְמָקוֹם שֶׁהִרְהוֹר נִדְבַק בָּהּ.
בְּרַחֵל הִרְהוֹר וְנִדְבַק הָרְצוֹן - בְּרַחֵל נִדְבְּקָה
הַבְּכוֹרָה, וְהַכֵּל חָזַר אַחַר הִרְהוֹר וְהִמְחִשְׁבָּה.
כְּמוֹ כֵּן הִרְהוֹר וְהִמְחִשְׁבָּה עוֹשִׂים מַעֲשֵׂה,
וְנִמְשְׁכֵת מְשִׁיכָה בְּכֹל מָה שֶׁנִּדְבַק אָדָם
בִּסְתֵר, שְׁכָתוּב (דְּבָרִים כ"ה) לֹא תִהְיֶה אִשֶׁת הַיָּמִת
הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָה יָבֵא עָלֶיהָ. וְכֵן צָרִיף
הִרְהוֹר וְרְצוֹן לְהִתְדַבֵּק, וּבְאוֹתוֹ הָרְצוֹן וְהִמְחִשְׁבָּה
מוֹשֵׁף מְשִׁיכָה וְעוֹשֵׂה הַמַּעֲשֵׂה שֶׁצָּרִיף, וְלֹא יִכְלֶה
שֵׁם הַיָּמִת מִן הָעוֹלָם.

וְיִסְתֵּר זֶה, (אִיּוֹב ל"ד) אִם יֵשִׁים אֵלָיו לְבוֹ רִחוּ
וְנִשְׁמְתוּ אֵלָיו יֹאסֵף. שֶׁהָרִי וְדָאִי הָרְצוֹן
וְהִמְחִשְׁבָּה מוֹשְׁכִים מְשִׁיכָה וְעוֹשִׂים מַעֲשֵׂה בְּכֹל
מָה שֶׁצָּרִיף. וְעַל כֵּן בִּתְפִלָּה צָרִיף רְצוֹן וְהִרְהוֹר
לְכוּן, וְכֵן בְּכֹל אוֹתָן הָעֲבוּדוֹת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא - הִרְהוֹר וְהִמְחִשְׁבָּה עוֹשִׂים מַעֲשֵׂה,
וּמוֹשְׁכִים מְשִׁיכָה בְּכֹל מָה שֶׁצָּרִיף.

וַיִּלְךְ רְאוּבֵן בְּיָמֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמָּצָא דוּדָאִים
בַּשָּׂדֶה וְגו'. שְׁנִינּוּ, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אֵין

מִתְבָּרַכַת אֶלָּא בְּצַד יְמִין, וּמְשׁוּם כְּף, בְּעוֹד
שְׁמֵתְעוֹרֵר הַיְמִין לְכוּס שֶׁל בְּרָכָה, הַשְּׂמָאל לֹא
תְסִיעַ לְשֵׁם, שְׁהָרֵי הַיְמִין מוֹצֵא עֲלֶיהָ בְּכוּס הַהֵיא
לְעוֹרֵר כָּלפִי הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן.

וְהַפְתָּר הַזֶּה, וַיִּלְךְ רְאוּבֵן, זֶה צַד הַדְּרוּם, מְשׁוּם
כְּף דִּגְלוּ בְּדְרוּם, שֶׁהוּא רֹאשׁ לְשָׁנִים
עָשָׂר הַתְּחוּמִים, וּתְשׁוּקָתוֹ שֶׁל צַד הַדְּרוּם לְמִצָּא
עֲלֶיהָ וּתְקוּבָת לְגִבְיָהּ לְבָרֵךְ אוֹתָהּ.

מַה כְּתוּב? וַיִּמְצָא דוּדָאִים בְּשָׂדֵה. הֵלֶךְ לְחַפֵּשׂ
בְּכָל אוֹתָם הַגְּנֻזִים שָׁלָה, וּמִצָּא בְּשָׂדֵה הַזֶּה
אוֹתָם הַדוּדָאִים, וְעֲלִיָּהֶם נֶאֱמַר הַדוּדָאִים נִתְּנוּ
רֵיחַ, וְאוֹתָם שְׁנֵי כְּרוּבִים שֶׁהֵם הַתְּקוּנִים שָׁלָה,
לְהַעִיר הַתְּעוֹרְרוֹת לְמַעְלָה, שְׁהָרֵי בְּכָל אוֹתָם
הַתְּקוּנִים שֶׁל הַשָּׂדֵה הַזֶּה אֵין תְּקוּן שְׁיַעוֹרֵר כָּלפִי
מַעְלָה, רַק הַכְּרוּבִים.

מַתִּי צַד הַדְּרוּם מְתַעוֹרֵר אֵלֶיהָ לְמִצָּא עֲלֶיהָ לְבָרֵךְ
אוֹתָהּ? בֵּימֵי קִצִּיר חֲטִיִּם, בְּזִמְן שְׂמַחֲלֶקֶת
חֶלֶק שָׁלָל לְאוּכְלוּסִיָּהּ, וְכָל קוֹצְרֵי הַשָּׂדֵה. מִיָּד –
וַיָּבֵא אֹתָם אֶל לְאָה אִמּוֹ. מַעְלָה רֵיחַ
וְהַתְּעוֹרְרוֹתָם לְעוֹלָם הָעֲלִיוֹן, הָעוֹלָם הַנִּכְסָה,
מְשׁוּם שְׂמַעִיר [שְׁיַעוֹרֵר] בְּרָכוֹת לְעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן.

וְכַאֲשֶׁר מִתְבָּרַכַת, אוֹתָם הַדּוֹדָאִים לוֹקְחִים
 וְנוֹתְנִים לְכָל הָעוֹלָמוֹת, שְׁכַתּוֹב
 הַדּוֹדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ וְעַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגָדִים.
 כַּאֲשֶׁר הֵם נִתְּנוּ רִיחַ, אוֹתוֹ הָרִיחַ לוֹקַח אוֹתוֹ
 צַד הַדְּרוֹם לְהִתְעוֹרֵר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. מִיָּד –
 עַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגָדִים, וְכָל טוֹב לֹא חָסַר
 [הַכֹּל] מִהָעוֹלָם.

הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן לֹא מִתְעוֹרֵר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן,
 אֲלֵא כְּשֵׁאוֹתָם דּוֹדָאִים נוֹתְנִים רִיחַ
 לְיָמִין. כִּיּוֹן שֶׁהֵם נוֹתְנִים רִיחַ לְיָמִין, וְהַיָּמִין
 מִתְעוֹרֵר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, מִיָּד הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן
 מִתְעוֹרֵר לְשֶׁאֵל מַה שְּׁצָרִיךְ. מַה כְּתוֹב? וְתֹאמַר
 רַחֵל אֵל לֵאמֹר תְּנֵי נָא לִי מִדּוֹדָאִי בְּנֵךְ. תֵּן לִי
 בְּרָכוֹת מֵאוֹתָהּ הַהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁל אוֹתָם דּוֹדָאִים
 שֶׁמִּתְעוֹרֵר לְצַד הַיָּמִין.

אִז הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן בְּשִׂמְחָה, בְּשַׁעֲשׂוּעַ, מְשִׁיב
 אֵלֶיהָ, וְאוֹמְרַת הַמַּעַט קִחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, כָּאִם
 אֵל בְּתָהּ. וְאִם כֵּן, בַּעֲלָהּ שֶׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוּא
 יַעֲקֹב? לֹא כֵּן, אֲלֵא תְּשׁוּקַת הָאָב תְּמִיד אֵינָהּ
 אֲלֵא כִּלְפֵי הַבֵּת הַזֶּה, [שֶׁהִיא] שֶׁהַבֵּת הַזֶּה אֶהְבֵּתוּ
 אֵלֶיהָ תְּמִיד, מִשּׁוֹם שֶׁהִיא בֵּת יְחִידָה בֵּין שְׁשֵׁה
 בָּנִים, וְלִכְּל אוֹתָם שֵׁשֶׁת הַבָּנִים חֵלֶק לָהֶם חֲלָקִים

ואוצרות ומתנות, וְלֹא לֹא חֶלֶק, וְאֵין לָהּ יִרְשָׁה
כָּלוּם, וְעַל כָּל זֶה הוּא מְשַׁגֵּיחַ בָּהּ בְּתִשְׁוֹקָה
וְאַהֲבָה יוֹתֵר מִן הַכֹּל.

בְּאַהֲבָה שְׁלוֹ הוּא קוֹרֵא לָהּ בֵּת. לֹא הִסְפִּיק לוֹ
זֶה, וְקָרָא לָהּ אָחוֹת. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה,
קָרָא לָהּ אִם בְּשֵׁם אִמּוֹ. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה, קָרָא
לָהּ בְּשֵׁמוֹ, שְׁכָתוֹב וְהִחְכְּמָה מֵאֵין תִּמְצָא, חֲכָמָה
וְדַאי. וְעַל כֵּן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן אוֹמֵרֵת לָהּ, הַמַּעֲט
קִחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, שְׁכָל אֶהְבְּתוֹ נִמְשָׁכָה לְךָ אֶלְיָךְ.
וְעַל זֶה, בְּשַׁעֲשׂוּעַ וְאַהֲבָה הָאֵם אֶל הַבֵּת.

מַה הִיא מְשִׁיבָה? לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלֵּילָהּ. בְּכָל
מָקוֹם לָכֵן הִיא שְׁבוּעָה. יִשְׁכַּב, מַה זֶה
יִשְׁכַּב? אֵלֹא שְׁכִיבָה בְּכָל מָקוֹם הִיא תִּקּוֹן הַנִּקְבָּה
לְזָכֵר לְהַכְנִיס בָּהּ צִיּוֹר שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת. וְזֶהוּ
יִשְׁכַּב, י"ש כ"ב. י"ש זֶהוּ הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, [כ"ב
סוּד] הַסּוּד שֶׁל הַתּוֹרָה, נִקְדָּה טְמִירָה
שְׁמֵתְעוֹרְרִים אֵלֶיהָ כ"ב אוֹתִיּוֹת. וְזֶהוּ יִשְׁכַּב.
י"ש - הָעוֹלָם הַבָּא, שְׁכָתוֹב (מִשְׁלֵי א) לְהַנְחִיל
אוֹהֲבֵי יֵשׁ. כ"ב - נִקְדָּה עֲלִיוֹנָה שְׁמִכְנִיסָה כָּל
כ"ב הָאוֹתִיּוֹת, הַסּוּד שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה. וְזֶהוּ יִשְׁכַּב.
לֹא כְּתוֹב יִשְׁכַּב עִמָּךְ יַעֲקֹב, אֵלֹא יִשְׁכַּב עִמָּךְ,
אוֹתוֹ הַטְּמִיר שְׁרָאוּי לְהַתְעוֹרֵר אֶלְיָךְ, וְהַכֹּל

בְּהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁל אוֹתָם [שְׁכַלְם] דּוֹדָאִים, וְהַכֹּל
כְּתוּב בְּאַהֲבָה.

וַיִּבֵּא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעָרֵב. וַיִּבֵּא יַעֲקֹב - זֶה
תְּפִאֲרַת הַקְּדוּשָׁה, מֵאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה
שְׁלֹקַחַת אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת, שְׁכָתוּב בּוֹ אֲשֶׁר
בְּרָכוּ ה'. בְּעָרֵב, לָמָּה בְּעָרֵב? אֲלֵא בְּעָרֵב
שְׁכָתוּב (בראשית כד) וַיֵּצֵא יַצְחָק לְשׁוּחַ בַּשָּׂדֶה
לְפָנֹת עָרֵב. בְּזִמְן שֶׁהִתְעוֹרֵר יַצְחָק אָבִיו לַשָּׂדֶה
הַזֶּה וְלָקַח אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי יַצְחָק לֹא מִתְעוֹרֵר
לַשָּׂדֶה הַזֶּה. כִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּלַּק יַעֲקֹב מִשָּׁם בְּעָרֵב,
הַשָּׂאִיר אֶת הַשָּׂדֶה הַזֶּה לְיַצְחָק אָבִיו, וְהוּא עָלָה
בְּאוֹתוֹ הַזִּמְן לְמַעְלָה.

מָה כְּתוּב? וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ. הָאֵם
הַעֲלִינָהּ, לִבֵּן הַיְחִיד. וַתֹּאמֶר אֵלַי תְּבוּא,
תַּחַת כְּנָפֵי, לְבָרֶךְ אוֹתָךְ וְלִהְרוֹת אוֹתָךְ
בְּתַפְנוּקִים וְעִדּוּנִים עֲלִיּוּנִים. הִנֵּה עֵת רְצוֹן וְעִנֵּג
לְתַת לָךְ נַחַת רוּחַ עֲלִיּוּנָה לְאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה טָרַם
שִׁישְׂרָף בַּחֲזֵק שֶׁל יַצְחָק.

כִּיּוֹן שְׁלֹקַחַת אֶת יַעֲקֹב תַּחַת כְּנָפֵיהָ, אֲזִי וַיִּשְׁכַּב
עִמָּה בְּלִילָה הוּא. הוּא - שְׁנִסְתֵּר מִן הַכֹּל.
הוּא - שְׁכַל הַבְּרָכוֹת וְכֹל הַקְּדוּשׁוֹת יוֹצְאוֹת

מַשֵּׁם. לֹא כָּתוּב יַעֲקֹב, אֲלֵא הוּא, מִי שְׂרָאוּי
לְהַתְעוֹרֵר אֵלֶיהָ.

וְטָרָם מְזַמֵּן אֵלֶיהָ תַּחַת כְּנַפֶּיהָ, מִי שְׁלוֹקֵחַ אוֹתָם
הַקְדוּשִׁים [הַקְדוּשׁוֹת] וְהַבְּרָכוֹת, לֹא
מִתְמַלֵּא מִהִנְקָדָה הַטְּמִירָה, הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן
הַהוּא. וְעַל כֵּן הַדּוֹדָאִים מְעוֹרְרִים הַכֹּל, וְהַכֹּל
כְּמוֹ שְׁסוּד עֲלִיוֹן. רְאוּבֵן, מַה זֶה רְאוּבֵן? הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא שֵׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ, שְׁכָתוּב (תהלים מו) לְכוּ
חֲזוּ מַפְעָלוֹת ה' אֲשֶׁר שֵׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ.

וַיִּקַּח לוֹ מִקַּל לְבָנָה וְגו'. מִשְׁנָה. הַרְצוֹן שֶׁל
הַמַּעֲשֵׂה, קִשְׁרֵי הָאֲמוּנָה, קוֹל הַקּוֹל שֶׁל
הַקּוֹלוֹת, מִתְעוֹרֵר מִמַּעְלָה לְמַטָּה. אָנוּ הָיִינוּ
פְּתוּחֵי עֵינַיִם. הַגִּלְגָּל סוֹבֵב מִמַּעְלָה לְכַמָּה
צְדָדִים, קוֹל שֶׁל גְּעִימוֹת הַתְעוֹרֵר. הַתְעוֹרֵרוּ
יְשָׁנִים נִרְדָּמִים שְׁשָׁנָה בְּנַחֲרֵיהֶם, וְלֹא יוֹדְעִים
וְלֹא מְסַתְּפָלִים וְלֹא רוֹאִים, אֲטוּמֵי אֲזַנִּים, כְּבָדִי
לֵב, יְשָׁנִים וְאֵין יוֹדְעִים, הַתּוֹרָה עוֹמֶדֶת לְפָנֶיהֶם
וְלֹא מִשְׁגִּיחִים וְלֹא יוֹדְעִים בְּמָה מְסַתְּפָלִים,
רוֹאִים וְלֹא רוֹאִים. הַתּוֹרָה מְרִימָה קוֹלוֹת:
הַסְתַּכְּלוּ טַפְשִׁים, יִפְתְּחוּ הָעֵינַיִם וְתִדְעוּ. אֵין מִי
שִׁישְׁגִיחַ, אֵין מִי שִׁירְכִין אֲזַנוֹ. עַד מָתִי תִהְיוּ

בְּתוֹךְ הַחֲשֵׁכָה שֶׁל רְצוֹנְכֶם? הִסְתַּכְּלוּ לְדַעַת,
וַיִּתְגַּלֶּה לְכֶם הָאוֹר הַמְּאִיר.

בְּזִמְן שִׁיעֶקֶב הַשָּׁלֵם, מִתּוֹךְ הַצָּרָה שֶׁל הָאָרֶץ
וְרִשּׁוֹת אַחֲרֶת, בְּתוֹךְ דְּרָגוֹת זְרוֹת דְּחָה אֶת
כָּלָם, וּבָחַר חֵלֶק גּוֹרְלוֹ וּנְחָלָתוֹ, הָאוֹר מִתּוֹךְ
הַחֲשֵׁכָה, חֲכָמָה מִתּוֹךְ הַטְּפָשׁוֹת, וְכִבֵּד אֶת רְבוּנוֹ,
כְּשֶׁהָיָה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הָרִשּׁוֹת שֶׁל אֵל זֶר. עַל כֵּן
כָּתוּב (ישעיה כט) לֹא עָתָה יְבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עָתָה
פָּנְיוֹ יִחְרָו.

וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב (בראשית ל), בָּחַר לוֹ לְחֻלְקוֹ
וּלְגוֹרְלוֹ, מִקַּל לְבִנְיָה לַח, צַד יָמִין, גּוֹן
לְבָן. לַח, הוּא צַד שֶׁל הַמַּיִם. וְלוֹז, זֶה צַד שֶׁל
הַשָּׂמַאל, אָדָם כּוֹרֵד. וְעַרְמוֹן, כָּלוּל זֶה בְּזֶה. וְכָלָם
אוֹחֲזוּ הַיָּמִין הַלְבָן בְּצַבְעוֹ וְעוֹלָה בָהֶם, שְׁכַתוֹב
מִחֲשֵׁף הַלְבָן, שְׂאֵף עַל גַּב שְׂאוֹחֲזוּ לְשֵׁנֵי הַצְּדָדִים,
לוֹקַח [נוֹטָה] חֻלְקוֹ לְצַד יָמִין, וּנְחַקֵּק בְּכָלָם, בְּצַד
זֶה וּבְצַד זֶה, אִזּוּ נִקְרָא גִבְרַת שָׁלֵם, שָׁלֵם בְּכָל.

מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? (שם) וְהָיָה בְּכָל יַחַם הַצֵּאן
הַמְקַשְׁרוֹת וְשֵׁם יַעֲקֹב אֶת הַמְקַלּוֹת וְגו'.
סֵתֵר הַסְּתָרִים לְחֲכָמֵי לֵב נִמְסָר. בְּתוֹךְ מַחֲנוֹת
עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים יֵשׁ מְדַרְגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת אֵלּוֹ עַל

אֱלוֹ, אֱלוֹ פְּנִימִיִּים וְאֱלוֹ לְבַחוּץ. אֱלוֹ הַפְּנִימִיִּים
 מִתְחַבְּרִים בְּמֶלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, וּמִתְחַבְּרִים בְּיִשְׂרָאֵל,
 בְּנִים קְדוֹשִׁים לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֱלוֹ נִקְרְאוּת
 הַצֵּאֵן הַמְּקַשְׂרוֹת, מַחְנוֹת שֶׁל אֱלוֹ מְקַשְׂרוֹת,
 מַעֲלָה וּמְטָה.

בְּשִׁעָה שֶׁהַתְּשׁוּקָה שְׁלֵהֶם לְגַבֵּי הַזְּהַר הָעֲלִיּוֹן
 שְׁלִמְעָלָה, עֲמוּד הָאֲמִצְעִי, יַעֲקֹב
 הַשְּׁלֵם לָקַח אוֹתָם הַמְּקַלּוֹת, תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ,
 בְּרֵהֻטִים, מְקוֹם וּמוֹשֵׁב, לְהִנָּחַת הַתְּפִלִּין. וּמִכַּאֵן
 לְוִקְחִים אוֹר וְזִיו כָּל הַחִילּוֹת וּמַחְנוֹת הָעֲלִיוֹנִים,
 אֱלוֹ שְׂמַתְקֻשְׂרִים לְמַעֲלָה וּמִתְקַשְׂרִים לְמְטָה.
 כִּיּוֹן שְׂאֵלוֹ לְוִקְחִים מִתּוֹךְ הַרְהֻטִים שְׂקַתּוֹת
 הַמֵּים, אֲזִי אֱלוֹ הָיוּ מְקוֹרוֹת וּנְבִיעוֹת לְהוֹרִיד
 לְמְטָה וּלְתַת לְכֻלָּם.

וּמִשׁוּם כֶּךָ הַפְּרִישׁ יַעֲקֹב בֵּין הַמְּדַרְגּוֹת
 הָעֲלִיוֹנוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת לְמְדַרְגּוֹת
 הָאֲחֵרוֹת שֶׁל שְׂאָר הָעַמִּים, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (בְּרֵאשִׁית
 6) וַיֵּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבָדוֹ וְלֹא שָׂתָם עַל צֵאֵן לְבָן.
 [אֱלוֹ] עֲדָרִים הַפְּרִיד לוֹ לְעִצְמוֹ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ
 חֶלֶק בְּשְׂאָר הָאֲמוֹת, וּכְמוֹ שֶׁהַפְּרִישׁ לוֹ מְדַרְגּוֹת
 הָאֲמוֹנָה לְמַעֲלָה לְחֻלְקוֹ וּלְגוֹרְלוֹ, כֶּךָ צָרִיךְ

לְהַפְרִישׁ מִדְּרָגוֹת שֶׁל מַחְנוֹת קְדוּשִׁים לְמַטָּה,
 לְקַשֵּׁר אוֹתָם עִמּוֹ בְּאֵלוֹ הַהִיכָלוֹת שֶׁל הַגְּבִירָה.
 וּבָרָם רְשׁוּמִים בְּסִימָן שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ
 שִׁישְׁרָאֵל רְשׁוּמִים לְמַטָּה בֵּין כָּל שְׂאֵר
 הָאֲמוֹת, אֲף מִדְּרָגוֹת שֶׁל מַחְנוֹת עֲלִיוֹנִים
 רְשׁוּמִים הֵם לְחֻלְקוֹ [שֶׁל הַקְּדוּשָׁה] שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא בֵּין כָּל שְׂאֵר הַחִילּוֹת וּמַחְנוֹת עֲלִיוֹנִים.
 וְעַל זֶה בֵּרַר יַעֲקֹב אֶת אֱלוֹ לְחֻלְקוֹ וְגוּרְלוֹ,
 רְשׁוּמִים לְחֻלְק [בְּסוּד] שֶׁל הָאֲמוּנָה, [מִשׁוּם כִּי
 כְּתוּב כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְיָ יִשְׂרָאֵל לְסִגְלָתוֹ. יְיָ
 עֲלִיּוֹן הוּא, בֵּרַר חֻלְקוֹ וְגוּרְלוֹ סוּד הָאֲמוּנָה] אֲף
 כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בֵּרַר לוֹ מְכַל שְׂאֵר צְבָאוֹת
 וּמַחְנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם.

וּמַחְנוֹת עֲלִיוֹנִים נִפְרָדִים אֵלָיו מֵאֵלָיו. בְּשַׁעַה
שִׁזְהַר שֶׁל אֵשׁ בְּהָאֶרֶת הַשְּׁכִינָה
 מִתְגַּלֶּה, כָּל הַמִּדְּרָגוֹת הָאֲחֵרוֹת הָאֵלָיו מִתְבַּיְשׁוֹת,
 וּמִתְכַּפְּסוֹת מִהִזְהַר הַהוּא, וְלֹא יִכְלוּ לְהִתְקַרֵּב
 אֵלָיו. וְכָל אֵלֵי הַתְּקוּנִים [מִדְּרָגוֹת] הַקְּדוּשִׁים,
 שֶׁהֵם תְּקוּנִים שְׁלוֹ. בְּשַׁעַה שֶׁמִּתְגַּלֶּה הַזְּהַר הַהוּא,
 מִיָּד שְׂמֵחִים וְעוֹלִים לְהִתְקַרֵּב עִמּוֹ וּלְהִתְקַשֵּׁר
 אֵצְלוֹ, וְהוּא בָּהֶם נִתְקֵן, וְסוּד זֶה – (בְּרֵאשִׁית ל) וְהָיָה
 הָעֵטְפִים לְלֶכֶן וְהַקְּשָׁרִים לְיַעֲקֹב.

וְצָרִיף לְבָרַר [לְבָרַף] וּלְהַבְדִּיל מִדְּרָגוֹת קְדוּשׁוֹת
 [ס"א לְחֻלְקוֹ] שֶׁל חֻלְקוֹ מֵאֵלוֹ הַמְּדַרְגּוֹת
 שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים, וּבְכָלֶם צָרִיף יַעֲקֹב הַקְּדוֹשׁ
 [בְּכוֹר שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִתְקַרֵּב], וְעַל זֶה
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּתַב בַּתּוֹרָה, אָמוּנָה שְׁלוֹ,
 בַּתּוֹף צְדָדִי [ס"א סִתְרִי] מְלִים אֵלוֹ. אֲשֶׁרִי חֻלְקוֹ.
 וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מְלֵאכֵי אֱלֹהִים.
 מִשָּׁנָה. חֲזָקֵי הַשָּׁרִים זְקוּפִים מִלְמַעְלָה,
 וְלֵהִט הַחֶרֶב הַשְּׂנוּנָה מְמָנָה עַל כָּל [כַּמָּה]
 הַצְּבָאוֹת וְהַמְּחַנּוֹת.

אוֹתָהּ הַחֶרֶב הַלּוֹהֶטֶת הִיא חֶרֶב אֲדָמָה, שְׁכַתּוֹב
 (ישעיה לז) חֶרֶב לֵה' מְלֵאָה דָם. הַחֶרֶב
 הַזֹּאת שְׁתְּלוּיָהּ בָּהּ הַהַפּוּף, הֵם שְׁמֵתֵי־הַפְּכִים
 לְכַמָּה צוּרוֹת. הוּא נָשִׁים, הוּא גְבָרִים, בְּצְדָדִים
 רַבִּים, נִפְרָדוֹת הַצּוּרוֹת הָאֲחֵרוֹת לְכַמָּה דְּרָגוֹת.

מִהַצֵּד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים הֵם יוֹצְאִים, שְׁמֵתֵי־יַחֲדִים
 בִּיחוד בְּקֶשֶׁר. אֵלוֹ הַקְּדוֹשִׁים נִשְׁאָבִים
 תָּמִיד מִטַּל הַשָּׁמַיִם. הַשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהִים מִתְתַּקֵּן
 בָּהֶם. [וְעַל זֶה אָמַר מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְנִתְקַן]
 בְּאַרְבַּעַת הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם נַעֲשׂוּ לְעַמּוּדֵי
 הַכֶּסֶּא. כָּלֶם מְרַגְלִיּוֹת וְאִיבָרִים וְעַמּוּדִים, לֹא

נִפְרָדִים לְעוֹלָם מִתּוֹךְ הַשֵּׁם הַזֶּה, הֵם הַקְּשָׁרִים
 שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁבָּחַר לְחַלְקוֹ וְנִקְשָׁרִים בַּשֵּׁם הַזֶּה,
 כָּלֵם יֵצְאוּ [בְּעָרֵב].

וַיַּעֲקֹב, כְּשִׁיצָא לְלַכֵּת לְדַרְכוֹ, הִקִּיפוּ אוֹתוֹ
 לְאַרְבָּעָה צְדָדִים. לְאַרְבַּע הַזּוּיוֹת שֶׁל
 הָעוֹלָם שָׁמְרוּ אוֹתוֹ. בְּשַׁעַת קָלָה הִתְרַגַּשׁ מִהַעֵץ
 [מִהַמָּקוֹם] שֶׁלֹּמַעֲלָה לְשֹׁמֵר אֶת הָעֵץ שֶׁלֹּמַטָּה,
 וְאָז וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כִּאֲשֶׁר רָאָם מַחְנֵה אֱלֹהִים זֶה. אָז
 וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחְנֵיִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא רְאֵה אֶת שְׁלֵמוֹתוֹ שֶׁל
 יַעֲקֹב שֶׁלֹּא רָצָה לְלַכֵּת אֶלָּא בְּרִשּׁוֹתוֹ
 שֶׁל לָבֵן. וְאִם תֹּאמַר, בְּפַעַם אַחֲרַת לְמָה לֹא?
 אֶלָּא מִשּׁוּם שִׁיעֲקֹב פָּחַד שֶׁלֹּא יַעֲזֹב אוֹתוֹ,
 וַיִּשְׁתַּלְּמוּ שָׁנִים עֶשֶׂר הַשְּׁבַטִים בְּאַרְצָן אַחֲרַת.
 וְעַל כֵּן, כִּיּוֹן שָׂרָאָה שֶׁהִגִּיעָה הַשַּׁעָה שֶׁל
 בְּנֵי־מִיָּן, בָּרַח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּבְרַח הוּא וְכָל
 אֲשֶׁר לוֹ. כִּיּוֹן שֶׁנּוֹלַד בְּנֵי־מִיָּן, נִקְשָׁרָה הַשְּׂכִינָה
 עִם כָּל הַשְּׁבַטִים, וְנִטְלָה אֶת הַבֵּית עִמָּם. וַיַּעֲקֹב
 הָיָה יוֹדֵעַ בְּרוּחַ הַחֲכָמָה, שֶׁכִּאֲשֶׁר יִשְׁתַּלְּמוּ
 שָׁנִים עֶשֶׂר הַשְּׁבַטִים, שֶׁהַשְּׂכִינָה תִתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם
 וְרַחֵל תָּמוּת, וְהִיא נוֹטֶלֶת אֶת הַבֵּית.

וְבֵא וּרְאֵה, כִּפֹּד לְמִדְנֹו, הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן רְאוּי לֹו
 לְיַעֲקֹב כְּמוֹ שְׂרָאוּי לְמִשָּׁה, אֲלֵא שְׁלֵא
 יְכַלֵּה עַד שְׁהִיּוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים בְּבֵית
 לְהַתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם, וְאִזְ נִדְחַתָּה רְחֵל, וְהִיא נְטֻלָּה
 אֶת הַבַּיִת עִם כָּל הַשְּׁבָטִים וְהִיתָה עֶקֶר הַבַּיִת,
 וְאִזְ (תהלים קיג) מוֹשִׁיבֵי עֶקְרַת הַבַּיִת. אָמַר יַעֲקֹב,
 הִנֵּה הִגִּיעַ הַזְּמַן שִׁישְׁתַּלְמוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר הַשְּׁבָטִים,
 וְיִוֹדְאֵי שְׁהָעוֹלָם שְׁלַמְעֵלָה יֵרֵד לֹו לְבַיִת וְיִתְקַשֵּׁר
 [הָעוֹלָם שְׁלַמְעֵלָה יֵרֵד לֹו בְּבֵיתוֹ וְהַתְקַשֵּׁר] בָּהֶם,
 וְהָעֲנִיָּה הַזֹּאת נִדְחִית לְפָנָיו. אִם תָּמוּת כָּאֵן, לֹא
 אֵצֶא מִכָּאֵן לְעוֹלָמִים. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא בְּאֶרֶץ הַזֹּו
 לֹא רְאוּי לְהַשְׁלִים אֶת הַבַּיִת. מִשׁוּם כֵּן, (בראשית
 ל) וַיְהִי כִּפְאֶשֶׁר יִלְדָה רְחֵל אֶת יוֹסֵף, טָרַם
 שִׁישְׁתַּלְמוּ הַשְּׁבָטִים.

שְׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר, וְיִוֹדְאֵי שְׁכָל דְּבַרֵי רַבִּי
 יְהוּדָה יָפִים, וְזֶה עוֹלָה עַל הַכֹּל. וְאִם
 תֹּאמַר, לָמָּה לֹא הֵלֵךְ לֹו לְדַרְכּוֹ מִיָּד? אֲלֵא כָּל זְמַן
 שְׁרָחֵל לֹא הִתְעַבְּרָה מִבְּנֵימִין, הִתְעַכֵּב שָׁם. כִּיּוֹן
 שְׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁל בְּנֵימִין, בָּרַח, וְלֹא בִקֵּשׁ רְשׁוּת,
 כִּדִּי שְׁלֵא יִתְעַכֵּב שָׁם, וְהַתְּחִבֵּר יַעֲקֹב עִם כָּל
 הַשְּׁבָטִים בְּמָקוֹם שְׁצַרִּיף. (ע"כ סתרי תורה)

פְּרִשֶׁת וַיִּשְׁלַח

(דף קס"ו ע"א - דף קעט' ע"א)

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלְאָכִים וְגו'. רַבֵּי יְהוּדָה פָּתַח,
 (תהלים צא) כִּי מִלְאָכָיו יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרָךְ
 בְּכָל דְרָכֶיךָ. פָּסוּק זֶה בְּאֲרוֹהוּ הַחֲבָרִים, שְׁהָרִי
 בְּשַׁעַה שְׁאָדָם בָּא לְעוֹלָם, מִיַּד מְזַדְּמֵן עִמּוֹ יִצָּר
 הָרַע שֶׁהוּא מְקַטְרֵג לְאָדָם תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (בראשית ד) לִפְתַּח חֲטָאת רִבְּץ. מִי זֶה חֲטָאת רִבְּץ?
 זֶה יִצָּר הָרַע.

וְכַךְ גַּם דָּוִד קָרָא לוֹ חֲטָאת, (תהלים נא) וְחֲטָאתִי
 נִגְדִי תָּמִיד, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כָּל יוֹם
 לְאָדָם לְחַטָּא לְפָנָי רְבוּנוּ, וַיִּצָּר הָרַע הַזֶּה לֹא זָז
 מִבֵּן הָאָדָם מִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד הָאָדָם לְעוֹלָמִים, וַיִּצָּר
 הַטּוֹב בָּא לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁבָּא לְהִטָּהֵר.

וּמַתִּי בָּא אָדָם לְהִטָּהֵר? כִּשְׁהוּא בֵּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
 שָׁנִים, אִזּוֹ מְזַדְּדֵג הָאָדָם בְּשִׁנְיָהֶם, אֶחָד
 מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְּׂמָאל. יִצָּר טוֹב לְיָמִין, וַיִּצָּר הָרַע
 לְשְׂמָאל. וְאֵלֶּה הֵם שְׁנֵי מִלְאָכִים מִמָּשׁ מְמַנִּים,
 וְהֵם נִמְצְאִים תָּמִיד עִם הָאָדָם.

בָּא בֵּן אָדָם לְהִטָּהֵר - אוֹתוֹ יִצָּר הָרַע נִכְפָּה
 לְפָנָיו, וְשׁוֹלֵט הַיָּמִין עַל הַשְּׂמָאל. וּשְׁנֵי הֵם
 מְזַדְּדִים לְשִׁמּוֹר אֶת הָאָדָם בְּכָל דְרָכָיו שֶׁהוּא

עושה. זהו שכתוב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

רבי אלעזר מבאר את הפסוק הזה ביעקב, שהקדוש ברוך הוא הזמין עמו מלאכים מחנות ממנים, משום שהרי הוא בא שלם בשבטים עליונים כלם שלמים כראוי, כמו שנאמר ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים, ונתבאר. וכאן, כיון שנצול מלבן והרי נפרד ממנו, אז הזדווגה עמו שכינה, ובאו מחנות קדושים להקיף אותו, ואז ויאמר יעקב כאשר ראם וגו', ומאותם מלאכים שלח לעשו, זהו שכתוב וישלח יעקב מלאכים. מלאכים ממש היו ודאי.

סדר הלימוד ליום כד חשון [יום 54 בשנה]

פתח רבי יצחק ואמר, כתוב (תהלים לד) חנה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם. הרי פרשה. אבל במקום אחד כתוב כי מלאכיו יצוה לך, מלאכיו רבים, וכאן אחד, שכתוב חנה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם. אלא כי מלאכיו יצוה לך – אלו שאר מלאכים. מלאך ה' סביב – זו שכינה, כמו שנאמר (שמות ג) וירא מלאך ה' אליו

בַּלְבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה. וְלִכֵּן חֲנָה מְלֵאָה ה' סְבִיב
 לִירֵאָיו, לְהַקִּיפוֹ בְּכָל הַצְדָדִים כְּדִי לְהַצִּיל אוֹתוֹ,
 וּכְשֶׁהִשְׁכִּינָה שׁוֹרֵה בְּתוֹךְ הָאָדָם, כַּמָּה מַחֲנֹת
 קְדוּשִׁים כָּלֶם מְזַדְמָנִים לְשָׁם.

בא רֵאֵה, כְּשֶׁדוּד הַמֶּלֶךְ נִצַּל מֵאֲכִישׁ מֶלֶךְ גֵּת, אִז
 אָמַר אֶת זֶה, מִשּׁוֹם שֶׁהִשְׁכִּינָה הַקִּיפָה אוֹתוֹ
 וְנִצַּל מֵהֶם מֵאֲכִישׁ וּמַעֲמוֹ, כָּל אוֹתָם שֶׁהִתְקִיפוּ
 [שֶׁהִקִּיפוּ] אוֹתוֹ. מַה כָּתוּב? (שמואל-א-כא) וַיִּתְהַלֵּל
 בְּיָדָם, לָמָּה וַיִּתְהַלֵּל? הֲיֵה צָרִיךְ לְכַתֵּב וַיִּשְׁתַּגַּע,
 כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) כִּי הִבְאַתֶּם אֶת זֶה לְהִשְׁתַּגַּע עָלַי.
אף חָזַר עַל אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁאָמַר דּוּד בְּתַחֲלָה,
 שֶׁכָּתוּב (תהלים עג) כִּי קִנְאֲתִי בַהוֹלְלִים וְגו'.

אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: חֲיִיךְ עֲדִין אַתָּה
 צָרִיךְ אֶת זֶה. כִּיּוֹן שֶׁנִּכְנַס לְבֵית אֲכִישׁ וְהִחֲזִיקוּ
 בוֹ, מַה כָּתוּב? וַיִּתְהַלֵּל בְּיָדָם, כְּאוֹתָם הוֹלְלִים
 שֶׁקִּנְאוּ בָהֶם בְּהִתְחַלָּה. וְאִז בָּאָה שְׁכִינָה וְשָׂרְתָה
 סְבִיב דּוּד.

ואם תֵּאמַר שֶׁהִשְׁכִּינָה לֹא שׁוֹרֵה כִּי אִם בְּנִחְלָתָה,
 שֶׁהִיא הָאָרֶץ הַקְדוּשָׁה - וְדַאי לֹא שׁוֹרֵה
 בְּעֵבֹר [שִׁינְקִים] לִינֵק מִמֶּנָּה, אָבֵל שׁוֹרֵה כְּדִי
 לְהִגֵּן. וְכַאֲן כְּשָׁבָא יַעֲקֹב מִבֵּית לָבָן, כָּל הַמַּחֲנֹת
 הַקְדוּשִׁים הִקִּיפוּ אוֹתוֹ, וְלֹא נִשְׁאַר לְבָדוּ.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָהּ, אִם כֶּף [ס"א שְׁכָל הַמַּחֲנוֹת
הַקְדוּשִׁים בָּאוּ יַחַד עִמּוֹ וְהַשְׂכִּינָה עִמּוֹ],
לָמָּה כָּתוּב וַיִּוְתָר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ וְגו' ? אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, מִשּׁוּם שֶׁהַכְּנִיס עֲצָמוֹ לְסַכָּנָה וְהָיָה רוֹאֶה
אוֹתָהּ סַכָּנָה בְּעֵינָיו, הֵם פָּרְשׁוּ מִמֶּנּוּ, וְאֵז אָמַר,
קִטְנֵתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֲמֵת, אֵלּוּ הֵם
הַמַּחֲנוֹת הַקְדוּשִׁים שֶׁנִּפְרְדּוּ מִמֶּנּוּ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּדֵי לְהַשְׁאִירוֹ עִם אוֹתוֹ מִמְּנָה
שֶׁל עֲשׂוֹ שְׁהָיָה בָּא בְּרִשׁוֹת עֲלִיוֹנָה, וְאֵלֶּה
הֵלְכוּ לוֹמַר שִׁירָה, שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּם לְשַׁבַּח אֶת
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, וְאַחַר כֶּף חֲזָרוּ.
זֶהוּ שֶׁכָּתוּב קִטְנֵתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֲמֵת
אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ וְגו', וְעַתָּה הִיִּיתִי לְשָׁנִי
מַחֲנוֹת. מַחֲנֵה שְׂכִינָה, וְכָל בֵּיתוֹ. [ס"א מַחֲנָה
אֶחָד הָיָה, שֶׁכָּתוּב מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה]. לְשָׁנִי
מַחֲנוֹת - שְׁהָיָה שָׁלֵם מִכָּל הַצְּדָדִים מִשְׁנֵי חֻלְקִים,
לְבָן וְאָדָם.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הֲרִי נִתְבָּאָר אוֹתוֹ לִילָה שֶׁלְטוֹן
שֶׁל צַד שֶׁל עֲשׂוֹ הָיָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, שֶׁהֲרִי
כָּתוּב (בראשית א) יְהִי מְאֹרֶת חֹסֶר, וּמִשּׁוּם כֶּף וַיִּוְתָר
יַעֲקֹב לְבָדּוֹ, שֶׁנִּשְׁאָר יַעֲקֹב, שֶׁהוּא שְׁמֵשׁ לְבָדּוֹ,
שֶׁהִתְכַסְּתָה הַלְּבָנָה מִן הַשֶּׁמֶשׁ. וְאִף עַל גַּב

שְׁשִׁמִּירַת [וְעַם כָּל זֶה הַשְּׁמִירָה שֶׁל] הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ מְכַל וְכָל, וְעַל זֶה לֹא יֵכַל
לוֹ, שְׁכָתוּב וַיֵּרָא כִּי לֹא יֵכַל לוֹ.

הַסֶּתֶפֶל יְמִינָה וְרָאָה אֶת אַבְרָהָם, הַסֶּתֶפֶל
שְׁמֵאלָהּ וְרָאָה אֶת יִצְחָק, הַסֶּתֶפֶל
בְּגוּף וְרָאָה שְׁנַכְלָל מֵצַד זֶה וְנַכְלָל מֵצַד זֶה, וְאָז
וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ, בְּעֵמּוּד אֶחָד הַסְּמוּךְ לַגּוּף, שֶׁהוּא
מַחוּץ לַגּוּף.

וַיֵּבֶן חֲנָה מְלֶאכֶה סָבִיב לִירְאִיו וַיַּחְלֹצֵם,
הַקִּיפּוֹ בְּכָל צְדָדָיו כְּדֵי לְהַצִּילוֹ.
וְכַשְׁשָׂרְתָה שְׂכִינָה בְּתוֹכוֹ [ס"א אֱלִיּוֹ], כְּמָה
חֲלִילוֹת וּמַחֲנוֹת בָּאוּ עִמָּה, וּמֵאוֹתָם מְלֶאכִים
שָׁלַח לַעֲשׂוֹ.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלֶאכִים. אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְכִי מָה
הוּא הַתְּעוֹרָר אֶל עֲשׂוֹ? וְטוֹב הֲיָה לוֹ
לְשִׁתֵּק מִמֶּנּוּ. אֵלָּא, אָמַר יַעֲקֹב, יוֹדַע אֲנִי שֶׁעֲשׂוֹ
חוֹשֵׁשׁ לְכַבוֹד אַבָּא וְלַעוֹלָם לֹא הִרְגִּיז אוֹתוֹ,
וְהִרְיָנִי יוֹדַע, שֶׁהוּא אֵיל וְאַבָּא קָיָם, אֵינִי פּוֹחַד
מִמֶּנּוּ, אֲבָל עֲכָשׁוּ שְׂאֵבָא קָיָם, אֲנִי רוֹצֵה לְהַתְּפִיֵס
עִמּוֹ. מִיָּד – וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלֶאכִים לְפָנָיו.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלֶאכִים, רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח וְאָמַר,
(מְשִׁלֵּי יב) טוֹב נִקְלָה וְעָבַד לוֹ מִמֶּתְכַבֵּד

וְחָסַר לְחָם. פָּסוּק זֶה נֹאמֵר עַל יֵצֵר הָרַע, מְשׁוּם
שֶׁהוּא תָמִיד מְקַטְרֵג לְבְנֵי אָדָם, וַיֵּצֵר הָרַע מְרִים
לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּגֵאוּהוּ, וְהוֹלֵךְ אַחֲרָיו,
מְסַלֵּסל בְּשַׁעֲרוֹ וּבְרָאשׁוֹ, עַד שֶׁמִּתְגַּאֶה עָלָיו
וּמוֹשֵׁף אוֹתוֹ לְגִיּהֵנָם.

אָבֵל טוֹב נִקְלָה – אוֹתוֹ שֶׁלֹא הוֹלֵךְ אַחֲרֵי יֵצֵר
הָרַע וְלֹא מִתְגַּאֶה כָּלֵל וּמִנְמִיךְ רוּחוֹ וְלְבוֹ
וּרְצוֹנוֹ אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵז אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע
מִתְהַפֵּךְ לוֹ לְעֶבֶד, שֶׁלֹא יָכוֹל לְשַׁלֵּט עָלָיו, וְאוֹתוֹ
אִישׁ שׁוֹלֵט עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאמַר (בראשית ד) וְאַתָּה
תִּמְשַׁל בּוֹ.

מִמֵּת כְּבִיד – כְּמוֹ שֶׁאִמְרָנוּ, שֶׁהוּא מְכַבֵּד
עַצְמוֹ, מְסַלֵּסל בְּשַׁעֲרוֹ, מִתְגַּאֶה
בְּרוּחוֹ, וְהוּא חָסַר לְחָם – חָסַר אֲמוּנָה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאמַר (ויקרא כא) לְחָם אֱלֹהֵיוּ וְגו', (שם) לְחָם
אֱלֹהֵיהֶם הֵם מְקַרִּיבִים וְגו'.

דְּבַר אַחֲרֵי טוֹב נִקְלָה וְעֶבֶד לוֹ – זֶה יַעֲקֹב
שֶׁהִנְמִיךְ רוּחוֹ לְעֵשׂוֹ כְּדִי שֶׁאַחֲרַי כֶּף יִהְיֶה
לוֹ עֶבֶד וַיִּשְׁלֵט עָלָיו וַיִּתְקַיֵּם בּוֹ (בראשית כז) יַעֲבֹדוך
עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים וְגו', וְעַדִּין לֹא הִיָּה
זְמַנוֹ כָּלֵל, אֲלֵא מְשׁוּם שֶׁהָעֵבִירוֹ יַעֲקֹב לְסוּף

הַיָּמִים. וְעַל זֶה הָיָה מִיַּד נִקְלָה, וְאַחַר כֵּן אוֹתוֹ
שְׁמַתְכֶבֶד יִהְיֶה עֶבֶד לוֹ. אוֹתוֹ שֶׁהוּא חָסֵר לְחָם
יִהְיֶה עֶבֶד לְאוֹתוֹ שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ רֵב דָּגָן וְתִירוֹשׁ.

בֵּא רָאָה, עַל זֶה, מִשּׁוֹם שִׁידַע יַעֲקֹב שֶׁהֶצְטַרֵּף
לוֹ, עִכְשָׁו הִתְהַפֵּף לוֹ לְנִקְלָה, וְיֹתֵר חֲכָמָה
וְעִקְמוּמִיּוֹת עָשָׂה בְּזֶה מְכַל מָה שֶׁעָשָׂה לְעִשׂוֹ.
שָׂאֵלוּ הָיָה יוֹדֵעַ עֲשׂוֹ חֲכָמָה זֹו, יִהְרַג אֶת עֲצָמוֹ
וְלֹא יִבֵּא לְיַדֵּי זֶה, אֲבָל הַכֹּל עָשָׂה בְּחֲכָמָה, וְעָלְיוֹ
אָמְרָה חֲנָה (שְׁמוּאֵל-א ב) ה' יַחֲתוּ מְרִיבֹו וְגוֹ' וַיִּתֵּן
עֹז לְמַלְכוֹ וְגוֹ'.

וַיֵּצֵאוּ אַתֶּם לְאֹמֵר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֹדְנֵי לְעִשׂוֹ כֹּה
אָמַר עֶבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לְבָן גִּרְתִּי וְאַחַר עַד
עָתָה. מִיַּד פָּתַח יַעֲקֹב לְהִתְהַפֵּף לוֹ לְעֶבֶד כְּדֵי
שֶׁלֹא יִסְתַּכֵּל עֲשׂוֹ בְּאוֹתָן בְּרִכּוֹת שֶׁבְּרָכוּ אָבִיו,
שֶׁהָרִי יַעֲקֹב הֶעֱבִיר אוֹתָן לְסוּף, כְּפִי שֶׁאֲמַרְנוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָה רָאָה יַעֲקֹב שֶׁשָּׁלַח לְעִשׂוֹ
וְאָמַר עִם לְבָן גִּרְתִּי, וְכִי מָה עָשָׂה
בְּשְׁלִיחוֹתוֹ שֶׁל עִשׂוֹ [שֶׁאֲמַר] דְּבָר זֶה? אֲלֵא לְבָן
הָאֲרָמִי, קוֹלוֹ הֵלֶךְ בְּעוֹלָם, שֶׁלֹא הָיָה אָדָם שֶׁיִּנְצֵל
מִמֶּנּוּ, וְהוּא הָיָה מְכַשֵּׁף בְּכִשְׁפִים וְגִדּוּל
בְּקוֹסְמִים, וְאָבִי בְּעוֹר הָיָה, וּבְעוֹר אָבִי בְּלָעָם,

שְׁכָתוֹב (יהושע יג) בְּלַעַם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסִם, וְלָבֶן
חָכָם בְּמִכְשָׁפִים וּבְקוֹסְמִים יוֹתֵר מִכָּלָם, וְעַם כָּל
זֶה לֹא יִכַּל לַיַּעֲקֹב, וְרָצָה לְאַבְדֹת אֶת יַעֲקֹב בְּכַמָּה
כְּלֵי זִינָן. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (דברים כו) אַרְמֵי אַבְדֹת אָבִי.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּל הָעוֹלָם הָיוּ יוֹדְעִים שְׁלָבֶן
הָיָה גְדוֹל הַחֲכָמִים וְהַמְּכַשְׁפִּים
וְהַקּוֹסְמִים, וּמִי שָׁרָצָה לְאַבְדֹת אוֹתוֹ בְּכַשְׁפָּיו, לֹא
נִצַּל מִמֶּנּוּ, וְכָל מֵה שִׁידַע בְּלַעַם – מִמֶּנּוּ הָיָה,
וְכָתוֹב בְּבִלְעָם (במדבר כב) כִּי יִדְעָתִי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ
מִבְּרָךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר, וְכָל הָעוֹלָם הָיוּ פוֹחֲדִים
מִלָּבֶן וּמִכְשָׁפָיו. וְדַבֵּר רֵאשׁוֹן שְׁשַׁלַּח יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ
– אָמַר עַם לָבֶן גִּרְתִּי.

וְאִם תֵּאמַר שְׁמַעַט הָיָה, חֲדָשׁ אוֹ שָׁנָה – לֹא כֵן,
אֲלֵא וְאַחַר עַד עָתָה, עֲשָׂרִים שָׁנָה
הִתְאַחֲרָתִי עִמּוֹ. וְאִם תֵּאמַר שְׁלֹא עָלָה בְיָדִי כְּלוֹם
– וַיְהִי לִי שׂוֹר וְחֲמוֹר. אוֹתָם שְׁנֵי גִזְרֵי דִין,
שְׁכַשְׁשָׁנִיהֶם מִתְחַבְּרִים יַחַד, לֹא מִתְחַבְּרִים אֲלֵא
לְהָרַע לְעוֹלָם, וְלָכֵן כָּתוֹב (דברים כב) לֹא תִחַרֵּשׁ
בְּשׂוֹר וּבְחֲמֹר יַחְדָּו.

צִיָּאן וְעַבְדֹת וְשִׁפְחָה – אֵלּוּ הֵם כְּתָרִים תְּחַתּוֹנִים
שְׁהָרַג הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִצְרָיִם, (שמות יב)

בְּכוֹר בְּהֵמָה, (שם) בְּכוֹר הַשְּׂבִי, (שם יא) בְּכוֹר
הַשְּׂפָחָה. זֶהוּ שְׂפָתוֹב צֶאֱן וְעֶבֶד וְשְׂפָחָה. מִיֵּד
הָיָה עָשׂוּ פּוֹחַד וַיֵּצֵא כְּנַגְדּוֹ, וּפְחַד הָיָה לוֹ מִיַּעֲקֹב
כְּמוֹ שֶׁהָיָה לִיַּעֲקֹב מֵעָשׂוּ.

לְאִישׁ שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ. עַד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ, שָׁמַע
עַל לְסֻטִּים אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹרֵב בַּדֶּרֶךְ. פָּגַשׁ
אוֹתוֹ אִישׁ אַחֵר, אָמַר לוֹ: מִמִּי אַתָּה? אָמַר לוֹ:
אֲנִי מִלְּגִיּוֹן פְּלוֹנִי. אָמַר לוֹ: סִטָּה לָךְ מִלְּפָנַי, שְׂכַל
מִי שֶׁקָּרַב אֵלַי, אֲנִי מֵבִיא נֶחֱשׁ אֶחָד שֶׁהוֹרֵג אוֹתוֹ.
הֵלֶךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ לְאוֹתוֹ הַלְּגִיּוֹן. אָמַר לוֹ: אִישׁ
אֶחָד בָּא, וְכָל מִי שֶׁקָּרַב אֵלָיו, נוֹשֵׁף אוֹתוֹ נֶחֱשׁ
אֶחָד שֶׁהוּא מֵבִיא, וּמֵת.

שָׁמַע אוֹתוֹ לְגִיּוֹן וּפְחַד. אָמַר: יִפֶּה שְׂאֵלְךָ עִמּוֹ
וְאַתְּפִיס עִמּוֹ. עַד שֶׁרָאָה אוֹתוֹ אוֹתוֹ
הָאִישׁ, אָמַר: אוֹי וְאֲבוֹי שֶׁעֲכָשׁוּ יְהַרֵּג אוֹתוֹ
אוֹתוֹ הַלְּגִיּוֹן. הִתְחִיל לְהַשְׁתַּחֲוֹת וּלְכַרַע כְּנַגְדּוֹ.
אָמַר אוֹתוֹ לְגִיּוֹן: אֵלְמָלָא הָיָה לוֹ בִּידוֹ נֶחֱשׁ
לְהַרֵּג, לֹא הָיָה מִשְׁתַּחֲוֶה כָּל זֶה כְּנַגְדִּי. הִתְחִיל
הַלְּגִיּוֹן לְהִתְנַאֲוֹת. אָמַר: הוּאִיל וְכָל כֶּף כָּרַע
לְנַגְדִּי, לֹא אֶהְרֵג אוֹתוֹ.

כֶּף אָמַר יַעֲקֹב, עִם לְבֵן גִּרְתִּי וְאַחֵר עַד עֲתָה.
עֲשָׂרִים שָׁנָה הִתְאַחַרְתִּי עִמּוֹ, וְאֲנִי מֵבִיא

נחש להרג בני אדם. שמע עשו, אמר, אוי מי יקום לפניו, שעכשו יהרג אותו יעקב בפיו. התחיל לצאת כנגדו להתפייס עמו.

פיון שראה אותו מה כתוב? ויירא יעקב מאד ויצר לו. פיון שקרב אליו, התחיל לכרע ולסגד לפניו, זהו שכתוב וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו. אמר עשו, אלמלא כל כך היה עמו, לא ישתחוה כנגדי. התחיל להתגאות.

בא ראה מה כתוב בבלעם, (במדבר כב) ויבא אלהים אל בלעם לילה. בלבן כתוב (בראשית לא) ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום הלילה ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב וגו'. פן תדבר? פן תעשה ליעקב רעה צריך לכתב! אלא לבן לא רדף אחרי יעקב בכח גבורים לערך בו קרב, שהרי חיל יעקב ובניו גדול ממנו, אלא להרגו בפיו ולהשמידו את הכל. זהו שכתוב ארמי אבד אבי.

ולבן כתוב פן תדבר ולא פן תעשה. וכתוב יש לאל ידי לעשות. מנין היה יודע שיכלת היתה בידו? אלא כמו שנאמר אלהי אביכם אמש אמר אלי.

וְזוּהַי הַעֲדוֹת שְׁצוּהָ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲיד,
 שְׁכָתוֹב (דברים כו) וְעֲנִיתָ וְאָמַרְתָּ לְפָנַי ה'
 אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אֲבֹד אָבִי וְגו'. וְעֲנִיתָ – כְּמוֹ שְׁנֵאמַר
 (שמות כ) לֹא תַעֲנֶה בְרַעְףָּ, (דברים יט) עֲנֵה בְּאֲחִיו.

כְּתוֹב בְּבַלְעָם (במדבר כד) וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם
 לְקִרְאֵת נַחְשִׁים, שְׁכַף הוּא דְרָכּוֹ – שֶׁהוּא
 הָיָה מְנַחֵשׁ. בְּלִבְּךָ כְּתוֹב (בראשית ל) נַחֲשֵׁתִי,
 שֶׁהַשְּׂגִיחַ בְּכַשְׂפּוֹ וּבְקִסְמוֹ בְּעֶסֶק שֶׁל יַעֲקֹב,
 וּכְשֶׁרָצָה לְהֶאֱבִיד אֶת יַעֲקֹב בְּנַחְשִׁים וּבְכַשׁוּפִים
 שְׁלוֹ, רָצָה לְאֲבֹדוֹ, וְלֹא עֲזָבוּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
 וְהֵינּוּ שְׂאֵמַר בְּלַעַם בֶּן בְּנוֹ, כִּי לֹא נַחֵשׁ בִּיעֲקֹב
 וְלֹא קִסַּם בְּיִשְׂרָאֵל. מִי יְכוּל לָהֶם? שֶׁהֲרִי
 סָבִי רָצָה לְאֲבֹד אֶת אֲבִיהֶם בְּנַחְשִׁים וּבְקִסְמִים
 שְׁלוֹ וְלֹא עָלָה בִידּוֹ, שֶׁלֹּא הִשְׁאִירוּ לְקַלֵּל. זֶהוּ
 שְׁכָתוֹב כִּי לֹא נַחֵשׁ בִּיעֲקֹב וְלֹא קִסַּם בְּיִשְׂרָאֵל.

וּבְכָל עֶשְׂרֵת מִיַּי כְּשִׁפִּים וּקְסָמִים מֵהָאֶרֶת
 הַכְּתָרִים הַתְּחַתּוֹנִים עֲשֵׂה לָּךְ כְּנֶגֶד
 יַעֲקֹב, וְלֹא יִכַּל. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (בראשית לא) וַתְּחַלֵּף
 אֶת מִשְׁכַּרְתִּי עֶשְׂרֵת מַנִּים. שְׁכָלָם עֲשֵׂה לָּךְ כְּנֶגֶד
 וְלֹא עָלָה בִידּוֹ לְהִרְעֵ לוֹ, שְׁכָתוֹב (שם) וַהֲחַלֵּף אֶת
 מִשְׁכַּרְתִּי עֶשְׂרֵת מַנִּים וְלֹא נִתְּנוּ אֱלֹהִים לְהִרְעֵ

עמדי. מה זה מנים? כתרגום מינים, וכתוב (ויקרא יז) לשעירם אשר הם זנים אחריהם. מונים – מינים כמשמעו. ועשרה מינים הם של כשפים וקסמים בפתרים התחתונים, וכלם עשה כנגדו. **עשרה מינים הם**, שכתוב (דברים יח) קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל המתים. הרי הם עשרה. **אמר רבי יוסי**, נחש וקסם הם שני מינים, ובדרגה אחת עולים, וכשבא בלעם, בקסם עשה כנגד ישראל, והינו שכתוב (במדבר כב) וקסמים בידם. וכנגד יעקב בא לבן בנחש. זה וזה לא עלה בידם. זהו שכתוב (שם כג) כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. כי לא נחש ביעקב – בתחלה בימי לבן. ולא קסם בישראל – אחר כך בימי בלעם.

אמר בלעם לבלק, בא ראה מי יכול להם, שכל הקסמים והכשפים שבפתרים שלנו מהארת המלכות שלמעלה [ומטה] מתעטרים, [שהרי] והוא התקשר בהם, שכתוב ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו.

אמר רבי יהודה, חס וחלילה שהיה יודע בלעם בקדשה שלמעלה כלל, שהרי

הקדוש ברוך הוא לא התרצה בעם ולשון אחר
 שישתמש בכבודו אלא בניו הקדושים, ואמר
 (ויקרא יא) והתקדשתם והייתם קדושים. מי שהם
 קדושים ישתמשו בקדושה. ישראל הם
 קדושים, שכתוב (דברים יד) כי עם קדוש אתה.
 אתה קדוש ולא עם אחר.

מי שהם טמאים, טמאה מזדמנת להם להטמא
 עליו. כתוב (ויקרא יג) טמא הוא בדם יושב
 מחוץ למחנה מושבו, וטמא לטמא קורא,
 שכתוב (שם) וטמא טמא יקרא. מי שהוא טמא
 לטמא יקרא, הכל הולך אחר מינו.

אמר רבי יצחק, נאה הוא ליעקב, שהיה קדוש,
 לומר שנטמא בלבן ובכשפיו, או שבח
 הוא שלו? אמר לו רבי יוסי, אף על גב שאמר
 רבי יהודה – אני מסייע לך, שהרי כתוב (בראשית
 כז) אנכי עשו בכרך. וכי יפה הוא לצדיק כיעקב
 להחליף שמו בשם טמאה? אלא אנכי, פוסק
 טעם, ואומר אנכי מי שאני, אבל עשו בכרך,
 והרי פרשוה.

אף כאן. ויהי לו שור וחמר. לומר, אל תשים
 לבך ורצונך לאותה ברכה שברכני אבא

שְׁהִתְקִימָה בִּי. הוּא בְּרַךְ אוֹתִי הָיָה גְבִיר לְאַחִיךָ
 וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ בְּנֵי אֲמֶךָ – מִשּׁוֹם כֶּךָ עֲבַדְךָ יַעֲקֹב
 לְאֲדָנִי לַעֲשׂוֹ. הוּא בְּרַךְ אוֹתִי בְּרֹב דְּגָן וְתִירוֹשׁ –
 הָרִי לֹא הִתְקַיַּם בִּי, שְׁלֹא אֶצְרְתִּי אוֹתָם, אֲלֵא וַיְהִי
 לִי שׁוֹר וְחֲמֹר צֹאן וְעֶבֶד, רוּעָה צֹאן בְּשָׂדֵה. הוּא
 בְּרַךְ אוֹתִי מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ – הָרִי לֹא
 הִתְקַיַּם בִּי, מִשּׁוֹם שֶׁהָרִי עִם לֶבֶן גֶּרְתִּי, כִּגְר,
 שְׁלֹא הָיָה לִי בֵּית אֶחָד, כָּל שְׁכֵן מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ.
 וְכָל זֶה כְּדִי שְׁלֹא יִסְתַּכַּל בְּיַעֲקֹב עַל אוֹתָן בְּרִכּוֹת
 וַיִּקְטַּרְגַּ עִמּוֹ.

רַבִּי אַבְא אָמַר, כְּתוּב בְּיַעֲקֹב (שם כה) אִישׁ תָּם
 יֵשֵׁב אֶהְלִים, גְּבַר שָׁלֵם, מִשּׁוֹם שֶׁהוּשׁ יוֹשֵׁב
 בְּשָׁנָיִם מִשְׁכָּנִים עֲלִיוֹנִים, וְהַשָּׁלִים לְצַד זֶה וּלְצַד
 זֶה. וְהוּא לֹא אָמַר שֶׁנִּטְמָא בְּכִשְׁפִּיו. אֲבָל עַל מַה
 שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִשּׁוֹם שֶׁלְבוֹ שָׁלֵם עַל טוֹב
 וְאִמְתָּ שֶׁעָשָׂה לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּל הָעוֹלָם
 יוֹדְעִים מַעֲשֵׂי לֶבֶן מַה הֵם וּמִי יְכוּל לְהַנְצִל [ס"א
 מִמֶּנּוּ, כָּל עֲשָׂרִים הַשָּׁנִים שֶׁהֵייתִי עִמּוֹ] מִקְטָרוֹגוֹ,
 וְרָצָה לְאַבֵּד אוֹתִי [ס"א וְאֲנִי יִשְׁבַּתִּי וְעָשִׂיתִי עִמּוֹ
 עֲשָׂרִים שָׁנָה] וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִצִּילֵנִי מִמֶּנּוּ.
 וְהַכֹּל הָיָה כְּדִי שְׁלֹא יִסְתַּכַּל בּוֹ עֲשׂוֹ שֶׁהִתְקִימוּ בּוֹ
 אוֹתָן בְּרִכּוֹת וְלֹא יִשְׁמַר לוֹ טִינָה. וְעַל זֶה כְּתוּב

(הושע יד) כִּי יִשְׂרָאֵל דָּרְכֵי ה' וְגו', וְכָתוּב (דברים יח)
תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ.

וַיֵּשְׁבוּ הַמְּלָאכִים אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֵל
אָחִיךָ אֶל עֵשָׂו וְגַם הִלֵּךְ לִקְרֹאתְךָ
וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ. כִּי־נָן שְׂאֵמֵר בָּאנוּ אֵל
אָחִיךָ, לֹא יִדְעֵנוּ שֶׁהוּא עֵשָׂו? וְכִי אָחִים אַחֲרִים
הָיוּ לַיַּעֲקֹב? אֲלֹא בָּאנוּ אֵל אָחִיךָ. וְאִם תֹּאמֶר
שְׁחֹזַר בְּתִשׁוּבָה וְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ תְּקִינָה - לֹא כֵן,
אֲלֹא עֵשָׂו הִרְשַׁע כְּמוֹ מַעֲקָרוֹ. וְגַם הִלֵּךְ לִקְרֹאתְךָ.
וְאִם תֹּאמֶר שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְבָדוֹ - לֹא, אֲלֹא אַרְבַּע
מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ.

וְכֵן כֵּן לָמָּה? [אֲלֹא הֵם] אָמְרוּ לוֹ, מִשּׁוּם
שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תָּמִיד מְרַצֶּה בְּתַפְלוּת
הַצְּדִיקִים וּמִתְעַטֵּר בְּתַפְלוּתֵיהֶם, כְּמוֹ שְׂאֵמֵרנוּ
שֶׁאוֹתוֹ הַמְּלָאךְ הַמְּמַנֶּה עַל תַּפְלוּת יִשְׂרָאֵל,
סוֹדֵלְפוֹ"ן שְׁמוֹ, נוֹטֵל כָּל אוֹתָן תַּפְלוּת וְעוֹשֶׂה
מֵהֶם עֲטָרָה לְחֵי הָעוֹלָמִים וּבִאֲרוּהָ, וְכֵן שְׁכֵן
תַּפְלוּת הַצְּדִיקִים שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְתַרְצֶה
בָּהֶן, וְנַעֲשׂוֹת עֲטָרָה לְהִתְעַטֵּר בְּאוֹתָן תַּפְלוּת
לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאִם תֹּאמֶר, מִחֲנוּת קְדוּשִׁים
הָיוּ בָּאִים עִמּוֹ, אִז לָמָּה פָּחַד? אֲלֹא צְדִיקִים לֹא

סומכים על זכויותיהם, אלא על תפלותיהם
ובקשותיהם לרבונם.

ובא וראה שאמר רבי שמעון, תפלת רבים עולה
לפני הקדוש ברוך הוא ומתעטר באותה
תפלה, משום שעולה בגונים רבים ונכללת
מכמה צדדים, ומשום שנכללת מכמה גונים,
נעשית עטרה, ומנחת על ראש צדיק חי
העולמים. ותפלת היחיד אינה כלולה ואינה אלא
בגון אחד, ועל כן תפלת יחיד אינה מתקנת
להתקבל [אלא בתפלה] כתפלת רבים. ובא
וראה, יעקב היה כלול, ועל כך תפלתו השתוקק
לה הקדוש ברוך הוא. מה כתוב? ויירא יעקב
מאד ויצר לו.

רבי יהודה פתח ואמר, (משלי כח) אשרי אדם
מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה.
אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה
בהם ונתן להם תורת אמת כדי לזכות בה לחיי
עולם, שכל מי שמשתדל בתורה, הקדוש ברוך
הוא מושך עליו חיים עליונים ומכניסו לחיי
העולם הבא, שכתוב (דברים ל) כי היא חייך וארך
ימך, וכתוב (שם לב) ובדבר הזה תאריכו ימים.
חיים בעולם הזה, וחיים בעולם הבא.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כָּל מִי שֶׁשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, אֵין מִיתָתוֹ עַל יְדֵי יֵצֵר הָרַע, מְשׁוּם [שֶׁהוּא נֶחֱשׁ, וְהוּא מִלְּאֲף הַמּוֹת, אֲלֵא מִיתַתֶּם בְּנִשְׁיָקָה, שְׁכָתוּב (שִׁיר א) יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. כְּלוּמַר עַל פִּי ה'. וְהִיא הַנְּשִׁיקָה שֶׁהִיא דְּבִקּוֹת שֶׁל הַנֶּפֶשׁ בְּעֶקֶר, וְאוֹתוֹ שֶׁשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה] שֶׁהִתְחַזַּק בְּעֵץ הַחַיִּים וְלֹא הִרְפָּה מִמֶּנּוּ, וְלִכֵּן צְדִיקִים שֶׁשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה לֹא נִטְמָא גּוֹפָם [אֲלֵא הוּא טְהוֹר, כְּמוֹ אֲלִיהוּ בְּבֵית הַקְּבֵרוֹת שֶׁמְצָאוּ אוֹתוֹ רַבָּנָן וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ, וְלֹא כִהֵן הוּא מֵר? אָמַר לָהֶם, צְדִיקִים לֹא טְמָאִים בְּמִיתַתֶּם, כְּמוֹ שֶׁשְּׁנִינוּ, בְּיוֹם שְׁמַת רַבִּי בְּטָלָה כְּהִנְהָ. כְּלוּמַר שֶׁהִתְעַסְקוּ בּוֹ] שְׁלֹא שָׁרְתָה עֲלֵיהֶם רוּחַ טְמָאָה.

יַעֲקֹב הִיָּה עֵץ הַחַיִּים, לָמָּה פָּחַד, שֶׁהָרִי לֹא יִכּוֹל לְשַׁלֵּט עָלָיו? וְעוֹד, שֶׁהָרִי כָּתוּב וְהִנְהָ אֲנֹכִי עִמָּךְ וְגו', לָמָּה הִיָּה פּוֹחַד? וְעוֹד, שֶׁהָרִי כָּתוּב וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים, אִם מַחֲנֹת קְדוּשִׁים הָיוּ עִמּוֹ, לָמָּה הִיָּה פּוֹחַד?

אַלְפָּא הַכֹּל הִיָּה נְאָה, וַיַּעֲקֹב לֹא הִיָּה רוֹצֵה לְסַמָּךְ עַל גַּם שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְשׁוּם שֶׁחָשַׁב שֶׁאֵינוֹ כְּדַאי שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲשֶׂה לוֹ גַּם, מָה הֵטַעַם? מְשׁוּם שֶׁלֹּא עָבַד אֶת אָבִיו

וְאָמוּ כְּרֹאֵי וְלֹא הִשְׁתַּדַּל בְּתוֹרָה וְנִשְׂא שְׁתֵּי
 אַחֲיוֹת, וְאָף עַל גַּב שֶׁהִכַּל נִתְבָּאֵר. וְעַם כָּל זֶה
 צָרִיךְ לְאָדָם לִפְחַד תָּמִיד וּלְהִתְפַּלֵּל לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא בְּתַפְלָה, שְׁכַתּוֹב אֲשֶׁרִי אָדָם מִפְּחַד
 תָּמִיד [וְלִפְחַד תָּמִיד מִלְּפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא],
 וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ.

בא ראה, תפלת האבות העמידו עולם, וכל בני
 העולם עליהם עומדים וסמוכים, ולעולם
 ולעולמי עולמים לא נשכחת זכות האבות,
 משום שזכות האבות היא קיום של מעלה ומטה,
 וקיום של יעקב הוא קיום שלם יותר מכלם. ולכן
 בשעה שצרה לבני יעקב, הקדוש ברוך הוא
 רואה את דמות יעקב וחס על העולם, כמו
 שנאמר (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב. יעקוב"ב
 בוא"ו, למה בוא"ו? משום שהוא דמות של
 יעקב ממש.

בא ראה, כל מי שרואה את יעקב, כמי שמסתכל
 באספקלריה המאירה (תפארת), והרי נאמר
 שיפיו של יעקב כפיו של אדם הראשון. אמר
 רבי ייסא, אני שמעתי, שכל מי שמסתכל
 בחלמו ורואה את יעקב מעטף במלבושיו,
 מתוספים לו חיים.

רבי שמעון אמר, הרי נאמר שדוד המלך, עד שלא היה, לא היו לו חיים כלל, פרט לזה שאדם הראשון נתן לו שבעים שנה משלו, וכך היה קיומו של דוד המלך שבעים שנה היו, וקיום של אדם הראשון אלה שנה חסר שבעים. נמצאו באלה אלה שנים ראשונות אדם הראשון ודוד המלך.

פתח ואמר, (תהלים כא) חיים שאל ממך נתתה לו אך ימים עולם ועד. חיים שאל ממך – זה דוד המלך. שהרי כשברא הקדוש ברוך הוא גן עדן, הטיל בו נשמת דוד המלך, והסתכל בו וראה שאין לו חיים משלו כלום ועומד לפניו כל היום. כיון שנברא אדם הראשון, אמר, הרי ודאי קיומו. ומאדם הראשון היו שבעים שנים שהתקיים דוד המלך בעולם.

עוד האבות השאירו לו מחייהם כל אחד ואחד. אברהם השאיר לו, וכך יעקב ויוסף. יצחק לו השאיר לו כלום, משום שדוד המלך בא מצדו.

ודאי אברהם השאיר לו חמש שנים, שהיה לו להתקיים מאה ושמונים שנים,

והתקיים מאה ושבעין וחמש שנים, חסרים
 חמש. יעקב היה לו להתקיים בעולם כימי
 אברהם, ולא התקיים אלא מאה וארבעים ושבע
 שנים. חסרים עשרים ושמונה. נמצא שאברהם
 וינקב השאירו לו מחייהם שלשים ושלוש
 שנים. יוסף שהתקיים מאה ועשר שנים, היה לו
 להתקיים מאה וארבעים ושבע שנים כימי
 יעקב, וחסר מהם שלשים ושבע שנים. הרי
 שבעים שנים שהשאירו לדוד המלך להתקיים
 בהם, ובהם התקיים דוד בכל אותם השנים
 שהשאירו לו האבות.

ואם תאמר, למה יצחק לא השאיר לו כלום
 כאלה? משום שהוא חשף, ודוד בא
 מצד החשף, ומי שהוא בחשף אין לו אור כלל
 ואין לו חיים, ולכן לא היו לדוד חיים כלל.
 אבל אלה שהיה להם אור, האירו לדוד המלך,
 ומהם הצטרף להאיר ולהיות לו חיים, שהרי
 מצד החשף אין לו חיים כלל, ועל זה בא
 יצחק בחשבון.

ואם תאמר, למה יוסף יותר מכלם? אלא ודאי
 יוסף בלבדו כמו כלם, משום שנקרא
 צדיק, וזהו שמאיר ללבנה יותר מכלם, ולכן זה

הַשָּׂאִיר לְדוֹד הַמֶּלֶךְ יוֹתֵר מִכֻּלָּם חַיִּים, שְׁכַתוֹב
(בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם
לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

בא רֵאָה, יַעֲקֹב, תִּפְּלֹתוֹ הַגְּנָה עָלָיו מֵעֲשׂוֹ
מִשׁוֹם שָׂרָצָה לְהַעֲבִיר זְכוּתוֹ לְבָנָיו
אַחֲרָיו וְלֹא לְהוֹצִיא אוֹתָהּ עִכְשָׁו אֶצֶל עֲשׂוֹ,
וְעַל זֶה הִתְּפַלֵּל תִּפְּלֹתוֹ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא
סֵמֶךְ עַל זְכוּתוֹ לְהַצִּילוֹ בְּגִלְגָּלָה.

וַיֹּאמֶר אִם יָבוֹא עֲשׂוֹ אֶל הַמַּחֲנֶה הָאֶחָת וְהִכְהוּ
וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לְפִלִיטָה. בֹּא רֵאָה
מֵה פְּתוּב, וַיִּחַץ אֶת הָעַם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְאֶת הַצֹּאן
וְאֶת הַבְּקָר וְהַגְּמָלִים לְשְׁנֵי מַחֲנוֹת. לְמָה לְשְׁנֵי
מַחֲנוֹת? מִשׁוֹם שָׂאֶמֶר, אִם יָבוֹא עֲשׂוֹ אֶל הַמַּחֲנֶה
הָאֶחָת וְהִכְהוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לְפִלִיטָה.

בא רֵאָה שְׁשֻׁכִּינָה לֹא זָזָה מֵאֶהֱל לְאָה וּמֵאֶהֱל
רַחֵל. אָמַר יַעֲקֹב, יִדְעֹתִי שְׁהָרִי שְׁמִירָה
לְאֵלָה מֵהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מָה עָשָׂה? וַיֵּשֶׁם אֶת
הַשְּׂפָחוֹת וְאֶת יְלִדְיָהֶן רֵאשֻׁנָה. אָמַר, אִם יִהְרַג
עֲשׂוֹ – יִהְרַג אֶת אֱלֹהָ, אֲבָל אֱלֹהָ אֵינִי פּוֹחֵד מֵהֶם,
מִשׁוֹם שְׁשֻׁכִּינָה עִמָּהֶם, וְעַל זֶה – וְהָיָה הַמַּחֲנֶה
הַנִּשְׁאָר לְפִלִיטָה. כִּיּוֹן שֶׁעָשָׂה אֶת זֶה, תִּקַּן תִּפְּלֹתוֹ

עֲלֵיהֶם, מַה כְּתוּב? וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי
אֲבָרְהָם וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק ה' הָאֵמַר אֵלַי שׁוּב
לְאַרְצְךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאִיטִיבָה עִמָּךְ.

רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים קב) תִּפְלָה לְעֵנִי כִּי
יַעֲטֹף וּלְפָנַי ה' יִשְׁפֹּף שִׁיחוּ. פֶּסוּק זֶה
בְּאֵרוֹהוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֲלֵא דוֹד הַמֶּלֶךְ אָמַר
אֵת זֶה כְּשֶׁהִסְתַּכַּל וְרָאָה בְּדַבְרֵי הָעֵנִי, וְהִסְתַּכַּל
בּו כְּשֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וּבּוֹרַח מִלְּפָנָי חָמִיו אָמַר זֶה.
תִּפְלָה לְעֵנִי – זֹהֵי תִפְלָה שְׁמִבְּקֵשׁ הָעֵנִי לְפָנָי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזוֹ הַתִּפְלָה שְׁמִקְדִּימָה אֵת כָּל
תִּפְלוֹת הָעוֹלָם.

כתוב כָּאֵן תִּפְלָה לְעֵנִי, וְכְתוּב שָׁם (שם ז) תִּפְלָה
לְמִשָּׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים. מַה בֵּין זֶה לְזֶה?
אֲלֵא זוֹ תִפְלָה שֶׁל יָד, וְזוֹ תִפְלָה שֶׁל רֵאשׁ, וְאֵין
לְהַפְרִיד בֵּין הַתִּפְלָה לְעֵנִי הַזֶּה וּבֵין תִּפְלָה לְמִשָּׁה
אִישׁ הָאֱלֹהִים, וּשְׁתִּיחֵן שְׁקוּלוֹת כְּאַחַת.

ועל זֶה תִפְלַת הָעֵנִי מִקְדִּימָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְכַל תִּפְלוֹת הָעוֹלָם, מִשׁוּם שְׁכְּתוּב (שם
כב) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקָּץ עֲנוֹת עֵנִי וְגו'. בֹּא רֵאָה,
תִּפְלָה לְעֵנִי זוֹ תִפְלָה שֶׁל יָד, שֶׁהָעֵנִי דְבוּק בְּעֵנָיו
כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ מַעֲצָמוֹ כָּלּוּם.

דָּבָר אַחַר, תְּפִלָּה – זֶה מִשָּׁה, לְעֵנִי – זֶה דָּוֵד, כִּי יַעֲטֹף – כְּשֶׁמִתְכַּסֶּה הַלְבָנָה וּמִתְכַּסֶּה הַשָּׁמֶשׁ מִמְּנָה, וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ – כְּדֵי לְהִתְחַבֵּר עִם הַשָּׁמַשׁ.

בֹּא רֵאֵה, הַתְּפִלָּה שֶׁל כָּל בְּנֵי אָדָם תְּפִלָּה, וּתְפִלַּת הָעֵנִי הִיא תְּפִלָּה שְׁעוֹמֶדֶת לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשׁוֹבֵרֶת שְׁעָרִים וּפְתָחִים וְנִכְנָסֶת לְהִתְקַבֵּל לִפְנֵיו. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שְׁמוֹת כב) וְהָיָה כִּי יַצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי חֲנוּן אָנִי, וְכָתוֹב שָׁמַע אֲשָׁמַע צַעֲקָתוֹ. וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ – כְּמִי שֶׁמִתְרַעַם עַל דֵּין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תְּפִלוֹת הַצַּדִּיקִים חֲדוּהָ לְכַנְסֶת יִשְׂרָאֵל לְהִתְעַטֵּר לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִשּׁוֹם זֶה חֲבִיבָה הִיא יוֹתֵר לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִכֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תָּאֵב לְתְּפִלוֹת הַצַּדִּיקִים בְּשָׁעָה שֶׁצָּרִיךְ לָהֶם, מִשּׁוֹם שִׁיּוֹדְעִים לְרִצּוֹת אֶת רַבּוֹנָם.

מַה כָּתוֹב בְּיַעֲקֹב? אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְהָם וְאֱלֹהֵי אָבִי יַצְחָק ה' הָאֵמַר אֵלַי שׁוֹב וְגו'. הַתְּעַטֵּר וּנְקָשֶׁר קָשֶׁר בְּקָשֶׁר אֶחָד כְּרָאוּנִי. אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְהָם לְיָמַי, וְאֱלֹהֵי אָבִי יַצְחָק לְשִׁמְאֵל. הָאֵמַר

אלי - כאן תלה הדבר להתעטר למקומו ביניהם. שוב לארצה ולמולדתך ואיטיבה עמך. קטנתתי מכל החסדים. למה היה צריך זה עם זה? אלא, אמר יעקב, אתה הבטחת לי להיטיב עמי, ואני ידעתי שכל מעשיך כלם הם על תנאי, הרי אני אין בי זכות, שהרי קטנתתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך. וכל מה שעשית לי עד היום, לא בשביל זכותי היה, אלא בגללך הוא שעשית לי. ואותו טוב ואמת בגללך היו, שהרי כשעברתי בתחלה, שהייתי הולך מלפני עשו, יחידי עברתי את אותו נהר, ואתה עשית עמי טוב ואמת, והרי אני עכשו עובר אותו בשני מחנות, הם שני המחנות שחלק.

עד כאן סדור השבח של רבונו. מכאן ולהבא בקש מה שצריך לו, להראות לכל בני העולם שצריך לו לאדם לסדר שבח של אדונו בתחלה, ואחר יבקש בקשותיו. שכן עשה יעקב - בתחלה סדר שבחיו של קונו, ואחר שסדר השבח, אמר בקשתו שהצטרך לה.

זהו שכתוב: הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבוא ויהפני אם על בנים.

מִכָּאן, מִי שֶׁמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ שְׁצַרְיָךְ לְפָרֶשׁ דְּבָרָיו
 כְּרָאוּי. הִצִּילֵנִי נָא. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהָרִי הִצִּילֵתְנִי
 מִלְּבָן - מִיַּד אָחִי. וְאִם תֹּאמַר קְרוּבִים אַחֲרַיִם
 סִתְּמָם נִקְרְאִים אַחִים - מִיַּד עֲשׂוּ. מָה הַטַּעַם?
 בְּשִׁבִיל לְפָרֶשׁ הַדָּבָר כְּרָאוּי. וְאִם תֹּאמַר, אֲנִי
 לָמָּה אֶצְטָרֶךְ? כִּי יֵרָא אָנֹכִי אֹתוֹ פֶּן יָבֹוא וְהַפְּנִי.
 כְּדִי לְהוֹדֵעַ דָּבָר לְמַעַלָּה וּלְפָרְשׁוֹ כְּרָאוּי, וְלֹא
 יִסְתִּיר הַדָּבָר.

וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטֵיב עִמָּךְ וְגו'. וְאַתָּה
 אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטֵיב, מָה זֶה וְאַתָּה? כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאמַר (נחמיה ט) וְאַתָּה מַחֲיֶה אֶת כָּלֶם. אֵף כָּאֵן
 וְאַתָּה אָמַרְתָּ.

בֵּא רֵאָה, דְּוֹד הַמֶּלֶךְ אָמַר, (תהלים ט) יִהְיֶה לְרִצּוֹן
 אֲמָרִי פִי, אֵלֹו דְּבָרִים שֶׁהִתְפָּרְשׁוּ. וְהַגִּיזוֹן
 לְבִי - אֵלֹו דְּבָרִים נִסְתָּרִים שֶׁלֹא יָכוֹל בֶּן אָדָם
 לְפָרֶשׁם בְּפִיו, זֶהוּ הַגִּיזוֹן, שֶׁהוּא בִּלְבָב, שֶׁלֹא
 יָכוֹל לְהִתְפָּרֵשׁ.

וַעֲלֵ זֶה צָרִיךְ הַדָּבָר לְהִתְפָּרֵשׁ בְּפֹה, וְדָבָר שֶׁתְּלוּי
 בִּלְבָב, וְהַכֹּל סוּד הוּא. אֶחָד כִּנְגַד דְּרָגָה
 תַּחְתּוֹנָה, וְאֶחָד כִּנְגַד דְּרָגָה עֲלִיוֹנָה. דָּבָר
 שֶׁהִתְפָּרֵשׁ, כִּנְגַד דְּרָגָה תַּחְתּוֹנָה שֶׁהִצְטָרֶךְ

לְהִתְפַּרֵּשׁ. אוֹתוֹ שֶׁתְּלוּי בְּלֵב הוּא כְּנֶגֶד דְּרָגָה
פְּנִימִית יוֹתֵר, וְהַכֹּל הוּא כְּאַחַד. וְעַל זֶה אָמַר יְהוֹ
לְרִצּוֹן אֲמַרִי פִי וְהִגִּיזוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ וְגו'.

כְּמוֹ זֶה אָמַר יַעֲקֹב. בִּתְחִלָּה פָּרַשׁ הַדָּבָר כְּרְאוּי,
וְאַחַר כֵּךְ הִסְתִּיר הַדָּבָר שֶׁתְּלוּי בְּהִגִּיזוֹן הַלֵּב
שֶׁלֹּא צָרִיךְ לְפָרֵשׁ, שֶׁכְּתוּב (בראשית לב) וְשָׁמַתִּי אֶת
זִרְעֶךָ כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִסְפָּר מֵרֵב. כָּאֵן הוּא
דָּבָר הַתְּלוּי בְּלֵב שֶׁלֹּא צָרִיךְ לְפָרֵשׁ, וְכֵן צָרִיךְ כְּמוֹ
שֶׁאֲמַרְנוּ, כִּדִּי לִיחַד יְחוּד שָׁלֵם כְּרְאוּי. אֲשֶׁרִי
הַצְּדִיקִים שִׁינְדָעִים לְסִדֵּר שֶׁבַח רְבוּנָם כְּרְאוּי
וְלִבְקֶשׁ בְּקִשְׁתֶּם, וְלִכְן כְּתוּב (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי
עֲבָדִי אֲתָהּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר. [ס"א כְּתוּב
גַּם אֶת הַשְּׁנַי גַּם אֶת הַשְּׁלִישִׁי וְגו'. שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים
גַּם, רָמַז (ג"ם רְאֵשֵׁי תְבוּת: גּוּאֵל מִשָּׁה. גּוּאֵל מְרָדְכִי. גּוּאֵל מְשִׁיחַ)
לְשֶׁלֶשׁ גְּאֻלוֹת עַל יְדֵי שְׁלֹשָׁה צְדִיקִים, מִשָּׁה
מְרָדְכִי מְשִׁיחַ, שְׁעֵתִיד לְגְאֻלָּנוּ בְּקָרוֹב].

סדר הלימוד ליום כה חשון [יום 55 בשנה]

וַיִּינָתֵר יַעֲקֹב לְבָדוֹ וְגו'. רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר,
(תהלים צא) לֹא תֵאָנֶה אֵלֶיךָ רָעָה וְנִגְעָ לֹא
יִקְרַב בְּאֵהָלֶךָ. בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁבְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֶת הָעוֹלָם, עָשָׂה בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם מַעֲשָׂהוּ

הָרְאוּ לִי, וְהָרִי פְּרִשְׁוּהָ. וְנִתְבָּאָר, [וְאִם תֵּאמְרוּ] בְּיָוֵם הַרְבִּיעִי עֲשֵׂה מְאֻרוֹת, וְאִזְ נִבְרָאָה הַלְבָנָה חֲסָרָה, אִוֵר שֶׁהִקְטִינָה עֲצָמָה, וּמְשֻׁם שֶׁהִיא מְאֻרַת חָסֵר וְאִ"ו, נִתֵּן מְקוֹם לְשֵׁלֵט כָּל הַרוּחֹת וְהַשְּׂדִים וְרוּחֹת סְעָרָה וּמִזִּיקִים וְכָל רוּחֹת הַטְּמָאָה.

כָּלֵם עוֹלָיִם וּמְשׁוּטְטִים בְּעוֹלָם לְהִסְטוֹת, וְנִתְמַנֵּוּ בְּמִקוֹמוֹת חֲרָבִים וּבְשָׂדוֹת תְּזֻקִים וּבְמִדְבָּרוֹת חֲרָבִים, וְכָלֵם מֵצֵד רוּחַ הַטְּמָאָה. וְהָרִי נִתְבָּאָר שֶׁהָרִי רוּחַ הַטְּמָאָה בָּאָה שְׂבָאָה מִנְחָשׁ הָעֵקֶלְתוֹן, הוּא רוּחַ טְמָאָה מְמֵשׁ, וְהוּא הַתְּמַנָּה בְּעוֹלָם לְהִסְטוֹת בֶּן אָדָם אֵלָיו, וְעַל זֶה יֵצֵר הָרַע שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם.

וְהוּא הַתְּמַנָּה אֶצֶל בְּנֵי אָדָם וְנִמְצָא עִמָּם, וּבְעֵקֶמּוּמִיּוֹת וּבְתַחֲבֻלוֹת בָּא אֵלֵיהֶם לְהִסְטוֹתָם מִדְּרָכֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּמוֹ שֶׁהִסְטָה אֶת אָדָם הָרֵאשׁוֹן וְגֵרָם מִן הַלְבָנָה לְכָל הָעוֹלָם, כֵּן גַּם מִסְטָה בְּנֵי אָדָם וְגֵרָם לָהֶם לְהַטְמָא.

וְכִי שְׂבָא לְהַטְמָא, מוֹשֵׁךְ עָלָיו אוֹתוֹ רוּחַ טְמָאָה וְנִדְבֵק עִמוֹ. וְכִמָּה הֵם שְׂמֻזְמָנִים לְטְמָא

אותו, ומטמאים אותו והוא טמא, ומטמאים אותו בעולם הזה ובאותו עולם, והרי נתבאר. ובשעה שבא בן אדם להטהר, אותו רוח טמאה נכפה לפניו ולא יכול לשלט עליו, ואז כתוב לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. אמר [כשאמר] רבי יוסי, לא תאנה אליך רעה - זו לילית. ונגע לא יקרב באהלך - אלו שאר מזיקים, והרי פְּרִשׁוּהָ וּנְתַבְּאָר.

רבי אלעזר אמר, הרי אמרנו שלא יצא אדם יחידי בלילה, וכל שכן כשהלבנה נבראה והיתה חסרה, ובארוה שהרי אז רוח טמאה שולטת, וזוהי רוח רעה. מי רעה? זה נחש הרע, ונגע זהו מי שרוכב על הנחש. רעה ונגע הם כאחד.

ואף על גב ששנינו שנגע אלו נגעי בני אדם שיצאו מאדם, שהרי כל אותן שנים שלא קרב אדם לאשתו, רוחות טמאה היו באות ומתחממות ממנו ומולידות ממנו, ואלה נקראים נגעי בני אדם.

והרי נאמר, שכשבן אדם בחלומו ולא שולט בגופו והגוף שוכך, רוח טמאה באה

וְשׁוּרָה עָלָיו, וְלַפְעָמַיִם רוּחוֹת נִקְבוֹת טְמֵאוֹת
 בָּאוֹת וְקָרְבוֹת אֵלָיו וּמוֹשְׁכוֹת אוֹתוֹ אֶלֶיָּהֶן
 וּמִתְחַמָּמוֹת מִמֶּנּוּ, וּמוֹלִידוֹת אַחַר כֶּף רוּחוֹת
 וּמִזִּיקִים [נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ בְּנֵי אָדָם],
 וְלַפְעָמַיִם נִרְאִים כְּמֵרְאָה בְּנֵי אָדָם, פָּרֵט לְזֶה
 שְׂאִין לָהֶם שְׁעָרוֹת בְּרֵאשׁ.

וּבְכַל יֵשׁ לְאָדָם לְהַשְׁמֵר מִלְּפָנֶיהֶם כְּדֵי שְׂיִלֵךְ
 בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְלֹא יִטְמָא עִמָּם, שְׁהָרִי אֵין
 לָךְ מִי שְׂיִשֵּׁן בְּלִילָה בְּמִטָּתוֹ וְלֹא טוֹעֵם טַעַם מוֹת
 וְיוֹצֵאת נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ, וְכִיּוֹן שֶׁנִּשְׁאָר הַגּוּף בְּלִי
 נִשְׁמָה קְדוּשָׁה, רוּחַ טְמֵאָה זְמִינָה וְשׁוּרָה עָלָיו
 וְנִטְמָא. וְהָרִי בְּאַרְנוֹ דְּבַר, שְׂאִין לְאָדָם לְהַעֲבִיר
 יָדָיו עַל עֵינָיו בְּבִקּוּר, מִשּׁוּם שְׁהָרִי רוּחַ טְמֵאָה
 שׁוּרָה עֲלֵיהֶם, וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

בְּאֵ רָאָה שְׁהָרִי יַעֲקֹב, אָף עַל גַּב שֶׁנֶּאֱהָב עַל יָדָי
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁאָר לְבָדוּ,
 רוּחַ אַחֲרַת נוֹעֵדָה לְהַזְדַּוֵּג עִמוֹ.

רַבִּי שָׁמְעוֹן אָמַר, בְּאֵ רָאָה מָה כְּתוּב בּוֹ
 בְּבַלְעָם הַרְשָׁע, וַיִּלֵּךְ שְׂפִי. מָהוּ שְׂפִי?
 יְחִידִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שְׂפִיפוֹן עָלַי אֲרַח. כְּנִחְשׁ
 הַזֶּה שֶׁהוּלֵךְ יְחִידִי וְאוֹרֵב עַל דְּרָכַי וְשִׁבְלִים,

כָּךְ גַּם בְּלִעָם הָיָה הוֹלֵךְ יַחֲדֵי. מֶה הַטַּעַם? כִּדֵּי
 לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה. שְׁכַל מִי שֶׁהוֹלֵךְ
 יַחֲדֵי בְּזַמְנֵים יְדוּעִים אֶפְלוּ בְּעִיר בְּמְקוֹמוֹת
 יְדוּעִים, מוֹשֵׁךְ עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה.

לָכֵן בְּכָל זְמַן לֹא יֵלֵךְ אָדָם יַחֲדֵי בַדְרֹךְ וּבְעִיר,
 אֲלֹא בְּמְקוֹם שֶׁבְנֵי אָדָם הוֹלְכִים וְשׁוֹבִים
 וְנִמְצָאִים שָׁם, וְעַל כֵּן לֹא יֵלֵךְ אָדָם יַחֲדֵי בְּלִילָה,
 הוֹאִיל וּבְנֵי אָדָם לֹא נִמְצָאִים, וְהֵינּוּ הַטַּעַם שֶׁלֹּא
 תָּלִין נְבִלְתּוֹ, שֶׁלֹּא לְהַחְזִיק גּוֹף מֵת בְּלֵי רוּחַ עַל
 הָאָרֶץ בְּלִילָה. מִשּׁוּם כֵּךְ אוֹתוֹ בְּלִעָם הַרְשַׁע הָיָה
 הוֹלֵךְ יַחֲדֵי כִּנְחָשׁ הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרוּהוּ.

וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמוֹ. מֶה זֶה וַיֵּאבֶק? [שָׁאֵמַר רַבִּי
 יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, מְלַמֵּד שֶׁהָעֵלּוּ אָבֶק
 בְּרַגְלֵיהֶם עַד כִּסֵּא הַכְּבוֹד. כְּתוּב כִּאֵן בְּהָאָבֶקוּ
 עִמוֹ, וְכְתוּב (נְחוֹם א) אָבֶק רַגְלָיו. וְאוֹתוֹ מְלֵאָךְ
 שָׂרוּ שֶׁל עֵשׂוֹ הָיָה, וְהוּא סִמְא"ל, לְכֵן דִּינּוֹ הוּא
 שִׁיעָלָה אָבֶק רַגְלָיו עַד כִּסֵּא הַכְּבוֹד, שֶׁהוּא מְקוֹם
 הַמְּשֻׁפָּט]. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, מִן אָבֶק. אָבֶק טָפַל
 לְעַפְרוֹ. מֶה בֵּין עַפְרוֹ לְאָבֶק? זֶה אָבֶק שֶׁנִּשְׁאָר
 מִהָאֵשׁ וְלֹא עוֹשֶׂה פְרוֹת [בְּעוֹלָם] לְעוֹלָמִים,
 עַפְרוֹ שְׁכַל הַפְרוֹת יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, וְהוּא כָּלֵל
 שְׁלִמְעָלָה וּמְטָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֶּף, מֵה זֶה מְקִים מֵעֶפֶר
דֵּל? אָמַר לוֹ, כְּמִשְׁמְעוּ, אֲבָל בְּגוֹן זֶה
מְקִים מֵעֶפֶר דֵּל מִשּׁוּם שְׂאִין לוֹ מֵעֲצָמוֹ כְּלוּם,
וּמֵאוֹתוֹ עֶפֶר יֵצֵא דֵּל שְׂאִין בּוֹ כְּלוּם, וּמֵאוֹתוֹ עֶפֶר
כָּל הַפְּרוֹת וְכָל טוֹב הָעוֹלָם יּוֹצְאִים מִמֶּנּוּ וְבוֹ
נַעֲשִׂים כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, כְּמוֹ שִׁכְתוֹב (קהלת א)
הַכֹּל הִיָּה מִן הָעֶפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֶפֶר.
וְשִׁנְיָנוּ, הַכֹּל הִיָּה מִן הָעֶפֶר – אֶפְלוּ גִלְגַּל חֲמָה,
אֲבָל אֲבָק לֹא עוֹשֶׂה פְּרוֹת וְנִצָּנִים
[לְעוֹלָם] לְעוֹלָמִים, וּמִשּׁוּם כֶּף וַיֵּאבֶק אִישׁ, שִׁבָּא
בְּאוֹתוֹ אֲבָק וְרָכַב עָלָיו כְּדֵי לְקַטְרֵג לְיַעֲקֹב.
עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, שֶׁנֶּעֱבַר שְׁלֹטוֹנוֹ וְהִתְחַלֵּף. וְכֶף
הוּא לְעֵתִיד לְבָא, מִשּׁוּם שֶׁהַגְּלוּת עֲכָשׁוּ
דוּמָה לְלִילָה, וְהִיא לִילָה, וְשׁוֹלֵט אוֹתוֹ אֲבָק עַל
יִשְׂרָאֵל וְהֵם שׁוֹכְבִים לְעֶפֶר [אֲחֵר], עַד שִׁיעֲלָה
הָאוֹר וַיֵּאִיר הַיּוֹם, וְאִזּוֹ יִשְׁלֹטוּ יִשְׂרָאֵל, וְלָהֶם תִּנָּתֵן
הַמְּלָכוּת, שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים עֲלִיוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(דְּנִיאל ז) וּמְלָכוּת וְשִׁלְטוֹן וּגְדָלָה שְׁמוּלְכַת תַּחַת כָּל
הַשָּׁמַיִם תִּנָּתֵן לָעַם קְדוֹשִׁים עֲלִיוֹנִים. מְלָכוּתוֹ
מְלָכוּת עוֹלָם, וְכָל הַשְּׁלִיטִים לוֹ יַעֲבְדוּ וַיִּשְׁמְעוּ.
וַיֵּאמֶר שְׁלַחְנֵי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֵּאמֶר לֹא
אֲשַׁלַּחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי. רַבִּי יְהוּדָה

פָּתַח וְאָמַר, (שיר ו) מִי זֹאת הַנְּשֻׁקָה כָּמוֹ שָׁחַר
 יָפָה כְּלַבְנָה בָּרָה כַּחֲמָה יָפָה כַּנְּדָגְלוֹת. פְּסוּקַת זֶה
 פְּרֻשׁוֹהוּ וְנִתְבָּאָר. אֲבָל מִי זֹאת הַנְּשֻׁקָה - אֵלּוּ
 הֵם יִשְׂרָאֵל, בְּזִמְנֵי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יָקִים אוֹתָם
 וְיוֹצִיאֵם מִן הַגָּלוֹת, אֲזִי יִפְתַּח לָהֶם פֶּתַח שֶׁל אֹר
 [שֶׁהוּא] דְּקִיק קָטָן, וְאַחַר כֵּךְ פֶּתַח אַחֵר שֶׁהוּא
 גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִפְתַּח לָהֶם
 שְׁעָרִים עֲלִיוֹנִים פְּתוּחִים לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם.
 וְכֵן כָּל מֵה שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל
 וְלְצַדִּיקִים שְׁבָהֶם, כֵּךְ כָּלֵם וְלֹא בְּזִמְנֵי אֶחָד.
 לְאָדָם שֶׁנִּתֵּן בַּחֲשֵׁךְ וְדִיּוּרוֹ הָיָה תָּמִיד בַּחֲשֵׁךְ,
 כְּשִׁירְצוֹ לְהָאִיר לוֹ, צְרִיכִים לִפְתַּח לוֹ אֹר קָטָן
 כְּעֵין הַמַּחַט, וְאַחַר כֵּךְ גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, וְכֵךְ בְּכָל פַּעַם
 עַד שִׁיאִירוּ לוֹ כָּל הָאֹר כְּרָאוּי.

כֵּךְ הֵם יִשְׂרָאֵל, כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג) מְעַט מְעַט
 אֲגַרְשֶׁנוּ מִפְּנֵיךְ עַד אֲשֶׁר תִּפְרָה וְגו'. וְכֵן לְמִי
 שֶׁהוּא בָּא לְהִרְפֹּא, אֵינוֹ בְּשַׁעַת אַחַת, אֲלֵא מְעַט
 מְעַט עַד שִׁיתְחַזֵּק. אֲבָל לַעֲשׂוֹ לֹא כֵךְ, אֲלֵא בְּפַעַם
 אַחַת מֵאִיר לוֹ, וְנֶאֱבָד מִמֶּנּוּ מְעַט מְעַט [וְלַעֲתִיד
 לְבֹא לְאֲמוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה (ישעיה מב) ה'
 כַּגְּבוּר יֵצֵא] עַד שִׁיתְחַזְּקוּ יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁמִידוּ
 [וְיִשְׁבוּ] אוֹתוֹ מֵהַכֵּל, מֵהָעוֹלָם הַזֶּה וּמֵהָעוֹלָם

הבא. ומשום שמאיר בשעה אחת, יהיה לו השמדה מהכל. אבל ישראל, אור שלהם מעט מעט, עד שיתחזקו, ויאיר להם הקדוש ברוך הוא לעולמים.

ובלם שואלים אותם ואומרים, מי זאת הנשקפה כמו שחר, זוהי קדרות הבקר, וזהו אור דקיק. ואחר יפה כלבנה, משום שהלבנה, האור שלה מאיר יותר משחר. ואחר ברה כחמה, משום שאורה חזק ומאיר יותר מהלבנה. ואחר כך אימה כנדגלות, חזקה באור חזק כראוי.

בא ראה, בעוד שנחשף היום ומתכסה האור ובא הבקר, יואר בתחלה מעט מעט עד שיתרבה האור כראוי. שהרי כיון שהקדוש ברוך הוא יתעורר להאיר לה לכנסת ישראל, יאיר בתחלה כמו שחר, שהוא שחר, ואחר כך יפה כלבנה, ואחר כך ברה כחמה, ואחר כך אימה כנדגלות, כמו שנתבאר.

ובא ראה, כיון שעולה הבקר, שהרי לא כתוב כי בא השחר, אלא כי עלה, שהרי בזמן כי בא השחר, אז התחזק אותו ממנה והכיש את יעקב, משום שאותו ממנה הכיש את יעקב לתת כח להתחזק לעשו.

וּכְשֶׁעָלָה אוֹתוֹ שְׁחַר שֶׁל שְׁחַר וְנִרְאָה, בָּא הָאוֹר
וְהִתְחַזַּק יַעֲקֹב, שְׁהָרִי אֶז הַגִּיעַ זְמַנּוֹ
לְהִיּוֹת מוֹאָר, מַה כְּתוּב? וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר
עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צִלַּע עַל יָרְכוֹ. וַיִּזְרַח לוֹ
הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁהָרִי אֶז הַזְּמַן לְהִיּוֹת מוֹאָר.

וְהוּא צִלַּע עַל יָרְכוֹ. אֶז הוּא רָמַז, שְׁהָרִי בְּעוֹד
שִׂישְׂרָאֵל בְּגִלוֹת וְסוּבְלִים כְּאֲבִים וְצֶעַר
וְכַמָּה רְעוֹת, כְּשֶׁמְאִיר לָהֶם הַיּוֹם וַיִּבִּיא לָהֶם
מְנוּחָה, אֶז יִסְתַּכְּלוּ וַיִּכְאָבוּ בְּעֶצְמוֹתֵיהֶם מִכַּמָּה
רְעוֹת וְצֶעַר שֶׁסָּבְלוּ וַיִּתְמָהוּ עֲלֵיהֶם, מִשּׁוּם כֶּף
וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. שְׁאוֹתוֹ זְמַן הַמְּנוּחָה, וְאֶז הוּא
צִלַּע עַל יָרְכוֹ, כּוֹאֵב וּמְצַעַר עֲצָמוֹ עַל מַה שֶּׁעָבַר.
וְהוּא, כְּשֶׁעוֹלָה קְדְרוֹת הַשְּׁחַר, אֶז מִתְחַזַּק וְנִאָחַז
בוֹ, שְׁהָרִי נִחַלֵּשׁ כַּחוֹ, שְׁאִין לוֹ שְׁלִטוֹן
אֶלָּא בְּלִילָה, וַיַּעֲקֹב שְׁלִטוֹנוֹ בַּיּוֹם. וְעַל זֶה אָמַר
שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשְּׁחַר, שְׁהָרִי אֲנִי בְּרִשׁוֹתָךְ עוֹמֵד,
וְהָרִי נִתְבָּאָר וּפְרָשׁוּהוּ.

[עַל כֵּן לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנֶּשֶׂה וְגו',
כִּי נִגַע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנֶּשֶׂה. שְׁאֶפְלוּ
בְּהִנָּאָה אֲסוּר, וְאֶפְלוּ לְתַת אוֹתוֹ לְכָלֵב. וְלָמָּה
נִקְרָא גִיד הַנֶּשֶׂה? כְּלוֹמַר, גִּיד שֶׁהוּא מִשְׁפִּיחַ אֶת
בְּנֵי הָאָדָם מֵעֲבוּדַת רַבּוֹנִם, וְשֵׁם רוֹבֵץ הַיֵּצֵר הָרָע.

וְכִיּוֹן שֶׁנִּדְבַק עִם יַעֲקֹב, לֹא מָצָא מְקוֹם שֶׁיִּכּוֹל
 לְהִתְגַּבֵּר עַל יַעֲקֹב, מִשּׁוּם שֶׁכָּל אֵיבָרֵי
 הַגּוּף סִיעוּ לְיַעֲקֹב, וְכֹלָם הָיוּ חֲזָקִים וְלֹא הִיָּתָה
 בָּהֶם חֲלָשָׁה. מָה עָשָׂה? וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ בְּגִיד
 הַנָּשָׂה, בְּמִינוֹ שֶׁל יֵצֵר הָרַע שֶׁהוּא מִינוֹ לְמִקְוֹמוֹ,
 וּמָשָׂם בָּא יֵצֵר הָרַע עַל בְּנֵי הָאָדָם.

וְלָכֵן אָמְרָה תּוֹרָה לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד
 הַנָּשָׂה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ הַחֲכָרִים בְּאֵיבָרֵי
 הָאָדָם שֶׁרְמוּז לְמַעֲלָה, אִם טוֹב – טוֹב, וְאִם רַע –
 רַע. וְלָכֵן כָּל אֵיבָר מְחַזֵּק אֵיבָר. וְדַאי גִיד הַנָּשָׂה
 מְחַזֵּק אֶת יֵצֵר הָרַע שֶׁהוּא מִינוֹ, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא
 יֵאָכְלוּ אוֹתוֹ, שְׂאִינָם מְצַדּוֹ וּמִמִּינוֹ, אָבֵל עַמִּים
 עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה יֵאָכְלוּ אוֹתוֹ, שֶׁהוּא מְצַד
 וּמִמִּין הַמְּלֶאךָ שְׁלֵהֶם, שֶׁהוּא סַמָּא"ל, כְּדֵי לְחַזֵּק
 לָבָם. מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בְּאָדָם מְאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה
 אֵיבָרִים כְּנֶגֶד מְאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה מְצוּוֹת
 הַתּוֹרָה שֶׁהֵם נִתְּנוּ לְהַעֲשׂוֹת, וּכְנֶגֶד מְאֵתִים
 אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה מְלֶאכִים שֶׁהֵתְלַבְּשָׁה בָּהֶם
 שְׂכִינָה וְהֵשֵׁם שְׁלֵהֶם כְּשֵׁם רְבוֹנָם.

וַיֵּשׁ בְּאָדָם שְׁלֹשׁ מְאוֹת שָׁשִׁים וַחֲמֵשׁ גִּידִים,
 וּכְנֶגֶדָם שְׁלֹשׁ מְאוֹת שָׁשִׁים וַחֲמֵשׁ מְצוּוֹת
 שֶׁלֹּא נִתְּנוּ לְהַעֲשׂוֹת וּכְנֶגֶד שְׁלֹשׁ מְאוֹת שָׁשִׁים

וַחֲמֹשֶׁה יָמוֹת הַשָּׁנָה. וְהָרִי תִשְׁעָה בָּאֵב אֶחָד
 מֵהֶם, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד סַמָּא"ל, שֶׁהוּא אֶחָד מֵאוֹתָם
 שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וַחֲמֹשֶׁה מִלְּאָכִים [יָמִים],
 וְלִכְּן אִמְרָה תּוֹרָה לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד
 הַנֶּשֶׁה. אֲ"ת - לְרַבּוֹת תִּשְׁעָה בָּאֵב שֶׁלֹּא אוֹכְלִים
 בּוֹ וְלֹא שׁוֹתִים. וְלִכְּן רָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 הַכֹּל, וְנִרְמַז בָּהֶם רְמִז לְיַעֲקֹב. וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ,
 בְּכָל יָמוֹת הַשָּׁנָה וּבְכָל אֵיבָרֵי יַעֲקֹב, וְלֹא נִמְצָא
 פָּרֵט לְאוֹתוֹ גִּיד הַנֶּשֶׁה. מִיָּד תִּשָּׂש כַּח יַעֲקֹב.
 וּבִימֹת הַשָּׁנָה מְצָא יוֹם תִּשְׁעָה בָּאֵב שֶׁבוֹ הִתְחַזַּק
 וְנִגְזַר דִּין עָלֵינוּ וְנִחַרְבַּב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל מִי
 שֶׁאוֹכֵל בְּתִשְׁעָה בָּאֵב כָּאֵלוֹ אֶכֶל אֶת גִּיד הַנֶּשֶׁה].
 רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, אֲלֵמְלֵא לֹא נַחֲלֵשׁ כַּח [שֶׁל מְקוּם]
 זֶה שֶׁל יַעֲקֹב, הִיָּה מִתְקִים יַעֲקֹב אֲלֵיו, וְנִשְׁבַּר כַּח
 שֶׁל עֲשׂוֹ לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (יחזקאל לא) כְּמִרְאָה
 הַקִּשְׁתָּ אֲשֶׁר יְהִיָּה בְּעֵנָן בְּיוֹם הַגִּשָּׁם כֵּן
 מִרְאָה הַנִּגְהָה סְבִיב הוּא מִרְאָה דְּמוֹת כְּבוֹד ה'
 וְאִרְאָה וְאֶפֶל עַל פְּנֵי וְגו'. פְּסוּק זֶה נִתְבָּאֵר. אֲבָל
 בֵּא רָאָה, שֶׁהָרִי כְּתוּב (דברים לד) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד
 בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשֶּׁה. מַה בֵּין מִשֶּׁה לְשֶׁאֵר נְבִיאֵי
 הָעוֹלָם? מִשֶּׁה הִסְתַּכַּל בְּאִסְפַּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה -

שְׁאָר הַנְּבִיאִים לֹא הָיוּ מְסַתְּכָלִים אֶלָּא
 בְּאַסְפֵּק לְרִיָּה שְׂאִינָה מְאִירָה. מִשֶּׁהָ הָיָה שׁוֹמֵעַ
 וְעוֹמֵד עַל רַגְלָיו וְכַחוֹ מִתְחַזֵּק וְהָיָה יוֹדֵעַ דְּבָר עַל
 בְּרִיו, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (במדבר יב) וּמְרָאָה וְלֹא בְּחִידוֹת
 – שְׁאָר הַנְּבִיאִים הָיוּ נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם וְנַחֲלֵשׁ
 כַּחֲם וְלֹא הָיוּ יְכוּלִים לַעֲמֹד עַל בְּרִיו שֶׁל דְּבָר. מִי
 גֵרַם לָהֶם אֶת זֶה? מִשּׁוֹם שְׂכָתוֹב כִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ
 יַעֲקֹב וְהוּא צִלַּע עַל יָרְכוֹ.

וְכֵן אוֹתָם נְבִיאִים לֹא יָכְלוּ לַעֲמֹד עַל מֵה שְׁעֵתִיד
 לַעֲשׂוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹ, פָּרֵט
 לַעֲוֹבְדֵיהָ הַנְּבִיא שְׁהָיָה גֵר, שְׂבָא מֵצַד שֶׁל עֲשׂוֹ –
 זֶה עֲמֵד בְּקִיּוּמוֹ עַל עֲשׂוֹ וְלֹא נַחֲלֵשׁ כַּחוֹ.

וְעַל זֶה כָּל שְׁאָר הַנְּבִיאִים נַחֲלֵשׁ כַּחֲם וְלֹא הָיוּ
 יְכוּלִים לַעֲמֹד לְקַבֵּל דְּבָר עַל בְּרִיו כְּרֵאוּי.
 מֵה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם כִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד
 הַנְּשֵׂה. שְׁלֵקַח וְשָׂאֵב כָּל כַּח הַיָּרֵךְ, וְעַל זֶה נִשְׁבַּר
 כַּח הַיָּרֵךְ וְנִשְׁאָר צוֹלַע עַל יָרְכוֹ, שְׁהָרִי כָּל נְבִיאִי
 הָעוֹלָם לֹא יָכְלוּ לְהִדְבֵּק וְלַעֲמֹד בּוֹ.

בֵּא רְאֵה, כָּל הַנְּבִיאִים פָּרֵט לְמִשֶּׁהָ לֹא עֲמָדוּ
 בְּכַחֲם כְּרֵאוּי, וּמִי שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה וְאִין מִי
 שְׁתוּמֵךְ בּוֹ, לֹא נִמְצָא מִי שְׁמַטִּיל מְלֵאֵי לְכִיסוֹ

לְהִתְחַזֵּק. עַל זֶה הַתּוֹרָה מְשַׁתְּכַחַת בְּכָל דּוֹר וְדוֹר
וְנִחַלְשׁ כַּחַ הַתּוֹרָה כָּל יוֹם וְיוֹם, מִשּׁוּם שְׂאִין לָהֶם
לְאֵלוֹ שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה עַל מַה שְּׁסוּמְכִים,
וּמְלִכוֹת הָרְשָׁעָה מִתְחַזְּקִת בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

בא רֵאָה כִּמָּה גָרַם חֲטָא זֶה, וּמִשּׁוּם שְׂאִין [לוֹ]
מִי שִׁיתַּמְךָ בַּתּוֹרָה כְּרָאוּי, אוֹתָם עֲמוּדִים
חֲלָשִׁים, וְגוֹרְמִים לְהִתְחַזֵּק אֶת אוֹתוֹ שְׂאִין לוֹ
שׁוֹקִים וְרַגְלִים לְעֵמֵד עֲלֵיהֶם.

פְּתַח וְאָמַר, (כְּרָאשִׁית ב) וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים אֶל
הַנִּחְשׁ כִּי עָשִׂיתָ זֹאת אֲרוּר אַתָּה מִכָּל
הַבְּהֵמָה וְגו' עַל גִּחְנֹךְ תִּלְךְ. מַה זֶה עַל גִּחְנֹךְ
תִּלְךְ? שְׁנַשְׁבְּרוּ הַתּוּמְכִים שְׁלוֹ וְקִצְצוּ אֶת רַגְלָיו
וְאִין לוֹ עַל מַה שִׁיעֵמֵד. כְּשִׁישְׂרָאֵל לֹא רוֹצִים
לְתַמְךָ בַּתּוֹרָה, הֵם נוֹתְנִים לוֹ תּוּמְכִים וְשׁוֹקִים
לְעֵמֵד וּלְהִתְחַזֵּק בָּהֶם.

בא רֵאָה כִּמָּה עֲקִימוֹת וְהִתְחַכְּמוֹת הַתְּחַכֵּם
בְּאוֹתוֹ לִילָה אוֹתוֹ הָרוּכֵב עַל הַנִּחְשׁ כְּנֹגֵד
יַעֲקֹב, שְׁהָרִי הוּא הָיָה יוֹדֵעַ שְׁכָתוּב (שם כז) הַקֵּל
קוֹל יַעֲקֹב וְהַיְדִים יָדֵי עֲשׂוֹ, וְאִם פּוֹסֵק קוֹל יַעֲב,
אֲזִי וְהַיְדִים יָדֵי עֲשׂוֹ. לְכֵן הִסְתַּכַּל לְכָל הַצְּדֻדִים
לְהִרְע לְיַעֲקֹב וּלְהַפְסִיק קוֹלוֹ.

וּרְאָה אותו חֲזַק בְּכָל; זְרוּעוֹת מֵצֵד זֶה וּמֵצֵד זֶה שֶׁהֵם חֲזָקֵי הַגּוֹף שֶׁמִתְחַזֵּק בֵּינֵיהֶם, וּרְאָה כַח הַתּוֹרָה שֶׁהִתְחַזַּק בְּכָל, אֲזִי וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ. מָה עָשָׂה? מִיָּד – וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ, שֶׁהִתְחַכֵּם כְּנִגְדּוֹ. אָמַר, פִּיּוֹן שֶׁנִּשְׁבְּרוּ עֲמוּדֵי וְתוֹמְכֵי הַתּוֹרָה, מִיָּד הַתּוֹרָה לֹא מִתְחַזַּקֶת, אֲזִי יִתְקַיֵּם מִה שֶׁאָמַר אָבִייהֶם הַקָּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדִים יָדֵי עֲשׂוֹ, וְהָיָה כִּפְאֶשֶׁר תִּרְיֵד וּפְרָקֶת עָלָיו מֵעַל צְוֹאֲרָךְ. (סו)

וּבְזֶה הִתְחַכֵּם כְּנִגְדֵי יַעֲקֹב. שֶׁהָרִי מִשׁוּם שֶׁנִּשְׁבְּרָה כַח הַתּוֹרָה, הִלֵּךְ וְהִתְחַזַּק עֲשׂוֹ. וּכְשֶׁרְאָה שֶׁלֹּא יָכַל לַתּוֹרָה, אֲזִי הִחֲלִישׁ כַּח אוֹתָם הַתּוֹמְכִים אוֹתָהּ. וּכְשֶׁלֹּא נִמְצָא מִי שֶׁסוֹמֵךְ אֶת הַתּוֹרָה, אֲזִי לֹא יִהְיֶה קוֹל יַעֲקֹב, וְיִהְיוּ הַיָּדִים יָדֵי עֲשׂוֹ.

וּכְשֶׁרְאָה יַעֲקֹב כִּף כְּשֶׁעָלָה הַבָּקָר, הִחֲזִיק [יַעֲקֹב] בּוֹ וְהִתְגַּבֵּר עָלָיו, עַד שֶׁהוּא בִּרְךָ אוֹתוֹ וְהוֹדָה לוֹ עַל אוֹתָן בְּרָכוֹת, וְאָמַר לוֹ, לֹא יַעֲקֹב יֵאמַר עוֹד שֶׁמָּךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל. לֹא יַעֲקֹב בְּעַקִּימוֹת, אֲלֵא בְּגִאוֹה וְכַח, שֶׁאֵין מִי שִׁיוּכַל לָךְ.

וּבֵא וּרְאָה, מִהֲנִחַשׁ הִזָּה כִּמָּה לַחֹת נִפְרָדִים לְכָל צֵד וְנִמְצָאִים בְּעוֹלָם אֶצֶל בְּנֵי אָדָם,

וְרוֹצִים לְקַיֵּם אוֹתוֹ גִּיד הַנְּשָׂה. שְׂאָף עַל גֵּב
שְׂקָרָב אֵלָיו אוֹתוֹ רוֹכֵב עַל נֶחֱשׁ, עוֹמֵד הוּא
וְהִתְקַיֵּם בְּצוּרָה וְלֹא נִשְׁבֵּר.

וְכַח צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק בְּעוֹלָם וּלְהִרְאוֹת, כִּי
שְׂרִית עִם אֱלֹהִים וְעִם אֲנָשִׁים וְתוֹכֵל.
וְכִשְׂרָאָה שְׁהָרִי לֹא נִשְׁבֵּר וְלֹא נֶאֱכַל אוֹתוֹ מְקוֹם,
אִז נִשְׁבֵּר כַּחוֹ וְחֻזְקוֹ וְלֹא יִכַּל לְהִרְע לְבַנְי יַעֲקֹב,
וְעַל זֶה לֹא צְרִיכִים לְתַת מְקוֹם לְבְרִיּוֹת הָעוֹלָם
לְאָכַל אוֹתוֹ וְלֹא לְהַנּוֹת מִמֶּנּוּ כָּלֵל.

רַבִּי יִיסָא הַזְּקֵן דְּרַשׁ, כִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב –
כָּתוּב כָּאֵן כִּי נִגַּע בְּכַף, וְכָתוּב שָׁם (במדבר יט)
כָּל הַנִּגַּע בְּמַת בְּנִפְשׁ הָאָדָם [יִטְמָא]. מַה לְהִלָּן
טְמֵאָה – אָף כָּאֵן גַּם טְמֵאָה, שְׁטֵמָא אוֹתוֹ מְקוֹם,
וּמִמְקוֹם טְמָא אֵין לָנוּ [לְהִתְתַּקֵּן] לְהַנּוֹת מִמֶּנּוּ
כָּלֵל. כָּל שְׂכָן בְּמְקוֹם שְׂקָרָב אוֹתוֹ צַד הַטְּמֵאָה,
וְהַתּוֹרָה לֹא אָמְרָה אֵלָּא כִּי נִגַּע, וְכָתוּב וַיִּגַּע בְּכַף
יָרֵכוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם) וְכָל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַטְּמָא
יִטְמָא. בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שֶׁנִּתֵּן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל לְזִכּוֹת
בָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׂכָתוּב (משלי ג)
אֲרוּךְ חַיִּים בִּימֵינָהּ בְּשִׂמְלָהּ עֶשֶׂר וְכָבוֹד.

וְהוּא עֹבֵר לְפָנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שְׁבַע פְּעָמִים
עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אַחִיו. רַבִּי אֶלְעָזָר פִּתַּח

וְאָמַר, (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי ה' קָנָא שְׁמוֹ. וְכִי יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בְּחִיר הָאָבוֹת, שֶׁנִּבְחַר חֵלֶק שָׁלֵם לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא הִתְקַרַּב אֵלָיו יוֹתֵר [ס"א וְנִשְׁלַם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה], אֵיךְ הִשְׁתַּחֲוֶה לְאוֹתוֹ עֲשׂוֹ הַרְשָׁע שֶׁהוּא בְּצַד שֶׁל אֵל אַחֵר, וּמִי שֶׁסּוֹגֵד לוֹ – סוֹגֵד לְאֵל אַחֵר? אִם תֹּאמַר מִשּׁוֹם שֶׁאָמְרוּ, שׁוֹעֵל בְּשַׁעְתּוֹ הִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ – לֹא כֶּף, שֶׁהָרִי עֲשׂוֹ כְמוֹ אֵל אַחֵר הִיָּה, וַיַּעֲקֹב לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה לְאוֹתוֹ צַד וּלְאוֹתוֹ חֵלֶק כָּלֵל.

[פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר], אֵלָּא כָּתוּב (שמואל-א כה) וְאָמַרְתֶּם כֹּה לְחַי וְאֵתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתָךְ שָׁלוֹם וְכָל אֲשֶׁר לְךָ שָׁלוֹם. וְהָרִי נִתְבָּאֵר שֶׁאֲסוּר [לוֹ] לְהִקְדִּים שָׁלוֹם לְרַשָּׁעִים, וְכִיּוֹן שֶׁאֲסוּר, אֵיךְ מְצָאנוּ שֶׁדוֹד אָמַר פְּסוּק זֶה לְנִבְל? אֵלָּא הָרִי פִּרְשׁוּהָ שֶׁאָמַר לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּדִי לְקַשֵּׁר אוֹתוֹ לְחַי, וְחָשַׁב נִבְל שֶׁעָלִיו אָמַר.

כְּמוֹ זֶה (בראשית מז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמָּטָה, וְכִי אֵל בְּנוֹ הוּא הִשְׁתַּחֲוֶה? אֵלָּא לְמָקוֹם הַשְּׂכִינָה כָּרַע וְהִשְׁתַּחֲוֶה, אֵף כָּאֵן וְהוּא עֹבֵר לְפָנֵיהֶם. מַה זֶה וְהוּא? זוֹ שְׂכִינָה עֲלִיוֹנָה שֶׁהִיָּתָה הוֹלֶכֶת לְפָנָיו [כָּרַע], וְזוֹהִי שְׂמִירָה

עֲלִיּוֹנָה. כִּיּוֹן שְׂרָאָה יַעֲקֹב, אָמַר, הִנֵּה זְמַן
לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהִיא הוֹלֵךְ עִמּוֹ.

כַּרְע וְהַשְׁתַּחֲוָה שִׁבְעַ פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו,
וְלֹא כְּתוֹב וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לְעֵשׂוֹ. אֲלֵא כִּיּוֹן שְׂרָאָה
שֶׁהִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ עִמּוֹ, אִזּוֹ הַשְׁתַּחֲוָה
כְּגִדּוֹ, כְּדִי שֶׁלֹּא לָתֵת כְּבוֹד לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְאַחַר
פָּרֵט לוֹ, וְהֵכֵל הוּא כְּרֵאוֹי. אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים שְׁכָל
מַעֲשֵׂיהֶם שְׁעוֹשִׂים בְּשִׁבִיל כְּבוֹד רַבּוֹנָם הוּא,
וְכִדִי שֶׁלֹּא יִסְטוּ יְמִינָהּ וּשְׂמֵאלָהּ.

וַיִּרְיָן עֵשׂוֹ לְקַרְאָתוֹ וַיַּחֲבֹקְהוּ וַיִּפֹּל עַל צְנֹאָרוֹ.
צְנֹאָרוֹ כְּתוֹב חֶסֶד. וַיִּשְׁקֶהוּ וַיִּבְכּוּ. רַבִּי
יִצְחָק אָמַר, (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים כַּיָּם נִגְרָשׁ כִּי
הַשֶּׁקֶט לֹא יוֹכֵל וַיִּגְרָשׁוּ מִיָּמִיו רֶפֶשׁ וְטִיט. פְּסוּק
זֶה נִתְבָּאֵר. וּבְדַבְרֵי תוֹרָה יֵשׁ כַּמָּה סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים
מִשְׁנִים זֶה מִזֶּה, וְהֵכֵל אֶחָד.

וְהִרְשָׁעִים כַּיָּם נִגְרָשׁ כִּי הַשֶּׁקֶט לֹא יוֹכֵל – זֶה
עֵשׂוֹ שְׁכָל מַעֲשָׂיו בְּרָשָׁע וּבַחֲטָא,
שֶׁהִיא כְּשִׁבְאָ יַעֲקֹב אֵלָיו, מַעֲשָׂיו לֹא הָיוּ בְּשָׁלוֹם.
וַיִּפֹּל עַל צְנֹאָרוֹ – אֶחָד. צְנֹאָרוֹ זֶה יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא
צְנֹאָרוֹ שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. וַיִּפֹּל עַל צְנֹאָרוֹ וְלֹא עַל
צְנֹאָרָיו, מִשּׁוּם שֶׁפְּעָמִים נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ –

אָחַד מִבְּכָל, וְאָחַד מִזְרְעוֹ שֶׁל עֵשׂו, שֶׁהַפִּיל עֲצָמוֹ
עָלָיו פַּעַם אָחַד וְהַחֲרִיבוֹ, וְעַל זֶה וַיִּפֹּל עַל צְוּאָרוֹ
– אָחַד.

וַיֵּשׁ"קְהוּ נִקּוּד לְמַעְלָה, כִּי לֹא נִשְׁקוּ בְרִצּוֹנוֹ.
וְשָׁנִינוּ, מָה זֶה שְׁפָתוֹב (משלי כז)
וְנַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא? זֶה בַלְעָם כְּשִׁבְרָךְ אֶת
יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי לֹא בִרְכָם בְּרִצּוֹן הַלֵּב. אֵף כָּאֵן
נַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא – זֶה עֵשׂו.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (תהלים ג) קוֹמָה ה'
הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהֵי כִּי הִפִּיתָ אֶת כָּל אֵיבֵי
לְחֵי שְׁנֵי רִשְׁעִים שִׁבְרָתָ. וְשָׁנִינוּ, אֵל תִּקְרִי
שִׁבְרָתָ אֲלֵא שִׁבְרָבְתָ, שֶׁהָרִי גָדְלוֹ שְׁנִי וְחָשַׁב
לְנִשֵּׁךְ אוֹתוֹ וְכוּ'. וְעַל זֶה וַיִּבְכּוּ, זֶה בָּכָה וְזֶה
בָּכָה, וּבְאֵרוֹהַ הַחֲבָרִים.

בֵּא רָאָה כְּמָה הָיָה לְבוֹ וְרִצּוֹנוֹ שֶׁל עֵשׂו לִיעֶקֶב,
שֶׁהָרִי אָפְלוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה חָשַׁב לְאַרְךָ זְמַן
[בְּאֵרִיכוֹת הַיָּמִים] לַעֲשׂוֹת לוֹ רָעוֹת וּלְקַטְרֵג לוֹ,
וְעַל זֶה וַיִּבְכּוּ. זֶה הָיָה בּוֹכָה שְׁלֵא הָיָה חוֹשֵׁב
לְהִנָּצֵל מִיָּדוֹ, וְזֶה הָיָה בּוֹכָה מִשּׁוֹם שְׁאָבִיו הָיָה
קִיָּם וְלֹא יָכוֹל לוֹ.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, וַדַּאי נִחְלַשׁ רַגְזוֹ שֶׁל עֵשׂו בְּשַׁעָה
שֶׁרָאָה אֶת יַעֲקֹב. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהָרִי

הסכים עמו אותו ממנה של עשו, ועל זה לא יכל
עשו לשלט ברגזו, שהרי כל הדברים של העולם
הזה תלויים למעלה, וכשהסכימו למעלה
בתחלה - הסכימו למטה. השלטון אינו למטה
עד שנתן השלטון למעלה, והכל תלוי זה בזה.
יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי
וגו'. אמר רבי אלעזר, הינו מה שאמרנו
בתחלה, שיעקב לא רצה עכשו אותן ברכות
ראשונות שברכו אביו, [משום שכתוב (איכה ג)
טוב לגבר כי ישא על בנעוריו, וכתוב (משלי לא)
ותשחק ליום אחרון] ועדין לא התקיימו בו אפלו
אחד מהם, משום שהעביר אותם לסוף הימים
בשעה שיצטרכו לבניו מול כל עמי העולם.
ולכן בשעה שאמר עשו נסעה ונלכה, ונחלק
העולם הזה כאחד ונשלט כאחד - מה
אמר יעקב? יעבר נא אדני לפני עבדו. יקדים
עשו שלטונו עכשו בעולם הזה, יעבר נא, כמו
שנאמר (מיקה ב) ויעבר מלכם לפנייהם וה'
בראשם, הקדם אתה שלטונך בתחלה בעולם
הזה - ואני אתנהלה לאטי, אני אעלה עצמי
לאותו עולם הבא ולסוף הימים, לאותם ימים
שהולכים לאט.

לְרַגְלֵי הַמְּלָאכָה - אֵיזוֹ מְלָאכָה? זוֹ אֶסְפֵּקְלָרְיָה
שֶׁלֹּא מְאִירָה שְׁבָה נַעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה הָעוֹלָם.
אֲשֶׁר לְפָנַי - זוֹהִי מְלַפְנֵי ה' בְּכֹל מְקוֹם. וּלְרַגְלֵי
הַיְלָדִים - זֶהוּ סוּד שֶׁל הַכְּרוּבִים לְהִרְאוֹת סוּד
הָאֲמוּנָה שֶׁהוּא נִדְבֵק בָּהֶם.

עַד אֲשֶׁר אָבֵא אֶל אֲדֹנָי שְׁעִירָה - אֲנִי אֶסְבֵּל
גְּלוֹת שְׁלָף עַד שְׁיָבֵא וַיִּגִיעַ זְמַנִּי לְשֵׁלֵט
עַל הָרַע עֲשׂוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (עוֹבְדֵיָה א) וְעָלוּ
מוֹשִׁיעִים בְּהָרַע צִיּוֹן לְשִׁפֹּט אֶת הָרַע עֲשׂוֹ, וְאִז
וְהִיִּתָּה לְה' הַמְּלוּכָה.

וַיַּעֲקֹב נִסַּע סִכְתָּה וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת וּלְמִקְנָהוּ עָשָׂה
סִכְתָּה עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הַמְּקוֹם סִכּוֹת. רַבִּי
חֲזִיָּא פָתַח וְאָמַר, (תהלים קכז) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת
לְשִׁלְמָה אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת וְגו', אִם ה' לֹא
יִשְׁמַר עִיר וְגו'. בֵּא רֵא, בְּשַׁעַת שְׁעָלָה בְּרִצּוֹן
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבְרָא עוֹלָם, הוֹצִיא מִתּוֹךְ
נִיצוּץ חֲזָק קָשֶׁר אֶחָד, וְהִתְלַהֵט מִתּוֹךְ הַחֲשָׁף,
וְנִשְׁאַר בַּעֲלֵיָהּ וַיִּרְדַּ לְמִטָּה. אוֹתָהּ חֲשָׁכָה לְהִטָּה
[וְהִתְלַהֵטָה] בְּמֵאָה שְׁבִילִים דְּרָכִים דְּקִיקִים
גְּדוֹלִים, וְנַעֲשֶׂה בַּיִת שֶׁל הָעוֹלָם.

בַּיִת זֶה הוּא בְּתוֹךְ אֲמִצַּע הַכֹּל. כְּמָה פְתָחִים
וְחֻדְרִים לוֹ סָבִיב סָבִיב, מְקוֹמוֹת עֲלִיוֹנִים

קְדוּשִׁים, שֵׁם מְקַנְנֹת צְפָרַי הַשָּׁמַיִם כָּל אֶחָד
 וְאֶחָד לְמִינוֹ. בְּתוֹכוֹ יוֹצֵא אֵילָן גְּדוֹל אֶחָד וְחִזְקוּ,
 עֲנַפָּיו וּפְרִיָו רַב, מְזוֹן לְכָל בּוֹ. אוֹתוֹ הָאֵילָן
 עוֹלָה לְעֲנַנֵי הַשָּׁמַיִם, וְנִטְמָן בֵּין שְׁלֹשָׁה הָרִים.
 מִתַּחַת לְשִׁלְשֵׁת הַהָרִים הֵלְלוּ יוֹצֵא, עוֹלָה
 לְמַעְלָה וַיּוֹרֵד לְמַטָּה.

הַבַּיִת הַזֶּה מְשַׁקָּה מִמֶּנּוּ וּגּוֹנֵז בְּתוֹכוֹ כְּמָה גְּנֹזִים
 עֲלִיוֹנִים שֶׁלֹּא נוֹדְעוּ, בְּזֶה נִבְנְהָ בַּיִת זֶה
 וְנִתְקַן. אוֹתוֹ הָאֵילָן מִתְגַּלֶּה בַּיּוֹם וּמִתְכַּסֶּה
 בַּלַּיְלָה. וְהַבַּיִת זֶה שׁוֹלֵט בַּלַּיְלָה וּמִתְכַּסֶּה בַּיּוֹם.
בְּשַׁעַר שְׁנַכְנַס הַחֶשֶׁךְ וְנִקְשָׁר בּוֹ שׁוֹלֵט, וְכָל
 הַפְּתָחִים סְתוּמִים מִכָּל הַצְּדָדִים. אִז
 כְּמָה רוּחֹת פּוֹרְחוֹת בְּאֹוִיר, תְּאֵבוֹת לְדַעַת
 וְלִהְכָּנֵס בּוֹ, וְנִכְנָסוֹת בֵּין אוֹתָן צְפָרַיִם, וְלוֹקְחוֹת
 יַעֲדוֹת, וְשִׁטוֹת וְרוֹאוֹת מֵה שְׁרוֹאוֹת.

עַד שְׁמֵתְעוֹרֵר אוֹתוֹ חֶשֶׁךְ שְׁנִקְשָׁר בּוֹ, וּמוֹצִיא
 שְׁלֵהֶבֶת אַחַת, וּמְכָה בְּכָל הַפְּטִישִׁים
 הַחֲזֻקִים, וּפּוֹתַח פְּתָחִים וּבּוֹקֵעַ סְלָעִים. עוֹלָה
 וַיּוֹרֵד אוֹתָהּ שְׁלֵהֶבֶת וּמְכָה בְּעוֹלָם וּמְעוֹרֵרֶת
 קוֹלוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וְאִז כְּרוֹז אֶחָד עוֹלָה וְנִקְשָׁר בְּאֹוִיר וְקוֹרָא. אוֹתוֹ
 אֹוִיר יוֹצֵא מִתּוֹךְ עֲמוּד עָנָן שֶׁל הַמְּזַבַּח

הַפְּנִימִי, וְכִשְׁיוּצָא מִתְּפֹשֵׁט לְאַרְבַּעַת צְדָדִי
הָעוֹלָם. אֶלֶף אֲלָפִים עוֹמְדִים מֵצַד שֶׁהוּא שְׂמֵאל,
וְרַבּוּא רַבְבוֹת עוֹמְדִים מֵצַד שֶׁהוּא יָמִין, וְהַכְּרוֹז
עוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ, קוֹרֵא בְּחֵיל וּמְכַרִּיז. אִז כִּמָּה אוֹתָם
שְׂמֵתִקְנִים שִׁירָה וְעוֹבְדִים עֲבוּדָה, וּשְׁנֵי פִתְחִים
נִפְתָּחִים, אֶחָד לְצַד דְּרוֹם וְאֶחָד לְצַד צְפוֹן.

עוֹלָה הַבַּיִת הַזֶּה וְנִתֵּן וּמִתְקַשֵּׁר בֵּין שְׁנֵי צְדָדִים,
וְשִׁירִים מְזַמְרִים וְתִשְׁבָּחוֹת עוֹלוֹת. אִז
נִכְנָס מִי שֶׁנִּכְנָס בְּלַחַשׁ, וְהַבַּיִת מִתְּלַהֵט בְּשֵׁשׁ
אוֹרוֹת מְאִירִים זִיו לְכֹל צַד, וְנִגְהָרוֹת בְּשָׁמַיִם
יוֹצְאִים וּמִשְׁקִים כָּל חַיּוֹת הַשָּׂדֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים קד) יִשְׁקוּ כָּל חַיֵּי שָׂדֵי יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים
צִמָּאִם וְגו', וּמְזַמְרִים עַד עֲלוֹת הַבֶּקֶר. וְכִשְׁעוֹלָה
הַבֶּקֶר, אִז כּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת הַשָּׁמַיִם וְחִילוֹתֵיהֶם,
כְּלָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים שִׁירָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב
לח) בְּרֶן יַחַד כְּכַבִּי בְקֶר וַיִּרְיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

בא רְאֵה, (תהלים קכז) אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת שְׂוֹא
עֲמְלוֹ בּוֹנֵיו בּוֹ, אִם ה' לֹא יִשְׁמֵר עִיר שְׂוֹא
שֶׁקֵּד שׁוֹמֵר. אִם ה' וְגו' – זֶה הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא
בּוֹנֶה אֶת הַבַּיִת הַזֶּה תָּמִיד וּמִתְקַן אוֹתוֹ. אֵימְתִי?
כִּשְׁעוֹלִים הִרְצוֹנוֹת וְהָעֲבוֹדוֹת מְלֻמָּטָה כְּרֹאוּי.

אם ה' לא ישמר עיר, אימתי? בשעה שנתחשף הלילה והצדדים המזינים שורים ומשוטטים בעולם, והפתחים סתומים, ונשמר מכל הצדדים שלא יתקרב בו ערל וטמא, כמו שנאמר (ישעיה נב) לא יוסיף לבא בך עוד ערל וטמא, שעתידי הקדוש ברוך הוא להעבירם מן העולם.

מי ערל ומי טמא? אלא הכל אחד ערל וטמא. זהו שהתפתה בו והלך אחריו אדם ואשתו וגרמו מות לכל העולם, והוא המטמא את הבית הזה עד אותו זמן שיעבירו הקדוש ברוך הוא מן העולם. משום כך אם ה' לא ישמר עיר, שוא ודאי.

בא ראה, ויעקב נסע סכתה, נסע כנגד חלקו של האמונה. מה כתוב למעלה? וישב ביום ההוא עשו לדרך שיעירה, וכתוב ויעקב נסע סכתה. אלא כל אחד נפרד לצד שלו – עשו לצד של שעיר, מה זה שעיר? זו אשה זרה, אל נכר. ויעקב נסע סכתה, זו האמונה העליונה.

ויבן לו בית, כמו שנאמר (שם) בית יעקב. אמר רבי אלעזר, שתקן תפלת ערבית כראוי.

וּלְמַקְנֵהוּ עֲשֵׂה סִכּוּת, שְׁאֵר סִכּוּת לְשִׁמּוֹר אוֹתָם,
 וְזֶהוּ חִלְקוֹ. וְאִזּוֹ וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֵם – שָׁלֵם מֵהַכֹּל,
 וּבְאֲרוּהוּ. וְכָתוּב (תהלים עו) וַיְהִי בְשָׁלֵם סִכּוֹ וְגוֹ',
 וּבְאֲרוּהוּ, וְהִכַּל סוּד אֶחָד.

סדר הלימוד ליום כו חשון [יום 56 בשנה]

אז הַתְּחִבְרָה עִמּוֹ הָאֲמוּנָה כְּשֶׁהִיא שָׁלֵם,
 כְּשֶׁהִתְעַטֵּר בַּמְּקוֹם שְׂרָאוּי לוֹ, וְאִזּוֹ סִכָּה זוֹ
 הִתְעַטְרָה עִמּוֹ, שֶׁהִיא שָׁלֵם מֵהָאֲבוֹת, שֶׁהִיא
 שָׁלֵם מִבְּנָיו, וְזֶהוּ שָׁלֵם, שָׁלֵם לְמַעְלָה שָׁלֵם
 לְמַטָּה, שָׁלֵם בְּשָׁמַיִם שָׁלֵם בְּאָרֶץ. שָׁלֵם לְמַעְלָה
 – שֶׁהוּא כָּלֵל הָאֲבוֹת, תְּפֹאֶרֶת יִשְׂרָאֵל. שָׁלֵם
 לְמַטָּה – בְּבָנָיו הַקְּדוּשִׁים. שָׁלֵם בְּשָׁמַיִם שָׁלֵם
 בְּאָרֶץ. וְאִזּוֹ וַיְהִי בְשָׁלֵם סִכּוֹ, וּבְאֲרוּהוּ. מִיָּד מַה
 כָּתוּב? וַתֵּצֵא דִינָה בֵּת לָאָה, וּבְאֲרוּהוּ הַחֲבָרִים
בא רְאֵה כַּמָּה דְרָגוֹת וְצְדָדִים נִפְרָדִים לְמַעְלָה,
 וְכֻלָּם מְשָׁנִים זֶה מִזֶּה, חַיּוֹת מְשָׁנוֹת אֵלוֹ
 מֵאֵלוֹ, אֵלֶּה מִקְטָרְגִים לְשֵׁלֵט עַל אֵלֶּה וּלְטָרֵף
 טָרֵף כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמִינוֹ. מִצַּד שֶׁל רוּחַ הַטְּמֵאָה
 כַּמָּה דְרָגוֹת נִפְרָדוֹת, וְכֻלָּם אוֹרְכִים לְקָטְרֵג אֵלֶּה
 כִּנְגֵד אֵלֶּה, שֶׁהֵרִי כָּתוּב (דברים כב) לֹא תַחַרֵּשׁ בְּשׁוֹר
 וּבַחֲמֹר יַחֲדוּ, שְׁכַשְׁמַתְחָבְרִים, מִקְטָרְגִים עוֹלָם.

וְבֵא וּרְאֵה, תְּשׁוּקַת הַדְּרָגוֹת הַטְּמְאוֹת אֵינָה
 אֶלָּא לְקַטְרֵג בְּצַדִּים הַקְּדוּשִׁים. יַעֲקֹב,
 שֶׁהוּא קְדוּשׁ, כִּלְמֵ אָרְבוּ לוֹ וְקַטְרָגוּ עִמּוֹ.
 בַּתְּחִלָּה נִשְׁכּוּ נַחֲשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ.
 עֲכָשׁוּ נִשְׁכּוּ חֲמוּר.

שָׁם הוּא עוֹמֵד אֶצֶל הַנְּחָשׁ. עֲכָשׁוּ שְׁמַעוֹן
 וְלוֹי, שֶׁבָּאוּ מִצֵּד הַדִּין הַקָּשָׁה, עִמְדוּ
 כְּלָפִי הַחֲמוּר וְשִׁלְטוּ עָלָיו בְּכֹל הַצְּדָדִים וְנִכְפְּהָ
 לַפְּנִיָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵת חֲמוּר וְאֵת שְׁכֵם
 בְּנוֹ הֶרְגוּ לְפִי חָרָב. וְשְׁמַעוֹן שֶׁהִיָּה [שׁוֹר],
 מִזְלוֹ [הוּא] שׁוֹר, בָּא עַל חֲמוּר וְקַטְרֵג בּוֹ
 כְּדִי שְׁלֵא יִתְחַבְּרוּ כְּאֶחָד, וְנִמְצָא שֶׁהוּא
 מְקַטְרֵג שְׁלוֹ.

וְכִלְמֵ בָּאִים לְקַטְרֵג לְיַעֲקֹב, וְהוּא נֶצֶל, וְאַחַר כֵּן
 הוּא שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם. אַחַר כֵּן בָּא שׁוֹר
 וְנִשְׁלַם בְּחֲמוּרִים שְׁכֵלֵם מִצֵּד הַחֲמוּר – יוֹסֵף
 שֶׁהוּא שׁוֹר, וּמִצָּרִים שֶׁהֵם חֲמוּרִים, שֶׁכְּתוּב בָּהֶם
 (יִחְזַקְאֵל כג) אֲשֶׁר בִּשְׂר חֲמוּרִים בְּשָׂרָם.

וַעֲלֵ זֶה אַחַר כֵּן בְּנֵי יַעֲקֹב נִפְלוּ בֵּין אוֹתָם
 חֲמוּרִים, מִשּׁוֹם שֶׁהִזְדוּג שׁוֹר עִמָּם וְנִשְׁכּוּ
 אוֹתָם עֲצָמוֹת וּבִשָּׂר, עַד שֶׁהִתְעוֹרַר לוֹי כְּמוֹ

מקדם ופזר אותם החמורים [שהזדוגו] לכפות אותם, ושבר כחם מהעולם, והוציא את השור משם. זהו שפכתוב (שמות יג) ויקח משה את עצמות יוסף עמו.

בא ראה, כשבא שמעון בהתחלה על אותו חמור, התעורר עליהם דם שנמולו, ואחר כך ויהרגו כל זכר. כמו זה עשה הקדוש ברוך הוא על ידי לוי, זה משה, באותם חמורים במצרים. בתחלה דם, אחר כך (שם) ויהרג ה' כל בכור בארץ מצרים וגו'. כאן בחמור הזה כתוב, ואת כל חילם ואת כל טפם ואת כל בהמתם וגו'. שם באותם חמורים כתוב, (שם) כלי כסף וכלי זהב ושמלת, וכתוב (שם) וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר וגו'.

ושמעון ולוי – זה עומד אצל החמור הזה, וזה עומד אצל כל אותם חמורים. כלם רצו להשתתף עם יעקב הקדוש ונתקנו לנשף אותו, והוא בבניו עומד לגביהם וכופה אותם תחתיו. עכשו שעשו נשף אותו ואת בניו, מי יקום מולו? יעקב ויוסף, זה מצד זה וזה מצד זה, שפכתוב (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וגו'.

וַיִּסְעוּ וַיְהִי חַתַּת אֱלֹהִים עַל הָעָרִים אֲשֶׁר
 סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְנֵי יַעֲקֹב.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּלֵם הָיוּ מִתְּפַנְנָסִים, וּכְשֶׁהָיוּ
 חוֹגְרִים כָּלֵי זֵיץ לְקָרֵב, הָיוּ מְרַתְתִים וְעוֹזְזִים
 אוֹתָם, וְלִכֵּן לֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְנֵי יַעֲקֹב.

הַסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֶּכֶר וְגו'. הַסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי
 הַנֶּכֶר - אֵלֶּה הֵם שֶׁנִּטְלוּ מִשְׁכֶּם כָּלֵי כֶסֶף
 וְזָהָב שֶׁהָיָה חֲקוּק עֲלֵיהֶם עֲבוֹדָה זָרָה שְׁלָהֶם. רַבִּי
 יְהוּדָה אָמַר, עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ מִכֶּסֶף וְזָהָב, וַיַּעֲקֹב
 הִטְמִין אוֹתָם שָׁם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ מִצַּד שֶׁל עֲבוֹדָה
 זָרָה, שֶׁאֲסוּר לְאָדָם לְהַנּוֹת מִמֶּנָּה לְעוֹלָמִים.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִזְקִיָּה הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר
 רַבִּי חִזְקִיָּה לְרַבִּי יְהוּדָה, מָה זֶה שֶׁכָּתוּב
 (שְׁמוּאֵל ב' יב) וַיִּקַּח אֶת עֵטְרַת מֶלֶכְךָ מֵעַל רֹאשׁוֹ
 וּמִשְׁקָלָהּ כֶּכֶר זָהָב וְאֶבֶן יִקְרָה וְתָהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד.
 וְשָׁנִינוּ, שֶׁקוּץ בְּנֵי עֲמוֹן מִלְּכָם שָׁמוּ, וְזֶהוּ עֵטְרַת
 מֶלֶכְךָ. מָה הִטְעַם וְתָהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד, וּמָה הִטְעַם
 כָּתוּב שֶׁקוּץ, שֶׁהָרִי בִשְׂאֵר אֱלֹהֵי הָעַמִּים עוֹבְדֵי
 עֲבוֹדָה זָרָה כָּתוּב אֱלֹהֵי הָעַמִּים, אֱלֹהִים אַחֲרִים,
 אֵל נֶכֶר, אֵל אַחֵר, וּבִזְזָה אָמַר שֶׁקוּץ אֶחָד.

אָמַר לוֹ, וּבְכָל אֱלֹהֵי הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה
 כִּף קָרָא לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב

(דברים כג) וַתִּרְאוּ אֶת שְׁקוּצֵיהֶם וְאֵת גְּלוּלֵיהֶם. וַמָּה שָׁאָמַר וַיִּקַּח אֶת עֶטְרַת מַלְכָּם, שֶׁהוּא מַלְכוּם – כִּךְ הוּא וּדְאִי. אֲלָא אֲתִי הַגַּתִּי, עַד שְׁלֵא הַתְּגִיר, אֲזִי הוּא שָׁבַר אֶת אוֹתָהּ עֶטְרַת שֶׁל אוֹתוֹ מַלְכוּם, אוֹתָהּ דְמוּת שְׁחֻקִּיקָה עֲלֶיהָ וּפְגָם אוֹתָהּ, אֲזִי הוּא עָשָׂה אוֹתָהּ הֵתֵר לְהַנּוֹת מִמֶּנָּה, וְהִיתָה עַל רֵאשׁוֹ. וּבֵא וּרְאֵה, שְׁקוּץ בְּנֵי עֲמוֹן, נֶחֱשׁ אֶחָד בַּחֲקִיקָה עֲמָקָה הָיָה חֻקוֹק עַל אוֹתוֹ כְּתוּר, וְלֹכֵן נִקְרָא שְׁקוּץ, זֶה־מָא.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֶּכֶר – אֵלוֹ שְׁאָר נָשִׁים שֶׁהֵיוּ מְבִיאוֹת בְּתוֹכָן כָּל עַדְיֵיהֶן, וְעַל זֶה כָּתוּב וַיִּתְּנוּ אֶל יַעֲקֹב אֶת כָּל אֱלֹהֵי הַנֶּכֶר, אֵלוֹ נָשִׁים וְכָל עַדְיִים וְכָל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל זֶה־בְּכֶסֶף. וַיִּטְמְנוּ אוֹתָם יַעֲקֹב, כְּדִי שְׁלֵא יִהְיוּ מִצַּד שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה כָּלֵל.

בֵּא רְאֵה שֶׁיַּעֲקֹב אִישׁ שָׁלֵם בְּכָל הָיָה, וְהָיָה נִדְבֵק בְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מֵה כְּתוּב? וְנִקְוָמָה וְנַעֲלָה בֵּית אֵל וְאַעֲשֵׂה שֵׁם מְזַבַּח לְאֵל הָעֵנָה אֲתִי בְיוֹם צָרְתִי וַיְהִי עֲמָדִי בַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִּי. מִיָּד – וַיִּתְּנוּ אֶת יַעֲקֹב. מִכָּאן שְׁצָרִיף הָאָדָם לְשַׁבַּח אֶת הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּלְהוֹדוֹת לוֹ

עַל נְסִים וְעַל טוֹבוֹת שְׁעָשָׂה עִמּוֹ, זֶהוּ שְׁכָתוּב
וַיְהִי עִמָּדִי בַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכָתִי.

בא ראה, בהתחלה כתוב ונקומה ונעלה בית אל
וגו', הכליל בניו עמו, ואחר כך כתוב
ואעשה שם מזבח, ולא כתוב ונעשה, שהוציא
אותם מכלל זה. מה הטעם? משום שעליו היה
הדבר. יעקב תקן תפלת ערבית ודאי, והוא עשה
מזבח ועליו היה הדבר, ומשום שהוא עבר כל
אותן צרות מיום שפרח מלפני אחיו, שכתוב
ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי, והם באו אחר כך
לעולם, ועל זה לא הכניס אותם עמו. רבי אלעזר
אמר, מכאן מי שנעשה לו נס, צריך להודות. מי
שאוכל לחם בשלחן, הוא צריך לברך, ולא אחר
שלא אכל דבר.

ויבן שם מזבח וגו'. בא ראה, כתוב ויבן שם
מזבח, ולא כתוב [באלו המזבחות]
שהעלה עליו נסכים ועולות, אלא משום שתקן
אותה דרגה הראויה להתקן. מזבח לה', לתקן
דרגה תחתונה לחברה בדרגה עליונה, ועל זה
ויבן שם מזבח - זו דרגה תחתונה. לה' - זו
דרגה עליונה. ויקרא למקום אל בית אל - שם

זֶה כַּשֵּׁם הָעֲלִיּוֹן, מְשׁוּם שְׁכֻשְׁהָאִירָה מֵהָאֵם, אָז
כָּאמָה בְּתָה וְהַכֵּל אֶחָד.

כִּי שָׁם נִגְלוּ אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים – מְשׁוּם שֶׁהֵם לֹא
נִמְצְאִים אֲלֵא בַשְּׂכִינָה, שְׁהָרִי שְׁבָעִים הָיוּ
שֶׁהֵם נִמְצְאִים תָּמִיד עִם הַשְּׂכִינָה, וְשְׁבָעִים
קְתֻדָּאוֹת סָבִיב הַשְּׂכִינָה, וְעַל זֶה כִּי שָׁם נִגְלוּ
אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים, בְּמָקוֹם זֶה שֶׁהִתְגַּלָּה, שְׁהָרִי כְּתוּב
וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו.

וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶתוֹ.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, מִכָּאן שֶׁנֶּעֱשֶׂה מְרֻכָּבָה
קְדוּשָׁה עִם הָאֲבוֹת. וּבֹא וּרְאֵה, יַעֲקֹב הוּא
מְרֻכָּבָה קְדוּשָׁה עָלְיוֹנָה שְׁעוֹמֶדֶת לְהָאִיר
לְלִבָּנָה, וְהוּא מְרֻכָּבָה לְבָדוּ. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיַּעַל
מֵעָלָיו אֱלֹהִים.

פֶּתַח וְאָמַר, (דְּבָרִים ד) כִּי מִי גוֹי גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ
אֱלֹהִים קְרִיבִים אֵלָיו בְּכֹל קְרָאָנוּ. אֵלָיו בֹּא
רְאֵה כִּמָּה הֵם חֲבִיבִים יִשְׂרָאֵל לְפָנָי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, שְׁאִין לָךְ עִם וְלָשׁוֹן בְּכֹל הָעַמִּים עוֹבְדֵי
עֲבוֹדָה זָרָה שְׁבָעוּלָם שִׁישׁ לוֹ אֱלֹהֵי שִׁישְׁמַע
אוֹתָם כְּמוֹ שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן לְקַבֵּל
תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכֹל שָׁעָה שֶׁהֵם

צְרִיכִים לְהַשְׁמִיעַ תְּפִלָּה שֶׁהֵם רוֹצִים בְּשִׁבִיל
אוֹתָהּ דִּרְגָה שְׁלָהֶם.

בא רֵאָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לְיַעֲקֹב
יִשְׂרָאֵל, שְׁכָתוּב לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד
יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ, וַיִּקְרָא אֶת
שְׁמוֹ. מִי וַיִּקְרָא? זֶה שְׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקְרָא
אֶל מֹשֶׁה. וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים, לְמַעַל בְּאַרְנוֹ
שְׁהָרֵי נִשְׁלַם בְּכָל כְּרָאוֹי, וְאִז הִתְעַלָּה בְּדִרְגָתוֹ
וְנִשְׁלַם בְּשֵׁם זֶה, וְעַל זֶה וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
יִשְׂרָאֵל, וְהָרֵי נִתְבָּאָר.

רבי אֶלְעָזָר וְרַבֵּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר
רַבֵּי יוֹסִי לְרַבֵּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי מַה שְּׁאַמְרַתָּ
שְׁיַעֲקֹב בְּחִיר הָאֲבוֹת הוּא, וְהוּא אָחוֹז לְכָל
הַצְּדִדִים, וְקָרָא שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל, וְכָתוּב לֹא יִקְרָא
שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ, וְכָתוּב
וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל, לָמָּה חָזַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וַיִּקְרָא לוֹ יַעֲקֹב בְּכַמָּה פְּעָמִים, וְהַכֹּל קָרָאוּ לוֹ
יַעֲקֹב כְּמוֹ מְקַדֵּם? אִם כֵּן, מַה זֶה וְלֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ
עוֹד יַעֲקֹב?

אמר לוֹ, יָפָה אָמַרְתָּ. פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מב) ה'
כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קִנְאָה,
פְּסוּק זֶה פִּרְשׁוּהוּ. אָבֵל בֵּא רֵאָה, כְּגִבּוֹר יֵצֵא?

גבור צריך לכתב! כאיש מלחמות? איש
מלחמות צריך לכתב!

אָלָא הרי נתבאר, ה' בכל מקום זה רחמים, ודאי
שהקדוש ברוך הוא, שמו הוא ה', שכתוב
(ישעיה מב) אָנִי ה' הוא שמי. וראינו שלפעמים
נקרא שמו אלהים, והוא דין בכל מקום. אלא
בזמן שמתרבים הצדיקים בעולם, ה' שמו,
ונקרא בשם הרחמים. ובזמן שמתרבים הרשעים
בעולם, אלהים שמו, ונקרא בשם אלהים. כך
בזמן שיעקב לא היה בין שונאים ולא היה בארץ
אחרת, קרא לו ישראל. וכאשר היה בין שונאים
או בארץ אחרת, קרא לו יעקב.

אָמַר לו, עדין לא התישב הדבר שכתוב לא
יקרא, והרי אנו קוראים לו. ומה שאמרת
שכשהיה בין שונאים או בארץ אחרת קרא לו
יעקב - בא ראה, כתוב (בראשית לו) וישב יעקב
בארץ מגורי אביו בארץ כנען, והרי לא היה
בארץ אחרת?

אָמַר לו, הרי בתחלה נאמר כמו שהקדוש ברוך
הוא לפעמים נקרא ה' ולפעמים נקרא
אלהים, כך גם לפעמים נקרא ישראל ולפעמים

נִקְרָא יַעֲקֹב, וְהַכֹּל בְּדַרְגּוֹת יְדוּעוֹת. וּמָה שֶׁנֶּאֱמַר
 לֹא יִקְרָא שְׁמִי עוֹד יַעֲקֹב, לְהַתִּישׁב בְּשֵׁם זֶה.
אָמַר לוֹ, אִם כֵּן, הֲרִי כָתוּב (שם יז) וְלֹא יִקְרָא
 עוֹד אֶת שְׁמִי אַבְרָם וְהָיָה שְׁמִי אַבְרָהָם.
 אָמַר לוֹ, שֵׁם כָּתוּב וְהָיָה, וְעַל זֶה עוֹמֵד בְּאוֹתוֹ
 שֵׁם, אָבֵל כָּאֵן לֹא כָתוּב וְהָיָה, אֲלֵא כִּי אִם
 יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמִי, וְלֹא כָתוּב וְהָיָה שְׁמִי
 יִשְׂרָאֵל, וְאִפְלוּ בְּפַעַם אַחַת מִסְפִּיק לוֹ, כָּל שְׁפָן
 שְׁלִפְעָמִים כֵּן וְלִפְעָמִים כֵּן. וְכִשְׁהִתְעַטְרוּ בָּנָיו
 בְּכֹהֲנִים וְלוֹיִם וְהִתְעַלוּ בְּדַרְגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת, אֲזִי
 הִתְעַטַּר בְּשֵׁם זֶה תָּמִיד.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי
 נִתְבָּאָר, הֲרִי נִתְבָּאָר שְׁכַשְׁמַתָּה רַחֵל, נִטְלָה
 הַבֵּית מִי שֶׁצָּרִיף לְהַתְקַן בְּשָׁנִים עָשָׂר שְׁבַטִים
 כָּרְאוּי. לָמָּה מִתָּה רַחֵל מִיָּד? אָמַר לוֹ, הֲרִי לְהִיּוֹת
 שְׁכִינָה מִתְעַטְרֶת כָּרְאוּי וְלְהִיּוֹת אִם הַבָּנִים
 שְׁמַחָה, וְכוּ שׁוֹרָה [לְמַעְלָה] לְטַל הַבֵּית וְלְהַתְקַן.
 וְעַל זֶה בְּנִימִין הוּא תָּמִיד בַּמַּעְרָב וְלֹא בַּצֵּד אַחֵר.
 וְכוּ שׁוֹרָה לְהַתְקַן בְּשָׁנִים עָשָׂר שְׁבַטִים, וְכוּ
 שׁוֹרָה מְלָכוֹת הָרְקִיעַ לְהוֹדֵעַ בְּאַרְץ. וְסוּד
 זֶה, שְׁכָל הַתְחִלָּה שְׁבָאָה לְהַתּוֹדֵעַ, הִיא בְּקִשְׁיוֹת,
 וְעַל זֶה יֵשׁ בָּהּ דִּין שֶׁל מוֹת וּמָשָׁם מִתִּישְׁבֶּת.

כָּאֵן כְּשֶׁרוּצָה לְהִתְתַּקֵּן וְלִטַל הַבַּיִת, נַעֲשֶׂה דִין בְּרַחֵל, וְאַחַר כֵּן הִתְתַּקְּנָה לְהִתְיַשֵּׁב. כְּשֶׁרָצָה לְהוֹדִיעַ מַלְכוּת בְּאֶרֶץ, שׁוֹרָה בְּדִין, וְלֹא מִתְיַשְׁבֶּת הַמַּלְכוּת בְּמָקוֹם כְּרֹאוּי עַד שֶׁמִּתְעוֹרֵר דִּין בְּשִׂאוֹל לְפִי מַעֲשָׂיו, וְאַחַר כֵּן הִתְיַשְׁבָּה הַמַּלְכוּת וְנִתְקַנְּנָה.

בֵּא רְאֵה, כָּל הַתְּחִלָּה קָשָׁה וְאַחַר כֵּן נוֹחָה. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַהִתְחִלָּה קָשָׁה, שְׁכָל הָעוֹלָם נִדוֹן כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲשָׂיו, וְאַחַר כֵּן נוֹחָה, סְלִיחָה וְכַפּוּרִים. מִשּׁוֹם שֶׁהֲרֵאשִׁית הִיא מְשֻׁמָּל, וְעַל זֶה דִּינָיו קָשִׁים, וְאַחַר כֵּן מִתְעוֹרֵר הַיָּמִין, וְעַל זֶה נַעֲשִׂית נוֹחָה.

וְלַעֲתִיד לָבֵא עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִתְעוֹרֵר בְּשִׁלוֹהַ עַל שָׂאֵר עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, וְאַחַר כֵּן יִתְחַזַּק עֲלֵיהֶם בְּדִין קָשָׁה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (ישעיה מב) ה' כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קִנְאָה יִרְעֶה אֶף יִצְרִיחַ עַל אִיבּוֹ יִתְגַּבֵּר. ה' בַּתְּחִלָּה, שֶׁהוּא רַחֲמִים, וְאַחַר כֵּן כְּגִבּוֹר וְלֹא גִבּוֹר, וְאַחַר כֵּן כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת וְלֹא אִישׁ מִלְחָמוֹת, אַחַר כֵּן יִתְגַּלֶּה הַחֲזָק עֲלֵיהֶם וְיִתְחַזַּק לְהַשְׁמִיד אוֹתָם, שְׁכָתוֹב יִרְעֶה אֶף יִצְרִיחַ עַל אִיבּוֹ יִתְגַּבֵּר, וְכָתוּב (זכריה יד) וְיֵצֵא ה' וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם

הֵהֱם כְּיוֹם הַלְחָמוֹ בְּיוֹם קָרֵב, וְכָתוּב (ישעיה סג) מִי
זֶה בָּא מֵאֲדוּם חָמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה וְגוֹ'.

וַיְהִי בְּצֵאת נִפְשָׁה כִּי מָתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי
וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְּנִימִין. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח
וְאָמַר, (נחום א) טוֹב ה' לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה וַיֵּדַע חִסִּי
בוֹ. אֲשֶׁרִי חִלְקוֹ שֶׁל הָאִישׁ שְׁמַתְחִזֵּק בְּקִדּוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, בְּשִׁבִיל שֶׁהַחֲזֵק שֶׁל הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
הוּא חֲזֵק, וּבְאֲרוּהוּ טוֹב ה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים
קמה) טוֹב ה' לְכֹל. לְמַעוֹז – זֶהוּ חֲזֵק שֶׁיֵּשׁ בוֹ
יְשׁוּעוֹת, שְׁכָתוּב (שם כח) וּמַעוֹז יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ
הוּא. בְּיוֹם צָרָה – בְּיוֹם שֶׁל מְצוּקָה שְׁמֻצִיקִים
שָׂאָר הָעַמִּים לְיִשְׂרָאֵל

בא רֵאָה מַה כָּתוּב, (משלי כד) הַתְּרַפִּיתָ בְּיוֹם צָרָה
צַר כַּחֲכָה. מַה זֶה הַתְּרַפִּיתָ? מִי שְׁמַרְפָּה יָדָיו
מִהַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֵא לְהַתְחִזֵּק בוֹ. וְאִיךָ
יִחְזִיק הָאָדָם בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא? יִחְזִיק בַּתּוֹרָה.
שְׁכֹל מִי שְׁמַתְחִזֵּק בַּתּוֹרָה, מַתְחִזֵּק בְּעֵץ הַחַיִּים,
כְּבִיכּוֹל נוֹתֵן חֲזֵק לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל לְהַתְחִזֵּק. וְאִם
הוּא יִתְרַפֵּה מִהַתּוֹרָה מַה כָּתוּב? הַתְּרַפִּיתָ. אִם
הוּא הַתְּרַפֵּה מִן הַתּוֹרָה – בְּיוֹם צָרָה צַר כַּחֲכָה.
בְּיוֹם שְׁתַּבֵּא לוֹ מְצוּקָה, כְּבִיכּוֹל דוֹחֵק אֶת
הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא כָחוֹ שֶׁל הָעוֹלָם.

דְּבַר אַחַר צַר כַּחֲכָה – **בֵּא רְאָה**, **בְּשַׁעַה שְׁבָן**
 אָדָם מִתְרַפֵּה מִן הַתּוֹרָה וְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ לֹא
 כְּשָׂרָה, כִּמָּה בְּעָלֵי רִיב זְמִינִים לוֹ לְהִיּוֹת לוֹ
 קִטְגוּרִים בְּיוֹם צָרָה. וְאֶפְלוּ נִשְׁמַת הָאָדָם, שֶׁהִיא
 כַּח וְחֹזֵק שְׁלוֹ, הִיא יְרִיבָה שְׁלוֹ כְּנִגְדּוֹ, שְׁכָתוֹב צַר
 כַּחֲכָה, מְשׁוּם שֶׁהוּא צַר אֵלָיו. אָמַר רַבִּי אַבָּא,
 בְּשַׁעַה שְׁבָן אָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְכָל דְּרָכָיו
 מִתְקַנּוֹת כְּרְאוּי, כִּמָּה סְנִיגוּרִים עוֹמְדִים עָלָיו
 לְהִזְכִּירוֹ לְטוֹב.

פֶּתַח וְאָמַר, (איוב לג) **אִם יֵשׁ עָלָיו מְלֶאֶךְ מְלִיץ**
 אֶחָד מִנֵּי אֶלְפֵי לְהַגִּיד לְאָדָם יִשְׂרוּ וַיִּחַנְּנוּ
 וַיֹּאמֶר פְּדֵעָהּ מִרְדַּת שַׁחַת מְצֹאתִי כֹפֵר. בְּפִסְוִקִים
 הִלְלוּ יֵשׁ לְהַתְּבוֹנֵן, וְכִי לֹא גְלוּי הַכָּל לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא צָרִיךְ מְלֶאֶךְ שֶׁיֹּאמֶר לְפָנָיו טוֹב
 אוֹ רַע? אֵלָּא וְדָאֵי שְׁצָרִיךְ, שְׁכָאֲשֶׁר יֵשׁ לְאָדָם
 סְנִיגוּרִים לְהִזְכִּיר זְכוּת שְׁלוֹ לְפָנָיו וַאֲיֵן לוֹ [לְאָדָם]
 קִטְגוּרִים, אִזּו וַיִּחַנְּנוּ וַיֹּאמֶר פְּדֵעָהּ מִרְדַּת שַׁחַת
 מְצֹאתִי כֹפֵר.

בֵּא רְאָה, בְּפִסְוִק הַזֶּה תִּמְצָא בְרוּר הַדְּבַר. כְּתוּב
 אִם יֵשׁ עָלָיו מְלֶאֶךְ. אִם לֹא כְּתוּב יוֹתֵר –
 יְפָה הוּא. אֲבָל מְלֶאֶךְ מְלִיץ אֶחָד מִנֵּי אֶלְפֵי
 כְּתוּב, וּמִיָּהוּ? זֶהוּ הַמְּלֶאֶךְ הַמְּמַנֶּה עִם הָאָדָם

בְּצַד שְׂמַאל, שְׁכַתּוֹב (תהלים צא) יִפֹּל מִצְדֵּךְ אֵלַי, וְזֶהוּ צִד שְׂמַאל, שְׁכַתּוֹב אַחֲרָיו וּרְבִבָה מִימִינֶךָ. **אָבֵל** אֶחָד מִנֵּי אֵלַי, זֶהוּ יֵצֵר יֵצֵר הָרַע, שֶׁהוּא אֶחָד מֵאוֹתָם [שֶׁהוּא] אֵלַי שֶׁהָיוּ לְצַד שְׂמַאל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא עוֹלָה לְמַעְלָה וְנוֹטֵל רְשׁוֹת. וְעַל זֶה, אִם בֶּן אָדָם הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע הוּא עֹבֵד לוֹ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שְׁכַתּוֹב (משלי יב) טוֹב נִקְלָה וְעֹבֵד לוֹ, אֲזִי הוּא עוֹלָה וְנִנְעָשָׂה סִנְגוֹר, וְאוֹמֵר לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זְכוּת עַל הָאָדָם, וְאֲזִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר, פְּדֵעֵהוּ מִרְדַּת שַׁחַת. **וְעַם** כָּל זֶה לֹא חוֹזֵר רִיקָם, מִשּׁוּם שֶׁנוֹתְנִים לוֹ אַחֵר לְשֵׁלֵט עָלָיו וְלִטֹּל מִמֶּנּוּ אֶת נִשְׁמָתוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדִים חֲטָאִי אוֹתוֹ הָאִישׁ וְהוּא כֹּפֵר עַל זֶה. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב מְצַאֲתִי כֹּפֵר, לְפָדוֹת אוֹתוֹ.

דְּבַר אַחֵר מְצַאֲתִי כֹּפֵר – אוֹתָהּ זְכוּת שְׁאֵמְרָתָה, הִיא עָלָיו כֹּפֵר לְפָדוֹת אוֹתוֹ שְׁלֵא יִרְדַּ לְגִיּהֵנָם וְלֹא יָמוּת. וְלִכֵּן צָרִיךְ לְאָדָם לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ אֱמֶת כְּדֵי שִׁיְהִי לוֹ הַקְּטָגוֹר סִנְגוֹר.

כְּמוֹ זֶה יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַכְּפוּרִים שֶׁנוֹתְנִים לוֹ שְׁעִיר וּמִתְעַסְקִים עִמּוֹ עַד שֶׁהוֹפֵךְ לְהִיּוֹת לָהֶם עֹבֵד, וְעוֹלָה וּמַעֲיֵד עֲדוֹת לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ

הוא וּנְעָשָׂה לָהֶם סַגּוּר. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה
הַמֶּלֶךְ, (שם כה) אִם רָעַב שִׁנְאָךָ הֶאֱכִילְהוּ לֶחֶם וְאִם
צָמָא הִשְׁקִיחוּ מַיִם, וְעַל הַיֵּצֵר הָרַע הַזֶּה זֶה נֹאמֵר.

וּמִשּׁוּם זֶה בְּיוֹם צָרָה, כְּשֶׁבֶן אָדָם מִתְרַפֵּה מִן
הַתּוֹרָה, כְּבִיכּוֹל דּוֹחֵק אֶת הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא עִם אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע שֶׁהוּא נֹעֵשֶׂה
קִטְגוּר. צַר כְּחָכְהָ – צַר כַּח כָּה, מִשּׁוּם שֶׁהִתְקַרַּב
לְפָנָיו לְקִטְרֵג וְנַחֲלַשׁ הַכַּח.

בא רֵאָה, טוֹב ה' לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה, מִה זֶה
בְּיוֹם צָרָה? זֶה יַעֲקֹב כְּשֶׁבֵּא עָלָיו עֲשׂוֹ
לְקִטְרֵגוֹ. וְיוֹדֵעַ חוֹסֵי בוֹ, כְּשֶׁבָּאָה עָלָיו צָרַת
דִּינָה. וּבֵא וּרְאָה, אֵין הַמְּקִטְרֵג נִמְצָא עַל הָאָדָם
אֲלֵא בְּשַׁעַת סִכְנָה.

ובא וּרְאָה, מִשּׁוּם שֶׁיַּעֲקֹב אַחַר נִדְרוֹ שֶׁנִּדְרָה לְפָנָיו
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַתְּחִזֵּק הַדִּין עַל יְדֵי
הַמְּקִטְרֵג שֶׁקִּטְרֵג עַל יַעֲקֹב, וּרְצָה דִין בְּשַׁעַת
הַסִּכְנָה שֶׁהִיְתָה בָּהּ בְּרַחֲלֵי. אָמַר לְפָנָיו הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְהָרִי יַעֲקֹב נִדְרָה נִדְרוֹ וְלֹא שְׁלָם,
וְהָרִיחוּ חֲזֵק מִהַכֹּל בְּעֵשֶׂר וּבְכַבְּנִים וּבְכָל מֵה
שֶׁצָּרִיךְ, וְלֹא שְׁלָם נִדְרוֹ שֶׁנִּדְרָה לְפָנָיו, וְלֹא לְקַחַת
מִמֶּנּוּ עֲנֵשׁ?

מיד – ותלד רחל ותקש בלדתה. מה זה ותקש?
 שהתקשה הדין למעלה אצל מלאך המות.
 ונענש יעקב בזה, מה הטעם? משום שכתוב
 (משלי כב) ואם אין לך לשלם למה יקח משכבך
 מתחתיד, ועל זה מתה רחל ונמסר הדין על ידי
 מלאך המות.

ובא וראה, בשעה שבא עשו, מה עשה? וישם
 את השפחות ואת ילדיהן ראשנה ואת לאה
 וילדיה אחרנים ואת רחל ואת יוסף אחרנים. מה
 הטעם? משום שפחד על רחל שלא יסתכל אותו
 רשע ביפיה ולא יקטרג לו עליה.

עוד מה כתוב? ותגשנה השפחות הנה וילדיהן
 ותשתחוין ותגש גם לאה וילדיה וישתחוון.
 נשים מלפני גברים. אבל ברחל מה כתוב? ואחר
 נגש יוסף ורחל, יוסף מלפני אמו, והוא כסה
 עליה, ועל זה כתוב (בראשית מט) בין פרת יוסף בין
 פרת עלי עין, שהגדיל גופו וכסה על אמו. עלי
 עין – עלי עין של אותו רשע.

וכאן נענשה על ידי היצר הרע שקטרג בשעת
 הסכנה, ונענש יעקב על נדר שלא שלם,
 וזה קשה ליעקב מכל הצרות שעברו עליו. ומנין

לנו שמשום יַעֲקֹב זֶה הָיָה? שְׁכָתוּב (שם מח) מְתָה
עָלַי רַחֵל, עָלַי וְדָאִי, עַל שְׂאֲחָרְתִּי נְדָרִי.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּתוּב (משלי כז) קָלֵלֶת חָנָם לֹא
תִבָּא, וּבְאֲרוּהוּ לוֹ בְּוֹא"ו. שְׂאֵם קָלֵלֶת
צְדִיק הִיא, אֲפֹלוּ שְׁלֹא הִתְכַּוֵּן בָּהּ, כִּיּוֹן שְׂיִצְאָהּ
מִפִּיּוּ נָטַל אוֹתָהּ אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע וְקִטְרַג בָּהּ
בְּשַׁעַת הַסִּכָּנָה.

יַעֲקֹב אָמַר (בראשית לא) עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ
לֹא יִחְיֶה. וְאִף עַל גַּב שֶׁהוּא לֹא הָיָה יוֹדֵעַ,
נָטַל אוֹתוֹ דָּבָר אוֹתוֹ שֶׁטָּן שְׁנִמְצָא תְּמִיד אֵצֶל בְּנֵי
אָדָם. וְעַל זֶה שְׁנִינוּ, לְעוֹלָם לֹא יִפְתַּח אָדָם פִּיּוֹ
לְשִׁטָּן, מִשּׁוּם שֶׁנוֹטַל אוֹתוֹ הַדְּבֹר וּמִקְטָרַג בּוֹ
לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, כֹּל שֶׁכֵּן מְלָה שֶׁל חָכָם אוֹ מְלָה
שֶׁל צְדִיק, וְעַל שְׁנֵי אֵלֶּה נַעֲנֶשֶׁה רַחֵל.

וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁה כִּי מְתָה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְכִי
כִּיּוֹן שְׂאָמַר וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁה לֹא יִדְעֵנוּ
כִּי מְתָה? אֵלֶּה צְרִיךְ מִשּׁוּם שֶׁלֹּא חֲזָרָה לְגוֹפָהּ
יֹתֵר, וּמְתָה רַחֵל מִיִּתַת הַגּוֹף, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי
אָדָם שְׁנִשְׁמָתָם יוֹצֵאת וְחוֹזֶרֶת לְמְקוֹמָהּ, כְּמוֹ
שְׁנֵאָמַר (שמואל-א ל) וַתָּשָׁב רוּחוֹ [נִפְשׁוֹ] אֵלָיו,
(בראשית מב) וַיֵּצֵא לָבָם, (שיר ה) נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ,

(מלכים-א יז) לא נותרה בו נשמה. אבל זו יצאה
נשמתה ולא חזרה למקומה ומתה רחל.

ותקרא שמו בן אוני, הקשיות של הדין שנגזר
עליה. ויעקב החזיר אותו וקשר אותו
לימין, משום שאת המערב צריך לקשרו לימין.
ואף על גב שהוא בן אוני, צד של הדין הקשה –
בן ימין הוא, שהרי בימין התקשרה, ונקברה
בדרך כמו שנתבאר, הרי התגלתה מיתתה
וקבורתה, אבל לא יאה לא התגלתה מיתתה
וקבורתה, ואף על גב שארבע האמהות הללו
סוד יש להם, ובארוהו.

ויצב יעקב מצבה על קבורתה. אמר רבי יוסי,
מה הטעם? משום שלא התכסה מקומה
עד היום שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות
מתים, כמו שנאמר עד היום, עד אותו יום ממש.

רבי יהודה אמר, עד יום שתחזור שכינה מגלות
ישראל באותו מקום, כמו שנאמר (ירמיה לא)
ויש תקנה לאחריתך נאם ה' ושבו בנים לגבולם.
וזו שבועה שנשבע לה הקדוש ברוך הוא,
ועתידים ישראל כשישובו מהגלות לעמד על
אותה קבורת רחל ולבכות שם, כמו שהיא

בְּכֹתֶהּ עַל גְּלוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַל זֶה כְּתוּב (שם) בְּכִי
 יָבֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילִם וְגו', וְכְתוּב (שם) כִּי יֵשׁ
 שָׁכַר לַפְּעֻלָּתָהּ. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה עֲתִידָה רַחֵל,
 שֶׁהִיא בַּדֶּרֶךְ, לְשֹׁמֵחַ בְּיִשְׂרָאֵל וְעַם הַשְּׂכִינָה,
 וּבְאַרוּהוּ הַחֲבָרִים.

וַיְהִי בְשָׁכֵן יִשְׂרָאֵל בְּאַרְץ הַהִיא וַיִּלְךְ רְאוּבֵן
 וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה פִּילְגָשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע
 יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשׂוֹר. רַבִּי אֶלְעָזָר
 אָמַר, וַיְהִי בְשָׁכֵן יִשְׂרָאֵל בְּאַרְץ הַהִיא, שֶׁהָרִי לְאָה
 וְרַחֵל מֵתוּ, וְנִטְלָה הַבַּיִת מִי שְׁנַטְלָהּ.

וְכִי יַעֲלֶה עַל דַּעְתָּךְ שְׂרָאוּבֵן הֵלֶךְ וְשָׁכַב עִם
 בְּלָהָה? אֵלֶּא בְּכָל זְמַנָּן שֶׁל לְאָה וְרַחֵל,
 שְׂכִינָה שְׂרָתָה עָלֶיהֶן, וְעַכְשָׁו שְׁמֵתוּ, שְׂכִינָה לֹא
 נִפְרְדָה מֵהַבַּיִת, וְשׁוֹרָה בַּבַּיִת בְּמִשְׁכַּן שֶׁל בְּלָהָה.
 וְאִף עַל גַּב שְׂשִׁכִינָה רְצָתָה לְטַל הַבַּיִת כְּרָאוּי,
 אֲלֵמָּלֹא יַעֲקֹב לֹא נִמְצָא בְּזוּוּג זָכָר וְנִקְבָה, לֹא
 שׁוֹרָה שְׂכִינָה בְּגֵלוּי בַּבַּיִת, וְעַל זֶה עֲמָדָה שְׂכִינָה
 בְּמִשְׁכַּן בְּלָהָה. וּבֹא רְאוּבֵן, מִשׁוּם שֶׁרָאָה שֶׁבְּלָהָה
 יִרְשָׁה מְקוֹם אָמוּ, הֵלֶךְ וּבִלְבָל הַמַּטָּה, וְעַל
 שְׁעֲמָדָה שְׂכִינָה עָלֶיהָ כְּתוּב בּוֹ וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה.
 רַבִּי יִיסָא אָמַר, שִׁישָׁן עַל אוֹתָהּ מַטָּה וְלֹא חָשַׁשׁ
 לְכַבּוּד הַשְּׂכִינָה, וּמִשׁוּם כֵּן לֹא נִפְגַּם

מחשבון השבטים, ובא הפסוק ועשה חשבון,
משום כך כתוב בכור יעקב ראובן, והפסוק עשה
אותו ראש לכל השבטים.

רבי יהודה פתח ואמר, (הושע יד) **כי ישרים דרכי**
ה' וגו' – כל דרכי הקדוש ברוך הוא כלם
ישרים ודרכי אמת, ובני העולם לא יודעים ולא
משגיחים על מה הם עומדים. ועל זה וצדיקים
ילכו בם – משום שהם יודעים דרכי הקדוש
ברוך הוא ומשתדלים בתורה, שכל מי
שמשתדל בתורה, הוא יודע והולך בהם שלא
סוטה ימינה ושמאלה.

ופשעים יכשלו בם – אלה הם הרשעים שלא
משתדלים בתורה ולא מסתכלים
בדרכי הקדוש ברוך הוא ולא יודעים לאן
הדרכים הולכות, ומשום שלא יודעים להסתכל
ולא משתדלים בתורה, הם נכשלים בהם באותם
דרכיו בעולם הזה ובעולם הבא.

בא ראה, כל אדם שמשתדל בתורה, כשיוצא מן
העולם הזה, נשמתו עולה באותם דרכים
ושבילים [שהם בתורה] של התורה, ואותם
דרכים ושבילים של התורה הם ידועים, ואותם

שְׂיֹדְעִים דְּרַכֵּי הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה יִלְכוּ בְּהֵם
בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, כְּשֵׁי־צֵאוּ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה.

וְאִם לֹא הִשְׁתַּדְּלוּ בַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא
יֹדְעִים דְּרַכֵּים וּשְׂבִילִים, כְּשֵׁי־צֵאוּ מִן
הָעוֹלָם הַזֶּה לֹא יֵדְעוּ לְלַכֵּת בְּאוֹתָם דְּרַכֵּים
וּשְׂבִילִים, וְנִכְשְׁלִים בְּהֵם. וְאִזּוּ יִלְךְ בְּדְרַכֵּים
אַחֲרוֹת שְׂאִינָן דְּרַכֵּי הַתּוֹרָה, וְיִתְעוֹרְרוּ אֵלָיו
בְּכַמָּה דִּינִים וְיַעֲנֶשׂ בְּהֵם.

וּמִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה מַה כָּתוּב? (משלי ו) בְּשֹׁכְבְךָ
תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ וְהִקִּיצוֹתָ הִיא תִּשְׁיַחֲךָ. בְּשֹׁכְבְךָ
– בְּקִבְרֵךְ, הַתּוֹרָה תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ מְדִין אוֹתוֹ הָעוֹלָם.
וְהִקִּיצוֹתָ – כְּשֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר רִחוּת
וּנְשָׁמוֹת לְהַחֲיוֹת מֵתִים, אִזּוּ הִיא תִּשְׁיַחֲךָ, הִיא
תַּהֲיֶה סִגְנוֹר עַל הַגּוֹף בְּשִׁבִיל שְׂקוּמוֹ אוֹתָם
גּוֹפִים שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בַתּוֹרָה כְּרֵאוּי, וְאֵלֶּה הֵם
שְׂקוּמוֹ בַתְּחִלָּה לְחַיֵּי עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל יב)
וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדַמַּת עֶפְרַיִם יִקִּיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם
וְגו'. וְאֵלֶּה הֵם לְחַיֵּי עוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהִתְעַסְקוּ
בְּחַיֵּי עוֹלָם שֶׁהִיא הַתּוֹרָה.

וְכֵן רָאָה, כֹּל אֵלּוּ שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בַתּוֹרָה, אוֹתוֹ
הַגּוֹף יִתְקַיֵּם וְהַתּוֹרָה תִּגָּן עֲלָיו, מַה

הטעם? משום שפאותה שעה יעורר הקדוש ברוך הוא רוח אחת שכלולה מארבע רוחות, ואותה רוח הפוללת ארבע רוחות תזדמן לכל אותם שהשתדלו בתורה להחיותם ברוח זו בשביל שיתקיים לעולמים.

ואם תאמר, הרי כתוב (יחזקאל לו) מארבע רוחות באי הרוח, למה לא התקיימו, שהרי כלם מתו כמקדם? בא ראה, אותו זמן שהקים הקדוש ברוך הוא על ידי יחזקאל אותם המתים, אותו [זמן העתיד] רוח, אף על גב שהיה מארבע רוחות, לא ירד לקימם בקיום, אלא להראות שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים בפאותה צורה ולקימם ברוח שנכללה בצורה זו.

ואף על גב שחזרו העצמות בפאותה שעה כמו שהיה, הקדוש ברוך הוא רצה להראות לכל העולם שהוא עתיד להחיות מתים [מה כתוב? (ישעיה כו) יחיו מתיך נבלתי יקומון, על זה אותה רוח שעתידה לרדת בהם צדיקים] [ס"א ועל זה אותה רוח שעתידה לרדת בהם צדיקים מה כתוב? מארבע רוחות באי הרוח, רוח שנכללה בארבע], משום שהקדוש ברוך הוא עתיד לקיים אותם קיום שלם בעולם כראוי,

וְאוֹתָם שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, הִיא עוֹמֶדֶת עַל הָאָדָם וְנַעֲשִׂית סַנְגוֹרִיָּה לְפָנָי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל אוֹתָם דְּבָרֵי תוֹרָה וְכָל אוֹתָהּ תּוֹרָה שֶׁהִשְׁתַּדְּל בָּהּ הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתָם דְּבָרִים וְאוֹתָהּ תּוֹרָה עוֹמְדִים לְפָנָי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹמְרֵת לְפָנָיו, וְהִיא מְרִימָה קוֹלוֹת וְלֹא שׁוֹכֶכֶת, וְלֹא אוֹתוֹ זְמַן הִיא תְּשִׁיחַ וְתֹאמַר כְּפִי שֶׁהִתְדַבֵּק בָּהּ הָאָדָם וְהִשְׁתַּדְּל בָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל זֶה הֵם יְקוֹמוּ בְּקִיּוּם שְׁלָם לְחַיֵּי עוֹלָם, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, וּמִשׁוּם כֶּךָ (הוֹשַׁע יד) כִּי יִשְׂרָיִם דְּרַכִּי ה' וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם.

רַבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (שְׁמוּאֵל-א ב) וְעַלִּי זָקֵן מְאֹד וְשָׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בְּנָיו לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר יִשְׁכַּבְּן אֶת הַנְּשִׁים הַצְּבָאוֹת פָּתַח אֶהְיֶה מוֹעֵד. וְכִי יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שְׁפִהְנִי ה' יַעֲשׂוּ מַעֲשֵׂה זֶה, וְהָרִי מִקְדָּם לְכֶךָ נֹאמַר וּפְרָשָׁה תּוֹרָה אוֹתוֹ הַחֲטָא שְׁלָהֶם, שְׁכָתוּב (שם) כִּי נֹאצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת ה', וְכָתוּב וּמִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם כָּל אִישׁ זָבַח זָבַח וְגו', וְכָתוּב גַּם בְּטָרָם יִקְטְרוּן אֶת הַחֶלֶב וּבָא נַעַר הַכֹּהֵן וְאָמַר לְאִישׁ הַזָּבַח תָּנָה

בְּשָׂר לְצִלוֹת לַכֹּהֵן וְגו', וְכָתוּב וְאָמַר לוֹ כִּי עָתָה תִּתֵּן וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בַחֲזָקָה, וְעַל זֶה וַתְּהִי חֲטָאֵת הַנְּעָרִים גְּדֹלָה מְאֹד וְגו', וְכֹל זֶה לֹא הָיוּ נוֹטְלִים אֶלָּא מֵאוֹתָם חֲלָקִים שֶׁהָיוּ לַכֹּהֲנִים לֶאֱכֹל מֵהֶם, וְעַל שֶׁהָיָה הַקָּרְבָּן קָלִיל בְּעֵינֵיהֶם נִעְנְשׁוּ, וְכֵן אָמַר אֵת אֲשֶׁר יִשְׁכַּבְּן אֵת הַנָּשִׁים הַצְּבָאוֹת?

אָלֶּא חֵס וְחִלִּילָה שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים עֲבָרָה זו, כֹּל שֶׁכֵּן בָּאוֹתוֹ מְקוֹם קְדוֹשׁ, שֶׁלֹּא יִקוּמוּ כֹּל יִשְׂרָאֵל וַיִּהְרָגוּ אוֹתָם. אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ מְעַכְּבִים אוֹתָם לְהַכְּנִס לְמִקְדָּשׁ וּמוֹחִים בִּיְדֵיהֶם שֶׁלֹּא לְהַכְּנִס לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּה עַד שֶׁהַקָּרְבָּנוֹת נִעֲשׂוּ, מִשּׁוּם שֶׁהֵן לֹא מְבִיאֹת קָרְבָּנוֹת לְטַל חֵלֶק מֵהֶם, וּמִשּׁוּם כֵּן מְעַכְּבִים אוֹתָן, וּמִשּׁוּם כֵּן אוֹתָן נָשִׁים הָיוּ מְבַקְּשׁוֹת מֵהֶם לְהַכְּנִס לְשֵׁם, וְעַל זֶה כָּתוּב אֵת אֲשֶׁר יִשְׁכַּבְּן אֵת הַנָּשִׁים, שֶׁמְעַכְּבִים אוֹתָן כְּמוֹ שְׂאֵמָרְנוּ.

כְּמוֹ זֶה וַיִּשְׁכַּב אֵת בִּלְהָה. חֵס וְשָׁלוֹם שֶׁהוּא שָׁכַב עִמָּה, אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁעֲכַב אוֹתָהּ לְשִׁמְשׁ עִם אָבִיו שְׁמוֹשׁ שֶׁל מִצְוָה, וְזֶה הוּא בְּלִבּוֹל הַמַּטָּה, וְעָשָׂה כְּנֶגֶד הַשְּׂכִינָה הַמְּעֻשָּׂה הַזֶּה. שֶׁכָּל מְקוֹם שֶׁשְׁמוֹשׁ מִצְוָה נִמְצָא, שְׂכִינָה שׁוֹרָה עַל אוֹתוֹ מְקוֹם וְנִמְצָאת שֵׁם, וּמִי שֶׁגִּזְרָם

לַעֲכָב שְׁמוֹשׁ שֶׁל מִצְוָה, גּוֹרֵם שְׁתַּסְתַּלַּק שְׂכִינָה מִן הָעוֹלָם, וְעַל זֶה כָּתוּב (בראשית מט) כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אֲזַחֲלִלָתָ יְצוּעֵי עָלָה. וּמִשׁוֹם זֶה כָּתוּב וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה פִּילֶגֶשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר. כָּלֵם הָיוּ בַּמַּנִּין, וְלֹא נִגְרַעָה מִזְכוּת שְׁלָהֶם כָּלוּם.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מָה הִטְעַם בַּתְּחִלָּה יִשְׂרָאֵל וְאַחַר כֵּךְ יַעֲקֹב, שְׁכָתוּב וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר? אֵלָּא כְּשָׁבָא רֵאוּבֵן וּבְלֵבֵל אוֹתָהּ מָטָה, אָמַר: וּמָה שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים הָיוּ לְאַבְרָם בְּעוֹלָם וְלֹא יוֹתֵר, וְעַכְשָׁיו רוֹצֵה לְהוֹלִיד בְּנִים, אוּלַי אָנּוּ פְּגוּמִים שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהוֹלִיד אַחֲרֵים כְּמוֹ מִקֶּדֶם. מִיָּד בְּלֵבֵל אוֹתָהּ מָטָה וְהִתְעַכָּב אוֹתוֹ שְׁמוֹשׁ כְּאֵלוֹ עָשָׂה קְלוּז לְשְׂכִינָה שֶׁשָּׂרְתָה עַל אוֹתָהּ מָטָה, וְעַל זֶה כָּתוּב וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי בְּשֵׁם זֶה הִתְעַלָּה תוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר שֶׁהִתְכַּסּוּ, שֶׁהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר נִהְרֹת אַפְרָסְמוֹן זָךְ.

וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר – אֵלוֹ שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים שֶׁהִשְׂכִּינָה הִתְתַּקְּנָה בָּהֶם, וּמִי הֵם? אֵלוֹ שֶׁהִתּוֹרָה חֲזָרָה וְעָשְׂתָה לָּהֶם חֲשִׁבוּן כְּמוֹ מִקֶּדֶם, כָּלֵם קְדוּשִׁים, כָּלֵם רְאוּיִים לְשְׂכִינָה

לְהִסְתַּכֵּל בְּקִדְשַׁת רְבוּנָם. שְׁאֵלוּ עֲשֵׂה אוֹתוֹ
מֵעֲשֵׂה, לֹא יבֹא רְאוּבֵן בְּמַנְיָן.

וְעַם כָּל זֶה נֶעֱנַשׁ שְׁנֵטְלָה מִמֶּנּוּ בְּכוֹרְתוֹ וְנִתְּנָה
לְיוֹסֵף, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (דה"א ה) וּבְנֵי רְאוּבֵן
בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא הַבְּכוֹר וּבְחֻלּוֹ יִצְוְעֵי אָבִיו
נִתְּנָה בְּכוֹרְתוֹ [לְבִנְיָן] לְיוֹסֵף.

סדר הלימוד ליום כז חשוון [יום 57 בשנה]

בֹּא רְאֵה, (דניאל ב) שְׁיִהְיֶה שֵׁם הָאֵל מְבָרַךְ מִן
הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. שְׁכָל מַעֲשָׂיו אֲמַת
וּדְרָכָיו דִּין, וְכָל מֵה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, הַכֹּל הוּא
בְּחֻכְמָה עֲלִיוֹנָה.

בֹּא רְאֵה כְּמֵה גוֹרֵם מַעֲשֵׂה אָדָם, שְׁהָרִי כָּל מִי
[מֵה] שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, נִרְשָׁם וְעוֹמֵד לְפָנָי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁהָרִי יַעֲקֹב, בְּשַׁעַה שְׁנִכְנַס
לְלֶאָה, כָּל אוֹתוֹ הַלֵּילָה הָיָה רְצוֹנוֹ וְלִבּוֹ בְּרַחֵל,
שֶׁחָשַׁב שֶׁהִיא רַחֵל, וּמֵאוֹתוֹ שְׁמוּשׁ וְטַפָּה
רֵאשׁוֹנָה וּמֵאוֹתוֹ רְצוֹן הַתַּעֲבָרָה לֶאָה, וּבְאֲרוּהוּ,
שְׁהָרִי אֶלְמָלָא שְׁיַעֲקֹב לֹא יָדַע, לֹא יַעֲלֶה רְאוּבֵן
בְּחֻשְׁבוֹן. וְעַל זֶה לֹא הַתַּעֲלָה בְּשֵׁם יָדוּעַ, אֶלָּא
שְׁמוֹ סֵתָם רְאוּבֵן.

וְעַם כָּל זֶה חָזַר מַעֲשֵׂיו לְמִקְוֹמוֹ, כְּמוֹ שְׂאוֹתוֹ
 רָצוֹן רֵאשׁוֹן נַעֲשֶׂה בְּרַחֵל, אוֹתוֹ רָצוֹן חָזַר
 בָּהּ, שְׁהָרִי בְּכוֹרְתוֹ חֲזָרָה לְיוֹסֵף בְּכוֹר רַחֵל, מְקוֹם
 שְׁהָרָצוֹן הָיָה בְּרַחֵל, וְהַכֵּל עוֹלָה לְמִקְוֹמוֹ, מִשּׁוֹם
 שְׁכָל מַעֲשֵׂי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אִמַּת וְזָכוֹת.

רַבִּי חֲזַקְיָה מֵצֵא יוֹם אֶחָד אֶת רַבִּי יוֹסִי שְׁהִיתָה
 נִשְׁמַטֶּת חֲתִיכַת בָּשָׂר לְתוֹךְ לְהַבּוֹת הָאֵשׁ,
 וְהָיָה עוֹלָה קְטוֹר הָעֶשֶׂן לְמַעְלָה. אָמַר לוֹ, אֵלּוּ
 קְטוֹר הָעֶשֶׂן שֶׁל הַקֶּרְבֵּן שְׁהִיָּה עוֹלָה עַל גְּבִי
 הַמְּזֻבַּח הָיָה עוֹלָה תָּמִיד כְּמוֹ זֶה, לֹא שׁוֹרָה רִגְזוֹ
 בְּעוֹלָם, וְיִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ גּוֹלִים מֵעַל הָאָרֶץ.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שיר ג) מִי זֹאת עֲלָה מִן
 הַמַּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עֶשֶׂן מְקַטְרֶת מִר
 וּלְבוֹנָה מְכַל אֲבָקֶת רוּכֵל. מִי זֹאת עֲלָה? בֵּא רְאֵה,
 בְּזִמְן שְׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בַּמַּדְבָּר, הַשְּׂכִינָה
 הַלְכָה לְפָנֵיהֶם, וְהֵם הָלְכוּ אַחֲרֶיהָ, שְׁכָתוֹב (שמות
 יג) וְה' הֵלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לְנַחֲתָם
 הַדֶּרֶךְ וּלְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם וְגו'. וְלִכְן
 כְּתוּב (ירמיה ב) כֹּה אָמַר ה' זְכֹרְתִי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ
 אֲהַבֶּת כָּלֹלְתֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בַמַּדְבָּר וְגו'.

וּשְׂכִינָה הָיְתָה הוֹלְכַת וְכָל עֲנָנֵי הַכְּבוֹד עִמָּה.
 וְכִשְׁהִיתָה שְׂכִינָה נוֹסַעַת, הָיוּ נוֹסָעִים,

כַּפְתּוּב (במדבר ט) וּלְפִי הָעֲלוֹת הָעֲנָן מֵעַל הָאֹהֶל
 וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. וְכִשְׁהִיא עוֹלָה,
 אוֹתוֹ עָנָן עוֹלָה עַד לְמַעְלָה, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם
 רוֹאִים וְשׂוֹאֲלִים וְאוֹמְרִים, מִי זֹאת עֹלָה מִן
 הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עֶשֶׂן.

אוֹתוֹ עָנָן שֶׁל הַשְּׂכִינָה שֶׁנִּרְאָה עֶשֶׂן. מָה הַטַּעַם
 הִיא עֶשֶׂן? מִשּׁוֹם שֶׁהָאֵשׁ שֶׁהִדְלִיקוּ
 אֲבָרָהֶם וַיִּצְחַק בְּנוֹ הִיָּתָה אַחֲזָה בָּהּ וְלֹא זָזָה
 מִמֶּנָּה, וְכֹאֲשֶׁר נִאֲחָזָה אוֹתָהּ הָאֵשׁ בְּתוֹכָהּ,
 הִיָּתָה עוֹלָה עָנָן [נ"א עֶשֶׂן].

וְעַם כָּל זֶה, מִקְטָרֶת מִר וּלְבוֹנָה. מָה זֶה
 מִקְטָרֶת? מִתְקַשְׂרֶת בְּשָׁנֵי צְדָדִים אַחֲרִים,
 עָנָן שֶׁל אֲבָרָהֶם לְיָמִין, עָנָן שֶׁל יִצְחָק לְשְׂמָאל.
 מְכַל אֲבָקֶת רוּכַל – זֶה יַעֲקֹב.

דְּבַר אַחַר – זֶה יוֹסֵף הַצַּדִּיק, מִשּׁוֹם שֶׁאַרוֹנוֹ
 שֶׁל יוֹסֵף הָיָה הוֹלֵךְ אֵלָיו. לָמָּה רוּכַל?
 מִשּׁוֹם שֶׁהָיָה רָכִיל אֶת אָחִיו לְאָבִיו. דְּבַר אַחַר
 לָמָּה רוּכַל – אֵלָּא מָה חֲנֻנִי זֶה שֶׁצְּרוּרוֹת עֲצֵי
 בְּשָׂמִים וְאַבְקוֹת עֲלִים מְרִיחִים כֻּלָּם בְּיָדוֹ – כִּף
 גַּם יוֹסֵף, הוּא קִיּוֹם הַתּוֹרָה, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא קָיָם
 אוֹתָהּ, מִשּׁוֹם שֶׁכָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה קְשׁוּרוֹת
 לְשִׁמִּירַת בְּרִית קֹדֶשׁ.

וְלִבְנֵי שְׂכִינָה קְשׁוּרָה לְאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב
 וְיוֹסֵף, כְּאַחַד הֵם, וְדַמּוּת אַחַת לָהֶם.
 זֶהוּ שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית לז) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף.
 וּמִשׁוּם כֶּךָ מְכַל אַבְקַת רוּכַל, מִשׁוּם שְׁמִמָּקוֹם
 שְׁהִנָּהָר שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא, הַכֹּל מִשְׁקִים וְכֹל
 הַפְּנִים מְאִירוֹת.

וּבֵא וְרֵאָה, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ וְהָיוּ מְקַרְיָבִים
 קְרִבְנוֹת, כֹּלָם הָיוּ מִתְקַרְבִּים לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא כְּרֵאוּי, וְכִשְׁקִרְבֵּן נַעֲשֶׂה וְהֶעֱשָׂן עוֹלָה בְּדֶרֶךְ
 יִשְׂרָאֵל, אָז הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁעֲשָׂן הַמִּזְבֵּחַ הַדֶּלֶק
 מִנּוֹרָה שְׂרֵאוּיָה לְהַדְלִיק, וְכֹל הַפְּנִים מְאִירוֹת
 וְהַמְּנוֹרוֹת דּוֹלְקוֹת.

וּמִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ אֵין לָךְ יוֹם וְיוֹם
 שְׂאֵין בוֹ זַעַם וְרָגֶז, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ז)
 וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם, וּפְרִשָׁה הַחֲדוּהָ מִלְּמַעְלָה
 וּמִלְּמַטָּה, וְיִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בְּגָלוּת, וְהֵם בְּרִשׁוֹת
 שֶׁל עֲבוֹדוֹת זָרוֹת אַחֲרוֹת, וְאֵז הַתְּקִים הַפְּסוּק
 שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים כח) וְעַבְדָּתְ שָׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵים.

וְכָל זֶה לְמָה? מִשׁוּם שְׁפָתוֹב (שם) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא
 עַבְדָּתְ אֶת ה' אֱלֹהֵיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לְבָב
 מֵרַב כָּל. מַה זֶה מֵרַב כָּל? כֵּאֵן מֵרַב כָּל, וְשָׁם
 מַחֲסֵר כָּל.

עַד שִׁיתְעוֹרֵר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וַיִּפְדֶּה אוֹתָם
 מִבֵּין הָעַמִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ל) וְשָׁב ה'
 אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתֶךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבְּצֶךָ מִכָּל
 הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְיִצְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה. וְכָתוּב אִם
 יִהְיֶה נִדְחָךְ בַּקֶּצֶה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ וְגו'.

וַאֲפֹּה תִּלְדוֹת עֲשׂוּ הוּא אָדוֹם. בֵּא רְאֵה, בְּחַיֵּי
 יִצְחָק לֹא נִמְנוּ בְּנֵי עֲשׂוּ כְּמוֹ שֶׁנִּמְנוּ בְּנֵי
 יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי עַד שָׁלֹא מֵת יִצְחָק הֵם נִמְנוּ, אֲבָל
 בְּעֲשׂוּ מַה כָּתוּב? וַיְגֹועַ יִצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאֱסֹף אֶל
 עַמּוּי זָקֵן וְשֹׁבַע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ עֲשׂוּ וַיַּעֲקֹב
 בְּנָיו. אַחֲרָיו מַה כָּתוּב? וְאֵלֶּה תִּלְדוֹת עֲשׂוּ הוּא
 אָדוֹם. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ בְּחֵלְקוֹ וּבִירְשָׁתוֹ
 וּבְגוֹרָלוֹ, אֲלֵא יַעֲקֹב וּבְנָיו.

וַלָּבֵן יַעֲקֹב וּבְנָיו הֵם חֵלְקוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא וְנִכְנָסִים בְּחֻשְׁבוֹן. אֲבָל עֲשׂוּ שֶׁאֵינוֹ
 בְּחֵלְקֵי שֶׁל צַד הָאֱמוּנָה, עֲשֵׂה חֻשְׁבוֹנוֹ אַחַר שְׁמֵת
 יִצְחָק, וְנִפְרָד חֵלְקוֹ לְמָקוֹם אַחֵר.

בֵּא רְאֵה, אַחֲרֵי שְׁמֵת יִצְחָק וְעֲשׂוּ נִפְרָד לְצַד
 שְׁלוֹ, מַה כָּתוּב? וַיִּקַּח עֲשׂוּ אֶת נָשָׁיו וְגו'
 מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו. שֶׁהַשָּׂאִיר לְיַעֲקֹב קָרַן וְרוּחַ
 שֶׁעֲבוּד מִצְרַיִם, וְהָאֶרֶץ, וּמִכַּר לוֹ חֵלְקוֹ בְּמַעֲרַת

המִכְפֹּלָה, וְהִלֵּךְ לוֹ מִן הָאָרֶץ וּמִן הָאֲמוּנָה
וּמִחֻלְקוֹ, שֶׁהִלֵּךְ לוֹ מֵהַכֹּל.

בא רֵאֵה כִּמָּה הָיָה חֻלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב טוֹב בְּכֹל
מִשׁוּם שֶׁלֹּא נִשְׁאַר עָשׂוּ עִמּוֹ וְנִפְרַד מִמֶּנּוּ
וְהִלֵּךְ לוֹ לְחֻלְקוֹ וּלְגוּרְלוֹ, וְנִשְׁאַר יַעֲקֹב אָחוֹז
בִּירֵשֶׁת אָבִיו וּבִירֵשֶׁת אָבוֹתָיו. וְעַל זֶה וַיֵּלֶךְ אֶל
אָרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחוֹי. מַה זֶה מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחוֹי?
שֶׁלֹּא רָצָה חֻלְקוֹ וִירֵשֶׁתוֹ וְגוּרֵל הָאֲמוּנָה שְׁלוֹ.
אֲשֶׁרֵי חֻלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, עָלְיוֹ כָּתוּב (דְּבָרִים ל"ב) כִּי
חִלַּק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֻבֵּל נִחְלָתוֹ.

וַאֲפֹּה הַמַּלְכִּים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאָרֶץ אֲדוּם לִפְנֵי
מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי יִיסָא פָּתַח
וְאָמַר, (עוֹבְדֵיהָ א) הִנֵּה קָטָן נִתְתִּיף בְּגוֹיִם בְּזוּי אֶתָּה
מְאֹד. בֹּא רֵאֵה, כִּשְׁעֵשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
הָעוֹלָם וְחִלַּק אֶת הָאָרֶץ לְשִׁבְעָה תְּחוּמֵי חֻלְקִים
כְּנֶגֶד שִׁבְעִים מְמַנִּים גְּדוֹלִים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
חִלַּק אוֹתָם לְשִׁבְעִים עַמִּים, כֹּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרֵאוֹי
לוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ל"ב) בְּהִנָּחַל עָלֵינוּ גוֹיִם
בְּהִפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יַצֵּב גְּבֻלַת עַמִּים.

וּמִכָּל הַמְּמַנִּים הַגְּדוֹלִים שֶׁנִּמְסְרוּ לְשֶׁאֵר הָעַמִּים
אֵין בָּהֶם בְּזוּי לִפְנֵי כִּמְמֹנָה שֶׁל עָשׂוּ, מַה

הטעם? משום שהצד של עשו הוא צד הטמאה, וצד הטמאה הוא קלון לפני הקדוש ברוך הוא מאותן דרגות קטנות שאחר הריחים, שבא מהריקנות של המדות האדמות, ועל זה הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד, שכתוב (בראשית ג) על גחנך תלך ועפר תאכל כל ימי חייך. מאד, כמו שנאמר אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה.

בא ראה, בדרגות התחתונות יש דרגות על דרגות, כלם משנים זה מזה, וכל הדרגות נפרדות הן, וקשורות אלה באלה, ומלכות נפרדת זה מזה, ומלכות קשורה במלכות, זה נכנס וזה עולה, אחוזים בקשר אחד.

לאותו קשר יש קומה אחת, ושלשה קשרים לאותה קומה. בכל קשר וקשר עטרה אחת, ובכל עטרה ועטרה שליטה אחת, והתמנה בעטור שלמעלה, והתמנה וירד למטה, עד שהתקשרו בו פוכבים ומזלות. כל אחד ואחד נפרד בו פוכב אחד ומזל אחד, וכל הפוכבים מזמנים הם באותן דרגות שלמעלה. ועל זה כל דרגה ודרגה מתעטרת במקומות ידועים כראוי. **וכשנפרדות** הדרגות נמצא קשר המפסיק, עד שמתקשרים לצד שנראה להם,

וְהַצְדִּידִים שֶׁל דְּרָגוֹת הַטְּמְאָה שֶׁהֵם בְּצַד שְׂמָאל,
כָּלֵם נִפְרָדִים לְכַמָּה דְרָכִים וּשְׂבִילִים מְצַדֵי
הַגְּבוּרוֹת הָאֲדָמוֹת, וְלִכְן תְּלוּיּוֹת הַגְּבוּרוֹת לְמִטָּה
לְאַלְף אֲלָפִים וְרַבּוּא רְבָבוֹת. וְעַל זֶה הִנֵּה קָטַן
נִתְתִּיךָ בְּגוֹיִם בְּזוּי אֶתְּהָ מְאֹד, כְּמוֹ שְׂאֲמָרְנוּ.

בא רֵאָה, וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאַרְץ
אֲדוּם, בְּאַרְץ – בְּצַד שֶׁל הַדְּרָגָה שְׁלוֹ שֶׁהִיא
דְּרָגַת עֶשׂוֹ, שְׂכָתוֹב עֶשׂוֹ הוּא אֲדוּם, וְכָלֵם בְּאִים
מְצַד שֶׁל רוּחַ הַטְּמְאָה. לְפָנַי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבָנֵי
יִשְׂרָאֵל – מִשׁוּם שְׂאוֹתֵן דְּרָגוֹת שְׁעוֹמְדוֹת בְּבֵית
הַשְּׁעָרִים לְמִטָּה קוֹדְמוֹת.

וְלִכְן אָמַר יַעֲקֹב יַעֲבֹר נָא אֲדָנִי לְפָנַי עַבְדּוֹ,
בְּשִׁבִיל דְּרָגוֹתָיו הָרֵאשׁוֹנוֹת הֵן לְהַכְּנִס,
וּמִשׁוּם כֵּן לְפָנַי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁעַד
עַכְשָׁו טָרַם הַגִּיעַ זְמַנָּה שֶׁל מְלָכוֹת הַשָּׁמַיִם לְשִׁלְטַן
וְלְהֶאֱחֹז בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלִכְן אָמַר יַעֲבֹר נָא אֲדָנִי
לְפָנַי עַבְדּוֹ.

וּכְשֶׁהִשְׁלָמוֹ דְּרָגוֹת אֱלוֹ בַּתְּחִלָּה, אַחֵר כֵּן
מִתְעוֹרְרֵת מְלָכוֹת הַשָּׁמַיִם לְשִׁלְטַן
עַל הַתְּחִתּוֹנִים, וּכְשֶׁשׁוֹרָה, שׁוֹרָה בְּקָטָן שֶׁל כָּל
הַשְּׂבָטִים, שֶׁהוּא בְּנֵימִין, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (תהלים סח)

שם בְּנִימִין צָעִיר רוּדִם וְגו'. וּבוּ שׁוּרָה לְהִתְעוֹרֵר
הַמְּלָכוֹת. אַחַר כֵּן בָּאָה הַמְּלָכוֹת לְמִקוּמָהּ
וְעוֹמֶדֶת עִמּוֹ שְׁלֵא תִזְוֶי לְעוֹלָמִים.

רַבִּי חֲזִיָּא פִּתַח וְאָמַר, (ישעיה מד) וְעַתָּה שְׁמַע
יַעֲקֹב עַבְדֵי וְיִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי בּוֹ. כֹּה אָמַר ה'
עֲשֹׂךְ וְיִצְרָךְ מִבְּטָן יַעֲזֹרְךָ אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב
וְיִשְׂרוּן בְּחַרְתִּי בּוֹ. בֵּא רְאֵה כִּמָּה הִבְטִיחַ לָהֶם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּכִמָּה מְקוּמוֹת [כְּדִין]
לְזִכּוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהָרִי לֹא הִתְרַצָּה לְחַלְקוֹ
לְכָל עַם וּלְשׁוֹן פָּרַט לְיִשְׂרָאֵל לְבָדָם.

וְלָכֵן נָתַן לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת, לְזִכּוֹת בָּהּ וּלְדַעַת
דְּרָכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּדֵי שְׁיִירְשׁוּ אֶרֶץ
הַקְּדוֹשָׁה, שְׁכָל מִי שֶׁזִּזְכָּה בְּאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֶּה,
יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ס) וְעִמָּךְ
כָּלֶם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ, וְהָרִי נִתְבָּאֵר.
שְׁלֵשׁ דְּרָגוֹת כָּאֵן: בְּתַחֲלָה יַעֲקֹב, אַחַר כֵּן
יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כֵּן יִשְׂרוּן.

בֵּא רְאֵה, יַעֲקֹב הָרִי כְּכֹר בְּאֶרְוֵהוּ, יִשְׂרָאֵל אָף גַּם
כֵּן, וְאָף עַל גַּב שְׁדְּרָגוֹת אֵלּוּ כְּאַחַת. יִשְׂרוּן
לָמָּה נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם זֶה? אֵלּא יִשְׂרָאֵל
וְיִשְׂרוּן הַכֹּל אַחַד. יִשְׂרוּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לג)

יִשָּׂר עַל אַנְשֵׁים, מְשׁוּם שְׁנַטְל שׁוּרָה לְצַד זֶה וּלְצַד
זֶה, וּמְשׁוּם אוֹתָן שְׁתֵּי שׁוּרוֹת נִקְרָא יִשׁוּרוֹן, וְזֶהוּ
יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל עַל שְׁנַטְל גְּדֻלָּה וְתִקְףָּ מֵהַכֹּל.
יִשְׂרָאֵל [יִשׁוּרוֹן] עַל אוֹתָם חֻלְקִים שְׁנֵי צְדָדִים
שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, וְהַכֹּל אֶחָד.

וְכָל אוֹתָם שְׁמוֹת עוֹלָיִם לְאֶחָד. יַעֲקֹב עֲבָדִי,
לְפַעֲמִים הוּא עֶבֶד, כְּמוֹ עֶבֶד שֵׁשׁ לוֹ מִצְוֹת
אֲדוֹנוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. וְכֵן יִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי בּוֹ,
לְהַשְׁרוֹת עָלָיו, וְהַכֹּל הוּא בְּסוּד עֲלִיוֹן. כְּתוּב
(ישעיה מג) בְּרֹאֶךָ יַעֲקֹב וַיְצַרְךָ יִשְׂרָאֵל, וְכְתוּב כֹּה
אָמַר ה' עֲשֵׂךְ. כָּל הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ עוֹלוֹת לְאֶחָד,
וְהָרִי נֹאמֵר, בּוֹרֵא, יוֹצֵר, עוֹשֵׂה, וְכָל הַדְּרָגוֹת
אֵלֶּה עַל אֵלֶּה וְכֻלָּן אֶחָד.

אֲשֵׁרֵי חֻלְקֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
הַתְּרַצָּה בָּהֶם מְכַל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, מְשׁוּם שֶׁבְּכָלֶם כְּתוּב (ירמיה י'
הֵבֵל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם יֹאבְדוּ,
בְּשַׁעַה שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד לְבַעַר אוֹתָם מִן
הָעוֹלָם וַיִּשְׂאֵר הוּא לְבָדוֹ, כְּמוֹ שְׁנֹאמֵר (ישעיה ב'
וּנְשַׁגֵּב ה' לְבָדוֹ בַּיּוֹם הַהוּא.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (שם מא) אֵל תִּירָאֵי תוֹלַעַת
יַעֲקֹב מִתֵּי יִשְׂרָאֵל אֲנִי עֲזַרְתִּיךָ נָאִם ה'

וּגְאֹלְךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. בֹּא רְאֵה, כָּל הָעַמִּים עוֹבְדֵי
 עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא נָתַן אוֹתָם לְמַמְנִים שְׁלִיטִים יְדוּעִים כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר, וְכֹלֵם הוֹלְכִים אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם, כְּמוֹ
 שְׁכָתוֹב (מיכה ד) כִּי כָּל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם
 אֱלֹהָיו. וְכֹלֵם שׁוֹפְכִים דָּמִים וְעוֹרְכִים קִרְבוֹת אֱלֹ
 בָּאֵלוֹ, גּוֹזְלִים רוֹצְחִים וְנוֹאֲפִים, וּמַעֲרָבִים בְּכַמָּה
 מַעֲשִׂים רָעִים, וּמִתְחַזְּקִים בְּכַחַם לְהָרַע.

וַיִּשְׂרָאֵל אֵין תִּקְרָף וְכַח לְנִצָּח אוֹתָם פָּרַט לְפָה
 שְׁלָהֶם, כְּתוֹלַעַת הַזֹּו שְׂאִין לָהּ תִּקְרָף
 וְכַח אֶלָּא בְּפִיָּה, וּבְפִיָּה הִיא שׁוֹבְרַת הַכֹּל, וְלִכֵּן
 נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹלַעַת.

עוֹד, אֵל תִּירָאֵי תּוֹלַעַת יַעֲקֹב - מַה תּוֹלַעַת
 אֵין בְּרִיָּה בְּעוֹלָם כְּמוֹ תּוֹלַעַת הַמָּשִׁי הַזֹּו
 שְׁטוּוֹים בּוֹ, שְׁמַמְנָה יוֹצְאִים כָּל לְבוּשֵׁי כְבוֹד,
 לְבוּשֵׁי הַמְּלָכִים, אַחַר כֵּן זוֹרַעַת זְרָעִים וּמִתָּה,
 וּמֵאוֹתוֹ הַזֶּרַע שְׁנֵשְׂאָר מְמַנָּה מִתְקַיֶּמֶת כְּמוֹ
 מְקַדֵּם וְהַרְיָהּ בְּקִיּוֹם - כֵּן יִשְׂרָאֵל הֵם כְּמוֹ
 הַתּוֹלַעַת הַזֹּו, שְׂאֵף עַל פִּי שְׁמַתִּים, יַחְזְרוּ
 וַיִּתְקַיְּמוּ בְּעוֹלָם כְּמוֹ מְקַדֵּם.

וְהַרְיָ נֶאמַר [שְׁכָתוֹב] (ירמיה יח) (כִּי) [הִנֵּה] כַחֲמֹר
 בְּיַד הַיּוֹצֵר כֵּן אַתֶּם בְּיַד בֵּית יִשְׂרָאֵל.

מה זה כחמר? אלא זהו חמר של אותה זכוּכית, שאף על גב שנשבר - נתקן, ויש לו תקנה כמו מקדם.

מתי ישראל - זה עץ החיים. שמשום שישאל דבוקים בעץ החיים, לכן יהיו להם חיים ויקומו מן העפר ויתקומו בעולם ויהיו לעם אחד לעבד את הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (צפניה א) לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד.

רבי אלעזר ורבי יצחק היו הולכים בדרך, והגיע זמן קריאת שמע, וקם רבי אלעזר וקרא קריאת שמע והתפלל תפלתו. אחר כך אמר לו רבי יצחק, והרי שנינו, שעד שלא יצא אדם לדרך, צריך לטל רשות מרבוננו ולהתפלל תפלתו.

אמר לו, משום שכשיצאתי לא היה זמן תפלה ולא הגיע זמן קריאת שמע. עכשו שהשמש מאירה, התפללתי. אבל עד שלא יצאתי לדרך, בקשתי ממנו ונמלכתי בו, אבל תפלה זו לא התפללתי.

שהרי אני עוסק בתורה מחצות הלילה, וכאשר הגיע הבקר, עד עכשו לא

הָיָה זְמַן לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה, מִשּׁוֹם שְׁאוֹתָהּ שְׁעָה
 שֶׁל קְדֻרוֹת הַשַּׁחַר נִמְצְאוּ אֵשׁ מְדַבְּרֵת עִם
 בְּעָלָהּ וְהֵם בְּסוּד כְּאֶחָד, שֶׁהִיא רוֹצֵה לְלַכֵּת
 לְמִשְׁכְּנָה עִם עַלְמוֹתֶיהָ שְׁיוֹשְׁבוֹת עִמָּה, וְלִכְן לֹא
 צָרִיךְ הָאָדָם לְהִפְסִיק דְבוּרָם כְּשֶׁמַּחְבְּרִים כְּאֶחָד
 וְלִהְכַנִּיס דְּבַר אַחַר בִּינִיָּהֶם.

וְעַכְשָׁיו שֶׁהָאִיר הַשֶּׁמֶשׁ, הוּא זְמַן הַתְּפִלָּה
 לְהִתְפַּלֵּל, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרוּהוּ, שְׁכַתּוֹב
 (תהלים עב) יִירְאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ. מֵהוּ עִם שֶׁמֶשׁ?
 לְשֹׁמֵר אֹר הַשֶּׁמֶשׁ עִמָּנוּ לְהָאִיר לָהּ, שֶׁהָרִי יִרְאֶה
 עִם הַשֶּׁמֶשׁ צָרִיךְ, וְלֹא לְהִפְרִידָם. וְכִשְׁלֹא מֵאִיר
 הַיּוֹם, הוּא לֹא יִרְאֶה עִם הַשֶּׁמֶשׁ, וְצָרִיךְ לְחַבֵּר
 אוֹתָם כְּאֶחָד, וְזֶהוּ עִם שֶׁמֶשׁ.

הַלְכּוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְבֵית שְׂדֵה אֶחָד יֵשְׁבוּ. זָקֵפוּ
 עֵינֵיהֶם וְרְאוּ הֵר אֶחָד שֶׁהָיוּ עוֹלִים
 בְּרוֹמוֹ בְּרִיּוֹת מִשְׁנֹת. פָּחַד רַבִּי יִצְחָק. אָמַר לוֹ
 רַבִּי אֶלְעָזָר, לָמָּה אַתָּה פּוֹחַד? אָמַר לוֹ, רְאִיתִי
 שֶׁהָהָר הַזֶּה קָשָׁה, וְרְאִיתִי אֶת הַבְּרִיּוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵן
 מִשְׁנֹת, וּפְחַדְתִּי שֶׁלֹא יִצְרוּ לָנוּ. אָמַר לוֹ, מִי
 שֶׁפּוֹחַד – מַחְטָאִים שֶׁבִּידָיו יֵשׁ לוֹ לְפָחַד. בֵּא
 רְאֵה, אֵין אֵלֶּה מֵאוֹתֵן בְּרִיּוֹת קָשׁוֹת שֶׁהָיוּ
 נִמְצְאוּ בְּהָרִים.

פָּתַח וְאָמַר: וְאֵלֶּה בְּנֵי צַבְעוֹן וְאֵיהּ וְעֵנָה הוּא
 עֵנָה אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיָּמִם וְגו' . פְּסוּק זֶה
 בְּאֲרוּהוּ, אָבֵל בָּא רָאָה, אֵין אֵלֶּה אוֹתָם שְׁכָתוּב
 בָּהֶם (דברים ב) הָאָמִים לְפָנִים יָשְׁבוּ בָּהּ וְגו', וּבְנֵי
 עֵשׂוֹ יִירָשׁוּם וְגו' .

אָבֵל אֵלֶּה שְׁאָמַר הַכָּתוּב אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיָּמִם
 בְּמִדְבָּר, יָמִם כָּתוּב (חסר י'), אֵלוֹ הָיוּ
 בְּרִיּוֹת מְשֻׁנוֹת. שְׁכָאֲשֶׁר גִּרְשׁ קִין מֵעַל פְּנֵי
 הָאֲדָמָה, כְּכָתוּב (בראשית ד) הֵן גִּרְשַׁת אֶתִּי הַיּוֹם
 מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵיךְ אֶסְתֵּר, וְכָתוּב וַיֵּשֶׁב
 בְּאֶרֶץ נוֹד, וּבְאֲרוּהוּ.

מִבְּנֵי בְּנָיו בְּצַד שֶׁל רוּחוֹת וּסְעָרוֹת וּמִזִּיקִים
 וְאֵלֶּה עֲמָדוֹ, שֶׁהָרִי כְּשֶׁרְצָה לְהִתְקַדֵּשׁ יוֹם
 הַשַּׁבָּת, נִבְרָאוּ מֵאוֹתוֹ צַד רוּחוֹת קִיָּמוֹת
 מְעוֹפְפוֹת [מְאִירוֹת] בְּלֵי גוֹף, וְאֵלֶּה אֵינָם לֹא
 מִיּוֹם שַׁבָּת וְלֹא מִיּוֹם שֵׁשִׁי, וְנִשְׁאָרוּ אֵלוֹ יוֹמִים
 בָּהֶם בְּסִפְקָא, וְלִכְּן לֹא הִתְקַיְּמוּ לֹא מִזֶּה וְלֹא מִזֶּה .

וְהִלְכּוּ וְהִתְפָּשְׁטוּ בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁל קִין, וְהִתְלַבְּשׁוּ
 בְּאוֹתוֹ צַד, וְלֹא הִתְלַבְּשׁוּ לְהִתְקַיְּמוֹת,
 וְנִקְרְאוּ יָמִים חָסֵר, שֶׁלֹּא הִתְקַיְּמוּ לֹא בְּיוֹם זֶה
 וְלֹא בְּיוֹם זֶה, וְנִרְאִים לְבְנֵי אָדָם. וְהוּא מָצָא

אוֹתָם וְלַמָּדוֹ אוֹתוֹ לְהַבִּיאַ מִמְזֵרִים לְעוֹלָם, וְהֵם
הוֹלְכִים בֵּין הַהָרִים וְעוֹמְדִים בְּגוֹף פַּעַם אַחַת
בַּיּוֹם, וְאַחַר כֵּךְ מִתְּפַשְׁטִים מִמֶּנּוּ.

בא רֵאָה, הָעֵנָה הַזֶּה הִיָּה מִמְזֵר, שָׁבָא צְבֻעוֹן עַל
אִמּוֹ וְהוֹלִיד מִמְזֵר, וְזֶה בָּא מִצַּד רוּחַ
הַטְּמֵאָה שֶׁנִּדְבַּק בּוֹ, וְלִכֵּן מִצָּא אוֹתָם וְלַמָּדוֹ אוֹתוֹ
כֹּל מִיַּנִּי צַד הַטְּמֵאָה בְּשִׁבִיל זֶה.

ובא וְרֵאָה, אֵלֶּה הֵם וְכַמָּה אַחֲרֵיהֶם נִפְרָדִים אֵלֶּה
מֵאֵלֶּה, כֻּלָּם בָּאִים מֵאוֹתוֹ צַד וְהוֹלְכִים
בְּמַדְבָּר וְנִרְאִים שָׁם, מִשׁוּם שֶׁהַמְדַּבֵּר הוּא מְקוּם
חֶרֶב וְהוּא בֵּית מוֹשָׁבָם. וְעַם כָּל זֶה, כֹּל אָדָם
שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְיֵרָא מֵהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, לֹא פוֹחַד מֵהֶם. הֵלְכוּ וְנִכְנְסוּ בְּהַר.

אמר רַבִּי יִצְחָק, כִּמוֹ זֶה כָּל אוֹתָם הָרִים חֲרִיבִים,
מְקוּם מוֹשָׁב שְׁלֵהֶם הוּא. אָמַר לוֹ, כֵּךְ זֶה,
וְכָל אוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה כְּתוּב עֲלֵיהֶם
(תהלים קכא) ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע יִשְׁמַר אֶת נַפְשְׁךָ ה'
יִשְׁמַר צִאתְךָ וּבּוֹאְךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

פתח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (שם קיא) הַלְלוּיָהּ אוֹדָה
ה' בְּכָל לֵב בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעֵדָה, פְּסוּק זֶה
פְּרֻשׁוֹהוּ, אֲבָל בֹּא רֵאָה, דָּוִד הַמֶּלֶךְ כֹּל יָמָיו הִיָּה

מִשְׁתַּדֵּל בְּעֲבוֹדַת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהָיָה קָם
בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וּמִשְׁבַּח וּמוֹדָה בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת
כְּדִי לְתַקֵּן מְקוֹמוֹ בַּמַּלְכוּת שֶׁל מַעְלָה.

שְׁשֵׁשׁ מֵתְעוֹרֵר רוּחַ צְפוֹן בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, הָיָה
יודֵעַ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מֵתְעוֹרֵר בְּגַן עֵדֶן לְהִשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם
הַצַּדִּיקִים, וְהוּא הָיָה קָם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה וּמִתְגַּבֵּר
בְּשִׁירִים וְתִשְׁבָּחוֹת עַד שְׁעוֹלַת הַשָּׁחַר.

מִשׁוּם שֶׁכְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא בְּגַן עֵדֶן,
הָרִי בְּאַרְנוֹ שֶׁהוּא וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּגַן,
כֻּלָּם מִקְּשִׁיבִים לְקוֹלוֹ, כְּפֶתוּב (שִׁיר ח) חֲבֵרִים
מִקְּשִׁיבִים לְקוֹלָךְ הַשְּׁמִיעֵנִי. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא חוֹט
שֶׁל חֶסֶד מְשׁוּף עָלָיו בַּיּוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר,
שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים מ"ב) יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֶסֶדוֹ וּבַלַּיְלָה
שִׁירָה עִמִּי. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שֶׁאוֹתָם דְּבַרֵי תוֹרָה
שֶׁהוּא אוֹמֵר, כֻּלָּם עוֹלִים וּמִתְעַטְרִים לְפָנָי
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִכֵּן דָּוִד הַמֶּלֶךְ הָיָה
מִשְׁתַּדֵּל בַּלַּיְלָה בְּעֲבוֹדַת אֲדוֹנוֹ.

בֵּא רֵאָה, הַלְלוּיָהּ, בְּכָל אוֹתָן שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת
שְׁדוּד אָמַר, הָרִי שְׁנִינוּ שֶׁלְּמַעְלָה מִכָּלֵם הוּא
הַלְלוּיָהּ, וּבְאַרְוֶהוּ, מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁכוֹלֵל

הַשֵּׁם וְהַשְּׁבַח כְּאַחַד. מֵה שֵׁם וּמֵה שְׁבַח? שֵׁם זֶה י"ה. הַשְּׁבַח מֵהוּ? אֵלָּא זֶה כְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא (הלל בגימטריא ה"ס, שהוא אדנ"י) מְתַקְנַת שְׁבַח תָּמִיד לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא שׁוֹקֵט, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פג) אֱלֹהִים אֵל דָּמִי לָךְ אֵל תַּחֲרַשׁ וְאֵל תִּשְׁקֹט אֵל. מִשׁוּם שֶׁסְּדוּר הַשְּׁבַח הִיא מְסַדֶּרֶת וּמְשַׁבַּחַת תָּמִיד אֵלָיו, וְלִכֵּן שֵׁם וְשְׁבַח כְּאַחַד.

אוֹדָה ה' בְּכָל יָלֵב, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹהוּ – בִּיצֵר הַטּוֹב וּבִיצֵר הָרָע, מִשׁוּם שֶׁהֵם נִמְצְאִים תָּמִיד אֶצֶל הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ו) בְּכָל לִבְבְךָ, וּבְאֵרוֹהוּ. בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעֵדָה – אֵלוֹ הֵם יִשְׂרָאֵל שְׁכָל הַדְּרוֹגוֹת מִתְעַטְרוֹת בָּהֶם, כִּהְנִיִּם וְלוֹיִם, צַדִּיקִים וְחַסִּידִים, יִשְׂרָאֵל. וְעֵדָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פג) נִצָּב בְּעֵדַת אֵל. וְהֵם סוּד שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעַטֵּר בָּהֶם.

וְלִכֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְשַׁבַּח אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תָּמִיד, מִשׁוּם שֶׁהוּא מִתְרַצֶּה בְּשִׁירִים וּתְשַׁבְּחוֹת, וּמִי שִׁוֵּדַע לְשַׁבַּח לוֹ לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּרֵאוּי, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ וּמְצִילוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שם צא) אֲשַׁגְּבֶהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי וְגו', אַרְךָ יָמִים וְגו'.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שם לב) אֶתְּהָ סֵתֵר לִי מִצָּר
 תִּצְרְנִי רַנִּי פִּלְט תְּסוּבְּבֵנִי סֵלָה. אֶתְּהָ סֵתֵר
 לִי – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא סֵתֵר וּמִגֵּן לְאָדָם
 שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה, וְהוּא מְסַתֵּתוֹ בְּצֵל כְּנַפָּיו,
 שֶׁלֹּא יְכוּלִים לְהִרְעֵ לוֹ. מִצָּר תִּצְרְנִי – מְלַמֵּעָלָה
 וּמְלַמֵּטָה. לְמַעְלָה יֵשׁ לְאָדָם יְרִיבִים, אִף לְמֵטָה
 כִּךְ גַּם, וּמִיְהוּ? זֶהוּ יֵצֵר הָרַע שֶׁהוּא צָר לְמַעְלָה
 וְצָר לְמֵטָה, וְאֵלְמָלָא יֵצֵר הָרַע – לֹא נִמְצָא בְּעֵל
 רִיב לְאָדָם בְּעוֹלָם. בְּשָׁבִיל כִּךְ מִצָּר תִּצְרְנִי.

רַנִּי פִּלְט תְּסוּבְּבֵנִי סֵלָה, הִיָּה צְרִיךְ לְכַתֵּב
 יְסוּבְּבֵנִי סֵלָה, מֵה זֶה תְּסוּבְּבֵנִי? אֵלּוֹ
 שִׁירִים שֵׁישׁ בָּהֶם דְּרָגוֹת לְהַצֵּלָה, תְּסוּבְּבֵנִי בָּהֶם
 לְהַצִּילֵנִי בַדֶּרֶךְ. וּפְסוּק זֶה הוּא גַם כְּסוּדֵר וְגַם
 לְמַפְרָע, מִצָּד זֶה וּמִצָּד זֶה.

בֵּא רְאֵה, בְּשִׁירִים וְתִשְׁבְּחוֹת הִלְלוּ שֶׁאָמַר דָּוִד
 יֵשׁ בָּהּ סוּדוֹת וּדְבָרִים עֲלִיוֹנִים בְּסוּדוֹת
 הַחֲכָמָה, מִשׁוּם שֶׁכֻּלָּם נֶאֱמָרוּ בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ,
 שֶׁהִיָּה שׁוֹרָה רוּחַ הַקְּדוֹשׁ עַל דָּוִד וְהִיָּה אוֹמֵר
 שִׁירָה, וְלִכֵּן כֻּלָּם נֶאֱמָרוּ בְּסוּדוֹת הַחֲכָמָה.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים קיח) דְּחַה דְּחִיתַנִּי
 לְנֶפֶל וְהוֹ עֲזָרַנִּי. דְּחַה דְּחִיתַנִּי, דְּחַה דְּחִיתַנִּי

הָיָה צָרִיף לְכַתְּבִי! מַה זֶה דְּחָה דְּחִיתַנִּי? אֵלָּא זֶה
 צַד הָאֲחֵר שְׁדוּחָה אֶת הָאָדָם תְּמִיד וְרוּצָה לְדַחֹת
 אוֹתוֹ וּלְהִסְטוֹתוֹ מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזֶהוּ
 יֵצֵר הָרַע שְׁנַמְצָא תְּמִיד אֶצֶל הָאָדָם, וּכְנַגְדּוֹ חִזֵּר
 דְּוֹד וְאָמַר דְּחָה דְּחִיתַנִּי לְנִפְל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הָיָה
 מִשְׁתַּדֵּל אֵלָיו בְּכָל אוֹתָן צְרוֹת לְהִסְטוֹתוֹ מֵעַם
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעָלִיו אָמַר דְּוֹד, דְּחָה דְּחִיתַנִּי
 לְנִפְל – בְּגִיּהֵנָם, וְה' עֲזָרַנִּי – שְׁלֵא נִמְסַרְתִּי לְיָדָךְ.
 וְעַל זֶה יֵשׁ לְאָדָם לְהִזְהַר מִמֶּנּוּ כְּדִי שְׁלֵא יִשְׁלַט
 עָלָיו, וְאִזּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתוֹ
 בְּכָל דְּרָכָיו, שְׁכָתוּב (משלי יג) אִזּוֹ תִלְךָ לְבָטַח
 דְּרָכָךְ וְרִגְלֶךָ לֹא תִגּוֹף, (שם ד) בְּלִכְתָּךְ לֹא יֵצֵר
 צַעֲדֶךָ וְאִם תִּרְוֹץ לֹא תִכָּשֵׁל, וְכָתוּב (שם) וְאִרְח
 צַדִּיקִים כְּאוֹר נִגְהַ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם.
 אָמַר רַבֵּי יְהוּדָה, אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה
 וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׁכָתוּב (ישעיהו ס) וְעִמָּךְ כָּל־מִצְדִּיקִים
 לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פְּרִשְׁת וַיֵּשֶׁב (דף קעט' ע"א – דף קצב' ע"ב)

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנַעַן. רַבֵּי
 חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) רַבּוֹת רַעוֹת

צָדִיק וּמַכְלֵם יַצִּילֵנוּ ה' בֹּא רֵאָה כִּמָּה מְקַטְרָגִים
 יֵשׁ לוֹ לְאָדָם מִן הַיּוֹם שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן בּוֹ
 נִשְׁמָה [ד"א לְאָדָם] [לְהִתְקַיֵּם] בְּעוֹלָם הַזֶּה,
 שְׂכִינָן שְׂאָדָם יוֹצֵא לְאוֹר הָעוֹלָם, מִיַּד מְזַדְמָן
 לְהַשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ יֵצֵר הָרַע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שְׂכַתוֹב
 (בראשית ד) לִפְתַּח חֲטָאת רִבְיָן וְגו', וְאִז מִשְׁתַּתֵּף
 עִמּוֹ יֵצֵר הָרַע.

וּבֹא וּרְאָה שְׂכָף הוּא, שְׁהָרִי הִבְהֵמוֹת מִיּוֹם
 שְׁנוֹלָדִים, שׁוֹמְרִים אֶת עֲצָמָם וּבּוֹרְחִים
 מִתּוֹךְ הָאֵשׁ וּמְכַל הַמְקוֹמוֹת הָרַעִים, וְאָדָם מִיַּד
 בֹּא לְזַרְק אֶת עֲצָמוֹ לְתוֹךְ הָאֵשׁ, מִשּׁוֹם שֶׁיֵּצֵר הָרַע
 שְׂרוּי בְּתוֹכוֹ, וּמִיַּד מְסִיט אוֹתוֹ לְדֶרֶךְ רָעָה.

וּבִאֲרָנוּ, שְׂכַתוֹב (קהלת ד) טוֹב יֵלֵד מִסְכֵּן וְחָכָם
 מִמְּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל אֲשֶׁר לֹא יָדַע לְהַזְהִיר
 עוֹד. טוֹב יֵלֵד – זֶהוּ יֵצֵר הַטּוֹב, שֶׁהוּא יֵצֵר טוֹב
 שֶׁהוּא יֵלֵד מִיָּמִים מוֹעֲטִים עִם הָאָדָם, שְׁהָרִי
 מִשְׁלָשָׁה עֶשֶׂר שָׁנִים וְאֵילָף [עֲמוֹ], כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָאֵר.

מִמְּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל – זֶה הוּא יֵצֵר הָרַע,
 שֶׁהוּא נִקְרָא מְלֶךְ וְשִׁלֵּיט בְּעוֹלָם עַל בְּנֵי
 אָדָם. זָקֵן וּכְסִיל – שֶׁהוּא זָקֵן וְדַאי, כְּמוֹ
 שֶׁבְּאֲרוּהוּ, שְׂכַאֲשֶׁר אָדָם נוֹלָד וְיוֹצֵא לְאוֹר

העולם, הוא מזדמן עם האדם, ועל כן הוא מלך זקן וכסיל.

אשר לא ידע להזהר עוד, לא כתוב להזהיר אלא להזהר, משום שהוא כסיל, ועליו אמר שלמה, עליו השלום, (קהלת ב) והכסיל בחשך הולך, שהרי מפסלת החשך הוא בא, ואין לו אור לעולמים.

רבי שמעון אמר, בא ראה, כתוב טוב ילד מסכן וחכם, מי זה ילד מסכן? הרי בארוה, ונתבאר שהוא יצר טוב. אבל טוב ילד, זהו שכתוב (תהלים לו) נער הייתי גם זקנתי, וזה הוא נער שהוא ילד מסכן, שאין לו מעצמו כלום. ולמה נקרא נער? משום שיש לו חדוש הלבנה שתמיד מתחדשת, ותמיד הוא ילד מסכן, כמו שאמרנו. וחכם, משום ששורה בו חכמה.

מפולך זקן - זהו יצר הרע, כמו שנאמר, שהרי מיום שהיה לא יצא מטמאתו לעולמים. והוא כסיל, שכל דרכיו הם לדרך רעה, והולך ומסטה את בני האדם ולא יודע להזהר, והוא בא עם אדם בעלילות כדי להסוותם מדרך טובה לדרך רעה.

בא ראה, על זה מקדים עם אדם ביום שנוֹלָד,
כדי שיאמין לו, שהרי כשבא יצר הטוב, לא
יכול האדם להאמין לו, ודומה עליו כמעמסה.
כמו זה שנינו, מי הוא רשע ערום? זהו מי
שמקדים לטען דבריו לפני הדין טרם יבא חברו
בעל הדין, כמו שנאמר (משלי יח) צדיק הראשון
בריבו וגו'.

כמו זה [הוא נ"א הזה] רשע ערום, כמו שנאמר
(בראשית ג) והנחש היה ערום, והוא מקדים
ושורה עמו של אדם בטרם יבא חברו לשרות
עליו. ומשום שהוא מקדים, והנה טוען טענתו
עמו – כשבא חברו, שהוא יצר הטוב, מרע את
האדם עמו ולא יכול לזקף ראשו כאלו הטעין על
כתפו כל המשאות של העולם בגלל אותו רשע
ערום שהקדים עמו. ועל זה אמר שלמה (קהלת ט)
וחכמת המסכן בזויה ודבריו אינם נשמעים,
משום שהנה הקדים אחר.

ועל כן, כל דין שמקבל מאדם דבר בטרם יבא
חברו, כאלו קבל עליו תועבה אחרת
לאמונה, אלא (משלי שם) ובא רעהו וחקרו, וזה
הוא דרך של אדם צדיק. שהרי האדם הצדיק
הזה שלא האמין לאותו רשע ערום של יצר הרע

בְּטָרֵם יִבֵּא חֲבֵרוֹ, שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב. וּמִשׁוּם זֶה
בְּנֵי אָדָם נִכְשָׁלִים לְעוֹלָם הַבָּא.

אָבִי אוֹתוֹ צְדִיק שְׁפוּחַד מֵרַבּוֹנוֹ, כַּמָּה רַעוֹת
סוֹבֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵאֱמִין וְלֹא
יִשְׁתַּתֵּף עִם אוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִצִּיל אוֹתוֹ מִכָּלֵם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (תהלים לד) רַבּוֹת
רַעוֹת צְדִיק וּמִכָּלֵם יֵצִילֵנוּ ה'. לֹא כָתוּב רַבּוֹת
רַעוֹת לְצְדִיק, אֲלָא צְדִיק, מִשׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְרַצֶּה בּוֹ, וּמִשׁוּם כֶּךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְרַצֶּה מֵאוֹתוֹ הָאָדָם וּמִצִּיל אוֹתוֹ מִן הַכֹּל בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. אֲשֶׁרֵי חֵלְקוֹ.

בֵּא רְאֵה כַּמָּה רַעוֹת עֲבָרוּ עָלָיו עַל יַעֲקֹב כְּדֵי
שֶׁלֹּא יִתְדַבֵּק בְּאוֹתוֹ הַיֵּצֵר הָרָע וְיִתְרַחֵק
מִחֵלְקוֹ, וּמִשׁוּם כֶּךָ סָבַל כַּמָּה עֲנָשִׁים וְכַמָּה רַעוֹת
וְלֹא שָׁקֵט. פָּתַח וְאָמַר, (איוב ג) לֹא שָׁלוֹתִי וְלֹא
שָׁקֵטִי וְלֹא נַחֲתִי וַיִּבֵּא רִגְזוֹ. בֵּא רְאֵה כַּמָּה רַעוֹת
סוֹבְלִים הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, רַעוֹת עַל רַעוֹת,
כְּאֲבִים עַל כְּאֲבִים, כְּדֵי לְזַכּוֹת אוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא.

יַעֲקֹב כַּמָּה רַעוֹת סָבַל, רַעוֹת עַל רַעוֹת תָּמִיד,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לֹא שָׁלוֹתִי – בְּבֵית לְבָן, וְלֹא
יִכְלֹתִי לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ. וְלֹא שָׁקֵטִי – מִעֲשׂוֹ, מֵאוֹתוֹ

הַצֵּעַר שְׁצַעַר אוֹתִי הַמְּמַנֶּה הֵהוּא שְׁלוֹ, וְאַחַר כֵּן
הַפְּחַד שֶׁל עֲשׂוֹ. וְלֹא נַחֲתִי – מִן דִּינָה וּמִן שְׁכָם.

וַיְבֹא רִגְזוֹ – זֶה הָרִגְזוֹ וְהָעֲרֹבוּבָה שֶׁל יוֹסֵף שֶׁהוּא
קָשָׁה מִן הַכֹּל, וּמִתּוֹךְ אֲהַבְתּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אֶל
יוֹסֵף, שֶׁהוּא סוֹד הַבְּרִית, נִכְנָס לְמַצְרַיִם, כִּי אַחַר
כֵּן כָּתוּב (שְׁמוֹת ו') וְאַזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי, שֶׁתִּמְצָא
הַשְּׂכִינָה [נ"א שְׁמֵשׁ] שָׁם עִמּוֹ.

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. רַבִּי
יוֹסֵי פְתַח, (ישעיה נז) הַצְּדִיק אָבָד וְאֵין אִישׁ
שָׁם עַל לֵב וְאֲנָשֵׁי חֶסֶד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מִבֵּין כִּי
מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסָף הַצְּדִיק. הַצְּדִיק אָבָד, בְּזִמְנָה
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁגֵּיחַ בְּעוֹלָם וְאֵין הָעוֹלָם
כְּרֹאוֹי, וּמִזְדַּמֵּן הַדִּין לְשֵׁרוֹת עַל הָעוֹלָם, אֲזַי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹטֵל אֶת הַצְּדִיק שֶׁנִּמְצָא
בֵּינֵיהֶם כְּדִי שִׁישְׁרָה הַדִּין עַל כָּל הָאַחֵרִים וְלֹא
יִמָּצָא מִי שִׁיגֵן עֲלֵיהֶם.

שְׂהָרִי כָּל זִמְנָה שֶׁהַצְּדִיק שׁוֹרָה בְּעוֹלָם, הַדִּין לֹא
יָכוֹל לְשַׁלֵּט עַל הָעוֹלָם. מִיָּן לָנוּ?
מִמָּשָׁה, שְׁכָתוּב (תהלים קו) וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידֵם לוּלִי
מִשָּׁה בְּחִירוֹ עָמַד בְּפָרֶץ לְפָנָיו וּגְוִי. וּמִשׁוֹם כֵּן
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹטֵל אֶת הַצְּדִיק מִבֵּינֵיהֶם

וּמְסַלֵּק אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם, וְאֵז נִפְרַע וְגוֹבֵה אֶת שְׁלוֹ. סוּף הַפְּסוּק – כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצְּדִיק. בְּטָרֵם תָּבֵא הָרָעָה לְשֵׁלֵט עַל הָעוֹלָם נֶאֱסַף הַצְּדִיק [ד"א כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף, טָרֵם תְּשֵׁלֵט הָרָעָה בְּעוֹלָם]. דְּבַר אַחֵר כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה – זֶה יֵצֵר הָרָע.

סדר הלימוד ליום כח חשון [יום 58 בשנה]

בא רֵאָה, יַעֲקֹב הָיָה בְּחִיר הָאֲבוֹת, וְהוּא עוֹמֵד לְהִתְקַיֵּם בַּגְּלוּת, אָבֵל מִתּוֹךְ שֶׁהוּא צְדִיק, הִתְעַכֵּב הַדִּין שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט בְּעוֹלָם, שֶׁהָרִי כָּל יָמֵי יַעֲקֹב לֹא שָׁרָה הַדִּין עַל הָעוֹלָם וְהָרָעַב הִתְבַּטַּל. **ואף** כֶּךָ בִּימֵי יוֹסֵף, שֶׁהוּא דְמוּת אָבִיו, [כִּיּוֹן שֶׁהוּא מֵת מִיָּד] לֹא שָׁרְתָה הַגְּלוּת [הַדִּין עַל הָעוֹלָם], מִשּׁוּם שֶׁהוּא הִגֵּן עֲלֵיהֶם כָּל יָמָיו. כִּיּוֹן שֶׁהוּא מֵת, מִיָּד שָׁרְתָה עֲלֵיהֶם הַגְּלוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת א) וַיָּמָת יוֹסֵף וְגו', וְסָמוּךְ לוֹ – הִבֵּה נִתְחַכְּמָה לוֹ. וְכָתוּב וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבָנִים וְגו'. כְּמוֹ כֵּן בְּכָל מְקוֹם שֶׁשְׂרׁוּי צְדִיק [עַל] בְּעוֹלָם, בְּשִׁבְלֵוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִגֵּן עַל הָעוֹלָם, וְכָל זְמַן שֶׁהוּא קָיָם, הַדִּין לֹא שׂוֹרָה עַל הָעוֹלָם, וְהֵנָּה נִתְבַּאֵר.

בא ראה, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, מה זה מגורי אביו? כמו שנאמר (ירמיה ו) מגור מסביב, שכל ימיו היה פוחד והיה בפחד. וישב יעקב בארץ מגורי אביו. רבי אלעזר אמר, שהתקשר וישב באותו מקום שנאחזו בחשך. ארץ מגורי אביו דוקא, בארץ כנען, נקשר המקום למקומו. מגורי אביו - זה הדין הקשה. בארץ מגורי אביו, כמו שנאמר אותו הדין הרפה, שהיא הארץ שנאחזה מן הדין הקשה, ובו התישב יעקב ונאחז בו [ואותה ארץ היא האספקלריה שאינה מאירה].

אליה תלדות יעקב יוסף וגו'. אחר שהתישב יוסף עם יעקב והזדוג השמש עם הלבנה, אז התחיל לעשות תולדות. ומי הוא שעושה תולדות? חזר ואמר יוסף. שהרי אותו נהר ששופע ויוצא הוא עושה תולדות, משום שאין מימיו פוסקים לעולמים, והוא עושה תולדות בארץ הזו וממנו יוצאים תולדות לעולם.

שהרי השמש, אף על גב שהתקרב ללבנה, לא עושה פרות, רק אותה הדרגה שנקראת צדיק, ויוסף הוא הדרגה של יעקב לעשות פרות

וּלְהוֹצִיא תוֹלְדוֹת לְעוֹלָם, וּמִשׁוּם כִּךָ כָּתוּב אֱלֹה
תְּלִדוֹת יוֹסֵף.

אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף – כֹּל מִי שֶׁהָיָה מְסִתְכֵל
בְּדַמּוֹת יוֹסֵף, הָיָה אוֹמֵר שֶׁזוֹ הִיא דַּמּוֹת
יַעֲקֹב. בֵּא רְאֵה שֶׁבְּכָל בְּנֵי יַעֲקֹב לֹא כָּתוּב אֱלֹה
תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב רְאוּבֵן, פְּרֹט לְיוֹסֵף, שֶׁדַּמּוֹתוֹ דּוֹמָה
לְדַמּוֹת אָבִיו.

בֶּן שֶׁבַע עֲשָׂרָה שָׁנָה – אָמַר רַבִּי אַבָּא, רִמְזוּ לוֹ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהֵנָּה כְּשֶׁנֶּאֱבָד מִמֶּנּוּ
יוֹסֵף הָיָה בֶּן שֶׁבַע עֲשָׂרָה שָׁנִים, וְכָל אוֹתָם יָמִים
שֶׁנֶּשְׂאָרוֹ שְׁלֹא רָאָה אֶת יוֹסֵף, הָיָה בּוֹכָה עַל
אוֹתָם שֶׁבַע עֲשָׂרָה הַשָּׁנִים, וּכְמוֹ שֶׁהָיָה בּוֹכָה
עָלָיו – הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן לוֹ שֶׁבַע עֲשָׂרָה
שָׁנִים אַחֲרוֹת שֶׁהִתְקִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׂמְחָה,
בְּכַבּוֹד וּבִשְׁלֵמוֹת הַכֹּל. שֶׁבְּנֵי יוֹסֵף הָיָה מֶלֶךְ, וְכָל
בְּנָיו הָיוּ לְפָנָיו. אוֹתָן שֶׁבַע עֲשָׂרָה שָׁנִים הָיוּ חַיִּים
אֲצֵלוֹ, וּמִשׁוּם כִּךָ בֶּן שֶׁבַע עֲשָׂרָה שָׁנָה הוּא הָיָה
כְּשֶׁנֶּאֱבָד מִמֶּנּוּ.

רַבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (אִיּוֹב ל"ד) לָכֵן אֲנִישֵׁי לִבָּב
שָׁמְעוּ לִי חֲלָלָה לְאֵל מִרְשַׁע וְשָׂדֵי מַעוֹל, כִּי
פַעַל אָדָם יִשְׁלַם לוֹ וּכְאֲרַח אִישׁ יִמְצָאנוּ. בֵּא

רָאָה, כְּשֶׁבָרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם,
עָשָׂה אוֹתוֹ עַל הַדִּין, וְעַל הַדִּין הַתְּקִיּוֹם, וְכָל
הַמַּעֲשִׂים שֶׁל הָעוֹלָם הֵם עוֹמְדִים בְּדִין חוּץ מִשָּׁל
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדֵי לְקַיֵּם אֶת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא
יֵאבֵד. פָּרַשׁ עָלָיו רַחֲמִים, וְאוֹתָם הִרְחַמְתִּים
מֵעַכְבָּיִם אֶת הַדִּין שֶׁלֹּא יִכְלֶה אֶת הָעוֹלָם, וְעַל
הִרְחַמְתִּים מִתְנַהֵג הָעוֹלָם וּמִתְקִיּוֹם בְּשִׁבְלֵם.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִין בְּאָדָם
בְּלֵי דִין, הֲרֵי נֹאמַר, שֶׁכֹּאֲשֶׁר הַדִּין שׁוֹרֶה עַל
הָאָדָם כְּשֶׁהוּא צָדִיק, מִשׁוֹם אֲהַבְתּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֵלָיו הִיא, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, שֶׁהֲרֵי
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַחֵם עָלָיו בְּאֲהָבָה לְקָרֵב
אוֹתוֹ אֵלָיו, מְשַׁבֵּר אֶת הַגּוֹף כְּדֵי לְהַשְׁלִיט אֶת
הַנְּשָׂמָה, וְאִזּוֹ מִתְקָרֵב הָאָדָם אֵלָיו בְּאֲהָבָה כְּרְאוּי,
וְהַנְּשָׂמָה שׁוֹלֶטֶת וְהַגּוֹף נִחְלָשׁ. וְצָרִיךְ גּוֹף חָלָשׁ
וְנִפְשׁ חֲזָקָה שֶׁמִּתְגַּבֶּרֶת בְּחֲזֶקָה, וְאִזּוֹ הוּא אֲהוּב שֶׁל
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ הַחֲבָרִים, נוֹתֵן
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצָדִיק צֶעַר בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי
לְזַכּוֹת אוֹתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.

וְכֹאֲשֶׁר הַנְּשָׂמָה חָלְשָׁה וְגוֹף חֲזָק, הוּא שׁוֹנְאוֹ
שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁאִינוֹ מְרַצֶּה
בוֹ, לֹא נוֹתֵן לוֹ צֶעַר בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֲלָא דְרָכִיו

מִתְקַנּוֹת וְהוּא בְּשִׁלְמוֹת יִתְּרָה, מְשׁוּם שְׂאֵם עוֹשֶׂה
צְדָקָה אוֹ חֶסֶד, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁלֵּם לוֹ אֶת
שְׂכָרוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּעוֹלָם
הַהוּא. וְזֶהוּ שִׁתְּרָגַם אוֹנְקֵלוֹס (דְּבָרִים ז') וּמְשַׁלֵּם
לְשׁוֹנְאָיו וְגו' – מְשַׁלֵּם לְשׁוֹנְאָיו טוֹבוֹת שֶׁהֵם
עוֹשִׂים [הוּא], וּמְשׁוּם כֶּף אוֹתוֹ צְדִיק שֶׁנִּשְׁפָּר
תָּמִיד הוּא אֶהוּב שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהַדְּבָרִים
הַלְלוּ כְּשֶׁבָדֵק, וְלֹא מְצָא חֵטָא בִּידוֹ שֶׁנַּעֲנֵשׁ עָלָיו.
כָּאן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל בְּכַמָּה צְדָדִים, אֶחָד – שֶׁהֵנָּה
רְאִינוּ שְׂאִין הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה בְּמָקוֹם עָצוּב,
אֲלֹא בְּמָקוֹם שְׂיֵשׁ בּוֹ שְׂמֻחָה. אִם אֵין בּוֹ שְׂמֻחָה,
אֵין שְׂכִינָה שׁוֹרָה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(מַלְכִים-ב ג') וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְגֵן וְהָיָה כְּנִגֵן הַמִּנְגֵן
וַתְּהִי עָלָיו יַד ה'! שְׁהָרִי וְדָאֵי שֶׁשְּׂכִינָה לֹא שׁוֹרָה
בְּמָקוֹם עָצוּב. מִנֵּין לָנוּ? מִיַּעֲקֹב, שֶׁמְשׁוּם שֶׁהָיָה
עָצוּב עַל יוֹסֵף הַסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה. כִּיּוֹן
שֶׁבָּאָה לוֹ הַשְּׂמֻחָה עַל בְּשׁוֹרֵת יוֹסֵף, מִיָּד וַתְּחִי
רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. כָּאן בְּצְדִיק הַזֶּה שֶׁנִּשְׁפָּר, כִּיּוֹן
שֶׁהוּא חָלֵשׁ וְנִשְׁפָּר בְּמַכְאוּבִים, אֵיפֹה הַשְּׂמֻחָה?
שְׁהָרִי הוּא בְּעָצֵב וְאֵין עֲמוֹ כָּלֵל שְׂמֻחָה.

וְאֶחָד – שֶׁהֵנָּה רְאִינוּ כְּמָה אֶהוּבִים הָיוּ צְדִיקִים
לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא נִשְׁפָּרוּ

בְּחֻלָּאִים וְלֹא בְּמִכְאוּבִים, וְלֹא נִחְלֵשׁ גּוּפִם
 לְעוֹלָמִים, לָמָּה לֹא אֵלֶּה כְּאַלְהָה – שְׂאֵלָה נִשְׁבְּרוּ,
 וְאַלְהָה עוֹמְדִים בְּגוּפִם כְּרֹאוּי?

וְאָם תֹּאמַר שֶׁהִנֵּה אֵלֶּה שְׁעֵמְדוּ בְּקִיּוּם כְּרֹאוּי
 מְשׁוּם שֶׁהֵם צְדִיקִים בְּנֵי צְדִיקִים הֵם, כְּמוֹ
 שְׁבָאָרוּהוּ, וְאֵלּוּ הָאֲחֵרִים צְדִיקִים וְלֹא בְּנֵי
 צְדִיקִים – הִנֵּה רְאִינוּ צְדִיקִים בְּנֵי צְדִיקִים, שֶׁהִנֵּה
 אָבִיו שֶׁל זֶה צְדִיק בֶּן צְדִיק, וְהוּא צְדִיק, לָמָּה
 נִשְׁבַּר גּוּפוֹ בְּמִכְאוּבִים וְכָל יָמָיו בְּצַעַר?

אֲלֵא כָּאֵן הוּא סוּד, שֶׁהִנֵּה כָּל מַעֲשֵׂי הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא בְּאֵמֶת וְצֶדֶק, (איוב לד) כִּי פִעַל
 אָדָם יִשְׁלַם לוֹ וּכְאֲרַח אִישׁ יִמְצָאנוּ. מְצָאנוּ
 בְּסִפְרֵי הָרִאשׁוֹנִים סוּד אֶחָד, וְאֶצְלוֹ סוּד אֲחֵר
 אֶחָד שֶׁהוּא שְׁנַיִם, שֶׁהֲרִי יֵשׁ לְפַעֲמִים שֶׁהַלְבָּנָה
 בְּחִסְרוֹן וְשׁוֹרָה בְּדִין וְאִין הַשֶּׁמֶשׁ נִמְצָא אֶצְלָה,
 וּבְכָל זְמַן וּבְכָל שָׁעָה יֵשׁ לָהּ לְהוֹצִיא נְשָׁמוֹת לְבַנֵּי
 אָדָם כְּמוֹ שֶׁלִּקְטָה בְּרִאשׁוֹנָה, וּמוֹצִיאָה אוֹתָם
 כְּעֵת בְּזְמַן שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּדִין, וּמִי שֶׁלּוֹקַח אוֹתָהּ
 בְּאוֹתוֹ זְמַן, יִהְיֶה תָּמִיד בְּחִסְרוֹן וְהֶעֱנִי הוֹלֵךְ
 אֵלָיו, וְנִשְׁבַּר תָּמִיד בְּדִין כָּל יְמֵי הָאָדָם, בֵּין חֵיב
 בֵּין זָכָאִי, רַק שֶׁתְּפִלָּה מְבַטֶּלֶת אֶת כָּל גְּזָרֵי
 הַדֵּינִים וַיְכוּל לְסַלְקָם בְּתִפְלָה.

וְאוֹתוֹ הַזְמַן שְׁאוֹתָהּ הַדְרָגָה עוֹמְדַת בְּשִׁלְמוֹת,
וְאוֹתוֹ נָהַר שְׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא מִשְׁתַּמֵּשׁ
בָּהּ, אִזּוֹ אוֹתָהּ הַנְּשִׂמָה שִׁיִּצְאָה וְנִדְבְּקָה בּוֹ
בְּאוֹתוֹ הָאָדָם, אוֹתוֹ הָאָדָם מִשָּׁלֵם בְּכָל –
בְּעֶשֶׂר, בְּבָנִים וּבְשִׁלְמוֹת הַגּוֹף.

וְהַכֹּל מִשׁוֹם אוֹתוֹ הַמְזִל שְׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא וּמִתְחַבֵּר
בְּאוֹתָהּ הַדְרָגָה לְהַשְׁתַּלֵּם בּוֹ וּלְהִתְבָּרֵךְ
מִמֶּנּוּ, וְעַל כֵּן הַכֹּל בְּמִזְל הַדְּבָר תְּלוּי. וְעַל כֵּן
שְׁנִינּוּ, בָּנִים, חַיִּים וּמְזוֹנוֹת – לֹא בְּזָכוֹת תְּלוּיִים,
אֶלָּא בְּמִזְל הַדְּבָר תְּלוּי, שֶׁהָרִי בְּזָכוֹת אֵינּוּ אֶלָּא
עַד שְׁמֵת־מִלְאֵת וּמְאִירָה מִן הַמְזִל.

וּמִשׁוֹם כֶּךָ, כָּל אוֹתָם שֶׁנִּשְׁבְּרוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהֵם
צְדִיקֵי אֲמֵת, כָּלֵם נִשְׁבָּרִים בְּעוֹלָם הַזֶּה
וְנִדְּוֹנִים בְּדִין. מָה הַטַּעַם? מִשׁוֹם שְׁאוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ
גִּרְמָה לָהֶם, וְעַל כֵּן חָס עֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כָּל מֵה שֶׁעוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הוּא בְּדִין, כְּדִי לְטַהֵר אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ
לְהַבִּיא אוֹתָהּ לְעוֹלָם הַבָּא [וּמִשׁוֹם כֶּךָ כָּל מַעֲשָׂיו
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא] [נ"א מִשׁוֹם שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא] הֵם בְּדִין וְאֲמֵת, וּכְדִי לְהַעֲבִיר

מִמְּנוּ אוֹתָהּ זֶהְמָה שְׁקִבְלָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל כֵּן
נִשְׁבַּר אוֹתוֹ הַגּוֹף וְנִטְהַרְתְּ הַנֶּפֶשׁ, וּמִשׁוּם כִּף
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לְאוֹתוֹ הַצְדִּיק שְׂיִסְבַּל
יְסוּרִים וּמִכְאוּבִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וַיִּתְנַקֵּה מִן הַכֹּל
וַיִּזְכֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם, וְעַל כֵּן כְּתוּב (תהלים יא) ה' צְדִיק
יִבְחֵן, וְדַאי, וְהִנֵּה נִתְבָּאָר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (ויקרא כא) אֵךְ אֵל הַפְּרֻכַת לֹא
יָבֵא וְאֵל הַמְּזַבַּח לֹא יִגָּשׁ כִּי מוֹם בּוֹ וְלֹא
יִחַלֵּל אֶת מִקְדָּשֵׁי כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשׁוֹ. אֵךְ אֵל
הַפְּרֻכַת לֹא יָבֵא – בֵּא רְאֵה, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁאוֹתוֹ
הַנְּהַר שְׁשׁוּפֵעַ וַיּוֹצֵא, מוֹצִיא כָּל אוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת
וְהַנְּקֵבָה מִתְעַבְרַת, כֹּלָם עוֹמְדִים בְּפָנִים בְּחֻצַּר
לְפָנִים מִחֻצַּר מְצַפֶּה שְׂטִיחִים.

וּכְשֶׁהָלַךְ בְּנֵה נִפְגַּמַת בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁל הַנְּחָשׁ הָרַע,
אֵז כָּל אוֹתָן נְשָׁמוֹת שְׂיוֹצָאוֹת, אֵךְ
עַל גַּב שְׁכֵלָן טְהוּרוֹת וְכֵלָן קְדוּשׁוֹת – הוֹאִיל
וְנִפְלוּ בַּפָּגָם, בְּכָל אוֹתָם מְקוֹמוֹת שֶׁהִגִּיעוּ אוֹתָן
הַנְּשָׁמוֹת, כֹּלָם נִשְׁבְּרוּ וְנִפְגְּמוּ בְּכִמָּה צַעַר וְכִמָּה
כְּאֲבִים, וְאֵלוֹ הֵם [נְשָׁמוֹת וּמְקוֹמוֹת] [נ"א נְשָׁמוֹת
שֶׁל מְקוֹמוֹת שֶׁל פָּגָם] שְׁמִתְרַצֶּה בָּהֶם הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא אַחַר שֶׁנִּשְׁבְּרוּ, וְאֵךְ עַל גַּב שֶׁהַנְּשָׁמוֹת
בְּעֶצֶב וְלֹא בְשִׂמְחוֹת.

סוד הדבר שורים כמו שלמעלה, הגוף נפגם, והנשמה בפנים כמו שלמעלה, וזה כמו זה. ומשום כך אלו הם שצריכות להתחדש בהתחדשות הלבנה, ועל אלו כתוב (ישעיה סו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר ה'. כל בשר ודאי, שאלו יתחדשו בכל. וצריכים להתחדש בהתחדשות הלבנה.

ואלו הם בשתפות אחת עם הלבנה פגומים באותו הפגם שלה, ומשום כך היא תמיד שורה בתוכם, שאינה עוזבת אותם, כמו שנאמר (שם נז) ואת דכא ושפל רוח, וכתוב (תהלים לד) קרוב ה' לנשברי לב. לאותם שסובלים עם הלבנה, אותו הפגם הם קרובים לה תמיד. ועל זה להחיות לב נדכאים, באותם החיים שבאים לה להתחדש יהיה להם חלקם, אותם שסובלים עמה יתחדשו עמה.

ואלו נקראים יסורים של אהבה. של אהבה הם, ולא מאותו האדם. של אהבה, אותם שנפגם האור של האהבה הקטנה שנדחית מאהבה רבה. משום כך אלה הם חברים משתפים עמה. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם

הָבֵא, שֶׁהֵם זָכוּ לָזֶה לְהִיּוֹת חֲבָרִים עִמָּהּ, עֲלֵיהֶם
 כָּתוּב (שם קכב) לְמַעַן אַחֵי וְרַעֵי וְגו'.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה נב) הִנֵּה יִשְׁכֵּיל עֲבָדֵי יְרוּם
 וְנִשְׂא וְגִבָּה מְאֹד. אֲשֶׁרֵי חִלְקָם שֶׁל
 הַצְּדִיקִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גָּלָה לָהֶם דְּרָכֵי
 הַתּוֹרָה לְלַכֵּת בָּהֶם. בֹּא רְאֵה, הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא
 סוּד עֲלִיוֹן, הִנֵּה יִשְׁכֵּיל עֲבָדֵי וּבְאֲרוּהָ. אֲבָל
 בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
 הָעוֹלָם, עָשָׂה אֶת הַלְּבָנָה וְהַקְּטִין לָהּ אֶת
 אֲוֵרָה, שֶׁהָרִי אֵין לָהּ מַעְצָמָה כְּלוּם. וּמִשּׁוּם
 שֶׁהַקְּטִינָה אֶת עֲצָמָהּ, הָאִירָה בְּגִלְלַת הַשֶּׁמֶשׁ
 וּבְחֻזֶּק הָאוֹרוֹת הָעֲלִיוֹנִים.

וּבְזִמְן שֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, יִשְׂרָאֵל הָיוּ
 מִשְׁתַּדְּלִים בְּקַרְבָּנוֹת וְעוֹלוֹת וְעִבּוּדוֹת
 שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים הַכֹּהֲנִים וְלוֹוִים וְיִשְׂרָאֵלִים כְּדֵי
 לְקַשֵּׁר קְשָׁרִים וּלְהָאִיר אוֹרוֹת. וְלֹאֲחֵר שֶׁנִּחְרַב
 בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נִחְשַׁךְ הָאוֹר, וְהַלְּבָנָה לֹא הוּאֲרָה
 מִן הַשֶּׁמֶשׁ, וְהַשֶּׁמֶשׁ הִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הָאִירָה,
 וְאֵין לָהּ יוֹם שְׁלֹא שׁוֹלְטִים בּוֹ קְלָלוֹת וְצַעַר
 וּכְאֵבִים, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַלְּבָנָה לְהָאִיר, מֶה
 כָּתוּב? הִנֵּה יִשְׁכֵּיל עֲבָדֵי. נֹאמַר עַל

הַלְבָנָה הִנֵּה יִשְׁכִּיל עֲבָדֵי, זֶהוּ סוּד הָאָמוּנָה. הִנֵּה
 יִשְׁכִּיל - שְׁמַתְעוֹרְרַת הַתְּעוֹרְרוֹת שְׁלִמְעָלָה, כְּמִי
 שֶׁהֵרִיחַ רִיחַ וּבָא לְהַתְּעוֹרֵר וּלְהַסְתַּפֵּל. יְרוּם -
 מֵצַד הָאוֹר הָעֲלִיּוֹן שֶׁל כָּל הָאוֹרוֹת.

יְרוּם - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ל) וּלְכֵן יְרוּם לְרַחֲמֶיךָם.
 וְנִשְׂא - מֵהֶצֶד שֶׁל אַבְרָהָם. וְגִבָּה - מֵהֶצֶד
 שֶׁל יִצְחָק. מָאֵד - מֵצִדוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. וְאָף עַל גֵּב
 שֶׁבְּאַרוּהוּ, וְהַכֵּל אֶחָד בְּסוּד שֶׁל הַחֲכָמָה.

וּבִאוֹתָו זְמַן יַעֲוִר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּעוֹרְרוֹת
 עֲלִיּוֹנָה לְהָאִיר לְלִבָּנָה כְּרֵאוּי, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (סו) וְהָיָה אוֹר הַלְבָנָה כְּאוֹר הַחֲמָה וְאוֹר
 הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם כְּאוֹר שְׁבַעֲתַיִם הַיָּמִים.
 וּמִשׁוּם כֵּן תִּתּוּסַף לָהּ רוּחַ עֲלִיּוֹנָה, וּמִשׁוּם כֵּן
 יִתְעוֹרְרוּ אֲזַי כָּל אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁהֵם בְּתוֹךְ הָעֶפֶר.
 וְזֶהוּ עֲבָדֵי, הַסּוּד שֶׁמִּפְתָּחוֹת רְבוּנוֹ בִּידוֹ, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר [אֶל עֲבָדוֹ זִקֵּן בֵּיתוֹ, וְכִמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר]
 (בראשית כד) וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל עֲבָדָיו. זֶה הַלְבָנָה
 כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, מִטְטְרוּ"ן שֶׁהוּא עֶבֶד שְׁלִיחַ רְבוּנוֹ.

זִקֵּן בֵּיתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לד) נִעַר הָיִיתִי גַם
 זִקְנָתִי. הַמִּשְׁלַל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ, מִשׁוּם שֶׁכָּל
 הַגּוֹנִים נִרְאִים בּוֹ יְר"ק וְלִבָּן וְאָד"ם.

שׁוּיִם נָא יִדְּךָ תַּחַת יָרְכִי – זֶהוּ הַצְּדִיק, סוּד הַדְּבָר
 קִיּוּם הָעוֹלָם, שְׁהִרִי אֲזוּ הָעֶבֶד הַזֶּה מִמְּנָה
 בְּסוּד עֲלִיּוֹן לְהַחֲיוֹת אֶת שׁוֹכְנֵי הָעֶפְרָה, וַיַּעֲשֶׂה
 שְׁלִיחַ בְּרוּחַ שֶׁל מַעְלָה לְהַשִּׁיב הַרוּחֹת וְהַנְּשָׁמוֹת
 לְמִקּוֹמָן לְאוֹתָם גּוֹפִים [שְׁנֹאֲכֻלוּ] שֶׁהִתְבַּלּוּ
 וּנְרַקְבוּ תַּחַת הָעֶפְרָה.

וְאֲשַׁבְּיעֶךָ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם. וְאֲשַׁבְּיעֶךָ – מֵה
 זֶה וְאֲשַׁבְּיעֶךָ? לְהִתְלַבֵּשׁ בְּסוּד שֶׁל
 שְׁבַע אִוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים, שֶׁהֵם סוּד הַשְּׁלֵמוֹת
 הָעֲלִיוֹנָה. אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה – זֶהוּ הַגּוֹף שֶׁתַּחַת
 הָעֶפְרָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִיּוּם לְהַקִּים מִהָעֶפְרָה, שֶׁכָּל אוֹתָם
 שְׁנִקְבְּרוּ בָּהּ וְזָכוּ לְהַקְבֵּר בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, הֵם
 יִתְעוֹרְרוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ, שְׁכַתּוֹב (יִשְׁעִיָּה
 10) יַחֲיוּ מִתִּיקָה, בְּרֵאשׁוֹנָה – אֵלּוּ הַמֵּתִים שֶׁל אֶרֶץ
 יִשְׂרָאֵל. נִבְלַתִּי יִקּוּמוּן – אוֹתָם הַמֵּתִים שֶׁל שְׂאֵר
 הָאֶרְצוֹת. וְעַל זֶה לְאוֹתָם גּוֹפִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 שְׁנִקְבְּרוּ שָׁם, וְלֹא לְגוֹפּוֹת שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי
 עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁהָאֶרֶץ נִטְמָאָה מֵהֶם.

וְעַל כֵּן, אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי. מֵה זֶה לְבָנִי?
 שֶׁכָּל נִשְׁמוֹת הָעוֹלָם שִׁיּוּצָאוֹת מֵאוֹתוֹ נִהְרָה
 שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא, הֵם בְּנִים לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַל
 זֶה אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה – זֶה הַגּוֹף. לְבָנִי – זוֹ

הַנְּשֻׁמָּה. מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי – אֵלוֹ גּוֹפּוֹת שֶׁל עַמִּים
 עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְנַעַר אוֹתָם מֵהָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב
 לח) וַיִּנְעֲרוּ רַשְׁעִים מִמֶּנָּה, כְּמִי שֶׁמִּנְעַר טְלִית
 מֵהַזֶּהֱמָה שְׁלָה.

כִּי אֵל אֲרִצִּי וְאֵל מוֹלַדְתִּי תִלְךָ. אֲרִצִּי – זֶה הָאָרֶץ
 הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהִיא רֵאשׁוֹנָה לְכָל שְׂאֵר הָאָרְצוֹת,
 כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאֵר. [וְעַל זֶה כִּי אֵל אֲרִצִּי, זֶה הָאָרֶץ
 הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהִיא שְׁלוֹ בֵּין כָּל שְׂאֵר הָאָרְצוֹת
 שֶׁחֶלַק אוֹתָם לְמַמְנִים אַחֲרִים], וְעַל זֶה כִּי אֵל
 אֲרִצִּי וְאֵל מוֹלַדְתִּי. כִּיּוֹן שֶׁאֵמַר אֵל אֲרִצִּי, מֵה זֶה
 וְאֵל מוֹלַדְתִּי? אֵלָּא אֵל אֲרִצִּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. [מֵה
 זֶה] וְאֵל מוֹלַדְתִּי? אֵלוֹ הֵם יִשְׂרָאֵל

בא רֵאָה מֵה כְּתוּב, וַיִּקַּח הָעֶבֶד – כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאֵר.
 עֲשָׂרָה גַּמְלִים – אֵלוֹ הֵם עֶשֶׂר דְּרָגוֹת שֶׁהָעֶבֶד
 הַזֶּה שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה. מִגַּמְלֵי אֲדָנָיו
 – שֶׁהֵם בְּאוֹתוֹ גִּזּוֹן מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאֵר, וְהָעֶבֶד
 הַזֶּה שׁוֹלֵט וְנִתְקַן בָּהֶם.

וְכָל טוֹב אֲדָנָיו בִּידוֹ – כָּל אוֹתוֹ טוֹב הָרִיחוֹת
 הָעֲלִיוֹנִים שִׁיּוֹצְאִים מִתּוֹךְ אוֹתָם אוֹרוֹת
 וּמְאוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים. וְכָל טוֹב אֲדָנָיו – אוֹתוֹ
 הַשְּׁמוּשׁ שֶׁל הַשְּׁמֵשׁ שֶׁנִּמְשָׁכָה בָּהּ בְּלִבָּנָה.

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל אָרֶם נְהָרִים – זֶהוּ הַמָּקוֹם שֶׁל
הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה שֶׁשָּׁם בְּכַתְּהָ רָחֵל כְּשֶׁחָרַב
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וַיִּבְרַךְ הַגַּמְלִים מִחוּץ לְעִיר אֶל בְּאֵר
הַמַּיִם – לְהַתְחַזֵּק כַּחַה בְּחִזְקָה כְּרְאוּי טָרֵם תַּכְּנִס
לְהַקִּים אֶת אוֹתָם הַגּוֹפִים.

לַעֲת עָרַב, מַה זֶה לַעֲת עָרַב? זֶה עָרַב שֶׁבַת
שֶׁהוּא הַזְּמַן שֶׁל הָאֶלֶף הַשְּׁשִׁי. לַעֲת עָרַב
– כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד) וְלַעֲבוֹדְתוֹ עַדֵי עָרַב,
וְכַתוּב (ירמיה ו) כִּי יִנְטוּ צְלָלֵי עָרַב.

לַעֲת צֵאת הַשָּׂאֲבֹת – שֶׁבָּאוּתוֹ זְמַן עֲתִידִים לְקוּם
וְלְהַחְיֹת. בְּרֵאשׁוֹנָה מְכַל שָׂאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם
אוֹתָם שֶׁשׂוֹאֲבִים מִיַּמֵי הַתּוֹרָה [וְשׂוֹאֲבִים], כְּדִי
שֶׁיִּתְעַסְקוּ לְשָׂאֵב מִיַּמֵי הַתּוֹרָה, וְהַתְחַזְּקוּ בְּעֵץ
הַחַיִּים, וְהֵם יֵצְאוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, שֶׁעֵץ הַחַיִּים גָּרֵם
לָהֶם שֶׁיִּקְוּמוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאֵר.

וּבְנֹת אֲנָשֵׁי הָעִיר יֵצְאוּ, מַה זֶה יֵצְאוּ? כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כו) וְאָרֶץ רְפָאִים תִּפְּיֵל,
שֶׁעֲתִידָה הָאָרֶץ לְפָלֵט מִמָּנָה כָּל הַגּוֹפּוֹת שֶׁהֵם
בְּתוֹכָהּ, וְעַל כֵּן כָּתוּב יֵצְאוּ. לְשָׂאֵב מַיִם – לְטַל
נִשְׁמָה וּלְקַבְּלָהּ כְּרְאוּי מִתְקַנֶּת מִמָּקוֹמָה כְּרְאוּי.
וְהָיָה הַנְּעִרָה אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיהָ הִטִּי נָא כַּדָּף
וְאִשְׁתָּהּ, מִשׁוּם שֶׁהָרִי נִתְבָּאֵר, שֶׁכָּל אוֹתָן

נְשָׁמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהִתְקִימוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה
וְהִשְׁתַּדְּלוּ לְדַעַת אֶת רְבוּנָם בְּסוּד הַחֲכָמָה
הָעֲלִיּוֹנָה, הִיא עוֹלָה וּמִתְקַיֶּמֶת בְּדַרְגָּה עֲלִיּוֹנָה
עַל כָּל אוֹתָם שֶׁלֹּא נִדְבְּקוּ וְלֹא יָדְעוּ, וְהֵם
מִתְקַיִּמִים בְּרֵאשׁוֹנָה. וְזוֹ הַשְּׂאֵלָה שֶׁעָמַד אוֹתוֹ
הָעֶבֶד לְדַעַת וְלִשְׂאֵל, בְּמָה הִתְעַסְקָה אוֹתָהּ
הַנְּשָׁמָה בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְאָמְרָה אֵלַי גַּם אַתָּה שְׂתֵּה, אַתָּה צָרִיךְ לִשְׁתוֹת
וְלִהְיוֹת מְשֻׁקָה בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחֲרֶיךָ –
וְגַם ^(ל)גַּמְלִיךָ אֲשֶׁקָה, מְשׁוּם שֶׁכָּל אוֹתָם שָׂאָר
הַמְּרַכְבוֹת, אֵף עַל גַּב שְׁנִשְׁקִים מִהַדְרָגָה הַזֹּו,
כָּלֵם נְשָׁקִים מִעֲבוּדַת הַצְּדִיקִים שִׁיּוּדְעִים עֲבוּדַת
רְבוּנָם כְּרֵאוּי, שֶׁהַצְּדִיקִים יוֹדְעִים לְסַפֵּק לְכָל
דְּרָגָה וְדַרְגָּה כְּרֵאוּי. וְעַל זֶה וְגַם ^(ל)גַּמְלִיךָ אֲשֶׁקָה.
וְדַאי הִיא הָאֲשָׁה אֲשֶׁר הִכִּיחַ ה' לְבֶן אֲדָנָי. וְדַאי
הִיא [ס"א בְּהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה שְׁלִי] הוּא
הַגּוֹף שֶׁהִזְדַּמֵּן לְאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה הָעֲלִיּוֹנָה.

בא רֵאָה, שֶׁהִנֵּה נִתְבָּאָר שֶׁתְּשׁוּקַת הַזְּכָר לְנִקְבָּה
עוֹשֶׂה נְשָׁמָה, וְתְּשׁוּקַת הַנְּקֵבָה לְזָכָר עוֹלָה
וּמִתְעַרֵּב עִמָּה שְׁלִמְעָלָה, וְנִכְלָלִים זֶה עִם זֶה
וְעוֹשֶׂה נְשָׁמָה. וּמְשׁוּם כֵּן, הִיא הָאֲשָׁה – זֶהוּ

הגוף ודאי, שהוא זמין לאותו רצון של הנשמה שיצאה מן הזכר.

ואותם הגופים עתידים להתעורר בראשונה, כמו שאמרנו. ולאחר שאלו יקומו, יקומו כל האחרים שבשאר הארצות ויתקיימו בקיום שלם, ויתחדשו בהתחדשות הלבנה, ויתחדש העולם כמו מקדם, ואז כתוב באותו הזמן (תהלים קד) ישמח ה' במעשיו.

ומישובם כף, הנה ישפיל עבדי - להחזיר הנשמות כל אחת ואחת למקומה. ירום ונשא וגבה מאד - מהצד של כל אותן הדרגות העליונות, כמו שאמרנו.

כאשר שממו עליך רבים כן משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם (ישעיה נב), בא ראה, שהנה נאמר שכאשר נחרב בית המקדש והשכינה גלתה לתוך ארצות נכריות ביניהם, מה כתוב? (שם לג) הן אראלם צעקו חצה מלאכי שלום מר בכביון, כלם בכו על זה וקשרו בכיה ואבל, וכל זה על השכינה שגלתה ממקומה. וכמה שהיא משתנית מכמו שהיתה, אף כף בעלה לא מאיר אורו והשתנה מכמו שהיה,

שְׁכָתוּב (שם יג) חֲשַׁף הַשָּׁמַשׁ בְּצֵאתוֹ, וְעַל זֶה כָּתוּב
כֵּן מִשַּׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

דְּבַר אַחַר כֵּן מִשַּׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ – מִהֶעֱבַד
הַזֶּה שֶׁהִשְׁתַּנֵּה דְיוֹקְנוֹ וְגוֹנוֹ מִכְמוֹ שֶׁהָיָה.
דְּבַר אַחַר כֵּן מִשַּׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ – כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שם נ) אֲלֵבִישׁ שָׁמַיִם קְדֵרוֹת וְשֶׁקֶ אֲשִׁים
כְּסוּתָם. שֶׁהָרִי מִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֹא
עָמְדוּ הַשָּׁמַיִם בְּאוֹרָם, וְסוּד הַדְּבָר – הַבְּרָכוֹת לֹא
שׁוּרוֹת אֲלָא בְּמָקוֹם שֶׁנִּמְצְאִים זְכָר וּנְקֵבָה,
וּבְאוֹרוֹהוּ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) זְכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם
וַיְבָרֶךְ אֹתָם, וּמִשׁוֹם כֵּן מִשַּׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

וְזֵהוּ כְּכָתוּב (ישעיה נז) הַצְּדִיק אָבָד. אָבוֹד אוֹ נֶאֱבָד
לֹא נֶאֱמַר, אֲלָא אָבָד, שְׂאִין שׁוּרוֹת בְּרָכוֹת
אֲלָא בְּמָקוֹם שֶׁנִּמְצְאִים זְכָר וּנְקֵבָה יַחַד, כְּמוֹ
שֶׁנֶּתְבָּאָר. מִשׁוֹם זֶה בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁלֹּא נִמְצָא הַזְּכָר
עִמָּהּ, וְאִז כָּל אוֹתָן נִשְׁמוֹת שְׂיוּצָאוֹת, לְכָלֵן הָיָה
לְהֵן שְׁנוּי מִכְמוֹ שֶׁהָיָה בְּזְמַן שֶׁהִשְׁמַשׁ מִתְחַבֵּר
בְּלִבָּנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאָר. וְלִכֵּן אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב
יוֹסֵף וְגו', וְנִתְבָּאָר.

וְהוּא נַעַר, מִשׁוֹם שְׂאִין נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים,
צְדִיק וְצַדִּיק הֵם יַחַד. כְּמוֹ שֶׁהָיָה

נִקְרָאת בַּשֵּׁם שֶׁל הַזְכָּר, גַּם כִּף הוּא נִקְרָא בַּשֵּׁם
שְׁלָה, שְׁכָתוּב וְהוּא נֶעַר.

אֵת בְּנֵי בִלְהָה וְאֵת בְּנֵי זִלְפָּה. בְּכֻלָּם עוֹמְדֵת
לְחֵדֶשׁ אוֹתָם כְּרֵאוּי וּלְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ לָהֶם
בְּשִׂמְחָה שְׁלוֹ. שְׁכַל הָעֲנָפִים וְכֹל הָעָלִים, כָּלָם
מִתְבָּרְכִים בְּשִׂמְחָתוֹ.

אֵלֶּה תִּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, שְׁכַל
דְּמוּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הִיָּתָה בְּיוֹסֵף, וְכֹל מֵה
שְׁאַרְע לָזֶה אַרְע לָזֶה, וּשְׁנִיָּהֶם הוֹלְכִים יַחַד. וְזֶהוּ
הַסּוּד שֶׁל הָאוֹת וְי״ו, שְׁשִׁנִּיָּהֶם הוֹלְכִים יַחַד,
מִשּׁוּם שֶׁהֵם סוּד אֶחָד וּדְמוּת אֶחָת.

וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתָּם רָעָה, הֲרֵי פִרְשׁוּהָ שְׁהָיָה
אוֹמֵר לְאָבִיו עָלֵיהֶם שְׁהָיוּ אוֹכְלִים אֵיבָר
מִבְּעָלֵי חַיִּים כְּשֵׁהֶם חַיִּים. וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתָּם
רָעָה, וְכִי זֶה בְּמַנְיָן הָיוּ אוֹתָם בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת, אֵיךְ
הָיוּ מְזִלְזָלִים בָּהֶם בְּנֵי לֵאָה, וְאֵיךְ הָיוּ אוֹכְלִים
אֵיבָר מִן הַחַי וְהָיוּ עוֹבְרִים עַל מִצְוֹת רְבוּנָם,
שְׁהָרֵי צָוָה עַל בְּנֵי נַח מִצְוָה זוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(בְּרֵאשִׁית ט) אַךְ בָּשָׂר בְּנִפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ, וְהֵם
הָיוּ אוֹכְלִים אוֹתָם וְעוֹבְרִים עַל מִצְוֹת רְבוּנָם?
אֵלֶּה יוֹסֵף הָיָה אוֹמֵר, וְעַל זֶה נֶעְנַשׁ.

רבי יהודה אָמַר, אֶת דְּבַתְּם רְעָה - כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרוֹהוּ שְׁנַתְּנוּ עֵינֵיהֶם בְּבִנּוֹת הָאָרֶץ, וְזֶהוּ דְּבַתְּם רְעָה, לְהִינִיק אֶת כָּל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת שְׂאִינָן קְדוֹשׁוֹת [ד"א אף על גב] שֶׁבְּאוֹת מֵצַד הַטְּמֵאָה.

וישראל אָהַב אֶת יוֹסֵף מְכַל בְּנָיו כִּי בֶן זִקְנִים הוּא לוֹ וְעָשָׂה לוֹ כְּתַנַּת פְּסִים. **רבי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר**, (ישעיה כו) לֵךְ עִמִּי בֵּא בַחֲדָרֶיךָ וּסְגֹר דְלַתְךָ בְּעֶדְךָ חֲבִי כִמְעַט רָגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם. לֵךְ עִמִּי בֵּא בַחֲדָרֶיךָ.

בא רָאָה כִּמָּה אוֹהֵב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל, וּבִשְׂבִיל אֲהַבְתֶּם שְׂאוֹהֵב אוֹתָם עַל כָּל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, הַזְּהִיר אוֹתָם וְרוֹצֵה לְשָׁמֵר אוֹתָם בְּכֹל מֵה שֶׁהֵם עוֹשִׂים. **בא** רָאָה, שְׁלֹשׁ פְּעָמִים יֵשׁ בְּיוֹם שֶׁהַדִּין שׁוֹרֵה בְּעוֹלָם, וּכְשֶׁבֵּא אוֹתוֹ הַזְּמַן, צָרִיךְ הָאָדָם לְהַזְהִיר וּלְהַשְׁמֵר שְׁלֹא יִפְגַּע בּוֹ אוֹתוֹ הַדִּין, וְהֵם זְמַנִּים יְדוּעִים, וְהָרִי בְּאֲרוּהָ.

משום שֶׁהָרִי כְּשֶׁעוֹלָה הַבְּקָר, אֲבָרְהֵם מִתְּעוֹרֵר בְּעוֹלָם וְאוֹחֵז אֶת הַדִּין לְקֶשֶׁר אוֹתוֹ עִמוֹ, וּבְרֵאשִׁית שְׁלֹשׁ הַשָּׁעוֹת הָרֵאוֹשׁוֹנוֹת נוֹסֵעַ הַדִּין

ממקומו להתעורר בו ביעקב, עד שמתעוררת תפלת המנחה שמחזירה את הדין למקומו, ומתעורר הדין שלמטה להתקשר בדין של מעלה, שהרי אז נקשר דין עם דין, וצריך להזהר.

עוד, כשהדין מתעורר בעולם והמות נמצא בעיר, לא צריך האדם ללכת יחידי בשוק, והרי בארנו את הדברים, אלא צריך לסגר את עצמו שלא יצא החוצה, כמו שבארוהו בנח שסגר את עצמו בתבה שלא ימצא לפני המשחית.

ועל זה לך עמי בחדריך, סגר את עצמך, וסגר דלתך בעדך, שלא יתראה לפני המשחית. חבי כמעט רגע עד יעבר זעם, שאחר שעובר הדין אין רשות למשחית להשחית.

בא ראה, שהקדוש ברוך הוא בשביל האהבה שהוא אוהב את ישראל וקרב אותם אליו, כל שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות שונאים את ישראל, משום שהם מרחקים וישראל קרובים.

ובא ראה, משום האהבה שאהב יעקב את יוסף יותר מאחיו, אף על גב שכלם היו לו

אחים, מה כתוב? ויתנכלו אתו להמיתו. כל שכן העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות לישראל.

בא ראה כמה גרמה לו אותה אהבה שאהב אותו יותר, שגרם לו שהגלה מאביו, וגלה אביו עמו, וגרם להם גלות ולשכינה שגלתה ביניהם, ואף על פי שנגזרה הגזרה, ובארוהו שבשביל כנתת הפסים שעשה לו יותר, מה כתוב? ויראו אָחיו.

ויחלם יוסף חלום וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (במדבר יב) ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו. בא ראה כמה דרגות לדרגות עשה הקדוש ברוך הוא, כלם עומדים זה על זה, דרגה על דרגה, זו למעלה מזו, וכלן יונקות אלו מאלו כראוי להם, אלו מימין ואלו משמאל, וכלם ממנות אלו על אלו הכל כראוי.

בא ראה, כל נביאי העולם, כלם יונקים מצד אחד מתוך שתי דרגות ידועות, ואותן הדרגות היו נראות בתוך האספקלריה שאינה מאירה, שכתוב במראה אליו אתודע. מה היא המראה? כמו שנאמר [שמראה] המראה שכל

הגִּוּנִים נִרְאִים בְּתוֹכָהּ, וְזוֹהֵי הָאֶסְפֶּקְלָרִיָּה שְׂאִינָה מְאִירָה. בְּחֵלֹם אֲדַבֵּר בּוֹ, זֶהוּ אֶחָד מִשְּׂשִׁימ בְּנִבּוּאָה, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹהוּ, וְהִיא הַדְּרָגָה הַשְּׂשִׁית מֵאוֹתָהּ הַדְּרָגָה שֶׁל נִבּוּאָה, וְהִיא הַדְּרָגָה שֶׁל גְּבֻרֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁמְמַנֶּה עַל הַחֵלֹם, וְהֵרִי נִתְבָּאֵר.

בֵּא רֵאָה, כָּל חֵלֹם שֶׁהוּא כְּרָאוּי, בָּא מִן הַדְּרָגָה הַזֹּאת, וְעַל כֵּן אֵין לָהּ חֵלֹם שֶׁלֹּא יִתְעַרְבוּ בּוֹ דְּבָרִים כּוֹזְבִים, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרְנוּ. וּמִשּׁוּם כֵּךְ מֵהֵם אָמַת וּמֵהֵם כּוֹזְבִים, וְאֵין לָהּ חֵלֹם שְׂאִין בּוֹ מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה.

וּמִשּׁוּם שֵׁשׁ בְּחֵלֹם הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, כָּל הַחֵלֹמוֹת שֶׁבְּעוֹלָם הוֹלְכִים אַחַר פְּתוּחַ הַפֶּה, וּבְאֵרוֹהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית מא) וַיְהִי כִּכְאֲשֶׁר פָּתַח לָנוּ כֵּן הָיָה. מָה הַטֵּעַם? מִשּׁוּם שֵׁשׁ בְּחֵלֹם כָּזָב וְאָמַת, וְהַדְּבָר שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, וּמִשּׁוּם כֵּךְ צָרִיךְ הַחֵלֹם פְּתוּחַ טוֹב. רַבֵּי יְהוּדָה אָמַר, מִשּׁוּם שֶׁכָּל חֵלֹם הוּא מֵהַמְּדֻרָגָה שֶׁלֹּמְטָה, וְהַדְּבָר שׁוֹלֵט עָלָיו, וּמִשּׁוּם כֵּךְ כָּל חֵלֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַפְּתוּחַ.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב לג) בְּחֵלֹם חֲזִיוֹן לִילָה בְּנֶפֶל תִּרְדָּמָה עַל אַנְשִׁים בְּתַנּוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב

אִזּוּ יִגְלֶה אֶזֶן אַנְשִׁים וּבְמִסְרָם יַחְתֵּם. בֵּא רְאָה,
 כְּשֶׁעוֹלָה אָדָם לְמִטָּתוֹ, הוּא צָרִיךְ לְהַמְלִיךְ עָלָיו
 מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּךְ יֵאמַר פְּסוּק
 אֶחָד שֶׁל רַחֲמִים, וּבְאַרוּהוּ הַחֲבָרִים. מִשׁוּם
 שֶׁהִנֵּה כְּאִשֶׁר אָדָם יֵשֵׁן עַל מִטָּתוֹ, הִנֵּה נִשְׁמָתוֹ
 יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ וְהוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטְטֶת לְמַעְלָה, כָּל
 אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי דְרָכּוֹ, וְכֵךְ עוֹלָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר.
 מַה כָּתוּב? בְּחֵלוֹם חֲזִיוֹן לֵילָה, כְּשֶׁבִנִי אָדָם
 שׁוֹכְבִים בְּמִטָּתָם יִשְׁנִים וְהַנְּשָׁמָה יוֹצֵאת
 מֵהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּתַנּוּמוֹת עָלַי מִשְׁכָּב אִזּוּ יִגְלֶה
 אֶזֶן אַנְשִׁים. וְאִזּוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹדִיעַ
 לְנִשְׁמָה, בְּאוֹתָהּ הַדְּרָגָה שֶׁעוֹמֶדֶת עַל הַחֵלוֹם,
 אוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁעֲתִידִים לָבֵא עַל הָעוֹלָם, אוֹ
 אוֹתָם דְּבָרִים כְּפִי אוֹתָם הַהֲרַהוּרִים שֶׁל לְבוֹ,
 מִשׁוּם שֶׁאָדָם נוֹטֵל דְרָךְ שֶׁל תּוֹכְחוֹת הָעוֹלָם.
מִשׁוּם שֶׁהִנֵּה לֹא מוֹדִיעִים לְאָדָם בְּעוֹד שֶׁהוּא
 עוֹמֵד בְּכַח הַגּוֹף [נ"א שֶׁל הָרוּחַ] כְּמוֹ
 שְׁאִמְרָנוּ, אֵלָּא מֵלֶאךְ מוֹדִיעַ לְנִשְׁמָה, וְהַנְּשָׁמָה
 לְאָדָם, וְאוֹתוֹ הַחֵלוֹם הוּא מְלַמֵּעָה, כְּשֶׁהַנְּשָׁמוֹת
 יוֹצֵאוֹת מִן הַגּוֹפִים וְעוֹלוֹת כָּל אַחַת וְאַחַת כְּפִי
 דְרָכָהּ. וְכַמָּה דְרָגוֹת עַל דְרָגוֹת בְּסוּד הַחֵלוֹם, כֵּלְךְ
 בְּסוּד הַחֲכָמָה. וּבֵא וּרְאָה, הַחֵלוֹם דְרָגָה אַחַת,

הַמְרָאָה דְרִגָּה אַחַת, הַנְּבוּאָה דְרִגָּה אַחַת, וְכָלֵם
דְּרִגּוֹת לְדְרִגּוֹת אֵלֶּה עַל אֵלֶּה.

וַיַּחְלִים יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאַחֵיו וַיּוֹסְפוּ עוֹד שְׁנָא
אֹתוֹ עַל חֲלוֹמוֹתָיו. מִכָּאֵן שְׁלֹא צָרִיךְ
הָאָדָם לומר אֵת חֲלוֹמוֹ רַק לְאוֹתוֹ הָאָדָם שְׁאוּהֵב
אוֹתוֹ, וְאִם לֹא – הוּא גוֹרֵם לוֹ. שְׂאֵם אוֹתוֹ הַחֲלוֹם
מִתְהַפֵּךְ לְגוֹן אַחֵר – הוּא גוֹרֵם לְסִלְקוֹ

בֵּא רֵאָה שְׁיוֹסֵף אָמַר אֵת הַחֲלוֹם לְאַחֵיו, וְעַל
כֵּן גָּרְמוּ לוֹ לְסִלְקָא אֵת חֲלוֹמוֹ עֲשָׂרִים
וּשְׁתַּיִם שָׁנִים שְׁהִתְעַכֵּב. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, מִנֵּין
לָנוּ? שְׁכַתּוֹב וַיּוֹסְפוּ עוֹד שְׁנָא אֹתוֹ. מַה זֶה שְׁנָא
אֹתוֹ? שְׁגָרְמוּ לוֹ בְּזֵה קְטְרוּגִים.

מַה כְּתוֹב? וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם שְׁמַעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה
אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי. שְׂרָצָה מֵהֶם שְׁיִשְׁמְעוּ לוֹ,
וְהוּא הוֹדִיעַ לָהֶם אוֹתוֹ הַחֲלוֹם, שְׂאֵלְמֵלֵא הֵם
שְׁהַפְּכוּ אוֹתוֹ לְגוֹן אַחֵר – כֶּךָ הַתְּקִים, וְהֵם הַשִּׁיבוּ
וְאָמְרוּ, הַמֶּלֶךְ תְּמַלֵּךְ עָלֵינוּ אִם מְשׁוּל תְּמַשֵּׁל
בָּנוּ?! מִיָּד אָמְרוּ לוֹ אֵת פֶּשֶׁר הַחֲלוֹם וַגָּזְרוּ גְזָרָה,
וּמְשׁוּם כֶּךָ וַיּוֹסְפוּ עוֹד שְׁנָא אֹתוֹ.

רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסֵי הָיוּ מְצוּיִים לְפָנַי רַבִּי
שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, הִנֵּה שְׁנֵינוּ, חֲלוֹם

שְׁלֵא נִפְתָּר כְּמוֹ אַגְרַת שְׁלֵא נִקְרָאָה, אִם מְשׁוּם שְׁהִתְקִים וְהוּא לֹא יָדַע, אוֹ שְׁלֵא הִתְקִים כָּלֵל. אָמַר לוֹ, הִתְקִים וְלֹא נֹדַע, שְׁהָרִי אוֹתוֹ הַחֲלוּם תְּלוּי עָלָיו כַּח, וְהוּא לֹא נֹדַע וְלֹא יָדוּעַ אִם הִתְקִים וְאִם לֹא הִתְקִים.

וַיֵּינן לָךְ דְּבַר בְּעוֹלָם שְׁטָרָם יָבֵא לְעוֹלָם שְׁאִינוֹ תְּלוּי בְּחֲלוּם אוֹ עַל יְדֵי כְרוּז, שְׁהָרִי נֹאמַר שְׁכָל דְּבַר וְדְבַר בְּטָרָם יָבֵא לְעוֹלָם מְכַרְזִים עָלָיו בְּרַקִיעַ, וּמִשָּׁם מִתְפַּשֵּׁט בְּעוֹלָם וְנִתָּן עַל יְדֵי הַכְּרוּז, וְהַכֵּל מְשׁוּם שְׁכַתוּב (עמוס ג) כִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹהִים דְּבַר כִּי אִם גָּלָה סוּדוֹ אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים, בְּזִמָּן שְׁנִבְיָאִים נִמְצְאִים בְּעוֹלָם, וְאִם לֹא – אָף עַל גַּב שְׁנִבּוּאָה לֹא שׁוּרָה, חֲכָמִים עֲדִיפִים מְנִבְיָאִים, וְאִם לֹא – נִתָּן בְּחֲלוּם, וְאִם לֹא – הַדְּבַר נִמְצָא בְּצַפְרֵי הַשָּׁמַיִם, וְהָרִי בְּאֵרוּהָ.

סדר הלימוד ליום כט חשון [יום 59 בשנה]

וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו לְרַעוֹת אֶת צֶאֱן אָבִיהֶם בְּשִׁכְמָם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לְרַעוֹת צֶאֱן אָבִיהֶם הִיָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת! מַה זֶה אִ"ת נִקּוּד מֵעָלָיו? לְרַבּוֹת שְׁכִינָה עִמָּהֶם, שְׁהִיא שְׁרוּיָה עִמָּהֶם, מְשׁוּם שְׁהֶם הָיוּ עֲשָׂרָה, שְׁהָרִי יוֹסֵף לֹא הִיָּה עִמָּהֶם,

ובנימין הוא קטן בבית, ומשום כך הם היו עשירה, וכשהלכו, השכינה הייתה ביניהם, ועל כן נקוד מלמעלה.

ומשום כך, בזמן שמכרו את יוסף, השתתפו כלם עם השכינה, ושתפו אותה עמהם כשעשו שבועה, ועד שהתגלה דבר יוסף, לא שרתה שכינה על יעקב.

ואם תאמר שהשכינה לא נמצאה עמהם – בא ראה, שכתוב (תהלים קכב) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'. כלם צדיקים וחסידים, הקיום של כל העולם, הם קיום למעלה ולמטה.

פתח ואמר, (שם) שמחתי באמרים לי בית ה' גלך. את הפסוק הזה בארוהו, שדוד היה עם לבו לבנות הבית, כמו שנאמר (מלכים א ח) ויהי עם לבב דוד אבי לבנות בית לשם ה' וגו'. ואחר כך מה כתוב? רק אתה לא תבנה הבית כי אם בנך היצא מחלציה הוא יבנה הבית לשמי. וכל ישראל היו יודעים את זה, והיו אמרים מתי ימות דוד ויקום שלמה בנו ויבנה את הבית, ואז עמדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, אז נעלה ונקריב שם קרבנות.

וְעַם כָּל זֶה, אָף עַל גַּב שְׁהִיּוּ אוֹמְרִים מְתֵי יָמוֹת
הַזְקֵן הַזֶּה, אֲזִי שְׂמַחְתִּי וְשִׂמְחָה הִיְתָה לִי
בְּשָׂבִיל בְּנֵי, שְׁהִיּוּ אוֹמְרִים שְׂבָנִי יָקוּם תַּחְתִּי
לְגַמֵּר אֶת הַמְצֻוָּה לְבָנוֹת אֶת הַבֵּית. אֲזִי הַתְּחִיל
לְשַׁבַּח אוֹתָהּ וְאָמַר, יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר
שְׂחֻבָּה לָּהּ יַחְדָּו.

שְׁנֵינּוּ, עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְרוּשָׁלַיִם לְמַטָּה
כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה, וְזוֹ מְתַקְנֶת [זוֹ] כְּנֶגֶד זוֹ,
שְׂכָתוֹב (שְׂמוֹת טו) מְכוּן לְשַׁבְּתָךְ פְּעֻלַת ה'. הַבְּנוּיָה,
שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהוֹרִיד אֶת יְרוּשָׁלַיִם
שְׁלַמְעֵלָה כְּרָאוּי, וּמִשׁוּם כֶּן הַבְּנוּיָה. שְׂחֻבָּה לָּהּ
יַחְדָּו, וְהָרִי בְּאֵרוֹהָ, שְׂחֻבָּה? הֲיֵה צָרִיף לְהִיּוֹת
שְׂחֻבָּרוּ! אֲלֵא שְׂהַתְּחַבְּרָה הָאֵם עִם הַבַּת וְנִהְיִו
יַחַד, וּבְאֵרוֹהוּ.

וְנֵאמַר שְׁשֵׁם עָלוּ שְׂבָטִים, אֵלּוּ הֵם קִיּוּם שֶׁל
הָעוֹלָם וְהַתְּקוּן שֶׁל הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן.
וְאֵל תֹּאמַר שְׁהָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן לְבָדוּ, אֲלֵא אֶפְלוּ
שֶׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שְׂכָתוֹב שְׂבָטֵי יְהוָה עֲדוֹת
לְיִשְׂרָאֵל, דּוֹקָא לְיִשְׂרָאֵל, מִשׁוּם שֶׁהֵם הַקִּיּוּם
לְמַטָּה, עֲדוֹת הֵם לְמַעְלָה, וְהַכֹּל – לְהוֹדוֹת לְשֵׁם
ה', לְהוֹדוֹת לְשֵׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכֹל
הַצְּדָדִים, שְׂכָתוֹב לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'.

וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תַעֲהָ בַשָּׂדֶה וַיִּשְׁאַלְהוּ
הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תְּבַקֵּשׁ. מַה כָּתוּב
לְמַעַלָּה? וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף הֲלוֹא אַחִיךָ
רָעִים בַּשָּׂכֶם לָכֶה וְאַשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם. וְכִי יַעֲקֹב
הַשָּׁלֵם, שֶׁהָיָה אוֹהֵב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו וְהָיָה
יודֵעַ שֶׁכָּל אַחָיו הָיוּ שׁוֹנְאִים אוֹתוֹ, לָמָּה שָׁלַח
אוֹתוֹ אֲלֵיהֶם? אֲלֹא הוּא לֹא חָשַׁד עֲלֵיהֶם, שֶׁהָיָה
יודֵעַ שֶׁכָּלָם הָיוּ צְדִיקִים וְלֹא חָשַׁד אוֹתָם, אֲלֹא
הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גָרַם אֶת כָּל זֶה כְּדֵי לְקַיֵּם אֶת
הַגְּזֵרָה שֶׁגָּזַר בֵּין הַבְּתָרִים.

מִצְאָנוּ בְּסִפְרֵי הַקְּדָמוֹנִים, שֶׁצָּרִיכִים בְּנֵי יַעֲקֹב
הָלְלוּ לְשֵׁלֵט עָלָיו בְּטָרִם יָרַד לְמִצְרַיִם,
שֶׁאֵלוֹ הוּא יָרַד לְמִצְרַיִם וְהֵם לֹא הָיוּ שׁוֹלְטִים בוֹ
בְּרֵאשׁוֹנָה, יָכְלוּ הַמִּצְרַיִם לְשֵׁלֵט עַל יִשְׂרָאֵל
לְעוֹלָמִים, וְהַתְקִים בְּיוֹסֵף שֶׁנִּמְכַּר לְעֶבֶד, וְהֵם
שָׁלְטוּ עָלָיו, וְאָף עַל גַּב שְׁיֹסֵף הָיָה אַחַר כָּךְ מֶלֶךְ
וְהַמִּצְרַיִם הָיוּ עֶבְדִּים שְׁלוֹ, נִמְצְאוּ יִשְׂרָאֵל
שֶׁשָׁלְטוּ עַל כָּלָם.

בֵּא רֵאָה שְׁיֹסֵף הוּא הַבְּרִית הָעֲלִיּוֹנָה, כָּל זְמַן
שֶׁמִּתְקַיֵּם הַבְּרִית, הַשְּׂכִינָה מִתְקַיֶּמֶת עִם
יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם כְּרֵאוּי. כִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּלַּק יוֹסֵף,
הַבְּרִית הָעֲלִיּוֹנָה, מִן הָעוֹלָם, אִזּוֹ הַבְּרִית

וְהַשְׂכִּינָה וַיִּשְׂרָאֵל יֵצְאוּ כָל־לְגָלוֹת, וְהִנֵּה בְּאַרְנוֹ
שְׁכָתוֹב (שמות א) וַיִּקֶּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר
לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף, וְהִכֵּל הָיָה מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא כְּרֵאוּי.

בא רָאָה, וַיִּמְצָאֵהוּ אִישׁ – זֶה גְּבֻרֵי־אֵל. וּפְרָשׁוּהוּ,
כְּתוּב כָּאן וַיִּמְצָאֵהוּ אִישׁ, וְכְתוּב שָׁם (דניאל ט)
וְהָאִישׁ גְּבֻרֵי־אֵל אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּחִזּוֹן בְּתַחֲלָה. וְהִנֵּה
תַּעֲה – תוֹעָה בְּכָל, שְׁבֻטָּח עַל אַחֲיוּ שְׁהִיָּה מִבְּקֵשׁ
אֶת הָאֲחֻהָ שְׁלֵהֶם וְלֹא מִצָּא, וּבִקֵּשׁ אוֹתָם וְלֹא
מִצָּא, וְעַל כֵּן תוֹעָה בְּכָל. וְעַל זֶה, וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ
לֵאמֹר מַה תִּבְקֵשׁ.

ויאמר אֶת אַחֵי אֲנֹכִי מִבְּקֵשׁ וְגו'. וַיֹּאמֶר הָאִישׁ
נִסְעוּ מִזֶּה וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (שיר ח)
מִי יִתְנַף כְּאָח לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אֲמִי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ
אֲשַׁקֶּךָ גַּם לֹא יִבְזוּ לִי. אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאָרוֹ
הַחֲבֵרִים, אָבֵל אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה אָמְרָה כְּנִסְת
יִשְׂרָאֵל לְמֶלֶךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שָׁלוּ, מִי יִתְנַף כְּאָח לִי,
כִּי־וֹסֵף עַל אַחֲיוּ, שְׁאָמַר וְעַתָּה אֵל תִּירָאוּ אֲנֹכִי
אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת טַפְכֶּם. נָתַן לָהֶם מְזוֹן וְזָן
אוֹתָם בְּרָעַב. מִשּׁוֹם כֵּן, מִי יִתְנַף כְּאָח לִי.

דבר אַחַר מִי יִתְנַף כְּאָח לִי – זֶה יוֹסֵף, אֵל
הַשְׂכִּינָה, שְׁנֵאָחֵז עִמָּה וְנִדְבַק עִמָּה. יוֹנֵק

שְׂדֵי אַמִּי - שְׁהָרִי אֶז אַחֻוּה וּשְׁלָמָה עִמָּהֶם.
 אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ - בְּתוֹךְ הַגְּלוּת, שֶׁהִיא בְּאֶרֶץ
 אַחֲרָת. אֲשַׁקֶּךָ - כְּדֵי לְהַדְבִּיק רוּחַ עִם רוּחַ.
 גַּם לֹא יִבְזוּ לִי - אֵף עַל גַּב שְׂאֵנֵי נִמְצְאָת
 בְּאֶרֶץ אַחֲרָת

בא רָאָה שְׂיֹוסֶף, אֵף עַל גַּב שְׂאֲחִיו לֹא הָיוּ לוֹ
 כְּמוֹ אַחִים כְּשֶׁנִּפְּל בִּיְדֵיהֶם, הוּא הָיָה לָהֶם
 כְּמוֹ אֶחָ כְּשֶׁנִּפְּלוּ בִּידוֹ, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ שְׁכַתּוֹב
 (בראשית ג) וַיִּנַּחֵם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם, בְּכֹל הוּא
 דִּבֶּר, עַל לִבָּם.

ובא וְרָאָה מֶה כְּתוֹב, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו. זֶה
 שְׁמַעוֹן וְלוֹי שֶׁהֵם הָיוּ וַדָּאֵי אַחִים בְּכֹל,
 מִשׁוּם שֶׁבָּאוּ מִצֵּד הַדִּין הַקָּשָׁה, וּמִשׁוּם כֶּךָ רָגְזוּם
 הוּא רָגַז שֶׁל הָרֶג בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם מט)
 אַרוּר אַפָּם כִּי עָז וְעִבְרָתָם כִּי קִשְׁתָּהּ

בא רָאָה אֶת סוּד הַדְּבָר, יֵשׁ רָגַז וַיֵּשׁ רָגַז. יֵשׁ רָגַז
 שֶׁהוּא מְבָרֵךְ מִמַּעַלָּה וּמִמַּטָּה, וְנִקְרָא בְּרוּךְ,
 כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר שְׁכַתּוֹב (שם יד) בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל
 עֲלִיוֹן קִנְיָה שָׁמַיִם וָאָרֶץ, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ. וַיֵּשׁ רָגַז
 מְקַלָּל לְמַעַלָּה וּמִמַּטָּה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, שֶׁנִּקְרָא
 אַרוּר, שְׁכַתּוֹב (שם ג) אַרוּר אֶתְּהָ מִכָּל הַבְּהֵמָה
 וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. אַרוּר אַפָּם כִּי עָז.

ועל הסוד הזה יש שני הרים, שכתוב (דברים יא) ונתתה את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל, כנגד שתי הדרגות הללו. ועל כן זה נקרא ארור וזה נקרא ברור. ושמעון ולוי הם מצד הדין הקשה, ומצד הדין הקשה החזק יוצא רגז שמקלל.

ובא וראה, מצד הדין הקשה יוצא רגז לשני צדדים - אחד שהתברך ואחד שהתקלל, אחד ברור ואחד ארור. כמו כן מהצד של יצחק יצאו שני בנים - אחד מברך, ואחד שהתקלל למעלה ולמטה. זה נפרד לצדו וזה נפרד לצדו. זה דיורו בארץ הקדושה, וזה דיורו בהר שעיר, שכתוב (בראשית כד) איש ידע ציד איש שדה. זה מקומו במקום של מדבר, חרבה ושממה, וזה ישב אהלים, והכל כמו שצריך.

ומישום כף שתי דרגות הן - ברור וארור, זה לצדו וזה לצדו. מזה יוצאות כל הברכות של העולמות למעלה ולמטה וכל הטוב וכל האור וכל גאלה וכל הצלה, ומזה יוצאות כל הקללות וכל חרב וכל דם וכל שממה וכל הרעות וכל הטמאה של העולם.

רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים כו) אֲרַחֵץ בְּנִקְיוֹן
 כְּפִי וְאֶסֹבְבָה אֶת מִזְבְּחֶךָ ה'. הפסוק הזה
 בארוהו. אבל בא ראה כאן את סוד הדבור, שהרי
 אין לך אדם בעולם שאינו טועם את טעם המות
 בלילה, ורוח הטמאה שורה על אותו הגוף, מה
 הטעם? משום שהנשמה הקדושה מסתלקת מן
 האדם ויוצאת ממנו, ועל שהנשמה הקדושה
 יוצאת ומסתלקת ממנו, שורה רוח של טמאה על
 אותו הגוף ונטמא.

כִּשְׁהַנְּשָׁמָה חוֹזֶרֶת לְגוֹף, עוֹבֵרֶת אוֹתָהּ
 הַזֶּהֱמָה, וְהָרִי נִתְבָּאֵר שְׂבִידֵי
 הָאָדָם נִשְׁאֶרֶת זְהֵמַת הַטְּמָאָה, וְעַל כֵּן אֵל יַעֲבִיר
 יָדוֹ עַל עֵינָיו, מִשּׁוּם שְׁאוֹתָהּ רוּחַ הַטְּמָאָה שׁוֹרֶה
 עָלָיו עַד שְׁנוּטֵל אוֹתָם, וְכִשְׁנוּטֵל יָדוֹ כְּרָאוּי, אֲזַי
 מִתְקַדֵּשׁ וְנִקְרָא קְדוֹשׁ.

וְאֵיךְ צְרִיךְ לְהִתְקַדֵּשׁ? צְרִיךְ כָּלִי אֶחָד לְמִטָּה
 וְכָלִי אֶחָד מְלַמְעֵלָה, כְּדֵי שִׁיתְקַדֵּשׁ מֵאוֹתוֹ
 שְׁלַמְעֵלָה, וְאוֹתוֹ שְׁלַמְטָה שְׂיוֹשֵׁב בְּזֵהֱמָה
 שְׁטְמָאָה בּוֹ. וְזֶה הַכָּלִי לְקַבֵּל טְמָאָה, וְזֶה
 לְהִתְקַדֵּשׁ מִמֶּנּוּ. זֶה בְּרוּךְ וְזֶה אָרוּר. וְלֹא צְרִיךְ
 לְשַׁפֵּךְ בְּבֵית אֶת אוֹתָם מִים שֶׁל הַזֵּהֱמָה, שְׁלֹא

יִקְרַב אֲלֵיהֶם אִישׁ, שְׁהָרִי בָהֶם מִתְכַּנְּסִים הַצֵּד
 שְׁלָהֶם, וְיִכּוֹל לְקַבֵּל גִּזְק מֵאוֹתָם הַמִּים הַטְּמָאִים.
 וְעַד שֶׁיַּעֲבֹר הַזְּהָמָה מִיָּדוֹ לֹא יִבְרַךְ, וּבְאֲרָנוֹ.
 וּמִשׁוּם כֵּן, בְּטָרִם יִקְדַּשׁ הָאָדָם אֶת יָדָיו
 בַּבֵּקֶר, נִקְרָא טָמֵא. כִּיּוֹן שֶׁהַתְּקַדֵּשׁ, נִקְרָא טָהוֹר.
 וּמִשׁוּם כֵּן אֵל יִטַּל אֶלָּא מִיָּד שְׁנִטְהָרָה בְּרֵאשׁוֹנָה,
 שְׁכָתוּב (במדבר יט) וְהָזָה הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא. זֶה
 נִקְרָא טָהוֹר, וְזֶה נִקְרָא טָמֵא.

מִשׁוּם כֵּן כָּלִי אֶחָד לְמַעְלָה וְכָלִי אֶחָד לְמַטָּה,
 זֶה קָדוֹשׁ וְזֶה טָמֵא. וְאֶסוּר לַעֲשׂוֹת דְּבָר
 עִם אוֹתָם הַמִּים, אֶלָּא צָרִיךְ לְשַׁפֵּךְ אוֹתָם בְּמָקוֹם
 שְׁאֵנָשִׁים לֹא עוֹבְרִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יִלִּין אוֹתָם
 בַּבַּיִת, שְׁהָרִי כִּיּוֹן שְׁנִשְׁפְּכוּ בְּאֶרֶץ, רוּחַ הַטְּמָאָה
 נִמְצָאת שָׁם וְיִכּוֹלָה לְהִזִּיק. וְאִם חָפַר לָהֶם מְדֻרָּן
 תַּחַת הָאֶרֶץ שֶׁלֹּא יֵרְאוּ – יִפָּה.

וְלֹא יִתֵּן אוֹתָם לְנָשִׁים מְכַשְׁפוֹת שְׁיִוְכְלוּ לְהִרְע
 בָּהֶם לְבִנְיָ אָדָם, מִשׁוּם שֶׁאוֹתָם הַמִּים
 שֶׁהַתְּקַלְלוּ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְטַהֵר אֶת
 יִשְׂרָאֵל שֶׁיְהִיוּ קְדוֹשִׁים, שְׁכָתוּב (יחזקאל לו) וְזָרַקְתִּי
 עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל
 גִּלוּלֵיכֶם אֶטְהַר אֶתְכֶם.

וַיִּקְרָהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ
 מַיִם. רַבֵּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים יט)
 תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. [מִי שֶׁמְבַטֵּל דְּבָרֵי
 תּוֹרָה כְּאֵלוֹ הַחֲרִיב עוֹלָם שְׁלָם] כִּמָּה יֵשׁ לְבָנֵי
 אָדָם לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, שְׁכָל מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל
 בַּתּוֹרָה, יֵהיֶה לוֹ חַיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא
 וְזוֹכֵה בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת. וְאֶפְלוּ מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה
 וְלֹא מְשַׁתְּדֵל בָּהּ לְשִׁמָּה כְּרֵאוּי, זוֹכֵה לְשָׂכָר טוֹב
 בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֵין דָּנִים אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַהוּא.

וְכֵן וּרְאֵה, כְּתוּב (משלי ג)
 אַרְךָ יָמִים בְּיָמֵינֶה
 בְּשִׂמְאֵלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד. אַרְךָ יָמִים בְּאוֹתוֹ
 שֶׁמְשַׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה, שֵׁישׁ לוֹ אַרְךָ יָמִים
 בְּעוֹלָם הַהוּא שְׂבוֹ אַרְךָ הַיָּמִים, וְאוֹתָם הַיָּמִים הֵם
 וְדַאי יָמִים, שֵׁם הוּא בְּטַחֲוֹן הַקִּדְשָׁה שְׁלִמְעָלָה
 שְׂבוֹטֵחַ אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה,
 לְהִתְחַזֵּק בְּעוֹלָם הַהוּא, בְּשִׂמְאֵלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד,
 יֵשׁ לוֹ שְׂכָר טוֹב וְשִׁלְוָה בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְכֵן מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה, כְּשִׁיוֹצֵא מִן
 הָעוֹלָם הַזֶּה, הַתּוֹרָה הוֹלְכַת לְפָנָיו וּמְכַרִּיזָה
 לְפָנָיו וּמְגַנָּה עָלָיו שְׁלֹא יִקְרְבוּ אֵלָיו בְּעֵלֵי הַדִּין.
 כְּשֶׁשׁוֹכֵב הַגּוֹף בְּקִבְרוֹ, הִיא שׁוֹמֵרַת אוֹתוֹ.
 כְּשֶׁהִנְשָׂמָה הוֹלְכַת לְהַסְתַּלֵּק לְשׁוֹב לְמְקוֹמָה, הִיא

הוֹלַכְתָּ לִפְנֵי הַנְּשָׂמָה הַזֵּהָיָא. וְכַמָּה שְׁעָרִים
נִשְׁבְּרִים מִלִּפְנֵי הַתּוֹרָה עַד שְׁנִכְנַסְתָּ לְמִקְוָמָה,
וְעוֹמְדָת עַל הָאָדָם עַד שְׁיִתְעוֹרֵר בְּזִמְן שְׁיִקוּמוֹ
הַמֵּתִים שֶׁל הָעוֹלָם, וְהִיא מְלַמְּדָת עָלָיו סִגְוֹרִיָּה.

זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (משלי ו) בְּהִתְהַלֵּכְךָ תִּנְחָה אֶתְךָ בְּשִׁכְבְּךָ
תִּשְׁמַר עָלֶיךָ וְהִקִּיצוֹת הִיא תְּשִׁיחָךָ.
בְּהִתְהַלֵּכְךָ תִּנְחָה אֶתְךָ – כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר. בְּשִׁכְבְּךָ
תִּשְׁמַר עָלֶיךָ – בְּשָׁעָה שְׁשׁוֹכֵב הַגּוֹף בְּקֶבֶר, שְׁהָרִי
אֵז בְּזִמְן הַהוּא נִדוֹן הַגּוֹף בְּקֶבֶר, וְאֵז הַתּוֹרָה
מְגַנָּה עָלָיו. וְהִקִּיצוֹת הִיא תְּשִׁיחָךָ – כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאָר, בְּזִמְן שְׁיִתְעוֹרְרוּ הַמֵּתִים שֶׁל הָעוֹלָם מִן
הָעֶפֶר, הִיא תְּשִׁיחָךָ לְהִיּוֹת עָלֶיךָ סִגְוֹר.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הִיא תְּשִׁיחָךָ, מַה זֶה הִיא
תְּשִׁיחָךָ? מִשּׁוֹם שְׂאֵף עַל גַּב שְׁעִכְשׁוּ
יְקוּמוּ מִהָעֶפֶר, הַתּוֹרָה לֹא תִשְׁתַּפַּח מֵהֶם, שְׁהָרִי
אֵז יִדְעוּ אֶת כָּל אוֹתָהּ הַתּוֹרָה שְׁעִזְבוּ
כְּשֶׁהִסְתַּלְּקוּ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה. אוֹתָהּ הַתּוֹרָה
שְׁמוֹרָה מֵאוֹתוֹ זִמְן, וְתִכְנַס לְמַעֲיָהֶם כְּמוֹ מִקְדָּם,
וְהִיא תִדְבֵּר בְּמַעֲיָהֶם.

וְכָל הַדְּבָרִים מְתַקְנִים יוֹתֵר מִכְּמוֹ שְׁהָיוּ
בְּרֵאשׁוֹנָה, שְׁהָרִי כָּל אוֹתָם הַדְּבָרִים

שְׁהוּא לֹא יִכַּל לְהַשִּׁיג אוֹתָם כְּרְאוּי וְהוּא
הַשְּׁתַדֵּל בָּהֶם וְלֹא נִדְבַק בָּהֶם – כָּלָם נִכְנָסִים
לְמַעַיּוֹ מִתְקַנִּים וְהַתּוֹרָה תִּדְבַר בּוֹ. זֶהוּ שְׁפִתּוֹב
וְהַקִּיצוֹת הִיא תְּשִׁיחָךְ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כָּמוֹ זֶה
כָּל מִי שֶׁשְּׁתַדֵּל בַּתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, זוֹכֵה
לְהַשְׁתַּדֵּל בָּהּ לְעוֹלָם הַבָּא, וְהֵינָה נִתְבָּאֵר.

בא רְאֵה, אוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁלֹּא זוֹכֵה לְהַשְׁתַּדֵּל
בְּעוֹלָם הַזֶּה בַּתּוֹרָה וְהוּא הוֹלֵךְ בַּחֲשֵׁכָה,
כְּשִׁיּוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, נוֹטְלִים אוֹתוֹ וּמְכַנְיָסִים
אוֹתוֹ לְגִיּהֵנָם לְמָקוֹם הַתַּחְתּוֹן, שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְרַחֵם
עָלָיו, שֶׁנִּקְרָא בּוֹר שְׁאוֹן טֵיט הַיּוֹן, כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים מ) וַיַּעֲלֵנִי מִבוֹר שְׁאוֹן מְטִיט הַיּוֹן וַיִּקֶּם עַל
סֹלַע רַגְלִי כוֹנֵן אֲשׁוּרִי.

ומשום כֵּן, אוֹתוֹ שֶׁלֹּא מְשַׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּמִתְטַנֵּף בְּטַנוּפוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, מֵה
כְּתוּב: וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלַכּוּ אוֹתוֹ הַבְּרָה – זֶה הוּא
הַגִּיּהֵנָם, הַמָּקוֹם שֶׁדָּנִים אֶת אוֹתָם שֶׁלֹּא הִשְׁתַּדְּלוּ
בַּתּוֹרָה. וְהַבוֹר רַק – כָּמוֹ שֶׁהוּא הָיָה רִיק, מֵה
הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ מַיִם.

ובא וְרְאֵה כִּמָּה הוּא הָעֲנָשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁהָרִי
לֹא גָלוּ יִשְׂרָאֵל מִהָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה אֲלֵא

משום שהסתלקו מן התורה ונעזבו ממנה, זהו שכתוב (ירמיה ט) מי האיש החכם ויבן את זאת וגו' על מה אבדה הארץ וגו'. ויאמר ה' על עזבכם את תורתי וגו'. רבי יוסי אמר, מכאן (ישעיה ה) לכן גלה עמי מבלי דעת.

משום כן הכל עומד על קיום התורה, והעולם לא מתקיים בקיומו אלא בתורה, שהיא קיום העולמות, מעלה ומטה, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי.

ויקחהו וישלכו אתו הברה, רמז על שזרקו אותו לתוך המצרים, המקום שלא נמצא בו סוד האמונה כלל. רבי יצחק אמר, אם נחשים ועקרבים היו בו, למה כתוב בראובן למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו, וכי לא חשש ראובן לזה שהנה אותם נחשים ועקרבים יזיקו אותו, ואיך אמר להשיבו אל אביו, וכתוב למען הציל אותו?

אף שראה ראובן שהנזק נמצא בידי אחריו, משום שידע כמה הם שונאים אותו ורצונם להרג אותו. אמר ראובן, טוב להפיל

אותו לתוך בור הנחשים והעקרבים ולא ימסר בידי שונאיו שלא מרחמים עליו. מכאן אמרו, יפיל אדם עצמו לאש או לבור של נחשים ועקרבים ולא ימסר בידי שונאיו [שמעטים הם שיכולים להנצל, ומשום כך אמר למען הציל אתו מידם].

משום שכאן במקום הנחשים והעקרבים – אם הוא צדיק, הקדוש ברוך הוא ירחיש לו נס, ולפעמים שזכות אבות מסיעים לאדם וינצל מהם. אבל כיון שנמסר בידי שונאיו, מעטים הם שיכולים להנצל.

ומשום כך אמר למען הציל אתו מידם, מידם דוקא, ולא כתוב למען הציל אותו ויותר לא. אלא אמר ראובן, ינצל מידם, ואם ימות בבור – ימות. ומשום כך כתוב וישמע ראובן ויצלהו מידם

בא ראה כמה היא חסידותו של ראובן, שמשום שידע ששמעון ולוי, השתפות והחכמה והחברות שלהם הם קשים, שכאשר התחברו בשכם הרגו כל זכר [ס"א וזה שהרגו כל זכר], לא די להם, אלא שנוטלים נשים וטף וכסף וזהב

וְכָל הַבְּהֵמוֹת וְכָל כְּלֵי יָקָר וְכָל מִי שֶׁנִּמְצָא
 בְּקֶרְיָה, וְלֹא דֵי, אֶלָּא שֶׁאֶפְלוּ כָּל מֵה שֶׁבִּשְׂדֵה
 נִטְלוּ, שֶׁכְּתוּב (בראשית לד) וְאֵת אֲשֶׁר בְּעִיר וְאֵת
 אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה לְקַחוּ.

אָמַר, וּמֵה הַקֶּרִיָּה הַגְּדוּלָּה כָּזוֹ לֹא נִצַּל מֵהֶם –
 אֲלֵמָּלָה הָעֵלֶם הַזֶּה יִפֹּל בִּיְדֵיהֶם, לֹא
 יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ חֲתִיכַת בֶּשֶׂר בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן אָמַר
 טוֹב לְהִנָּצֵל מֵהֶם, שֶׁלֹּא יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ שְׂאֲרִית
 בְּעוֹלָם וְלֹא יֵרָאֶה מִמֶּנּוּ אֲבָא כְּלוּם לְעוֹלָמִים.

וְכֵּן אִם יָמוּת, לֹא יִכּוֹלִים לוֹ, וַיִּשְׁאַר כָּל גּוֹפוֹ
 שָׁלֵם וְאֲשִׁיב אוֹתוֹ לְאָבָא שָׁלֵם, וְעַל כֵּן
 לְמַעַן הִצִּיל אֶתוֹ מִיָּדָם לְהִשְׁיבוֹ אֶל אָבִיו, אִף עַל
 גַּב שְׂיָמוּת שָׁם. וּמִשׁוּם כֵּן אָמַר הַיֵּלֶד אֵינְנוּ, וְלֹא
 אָמַר אֵינְנוּ חַי, אֶלָּא אָמַר אֵינְנוּ – אֶפְלוּ מֵת.

בֵּא רָאֵה מֵה שֶׁעָשָׂה, שֶׁהוּא בְּחֻכְמָה הָיָה מְשַׁתֵּף
 עֲצָמוֹ עִמָּהֶם, שֶׁכְּתוּב לֹא נִכְנְנוּ נֶפֶשׁ, וְלֹא
 כְּתוּב לֹא תִכּוּהוּ, וְהוּא לֹא הָיָה שֵׁם כְּשֶׁנִּמְכַּר
 יוֹסֵף, שֶׁהָרִי כָּלֶם שִׁמְשׁוּ אֶת אָבִיהֶם, כָּל אֶחָד
 וְאֶחָד יוֹם אֶחָד, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הָיָה שֶׁל רְאוּבֵן, וְעַל
 כֵּן רָצָה שֶׁבְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהָיָה הַשְּׂמוֹשׁ שֶׁלוֹ לֹא
 יֵאָבֵד יוֹסֵף, וּמִשׁוּם כֵּן כְּתוּב וַיִּשָּׁב רְאוּבֵן אֶל

הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו. והנה
אין יוסף דוקא, אפלו [חי או] מת, מיד וישב אל
אחיו ויאמר הילד איננו.

ואפלו ראובן לא ידע מאותה המכירה של יוסף.
והרי בארוהו שהשכינה השתתפה
עמם, ועל כן לא ידע ראובן מהמכירה ההיא
של יוסף, ולא התגלטה לו עד אותו הזמן שיוסף
התגלה לאחיו.

בא ראה כמה גרם לראובן משום שהוא השתדל
להחיות את יוסף. מה כתוב? (דברים לג) יחי
ראובן ואל ימת וגו'. שהרי משום זה, אף על גב
שידע שנלקחה בכורתו ממנו ונתנה ליוסף,
השתדל להחיות אותו, והתפלל משה ואמר יחי
ראובן ואל ימת, והתקיים בעולם הזה ובעולם
הבא. מה הטעם? משום זה, ומשום שעשה
תשובה מהמעשה ההוא. שכל מי שעושה
תשובה, הקדוש ברוך הוא מקיים אותו בעולם
הזה ובעולם הבא.

בא ראה מה כתוב? ויקחו את כתנת יוסף וגו'.
הרי בארוהו, שמשום שדם השעיר דומה
לדם של אדם. אבל בא ראה, אף על גב שהדבר

בָּא כְּרֵאוּי, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם
הַצְדִּיקִים אֲפֵלוּ כְּחוּט הַשְּׁעָרָה.

יַעֲקֹב עָשָׂה מַעֲשֵׂה כְּרֵאוּי, בְּמָה? מִשּׁוּם
שֶׁהַקְּרִיב לְאָבִיו שָׁעִיר, שֶׁהוּא צַד הַדִּין
הַקָּשָׁה, וְעַם כָּל זֶה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הַקְּרִיב שָׁעִיר
וְהַכְּחִישׁ אֶת אָבִיו שֶׁהוּא הַצַּד שְׁלוֹ, נִעְנַשׁ בַּשָּׁעִיר
הָאֲחֵר הַזֶּה שֶׁהַקְּרִיבֵי לוֹ בְּנֵי אֶת הַדָּם שְׁלוֹ.

בּו כְּתוּב (בראשית כז) וְאֵת עֶרְת גְּדֵי הָעִזִּים
הַלְבִּישָׁה עַל יָדָיו וְעַל חֻלְקַת צְוֹאֲרָיו, מִשּׁוּם
כֶּךָ - וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכַּתְנַת בְּדָם, הַקְּרִיבֵי לוֹ כַּתְנַת
לְהַכְּחִישׁ אוֹתוֹ. וְהַכֵּל זֶה כִּנְגֻד זֶה. הוּא גֵרָם
שְׁכַתוּב וַיִּחְרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְדֻלָּה עַד מְאֹד, מִשּׁוּם
כֶּךָ גֵרָמוֹ לוֹ שֶׁחֲרַד חֲרָדָה בְּזִמְנֵי הַהוּא, שְׁכַתוּב
הַכֵּר נָא הַכַּתְנַת בְּנֶךָ הִיא אִם לֹא.

רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, כְּתוּב בּו (שם) הֲאֵתָה זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ
אִם לֹא - לוֹ כְּתוּב, הַכַּתְנַת בְּנֶךָ הִיא אִם לֹא.
וּמִשּׁוּם כֶּךָ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם
הַצְדִּיקִים בְּכָל מָה שֶׁהֵם עוֹשִׂים.

רַבִּי אַבָּא אָמַר [נ"א אָמַר רַבִּי אַבָּא], כִּיּוֹן שְׁכָל
הַשְּׁבָטִים רָאוּ אוֹתוֹ הַצֶּעַר שֶׁל אָבִיהֶם,
וְדָאֵי הַתְנַחְמוֹ וְנִתְנָנוּ עֲצָמָם עַל יוֹסֵף שִׁיפְדוּ אוֹתוֹ

אֶלְמָלָא יִמְצְאוּ אוֹתוֹ. כִּיּוֹן שְׂרָאוּ שְׁלֵא יְכוּלִים,
חֲזְרוּ אֶל יְהוּדָה וְהַעֲבִירוּ אוֹתוֹ מֵעֲלֵיהֶם, מִשׁוּם
שֶׁהוּא הָיָה מְלֻךְ עֲלֵיהֶם, [וְאִזְ ס"א וְכִיּוֹן שֶׁ]
הַעֲבִירוּהוּ מֵעֲלֵיהֶם, מִה כָּתוּב? וַיְהִי בְּעֵת הַהִיא
וַיֵּרֵד יְהוּדָה וְגו'.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים יח) וַיִּרְעַם בַּשָּׁמַיִם
ה' וְעֲלִיּוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ בְּרֵד וְגִחְלִי אֵשׁ. בֵּא
רְאֵה, כְּשֶׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם,
הִתְקִין לוֹ שְׁבַע עֲמוּדִים עַל מֵה שְׁעוּמֵד, וְכָל
הָעֲמוּדִים עוֹמְדִים בְּעֲמוּד אֶחָד יְחִידִי, וְהָרִי
פָּרְשׁוּהָ שְׁכָתוּב (משלי ט) חֲכָמוֹת בִּנְתָה בֵּיתָה חֲצֻבָה
עֲמוּדֶיהָ שְׁבַע, וְכָל אֱלֹהִים הֵם עוֹמְדִים בְּדַרְגָּה
אֶחָת מֵהֶם שְׁנִקְרָאת (שם י) צְדִיק יְסוּד עוֹלָם.

וְכִשְׁנִבְרָא הָעוֹלָם, נִבְרָא מֵאוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁהוּא
הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם וְתִקּוּנוֹ, שֶׁהוּא
נִקְדָּה אֶחָת שֶׁל הָעוֹלָם וְהָאֲמִצָּע שֶׁל הַכֹּל, וּמִי
הוּא? צִיּוֹן, שְׁכָתוּב (תהלים ג) מִזְמוֹר לְאַסָּף אֶל
אֱלֹהִים ה' דָּבַר וַיִּקְרָא אֶרֶץ מִמְזִרַח שָׁמֶשׁ עַד
מְבֹאוֹ. וּמֵאִיזָה מְקוֹם? מִצִּיּוֹן, שְׁכָתוּב מִצִּיּוֹן
מִכָּלֵל יְפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ. מֵאוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁהוּא
צֵד הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל הָאֲמוּנָה הַשְּׁלֵמָה כְּרָאוּי [וְכַעֲת
יִשְׂרָאֵל הַחֲזִיקוּ בוֹ בְּסוּדוֹת הַמְּצוּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה,

משום שְׁכָל יום ויום מִחֲזִיק אָדָם בְּצִיּוֹת
שְׁמַתְעִיף בָּהּ, וְצִיּוֹן הַחֲזִק וְהִנְקָדָה שֶׁל כָּל
הָעוֹלָם, וּמֵהַמְּקוֹם הַהוּא נִתְקַן כָּל הָעוֹלָם וְנַעֲשֶׂה,
וּמִתּוֹכוֹ נִזְוֵן כָּל הָעוֹלָם.

וְבֵא וְרָאָה, וַיִּרְעַם בְּשָׁמַיִם ה' וְעֲלִיּוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ
וְגו'. כִּיּוֹן שְׁאָמַר וַיִּרְעַם בְּשָׁמַיִם ה', לְמָה
כְּתוּב וְעֲלִיּוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ? הֲנֵיחָה [ס"א אֱלֹא] כָּאֵן סוּד
הָאֱמוּנָה [עַל מָה עוֹלָם] שְׁאָמְרָנוּ שְׁצִיּוֹן הִיא
הַשְּׁלֵמוֹת וְהִיפִי שֶׁל הָעוֹלָם, וְהָעוֹלָם נִזְוֵן מִמֶּנּוּ,
מִשׁוּם שְׁשִׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן, וְהֵן אַחַת, הֵם צִיּוֹן
וִירוּשָׁלַיִם, זֶה דִּין וְזֶה רַחֲמִים, וְשְׁנֵיהֶם אֶחָד,
מִכָּאֵן דִּין וּמִכָּאֵן רַחֲמִים.

מִמַּעֲלָה לְמַעֲלָה יוֹצֵא קוֹל שְׁנִשְׁמָע. לְאַחַר
שְׁאוֹתוֹ הַקּוֹל יוֹצֵא וְנִשְׁמָע, אֲזַי יוֹצֵאִים
הַדִּינִים וְדַרְכֵי הַדִּין, וְהַרַחֲמִים יוֹצֵאִים וְנִפְרָדִים
מִשָּׁם. וַיִּרְעַם בְּשָׁמַיִם ה', זֶה בֵּית הַדִּין בְּרַחֲמִים.
וְעֲלִיּוֹן, אֵף עַל גַּב שְׁאִינוֹ נִמְצָא וְאִינוֹ נוֹדָע, כִּיּוֹן
שֶׁהַקּוֹל הַהוּא יוֹצֵא, אֲזַי נִמְצָא הַכֹּל, דִּין וְרַחֲמִים.
זֶהוּ שְׁכָתוּב וְעֲלִיּוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ. כִּיּוֹן שְׁיִתֵּן קוֹלוֹ, אֲזַי
בְּרַד וְגִחְלֵי אֵשׁ, מִיָּם וְאֵשׁ.

בֵּא רָאָה, בְּשַׁעַה שְׁנוֹלֵד יְהוּדָה, מַה כְּתוּב?
(בְּרֵאשִׁית כט) וְתַעֲמַד מְלֻדָּת, מִשׁוּם שְׁזֶה הוּא

הַיְסוּד הַרְבִּיעִי מֵאוֹתָם הָאַרְבָּעָה שֶׁהֵם הַמְרַכְּכָה
הַעֲלִיּוֹנָה, עֲמוּד אֶחָד מֵאוֹתָם אַרְבָּעָה הָעֲמוּדִים,
מָה כָּתוּב בּוֹ? וַיְהִי בַעַת הַהִיא וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת
אָחִיו, שְׁהָיָה מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
שֶׁהוֹרִידוּ אֶת יוֹסֵף לְמִצְרַיִם, כְּמוֹ שְׁאַמְרָנוּ.

וַיֵּרָא שֵׁם יְהוּדָה בֵּת אִישׁ כְּנַעֲנִי, וְכִי כְּנַעֲנִי הָיָה?
אֲלָא הִנֵּה פִּרְשׁוּהוּ הַחֲבָרִים. וַתֵּהָר וַתֵּלֶד
בֶּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר. שְׁלֹשָׁה בָּנִים הָיוּ לַיהוּדָה,
וְלֹא נִשְׂאָר מֵהֶם רַק אֶחָד, וְזֶה הוּא שְׁלֵה.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חִיָּיא הָיוּ הוֹלְכִים
בַּדֶּרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, לָמָּה
כָּתוּב בְּבִנְיַי יְהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹן – וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר,
וּבְשֵׁנֵי הָאַחֵרִים כָּתוּב, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ אוֹנָן,
וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֵה?

אָמַר לוֹ, בֵּא רְאָה, הַפֶּרֶשָׁה הַזֹּאת הִיא סוּד עֲלִיּוֹן,
וְהַכֹּל הוּא כְּרֵאוּי. וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אָחִיו,
שֶׁהִנֵּה נִכְסְתָה הַלְּבָנָה וַיֵּרְדָה מֵהַדְּרָגָה שֶׁל תְּקוּן
לְתוֹךְ דְּרָגָה אַחֵרָת, שֶׁהִתְחַבֵּר בָּהּ הַנְּחָשׁ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּט עַד אִישׁ עַדְלָמִי וּשְׁמוֹ חִירָה.

וַתֵּהָר וַתֵּלֶד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וְהוּא רַע,
וְהַכֹּל אֶחָד, שֶׁבֵּא מִצַּד הַיָּצָר הָרַע,

וּמְשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ וְלֹא כְּתוּב
וַיִּקְרָא שְׁמוֹ. בַּיַּעֲקֹב כְּתוּב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא קָרָא לוֹ יַעֲקֹב, וְכֵאן אֶת – לְרִבּוֹת דְּרָגָה
אַחֲרַת שְׁזַהֲמַת הַטְּמֵאָה נוֹלַד, וְזֶה הוּא עַר רַע,
וְהַכֹּל אֶחָד.

אַחַר כֶּךָ לֹא הִתְבַּסֵּם הַמְּקוֹם עַד שֶׁבֵּא שְׁלֵה
שֶׁהָיָה הָעֵקֶר שֶׁל כָּלֵם. מֵה כְּתוּב? וַיְהִי עַר
בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי ה'. כְּתוּב כֵּאן רַע, וְכְתוּב
שָׁם (בְּרֵאשִׁית ח) כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו. רַע
שֶׁשׁוּפָךְ דָּמִים, שׁוּפָךְ זֶרַע עַל הָאָרֶץ, וּמְשׁוּם כֶּךָ
וַיִּמְתְּהוּ ה'. מֵה כְּתוּב אַחֲרָיו? וַיֹּאמֶר יְהוּדָה
לְאוֹנָן בֵּא אֶל אִשְׁתְּ אַחִיךָ וְגו'.

וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן בֵּא אֶל אִשְׁתְּ אַחִיךָ וְגו'.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וָאָמַר, (ישעיה מא)
הַעִירוֹתִי מִצְפוֹן וַיָּאֵת מִמְּזִרְחַ שְׁמֵשׁ יִקְרָא בְּשֵׁמִי
וַיָּבֵא סִגְנִים כְּמוֹ חֶמֶר וְכְמוֹ יוֹצֵר יִרְמָס טִיט. בֵּא
רְאֵה כִּמָּה בְּנֵי אָדָם הֵם טְפָשִׁים שְׂאִין יוֹדְעִים
וְאִין מִסְתַּכְּלִים לְדַעַת דְּבָרֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
שֶׁהֵנָּה כָּלֵם יִשְׁנִים, שְׂאִין מִתְעוֹרְרִים, וְשִׁנְהָ
בְּנִקְבֵי עֵינֵיהֶם.

בֵּא רְאֵה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה אֶת הָאָדָם
כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה, הַכֹּל הוּא בְּחֻכְמָה, וְאִין לָךְ

אִיבַר וְאִיבַר בְּאָדָם שְׂאִינוּ עוֹמֵד בְּחֻכְמָה
 עֲלִיוֹנָה. שְׁהָרִי כִּיּוֹן שְׁנַתְקַן כָּל הַגּוֹף בְּאִיבָרָיו
 כְּרֹאֵי, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִשְׁתַּתַּף [הַתְּחִזֵּק]
 עִמּוֹ וְהַכְּנִיס בּוֹ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה כְּדֵי לְלַמֵּד אֶת
 הָאָדָם לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְלִשְׁמַר מְצוּוֹתָיו,
 כְּדֵי שְׂאָדָם יִתְתַּקֵּן כְּרֹאֵי.

[וּמִשּׁוּם זֶה] [וּבְעוֹד] שֵׁישׁ בּוֹ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה,
 צָרִיף לְאָדָם לְהַגְדִּיל אֶת דְּמוּת הַמֶּלֶךְ
 הָעֲלִיּוֹן בְּעוֹלָם. וְסוּד זֶה, שְׁהָרִי אוֹתוֹ הִנְהָר
 שְׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא לֹא פּוֹסְקִים מִימּוֹ לְעוֹלָמִים, וְעַל
 זֶה צָרִיף לְאָדָם שְׁלֹא יִפְסִיק אֶת הִנְהָר וְהַמְקוֹר
 שְׁלוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה. [נְהָר רְמָז לְבְרִית הַקְּדוֹשׁ
 שְׁחֲתוּם בְּבִשְׂרוֹ, שֶׁהוּא דְגָמָא שֶׁל אוֹתוֹ הִנְהָר
 הַסּוּד שֶׁל צְדִיק שְׁמַתְחַבֵּר עִם צְדָ"ק יַחַד לְמַעְלָה.
 מִשּׁוּם כֵּן צָרִיף אָדָם לְמַטָּה לְהַתְּחַבֵּר עִם אֲשֶׁתוֹ
 בְּקִדְשָׁה כְּדֵי שְׁיִתְחִזֵּק בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם]. וְכֹל זְמַן
 שְׂאָדָם לֹא יִצְלִיחַ בְּעוֹלָם הַזֶּה [ס"א וְעַל כֵּן צָרִיף
 לְאָדָם שְׁלֹא יִפְסִיק אֶת הִנְהָר וְהַמְקוֹר שְׁלוֹ בְּעוֹלָם
 הַזֶּה, וְאִם לֹא] הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹקֵר אוֹתוֹ
 וְנוֹטֵעַ אוֹתוֹ בְּכַמָּה פְּעָמִים כְּמוֹ מְקַדָּם.

בא רְאֵה מָה כָּתוּב, הַעִירוּתִי מִצְפוֹן וַיֵּאת.
 הַעִירוּתִי - זֶה הַהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל הַזְנוּג שֶׁל

הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהִיא הַתְּעוֹרְרוֹת מֵצַד
הַצָּפוֹן. וַיָּאֵת – זוֹ הִיא הַנְּשָׂמָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁבָּאָה
מִלְּמַעְלָה, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלַח אוֹתָהּ
מִלְּמַעְלָה, בָּאָה לְעוֹלָם הַזֶּה וְנִכְנָסֶת לְתוֹךְ בְּנֵי
אָדָם, כְּמוֹ שֶׁאִמְרָנוּ.

מִמְזִרְחַ שְׁמֵשׁ – זֶה הַמְּקוֹם שֶׁל אוֹתוֹ הַנְּהַר
שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, שְׁמֵשׁ יוֹצֵאת הַנְּשָׂמָה
וּמְאִירָה. וַיָּבֵא סְגָנִים [כְּמוֹ חֶמֶר] – אֵלּוּ הֵם
חִילוֹת הָעוֹלָם שֶׁבָּאִים מִשׁוֹם [בְּתוֹךְ] אוֹתָהּ
הַהַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל הַנְּשָׂמוֹת. כְּמוֹ חֶמֶר – כְּמוֹ
שֶׁמֶתְעוֹרֵר אָדָם בַּגּוֹף.

שֶׁהָרִי מִשׁוֹם זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה זְנוּגִים
וּמְטִיל נְשָׂמוֹת בְּעוֹלָם, וְנִמְצָאת חֲבֵרוֹת
לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְהַמְּקוֹר שֶׁל הַכֹּל הוּא [ס"א
יְהִי] בְּרוּךְ. וּמִשׁוֹם כֶּף הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה
אֶת הָאָדָם, כְּדֵי לְהַשְׁתַּדֵּל בְּדַרְכָּיו, וְלֹא יִפְסִיק אֶת
מְקוֹרוֹ וּמַעְיָנו לְעוֹלָמִים.

וְכֵן מִי שֶׁמְפָסִיק מְקוֹרוֹ [מִלְּמַטָּה וּמִיָּבֵשׁ אוֹתוֹ,
כְּבִיכּוֹל גּוֹרֵם לְהַפְסֵק לְמַעְלָה, אֲזוֹ (אִיּוֹב יד)
אֲזָלוּ מֵיָם מְנֵי יָם וְנִהַר יַחֲרַב וַיִּבֶשׁ. וְהוֹאִיל וּבֶן
אָדָם הוֹקֵם לְמַטָּה כַּדְּגָמָא שְׁלַמְעֵלָה – מִי

שְׁמָקוּרוּ יִמִּישׁ מַעֲשׂוֹת פְּרוֹת, כְּמוֹ זֶה שֶׁלֹּא רָצָה
 לִשָּׂא אִשָּׁה, אוֹ שֶׁנִּשְׂאָה אוֹתָהּ וְהִשְׁתַּדֵּל וְלֹא יָכַל,
 אִלּוּ שְׁשַׁנֵּי הַפְּכִים הֵם זֶה מִזֶּה, (אוֹ אוֹתוֹ) שְׁיִמִּישׁ
 מַעֲשׂוֹת פְּרוֹת, אֵין לוֹ תִקְנָה לְעוֹלָם.

מַעֲוֹת לֹא יוֹכֵל לְתַקֵּן (קהלת א), מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא רָצָה
 לִשָּׂא אִשָּׁה וְלִהְשַׁתַּדֵּל בַּפְּרִיָּה וּרְבִיָּה.
 וְאוֹתוֹ שֶׁהִשְׁתַּדֵּל וְנִשְׂאָה אִשָּׁה וְלֹא יָכַל, זֶה מִתְקַן
 בְּגוֹאֲלוֹ שֶׁקְרוֹב לוֹ, שֶׁהוּא אָחִיו שֶׁל אוֹתוֹ מֵת בְּלִי
 בָּנִים]. כְּשִׁיּוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתוֹ הָאִישׁ לֹא
 נִכְנָס לַפְּרָגוֹד וְלֹא נוֹטֵל חֶלֶק בְּעוֹלָם הַהוּא
 [וְנִשְׁמָתוֹ לֹא נִכְלָלָת בַּמָּקוֹם שֶׁכָּל הַנִּשְׁמוֹת
 נִכְלָלוּ, וְנִגְזַרְתָּ דְמוּתוֹ מִשֵּׁם, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְנִכְרְתָהּ
 הַנֶּפֶשׁ הַזֵּהיָא מִלְּפָנַי. הוּאִיל וְכָךְ הוּא, בּוֹרֵא לוֹ
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹאֵל שִׁיגְאָלְנוּ מִיַּד
 הַמַּשְׁחִיתִים, וְזֶה אָחִיו שֶׁקְרוֹב אֵלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים
 כה) כִּי יֵשְׁבוּ אָחִים יַחְדָּו וְגו'. וְכְתוּב בֵּא אֵל אִשְׁתְּ
 אָחִיךָ וַיִּבֶם אֶתָּה וְגו', מִשּׁוֹם שֶׁנִּשְׁמָתוֹ לֹא נִכְנָסָת
 לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵלָּא הִיא עוֹמְדָת בַּחוּץ,
 מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא זָכָה לְהָאִיר בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּגוֹף הַהוּא.
 מִי שֶׁלֹּא זוֹכֵה בַּמָּקוֹם הַזֶּה, יֵלֵךְ לְמָקוֹם אַחֵר
 וַיִּזְכֶּה בּוֹ. כְּמוֹ כֵן עֵץ שְׂדוּלֵק וְאוּרוֹ לֹא
 עוֹלָה, יָכוֹ אוֹתוֹ וַיַּעֲלֶה בּוֹ אוֹר וַיֵּאִיר. עֵץ הוּא

אָדָם, שְׁכָתוּב (שם כ) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה. רוּצָה
 לוֹמַר, שֶׁהָאָדָם כִּשְׁהוּא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהוֹלֵךְ וְתָאֵב
 וְאוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ וּמְזַדְּג עִם אִשָּׁה וְלֹא זוֹכָה
 לְבָנִים, זֶהוּ עֵץ שְׂדוּלָק וְאוּרוֹ לֹא עוֹלָה, כְּלוֹמַר,
 נִשְׁמָתוֹ לֹא זוֹכָה בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף לְהִיּוֹת מוֹאֲרָת,
 אֲלָא הִיא בְּחֻשְׁכָּה].

בא רֵאָה, כְּתוּב (ישעיה מה) לֹא תִהְיוּ בְּרָאָה לְשֹׁכֵת
 יִצְרָהּ, שְׁמִשׁוּם כֶּךָ עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אֶת הָאָדָם כְּרֵאוּי, כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא עוֹשֶׂה חֶסֶד עִם הָעוֹלָם בֹּא רֵאָה מֶה כְּתוּב,
 (בראשית כה) וַיִּסַּף אֲבִרְהֵם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָּה
 קִטְוָרָה. סוּד הַנִּשְׁמָה שְׁבָאָה לְהִתְתַּקֵּן כְּמוֹ מְקָדָם.

בא רֵאָה בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף מֶה כְּתוּב, (ישעיה נג) וְה'
 חִפֵּץ דְּכָאוּ הַחֲלִי אִם תְּשִׁים אִשָּׁם נִפְשׁוֹ
 יִרְאָה זֶרַע יִאֲרִיךְ יָמִים וְחִפֵּץ ה' בְּיָדוֹ יִצְלַח. וְה'
 חִפֵּץ דְּכָאוּ, בְּפִסּוּק הַזֶּה יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, לְמָה חִפֵּץ?
 כִּדִּי שְׂיִטְהֵר. אִם תְּשִׁים אִשָּׁם – הֲיֵה צָרִיךְ לְהִיּוֹת
 אִם יֵשִׁים אִשָּׁם! מֶה זֶה אִם תְּשִׁים? אֲלָא עַל
 הַנִּשְׁמָה חוּזֵר הַדְּבָר. אִם הַנִּשְׁמָה הִיא רוּצָה
 לְהִתְתַּקֵּן כְּרֵאוּי – יִרְאָה זֶרַע, מִשׁוּם שְׁאוֹתָהּ
 הַנִּשְׁמָה הוֹלְכֶת וּמְשׁוֹטְטֶת וּמְזַמְנֶת לְהַכְּנִס לְאוֹתוֹ

הזרע שֶׁהִתְעַסַּק בָּהּ הָאָדָם בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה, וְאִז
 יֵאָרִיךְ יָמָיו, וְחִפְץ ה' – זוּ הַתּוֹרָה – בְּיָדוֹ יִצְלַח.
בֵּא רְאֵה, אָף עַל גַּב שְׂאֵדָם מִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹמֵם
 וְלַיְלָה וּמְקוֹרוֹ וּמַעְיָנו עוֹמֵד בּוֹ לְחֻנָּם, אֵין לוֹ
 מְקוֹם לְהִכָּנַס לְפָרְגוֹד. וְהָרִי נֹאמֵר שְׁבָאֵר הַיָּמִים,
 אִם לֹא נִכְנַס בָּהּ אוֹתוֹ הַמְּקוֹר וְהַמְּעַיֵן, אֵינָהּ בָּאֵר,
 שְׁהַבָּאֵר וְהַמְּקוֹר הֵם יַחַד וְהֵם סוֹד אֶחָד, וּבִבְאֲרָנוּ.
כְּתוּב (תהלים קכז) שְׂוֹא לָכֶם מִשְׁכִּימֵי קוֹם מְאַחֲרֵי
 שְׁבַת אֲכִלֵי לֶחֶם הָעֵצָבִים כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ
 שְׂנֵא. בֵּא רְאֵה כִּמָּה הֵם חֲבִיבִים דְּבָרֵי הַתּוֹרָה,
 שְׁבִכָּל דְּבָר וְדָבָר בַּתּוֹרָה יֵשׁ בּוֹ סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים
 קְדוּשִׁים, וְהָרִי נֹאמֵר שְׁכַפְּאֵשׁ נָתַן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, אֶת כָּל הַגְּנֹזִים הָעֲלִיוֹנִים
 הַקְּדוּשִׁים כָּלֵם נָתַן לָהֶם [וְכָלֵם] בַּתּוֹרָה, וְכָלֵם
 נִתְּנוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּשַׁעַה שְׁקִבְלוּ הַתּוֹרָה בְּסִינֵי.
בֵּא רְאֵה, שְׂוֹא לָכֶם מִשְׁכִּימֵי קוֹם – אֵלוֹ הֵם
 הַיְחִידִים שְׁנִמְצָאִים, שְׂאִינָם זָכָר וּנְקֵבָה
 כְּרֵאוּי, וּמְקַדִּימִים בְּבִקְרָה לְעִבּוּדְתָם, כְּמוֹ שְׂנֵאמֵר
 (קהלת ד) יֵשׁ אֶחָד וְאֵין שְׁנֵי וְגו', וְאֵין קֵץ לְכָל
 עֲמָלוֹ. מְאַחֲרֵי שְׁבַת – מְאַחֲרֵים הַמְּנוּחָה, כְּמוֹ
 שְׂנֵאמֵר כִּי בּוֹ שְׁבַת, מִשּׁוֹם שְׁהָאִשָּׁה אֶל הָאָדָם
 הִיא נַחַת וְדַאי אֲצֵלוֹ.

אִכְלֵי לֶחֶם הָעֵצָבִים, מֵה זֶה לֶחֶם הָעֵצָבִים?
שְׂכָאֲשֶׁר לְאָדָם יֵשׁ בְּנִים, אוֹתוֹ הֶלֶחֶם
שְׂאוּכֵל, אוֹכֵל אוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה וּבְרִצּוֹן הַלֵּב. וְזֶה
שְׂאִין לוֹ בְּנִים, אוֹתוֹ לֶחֶם שְׂאוּכֵל הוּא לֶחֶם שֶׁל
עֵצָב, וְאֵלוֹ הֵם אִכְלֵי לֶחֶם הָעֵצָבִים וְדָאֵי.

סדר הלימוד ליום א כסלו [יום 60 בשנה]

בן יתן לידידו שנא, מה זה יתן לידידו? זהו שמקורו מברך, שהקדוש ברוך הוא נותן לו שנה בעולם ההוא, כמו שנאמר (משלי ג) ושכבת וערבה שנתך, משום שיש לו חלק בעולם הבא, כדי שאותו האיש ישכב ויהנה בעולם הבא. ההוא כראוי.

יש אחד ואין שני וגו', יש אחד - זהו אדם שהוא יחידי בעולם, לא יחידי כראוי, אלא שהוא בלי זוג. ואין שני - שאין עמו סמך. גם בן - שיקים שמו בישראל לא השאיר. ואח אין לו - שיביא אותו לתקון.

ואין קץ לכל עמלו - שהוא עמל תמיד, שמקדים יום ולילה. גם עינו לא תשבע עשר - ואין לו לב להשגיח ולומר, למי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה.

ואם תאמר שכדי שיאכל וישתה יותר ויעשה משתה בכל יום תמיד - לא כן, שהרי הנפש אינה נהנית ממנו. אלא ודאי הוא מחסר את נפשו מטוב של האור של העולם הבא משום שזוהי נפש חסרה, שלא השלמה כראוי. בא ראה

כְּמָה חָס הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל מַעֲשָׂיו, מְשׁוּם שְׁרוּצָה שְׂיִתְקַן וְלֹא יֵאבֵד מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ.

רַבִּי חֵיִיא שָׁאֵל, זֶה שֶׁהוּא צְדִיק שְׁלֵם וּמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יָמִים וְלַיְלֹת וְכָל מַעֲשָׂיו לְשִׁמּוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא זָכָה לְבָנִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁהִשְׁתַּדֵּל בָּהֶם וְלֹא זָכָה, אוֹ שֶׁהָיוּ לוֹ וּמִתּוֹ – מָה הֵם לְעוֹלָם הַבָּא? אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, מַעֲשָׂיו וְהַתּוֹרָה הַזֵּהִיא מְגַנְּנִים עָלָיו לְעוֹלָם הַהוּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עָלֵיהֶם וְעַל אוֹתָם צְדִיקֵי הָאָמֶת, [כְּמוֹ רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁהָיוּ לוֹ בָּנִים וּמִתּוֹ, וְכְמוֹ רַבִּי חִזְקִיָּה שֶׁהוּא עֶקֶר] עָלֵיהֶם כָּתוּב (ישעיה נז) כֹּה אָמַר ה' לְסַרְיִסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת שְׁבִתוֹתַי וּבְחָרוּ בְּאֲשֶׁר חִפְצָתִי וּמִחֲזִיקִים בְּבְרִיתִי. מָה כָּתוּב אַחֲרָיו? וְנִתְתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם טוֹב מִבָּנִים וּמִבְנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֲתֵן לוֹ אֲשֶׁר לֹא יִפְרֹת, מְשׁוּם שֶׁלְּאֵלֶּה יֵשׁ חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, נֶאֱדָה הוּא וַיִּפֶּה.

בֵּא רְאֵה, צְדִיק שְׁלֵם שֶׁהָיוּ בוֹ כָּל אֵלֶּה וְהַשְּׁלֵם כְּרֵאוּי וּמֵת בְּלֵי בָּנִים, וְהִנֵּה יוֹרֵשׁ מְקוֹמוֹ בְּעוֹלָם הַהוּא – הָאֵם אֲשֶׁתּוֹ צְרִיכָה יְבוּם אוֹ לֹא?

אם תאמר שצריכה להתייבם, הרי זה לריקנות,
שהרי את מקומו ירש בעולם ההוא.

אף ודאי צריכה ליבום, משום שאיננו יודעים
אם היה שלם במעשיו ואם לא. ואם היא
מתלבמת, זה לא היה בריקנות, משום שיש מקום
לקדוש ברוך הוא לאיש הזה שהיה בעולם ומת
בלי בנים וגואל לא היה לו בעולם. כיון שהצדיק
השלים הזה מת ואשתו מתלבמת, והוא ירש את
מקומו, בא האיש ההוא ומשתלם כאן, ובין כך
ובין כך הקדוש ברוך הוא מזמין לו מקום לעולם
עד שימות הצדיק השלים הזה והוא ישתלם
בעולם. זהו שכתוב (במדבר לב) כי בעיר מקלטו ישב
עד מות הכהן הגדול וגו'.

וזהו ששנינו, בנים מזמנים לצדיקים במיתתם.
בחייהם לא זכו, ובמיתתם זכו. ומשום
כך כל מעשיו של הקדוש ברוך הוא כלם אמת
וזכות, [וחס] ורחיים על הכל. (קהלת ד) טובים
השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב
בעמלם - אלו הם שמתעסקים בעולם הזה
להוליד בנים, שאותם בנים שהשאירו, בגללם
יש להם שכר טוב בעולם הזה ובגללם יורשים
אבותיהם חלק בעולם ההוא, ובארוהו.

בא רָאָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹטֵעַ אֵילָנוֹת
 בְּעוֹלָם הַזֶּה. אִם הִצְלִיחוּ - יָפֵה. לֹא
 הִצְלִיחוּ - עוֹקֵר אוֹתָם וְשׂוֹתֵל אוֹתָם אֶפְלוּ כִּמְהָ
 פְּעָמִים, וּמְשׁוּם כֵּן כָּל דַּרְכֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 הֵן לְטוֹב וְלִתְקוּן אֶת הָעוֹלָם.

בא אֵל אִשֶׁת אַחִיךָ וַיְבַסְּ אֶתְּךָ. שְׁהִרֵי יְהוּדָה וְכָל
 הַשְּׂבָטִים הָיוּ יוֹדְעִים אֶת זֶה וְעָקֵר הַדְּבָר
 וְהַקָּם זָרַע, מְשׁוּם שְׁאוֹתוֹ הַזָּרַע צָרִיךְ לְהִתְתַּקֵּן
 הַדְּבָר וְלַגְלֵם גְּלָם לְתַקוּן שְׁלֵא יִפְרֹד הַזָּרַע
 מִשְׁרָשׁוֹ כְּרֵאוּי, זֶהוּ שְׂכָתוֹב (איוב לד) וְאָדָם עַל עֶפְרַר
 יִשׁוּב.

וּבְשֵׁנֵתִיקוּן אַחַר כֵּן כְּרֵאוּי, אֵלוּ מִשְׁתַּבְּחִים
 בְּעוֹלָם הַהוּא, מְשׁוּם שֶׁהַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא מְתַרְצֶה בָּהֶם, וּמְשׁוּם כֵּן כָּתוּב (קהלת ד)
 וְשָׂבַח אֲנִי אֶת הַמַּתִּים שְׂכָבָר מִתּוֹ, דוֹקָא, מִן
 הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עֲדָנָה. מַה זֶה עֲדָנָה? כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר (בראשית יח) אַחֲרַי בְּלִתי הִיָּתָה לִי עֲדָנָה,
 וְכָתוּב (איוב לג) יִשׁוּב לִימֵי עֲלוֹמָיו.

וּמוֹב מְשַׁנִּיָּהֵם אֶת אֲשֶׁר עֲדָן לֹא הָיָה [שְׁלֵא שָׁב
 לִימֵי עֲלוֹמָיו] אֲשֶׁר לֹא רָאָה אֶת הַמַּעֲשֵׂה
 הָרַע אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וְטוֹב מְשַׁנִּיָּהֵם אֶת

אֲשֶׁר עֵדֶן לֹא הָיָה, שְׁלֹא שָׁב לִימֵי עֲלֻמִּיו וְלֹא צָרִיךְ לְהִתְתַּקֵּן וְלֹא סוֹבֵל חֲטָאִים רֵאשׁוֹנִים, מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן לוֹ מְקוֹם מְתַקֵּן בְּעוֹלָם הַהוּא כְּרֵאוּי.

בא רֵאָה מַה כָּתוּב? (קהלת ח) וּבִכֵּן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבָרִים וְגו', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה חֶסֶד וְלֹא רוּצָה לְכַלּוֹת אֶת הָעוֹלָם, אֲלֵא כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאֵר, וְכָל דֶּרְכֵי כָלֵם אָמַת וְזָכוֹת לְהֵיטִיב לָהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. אֲשֶׁרִי חֵלְקָם שֶׁל הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הָאָמַת, עֲלֵיהֶם כָּתוּב (תהלים לו) צְדִיקִים יִרְשׁוּ אָרֶץ.

וירע בְּעֵינַי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה וַיָּמַת גַּם אֲתוֹ. רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח, (קהלת יא) בְּבִקְרֵי זֶרַע אֶת זֶרַעַךְ וְלַעֲרֹב אֵל תִּנַּח יָדְךָ וְגו'. בֹּא רֵאָה כְּמָה רָאוּי לְאָדָם לְהִזְהַר מִחֲטָאֵיו וּלְהִזְהַר בְּמַעֲשָׂיו לִפְנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם שֶׁכְּמָה שְׁלוּחִים וְכְמָה מְמַנִּים הֵם בְּעוֹלָם שֶׁהֵם הוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים וְרוֹאִים אֶת מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם וּמַעֲיָדִים עָלָיו [ז"ח עֲלֵיהֶם], וְהַכֹּל כְּתוּבִים בַּסֵּפֶר.

ובא וְרֵאָה, בְּכָל אוֹתָם הַחֲטָאִים שֶׁנֶּטְמָא בְּהֵם הָאָדָם יוֹתֵר בְּעוֹלָם הַזֶּה, זֶהוּ חֲטָא שֶׁנֶּטְמָא

בו אדם יותר בעולם הזה ובעולם הבא – מי ששופך זרעו לריק ומוציא זרע לחנם ביד או ברגל ונטמא בו, כמו שנאמר (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגרף רע.

בגלל זה לא נכנס למחצה ולא רואה תאר פניו של עתיק יומין, כמו שלמדנו, כתוב כאן לא יגרף רע, וכתוב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה', ומשום כך כתוב (ישעיה א) ידיכם דמים מלאו. אשרי חלקו של האיש שירא מרבונו ויהיה שמור מדרך רעה, ויטהר עצמו להשתדל ביראת רבונו.

בא ראה, בבקר זרע [את] זרעה. הפסוק הזה בארוהו, בבקר – זהו בזמן שאדם עומד בכחו ויהיה בעלומיו, אז ישתדל להוליד בנים עם אשה שראויה לו, שכתוב בבקר זרע את זרעה.

שהרי אז הוא הזמן, כמו שנאמר (תהלים קכז) כחצים ביד גבור כן בני הנעורים, משום שיכול ללמד אותם דרכי הקדוש ברוך הוא, ויהיה לו שכר טוב לעולם הבא, שכתוב אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא

יבושו כי ידברו את אויבים בשער. לא יבושו – בעולם ההוא, בזמן שבעלי הדין יבואו לקטרג עליו, שאין לה שָׁכַר טוב בעולם ההוא כמו ההוא שמלמד את בנו יראת רבונו בדרך התורה.

בא ראה מה אמר באברהם, שכתוב (בראשית יח) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, ועל כן אותה הזכות קימת לו בעולם ההוא אצל כל בעלי הדין.

ומישום כך בבקר זרע את זרעך, ולערב אל תנח ידך – אפלו בימי הזקנה, שהוא הזמן שאדם זקן, [לא יאמר כבר השתדלתי ודי לי, או – כבר השתדלתי ואיני יכול, וכעת שאני זקן איני רוצה. ועם כל זה] מה כתוב? אל תנח ידך. לא יניח מלהוליד בעולם הזה. מה הטעם? משום שלא תדע איזה יכשר הזה או זה. לפני האלהים – כדי שיעמדו בשבילו בעולם ההוא.

ועל כן כתוב (תהלים קכז) הנה נחלת ה' בנים. זהו צרור הנשמות, הצד של העולם הבא. ולנחלה הזו, מי מזכה את האדם להכנס לאותה

נחלת ה' ? הבנים. אותם הבנים מזכים אותו לנחלת ה', ועל כן אשרי אותו האיש שמזכה אותם ללמד אותם דרכי התורה כמו שנתבאר.

ותסר בגדי אלמנותה מעליה וגו'. בא ראה, תמר היתה בת כהן, וכי תעלה על דעתך שהיא הלכה כדי לזנות עם חמיה? שהרי היא, צניעות נמצאה בה תמיד. אלא היא היתה צדקת, ובחכמה עשתה את זה, שהרי היא לא הפקירה את עצמה אליו, אלא משום שידעה ידיעה ובחכמה התבוננה, ועל כן היא באה אליו לעשות [עמו] חסד ואמת, ועל זה באה [בפרהסיא] והשתדלה בעסק הזה.

בא ראה, משום שהיא ידעה ידיעה והשתדלה בעסק זה, הקדוש ברוך הוא עשה שם סיוע במעשה ההוא ומיד התעברה, והכל היה ממנו. ואם תאמר, למה לא הביא הקדוש ברוך הוא אותם בנים מאשה אחרת? למה מזו? אלא ודאי שהיא הצרכה למעשה הזה ולא אשה אחרת.

שתי נשים היו שמהן נבנה הזרע של יהודה, ובאו מהן דוד המלך ושלמה המלך ומלך המשיח, ושתי הנשים הללו זו כמו זו, תמר

ורות שמתו בעליהן בראשונה, והן השתדלו
למעשה הזה.

תָּמַר הַשְּׁתַדְלָה אֶצֶל חֲמִיָּה, שֶׁהוּא יוֹתֵר קָרוֹב
לְבָנָיו שָׁמְתוּ. מִה הַטַּעַם הִיא הַשְּׁתַדְלָה
אֶצְלוֹ? שְׁכָתוֹב כִּי רָאֲתָהּ כִּי גָדַל שְׁלָה וְהִיא
לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה, וּמִשּׁוּם זֶה הַשְּׁתַדְלָה
בַּמַּעֲשֵׂה הַזֶּה אֶצֶל חֲמִיָּה.

רוּת מֵת בַּעֲלָהּ, וְאַחַר כֵּן הַשְּׁתַדְלָה בַּמַּעֲשֵׂה
הַזֶּה אֶצֶל בַּעֲזוֹ, שְׁכָתוֹב (רוּת א) וַתִּגַּל
מִרְגְּלֹתָיו וַתִּשְׁכַּב, וְהַשְּׁתַדְלָה עִמוֹ, וְאַחַר כֵּן
הוֹלִידָה אֶת עוֹבֵד. וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה לֹא יֵצֵא
עוֹבֵד מֵאִשָּׁה אַחֲרֶיךָ? אֵלָּא וְדַאי הִיא הַצְּרִיכָה וְלֹא
אִשָּׁה אַחֲרֶיךָ. וּמִשְׁתִּי אֵלָּו נִבְנָה וְנִתְקַן זִרְעוֹ שֶׁל
יְהוּדָה, וּשְׁתִּיָּהּ עָשׂוּ בְּכִשְׁרוֹת, לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם
אוֹתָם הַמֵּתִים לְתַקֵּן אֶת הָעוֹלָם לְאַחַר מִכֵּן.

זִדְהוּ כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קֹהֶלֶת ד) וְשָׁבַח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים
שְׁכָבָר מֵתוֹ, שֶׁהָרִי כְּשֶׁהֵיוּ חַיִּים בַּהֲתַחֲלָה,
לֹא הָיָה בָּהֶם שְׁבַח [ז"ח וְאַחַר כֵּן הָיָה בָּהֶם
שְׁבַח], וּשְׁתִּיָּהּ הַשְּׁתַדְלָה לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וְאַמֶּת עִם
אוֹתָם הַמֵּתִים, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא סִיעַ בְּאוֹתוֹ
הַמַּעֲשֵׂה וְהַכֹּל הָיָה כְּרֵאוּי. אֲשֶׁרִי הוּא מִי

שְׁמֵשׁתִּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע א) וְהִגִּיתָ בוּ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמַר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַפְּתוּב בּוּ כִּי אֲזוּ תִצְלִיחַ אֶת דְּרָכְךָ וְגו'.

וַיּוֹסֶף הוֹרֵד מִצְרֵימָה וַיִּקְנֶהוּ פּוֹטִיפַר וְגו'. [מה כתוב לְמַעֲלָה? וַיִּכַּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר. הוּא אָמַר לְאָבִיו הִכָּר נָא וְגו', וְעַל כֵּן וַיִּכַּר יְהוּדָה. וְכָתוּב וְהִנֵּה תֹאמִים בְּבִטְנָה. תֹּאמִים הָיוּ מִקְדָּם לְכֵן אַחִים הָיוּ. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, לֹא כֶּךָ נִשְׁמַע, אֲלָא בָּנִים אַחֲרִים נוֹלְדוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִשׁוּם כֶּךָ הִשְׁתַּדְּלָה לְמִצָּא הָאֲבָדָה שֶׁנֶּאֱבָדָה בָּא רֵאָה מֵהַ כְּתוּב, וַיְהִי כַּמְּשִׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יֵצֵא אָחִיו וְתֹאמַר מֵהַ-פְּרֻצָּת עָלֶיךָ פְּרִץ. רִמְזוּ כֵּאֵן הַתְּפָרְצוֹת רֵאשׁוֹנָה שֶׁפְּרִץ זֶה שְׁמֵת עָלָיו, מִמִּשְׁמַע שֶׁכְּתוּב פְּרֻצָּת עָלֶיךָ, הַתְּפָרְצוֹת בְּגִלְלֵי שֶׁהִצְטַרְכְּתָ לְהַטְרִיחַ לְאֲדוֹנֶיךָ, וּמִשׁוּם כֶּךָ הַתְּפָרְצוֹת תַּעֲשֶׂה בְּשֹׂאֵר אַמּוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וְעַל זֶה וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פְּרִץ. וְלֵאחֶר שְׁכָל מַעֲשֵׂה שֶׁל יְהוּדָה נֶאֱמַר שֶׁיְהוּדָה מָכַר לוֹ לְיוֹסֵף, וְהוּא גָרַם לוֹ לְכָל זֶה, שְׂאֵם יְהוּדָה הָיָה אוֹמֵר נַחְזִיר אוֹתוֹ לְאָבִינוּ, הָיוּ עוֹשִׂים לוֹ אָחִיו כֶּךָ, וְעַל זֶה הוֹרִידוּ אוֹתוֹ אָחִיו מִשְׁלִטוֹנוֹ שֶׁעָלִיהֶם. וּלְבִסּוֹף שֶׁגָּלָה מֵאָחִיו וּבָא עָלָיו כָּל זֶה, חָזַר וְאָמַר וַיּוֹסֶף הוֹרֵד מִצְרֵימָה]

מה זה הורד? שהסכים הקדוש ברוך הוא לאותו המעשה לקיים את הגזרה שלו שגזר בין הבתרים, שכתוב (בראשית טו) ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו'. ויקנהו פוטיפר, לצד החטא קנה אותו.

פֶּתַח וְאָמַר, (איוב ט) הָאֵמַר לְחָרָס וְלֹא יִזְרַח וּבָעַד כּוֹכְבִים יַחְתָּם. בא ראה, שבעה כוכבים עשה הקדוש ברוך הוא ברקיע, ובכל רקיע ורקיע יש כמה שמשים ממנים לשמושו של הקדוש ברוך הוא.

מוֹשׁוֹם שאין לה שמש או ממנה שאין לו עבודה ושמוש לאדונו, ועומדים כל אחד ואחד על אותו השמוש שנתמנה בו, וכל אחד יודע עבודתו לשמש.

מוֹהָם שמשמשים בשליחות רבונם ומפקדים בעולם על כל מעשי בני האדם, ומהם שמשבחים אותו, והם [הרי] מפקדים על השירה. ואף על גב שהם מפקדים על זה, אין לה כל חיל בשמים וכוכבים ומזלות שכלם לא משבחים את הקדוש ברוך הוא.

שְׁהָרִי בשעה שנכנס הלילה, אז נפרדים שלשה צדדים מחנות לשלשת צדדי העולם,

וּבְכָל צַד וְצַד אֶלְף אֶלְפִים וְרַבּוֹא רַבָּבוֹת, וְכָלֶם
מִמְנִים עַל הַשִּׁירָה.

שְׁלֹשָׁה מַחֲנוֹת הֵם, וְחִיָּה קְדוּשָׁה אַחַת מִמֶּנָּה
עֲלֵיהֶם וְעוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶם, וְכָלֶם מִשְׁבָּחִים
אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שְׁבַא הַבְּקָר. כְּשֶׁבֵּא
הַבְּקָר, כָּל אוֹתָם שְׁבַצַּד דָּרוֹם וְכָל הַכּוֹכְבִים
שְׁמַאֲרִים, כָּלֶם מִשְׁבָּחִים וְאוֹמְרִים שִׁירָה לְקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לח) בְּרֵן יַחַד כְּכַבִּי
בְּקָר וַיִּרְיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. בְּרֵן יַחַד כְּכַבִּי בְּקָר –
אֵלוֹ הַכּוֹכְבִים שְׁבַצַּד דָּרוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ט)
וַיִּשְׁכֹּם אַבְרָהָם בַּבְּקָר. וַיִּרְיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים –
אֵלוֹ הֵם שְׁבַצַּד שְׁמַאל שֶׁנִּכְלְלוּ בִּימִין.

וְאִזּוּ מֵאִיר הַבְּקָר, וַיִּשְׂרָאֵל נוֹשָׂאִים שִׁירָה
וּמִשְׁבָּחִים לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּיּוֹם, שְׁלֹשׁ
פְּעָמִים בַּיּוֹם כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ פְּעָמִים שֶׁל הַלֵּילָה,
וְעוֹמְדִים אֵלָה כְּנֶגֶד אֵלָה, עַד שֶׁמִּתְעַלָּה כְּבוֹדוֹ
שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּיּוֹם וּבַלֵּילָה כְּרָאוּי,
וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעַלָּה בַּשֶּׁשׁ הַלָּלוּ.

אוֹתָהּ הַחִיָּה הַקְּדוּשָׁה שְׁעוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶם לְמַעְלָה,
עוֹמֶדֶת עַל יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה כְּדֵי לְתַקֵּן הַכָּל
כְּרָאוּי. מֵה כָּתוּב בָּהּ? (משלי לא) וַתִּקַּם בְּעוֹד לֵילָה

וּתְתֵן טָרַף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ. וּתְתֵן טָרַף לְבֵיתָהּ - אֵלּוּ אוֹתָם הַמַּחֲנוֹת שֶׁלְמַעְלָה. וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ - אֵלּוּ הַמַּחֲנוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה. וּמִשּׁוּם כֶּף כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעַלֶּה מִכָּל הַצְּדָדִים, מִמַּעַלָּה וּמִמַּטָּה, וְעַל כֵּן הַכֹּל הִיא [הוא] עוֹמֵד בְּרִשְׁוֹתוֹ וְהַכֹּל הוּא בְּרִצּוֹנוֹ.

הָאָמַר לַחֲרָס וְלֹא יִזְרַח (איוב ט) - רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר זֶה יוֹסֵף. וּבְעֵד כּוֹכְבִים יַחְתָּם - אֵלּוּ הֵם אֲחִיו, שֶׁכָּתוּב בָּהֶם וְאֶחָד עָשָׂר כּוֹכְבִים מִשְׁתַּחֲוִים לוֹ. דְּבַר אַחֵר, הָאָמַר לַחֲרָס - זֶה יַעֲקֹב בְּשַׁעָה שֶׁאָמְרוּ לוֹ הֵכֵר נָא. וְלֹא יִזְרַח - בְּשַׁעָה שֶׁהִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה. וּבְעֵד כּוֹכְבִים יַחְתָּם - מִשּׁוּם בְּנָיו נִחְתָּם וְנִסְתָּם הָאוֹר שֶׁלּוֹ, הַשֶּׁמֶשׁ חָשַׁךְ וְהַכּוֹכְבִים לֹא הָאִירוּ, מִשּׁוּם שְׂיוֹסֵף נִפְרַד מֵאָבִיו. וּבֹא וּרְאֵה, מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל יוֹסֵף, נִפְרַד יַעֲקֹב מִשְׁמוֹשׁ הַמַּטָּה, וְנִשְׁאַר אֲבֵל עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהִתְבַּשֵּׂר בְּשׁוֹרֵת יוֹסֵף.

וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדָנָיו וְגו' . רַבִּי יוֹסֵי פִתַּח, (תהלים לז) כִּי ה' אֱהָב מִשְׁפָּט וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ.

הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ בְּאִבְרָהִם. אֶת חֲסִידוֹ, כְּתוּב
חֲסִידוֹ, וְהָרִי נִתְבָּאָר.

בא רֵאָה, בְּכָל מְקוֹם שֶׁהֶצְדִּיקִים הוֹלְכִים,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתָם וְלֹא עוֹזֵב
אוֹתָם. דָּוֵד אָמַר (שם כג) גַּם כִּי אֵלֶךְ בְּגִיא צְלָמוֹת
לֹא אֵירָא רַע כִּי אֶתָּה עִמָּדִי שְׁבִטָךְ וּמִשְׁעֲנִתְךָ וּגו'.
בְּכָל מְקוֹם שֶׁהֶצְדִּיקִים הוֹלְכִים, הַשְּׂכִינָה הוֹלֶכֶת
עִמָּהֶם וְלֹא עוֹזֶבֶת אוֹתָם.

יוסף הֵלֶךְ בְּגִיא צְלָמוֹת וְהוֹרִידוּ אוֹתוֹ לְמִצְרַיִם
– הַשְּׂכִינָה הִיָּתָה עִמּוֹ, זֶהוּ שְׁכָתוֹב וַיְהִי ה'
אֶת יוֹסֵף. וּמִשׁוּם שֶׁשְּׂכִינָה הִיָּתָה עִמּוֹ – בְּכָל מָה
שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה, הָיָה מְצַלִּיחַ בְּיָדוֹ. שְׁאֶפְלוּ מָה
שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ וְהָיָה מְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ אֲדוֹנוֹ בְּגוֹן אַחֵר –
הָיָה מִתְהַפֵּף בְּיָדוֹ לְאוֹתָהּ הַצּוֹרֶה שְׂרָצוֹן אֲדוֹנוֹ
הָיָה רוֹצֵה בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּרָא אֲדָנָיו כִּי ה' אִתּוֹ
וְכָל אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה ה' מְצַלִּיחַ בְּיָדוֹ. מְצַלִּיחַ בְּיָדוֹ
וַדָּאִי, כִּי ה' אִתּוֹ.

בא רֵאָה, וַיַּדַּע אֲדָנָיו כִּי ה' אִתּוֹ לֹא כְּתוּב, אֶלָּא
וַיֵּרָא אֲדָנָיו, שֶׁהָרִי בְּעֵינָיו הָיָה רוֹאֶה מִעֲשֵׂה
נְסִיִּים בְּכָל יוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה בְּיָדוֹ,
וְעַל כֵּן וַיְבָרֶךְ ה' אֶת בֵּית הַמִּצְרִי בְּגִלְלַל יוֹסֵף.

הקדוש ברוך הוא שומר את הצדיקים, ובגללם הוא שומר את הרשעים, שהרי הרשעים מתברכים משום הצדיקים. כמו כן כתוב (שמואל-ב ח ויברך ה', את בית עבד אדם, [הגת'י] בעבור ארון האלהים.

הצדיקים, מתברכים האחרים בגללן, והם לא יכלו להזון [ס"א להנצל] בזכותם, והרי פשוה. יוסף התברך אדונו בגללו, והוא לא יכל להנצל ממנו בזכותו ולצאת לחרות.

ואחר כך הכניס אותו לבית הסהר, כמו שנאמר (תהלים קח) ענו בכבל רגלו ברזל באה נפשו, עד שלאחר מכן הקדוש ברוך הוא הוציא אותו לחרות והשליט אותו על כל ארץ מצרים. ומשום כך כתוב ולא יעזב את חסידיו לעולם נשמו. כתוב חסידו ונתבאר, והקדוש ברוך הוא מגן על הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, שכתוב (תהלים ה) וישמחו כל חוסי בך לעולם ירגנו ותסוף עלימו ויעלצו בך אהבי שמך.

ויחי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף. רבי חייא פתח ואמר, (שם קג) ברכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע

בְּקוֹל דְּבָרוֹ בֵּא רְאֵה כַּמָּה צָרִיף הָאָדָם לְהַשְׁמַר
מִחֻטְאֵיו וּלְלַכֵּת בְּדַרְךָ מִתְקַנֵּת, כִּדִּי שְׁלֵא יִסִּיט
אוֹתוֹ הַיֵּצֵר הָרַע הַהוּא, שֶׁהוּא מְקַטְרֵג לוֹ כָּל יוֹם
וַיּוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר.

וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא מְקַטְרֵג לוֹ תָּמִיד, צָרִיף הָאָדָם
לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו וּלְהִתְעַלּוֹת עָלָיו בְּמָקוֹם
שֶׁל חֲזֵק, שֶׁצָּרִיף לְהִיּוֹת גּוֹבֵר עָלָיו וּלְהִשְׁתַּתֵּף
בְּמָקוֹם שֶׁל גְּבוּרָה, מִשּׁוּם שֶׁכַּאֲשֶׁר אָדָם גּוֹבֵר
עָלָיו, אִזּוֹ הוּא בְּצַד הַגְּבוּרָה וְנִדְבֵּק בּוֹ לְהִתְגַּבֵּר,
וּמִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע תְּקִיף, צָרִיף הָאָדָם
לְהִיּוֹת תְּקִיף מִמֶּנּוּ.

וּבְנֵי הָאָדָם הִלְלוּ שְׁמֵתְגַבְרִים, נִקְרְאִים גְּבוּרֵי
כַח, שֶׁיִּמְצָא מִיֵּן עִם מִינוֹ, וְאֵלוֹ הֵם
מְלֹאכְיוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁבָּאִים מִצַּד
הַגְּבוּרָה הַקְּשָׁה, לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו, גְּבֻרֵי כַח עֲשִׂי
דְּבָרוֹ. בְּרַכּוֹ ה' מְלֹאכְיוֹ – כְּמוֹ יוֹסֵף שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק
וְגִבּוֹר וְשָׁמַר בְּרִית הַקְּדוֹשׁ הַרְשׁוּמָה בְּתוֹכוֹ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַיְהִי אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, מַה
זֶה הִיא? הֲרֵי פִּרְשׁוּהָ, מָקוֹם זֶה שֶׁיֵּצֵר הָרַע
מְקַטְרֵג, שֶׁהוּא הַדְּרָגָה אַחֵר הַדְּבָרִים. מִשּׁוּם
שִׁיוֹסֵף נָתַן לוֹ מָקוֹם לְקַטְרֵג, שֶׁהִיָּה יוֹסֵף מְסֻלָּסֵל

בשֶׁעָרוּ וּמִתְקַן אֶת עֲצָמוֹ וּמְקַשֵּׁט אוֹתוֹ, אִז נִתֵּן
מָקוֹם לַיִצָּר הָרַע לְקַטְרֵג, שְׁאָמַר: וְמָה אָבִיו
מִתְאַבֵּל עָלָיו, וְיוֹסֵף מְקַשֵּׁט אֶת עֲצָמוֹ וּמְסַלֵּס
בְּשֶׁעָרוּ?! אִז הִתְגַּרְהָ בּוֹ הַדָּב וְקַטְרֵג לוֹ.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. בֹּא רְאֵה, בְּזִמְן
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁגֵּיחַ בְּעוֹלָם לְדוֹן
אוֹתוֹ וּמוֹצֵא רְשָׁעִים בְּעוֹלָם, מָה כָּתוּב? (דְּבָרִים י"א)
וְעֲצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהֶאֱדָמָה לֹא
תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ. וְאִז – וְאֶבְדְּתֶם מִהָרָה. שֶׁהָרִי
מִשׁוֹם חֲטָאֵי בְּנֵי הָאָדָם הַשָּׁמַיִם נִעְצָרִים וְלֹא
נוֹהֲגִים בְּחֻקוֹתֵיהֶם כְּרְאוּי.

וּבֹא וּרְאֵה, אוֹתָם שְׁלֹא שׁוֹמְרִים אֶת בְּרִית הַקְּדוֹשׁ
הַזֶּה, גּוֹרְמִים הַתְּפָרְדוֹת בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאָבִיהֶם
שְׁבַשְׁמַיִם, מִשׁוֹם שְׁכָתוּב וְסִרְתָּם וְעִבְדְּתָם אֱלֹהִים
אַחֲרֵים וְהִשְׁתַּחֲוִיתָם לָהֶם, וְכָתוּב וְעֲצַר אֶת
הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר. שְׁזֵהוּ כְּמוֹ שֶׁמִּשְׁתַּחֲוֶה
לְאֵלוֹהַ אַחֲרֵי, שֶׁמִּשְׁקַר בְּאוֹת הַבְּרִית הַקְּדוֹשָׁה
הַזֶּה.

וּכְאֲשֶׁר הַבְּרִית הַקְּדוֹשָׁה נִשְׁמְרֶת בְּעוֹלָם כְּרְאוּי,
אִז הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן בְּרָכוֹת
לְמַעַלְהָ לְהַרְיֵק בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים סח) גִּשְׁם

נְדָבוֹת תְּנִיף אֱלֹהִים נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה אֶתָּה כּוֹנְנָתָה.
 גֶּשֶׁם נְדָבוֹת – זֶהוּ גִשְׁמֵי רְצוֹן, כְּשִׁמְתַרְצָה הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְרוֹצֵה לְהַרְיֵק לָהּ
 בְּרָכוֹת, אֲזִי נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה אֶתָּה כּוֹנְנָתָה.

נַחֲלֶתְךָ – הֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם נַחֲלָתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) יַעֲקֹב
 חָבַל נַחֲלָתוֹ. וְנִלְאָה – זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא
 נִלְאָה בְּאֶרֶץ אַחֲרֵת. שֶׁהִיא צְמָאָה לְשִׁתוֹת, וְאִז
 הִיא נִלְאָה. וּכְשִׁאוֹתוֹ גֶּשֶׁם שֶׁל רְצוֹן נִתֵּן, אִז אֶתָּה
 כּוֹנְנָתָה.

וַיַּעַל כֵּן שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם, כֻּלָּם עוֹמְדִים עַל
 הַקִּיּוֹם הַזֶּה, שֶׁכְּתוּב (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי
 יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי, וּמְשׁוּם
 כֶּן צָרִיךְ לְהִזְהַר בָּזֶה, וְהָרִי פִרְשׁוּהָ. וּמְשׁוּם כֶּן
 כְּתוּב וַיְהִי יוֹסֵף יָפֵה תֹאֵר וַיִּפֶּה מְרָאָה, וְאַחֲרָיו
 כְּתוּב וַתִּשָּׂא אִשְׁתּוֹ אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף.

וַיְהִי כַּדְבָרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם. רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח
 וְאָמַר, (משלי ו) לְשִׁמְרֶךָ מֵאִשְׁתּוֹ רַע וְגו'. אֲשֶׁרִי
 הַצְדִּיקִים שְׂיֻדְעִים אֶת דְּרָכֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְלַכֵּת בָּהֶם, מְשׁוּם שֶׁהֵם מְשִׁתְּדָלִים בַּתּוֹרָה יוֹמָם
 וְלַיְלָה, שֶׁכָּל מִי שֶׁמְשִׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה יָמִים וְלַיְלֹת,

נוחל שְׁנֵי עוֹלָמוֹת – הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְהָעוֹלָם
הַתַּחְתּוֹן. נוחל אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה – אֶף עַל גַּב שְׂאִין
הָאָדָם מִתְעַסֵּק בָּהּ לְשִׁמָּה. וְיִוְרֵשׁ הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן
הַהוּא – כְּשִׁמְתַעֲסֵק בָּהּ הָאָדָם לְשִׁמָּה.

בא רֵאֵה מָה כְּתוּב, (משלי ג) אַרְךְ יָמִים בִּימִינָה
בְּשִׂמְאֵלָה עֵשֶׂר וְכָבוֹד. אַרְךְ יָמִים בִּימִינָה –
מִי שֶׁהוֹלֵךְ לִימֵין הַתּוֹרָה, אַרְךְ שָׁל חַיִּים הוּא
לְעוֹלָם הַבָּא, שְׂזוּכָה שֵׁם לְכָבוֹד הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא
כְּבוֹד וְכֹתֵר לְהִתְעַטֵּר עַל הַכֹּל, שֶׁכֹּתֵר הַתּוֹרָה הוּא
בְּעוֹלָם הַהוּא. בְּשִׂמְאֵלָה עֵשֶׂר וְכָבוֹד – בְּעוֹלָם
הַזֶּה, שְׂאֵף עַל גַּב שְׂאִינוֹ מִתְעַסֵּק בָּהּ לְשִׁמָּה,
זוֹכָה בְּעוֹלָם הַזֶּה לְעֵשֶׂר וְכָבוֹד.

שְׂהָרִי רַבִּי חַיִּיא, כְּאֲשֶׁר בָּא מִשָּׁם לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל,
קָרָא בַתּוֹרָה, עַד שֶׁהָיוּ פָּנָיו מְאִירִים כְּמוֹ
הַשֶּׁמֶשׁ, וְכִשְׁהָיוּ עוֹמְדִים לְפָנָיו כָּל אוֹתָם שְׁעָסְקוּ
בַתּוֹרָה, הָיָה אוֹמֵר: זֶה הַשְּׁתַדֵּל בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה,
וְזֶה לֹא הַשְּׁתַדֵּל לְשִׁמָּה. וְהָיָה מִתְפַּלֵּל עַל אוֹתוֹ
שִׁמְתַעֲסֵק לְשִׁמָּה, שֶׁכֶּף יִהְיֶה תְּמִיד וְיִזְכָּה לְעוֹלָם
הַבָּא. וּמִתְפַּלֵּל עַל אוֹתוֹ שֶׁלֹּא הִתְעַסֵּק לְשִׁמָּה,
שְׂיִבֵּא לְהִתְעַסֵּק בָּהּ לְשִׁמָּה וְיִזְכָּה לְחַיֵּי עוֹלָם.

יּוֹם אֶחָד רָאָה תַלְמִיד אֶחָד שֶׁהָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה
וּפָנָיו מוֹרִיקִים. אָמַר, וּדְאִי מְהִרְהֵר בְּעֵבְרָה

הוא זה. אחז אותו לפניו, והמשיך עליו דברי תורה עד שהתישבה רוחו בתוכו. מאותו היום והלאה שם על רוחו שלא ירדף אחר אותם ההרהורים הרעים וישתדל בתורה לשמה.

אמר רבי יוסי, כשאדם רואה שבאים אליו הרהורים רעים, יתעסק בתורה, ואז יעברו ממנו. אמר רבי אלעזר, כשאותו הצד הרע בא לפתות את האדם, ימשיך אותו לתורה, ויפרד ממנו.

בא ראה, שהנה שנינו, שכאשר הצד הרע הזה עומד לפני הקדוש ברוך הוא להשטין על העולם משום מעשים רעים, הקדוש ברוך הוא חס על העולם, ונותן עצה לבני אדם להנצל ממנו, ולא יוכל לשלט עליהם ולא על מעשיהם. ומה היא העצה? להשתדל בתורה, ונצולים ממנו. מנין לנו? שכתוב (שם 1) כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר. מה כתוב אחריו? לשמרף מאשת רע מחלקת לשון נכריה.

זהו צד הטמאה. הצד האחר – שעומד תמיד לפני הקדוש ברוך הוא להשטין על חטאי בני האדם, ועומד תמיד להשטין למטה לבני

אדם. עומד תמיד למעלה כדי להזכיר חטאי בני האדם ולהשטין להם על מעשיהם, ומשום שנתנו ברשותו, כמו שעשה לו לאיוב.

וכן עומד עליהם להשטין את ישראל ולהזכיר חטאיהם בכל מה שעשו באותן הפעמים שהקדוש ברוך הוא עומד עליהם בדין, אזי עומד להשטין להם ולהזכיר חטאיהם, והקדוש ברוך הוא חס על ישראל ונותן להם עצה להנצל ממנו, ובמה? בשופר, ביום של ראש השנה, וביום הכפורים בשעיר המשתלח שנותנים לו, כדי להפרד מהם ולהשתדל באותו החלק שלו, והרי בארוה.

בא ראה מה כתוב, (שם ה) רגליה ירדות מות שאול צעדיה יתמכו. ובסוד האמונה מה כתוב? (שם ג) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. ואלו הם דרכי ושבילי התורה, והכל אחד. זה שלום וזה מות, והכל הפוכים זה מזה.

סדר הלימוד ליום ב כסלו [יום 61 בשנה]

אשרי חלקם של ישראל שנדבקים בקדוש ברוך הוא כראוי ונותן להם עצה להנצל מכל הצדדים האחרים של העולם, משום שהם

תיקון הבללי

קודם אמירת תהלים ביום חול אומרים זה:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה יֵאָהֲדוּנְהִי אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵהִי
אָבוֹתֵינוּ, הַבּוֹחֵר בְּדוֹד עֶבְדוֹ וּבִזְרָעוֹ אַחֲרָיו
וְהַבּוֹחֵר בְּשִׁירוֹת וּתְשׁוּבָחוֹת שֶׁתִּפְּנֵן בְּרַחֲמִים אֶל קְרִיאַת
מִזְמוֹרֵי תְהִלִּים שֶׁאֶקְרָא בְּאֵלּוֹ אֲמָרֶם דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו
הַשְּׁלוֹם בְּעֶצְמוֹ, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, וַיַּעֲמֵד לָנוּ זְכוּת פְּסוּקֵי
תְהִלִּים וּזְכוּת תְּבוּתֵיהֶם וְאוֹתֵייתֵיהֶם וּנְקֻדוֹתֵיהֶם
וּמַעֲמֵיהֶם וְהַשְּׁמוֹת הַיּוֹצְאִים מֵהֶם מְרֵאשֵׁי תְבוּת
וּמִסּוֹפֵי תְבוּת, לְכַפֵּר פְּשָׁעֵינוּ וְעוֹנוֹתֵינוּ וְחַטָּאתֵינוּ
וּלְזַמֵּר עֲרִיצִים וּלְהַכְרִית כָּל הַחוֹחִים וְהַקּוֹצִים הַסּוֹכְבִים
אֶת הַשׁוֹשְׁנָה הָעֲלִיוֹנָה וּלְחַבֵּר אִשֶׁת גְּעוּרִים עִם דּוֹדָהּ
בְּאַהֲבָה וְאַחֻוּהַ וְרַעוּת וּמִשֵּׁם יִמְשֵׁךְ לָנוּ שְׁפַע לְנַפְשׁ
רוּחַ וּנְשָׁמָה לְמַהֲרָנוּ מֵעוֹנוֹתֵינוּ וּלְסִלּוֹחַ חַטָּאתֵינוּ
וּלְכַפֵּר פְּשָׁעֵינוּ כְּמוֹ שֶׁסְּלַחַת לְדוֹד שֶׁאֵמַר מִזְמוֹרִים אֵלּוֹ
לְפָנֶיךָ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר גַּם יְהוָה יֵאָהֲדוּנְהִי הַעֲבִיר חַטָּאתֶךָ
לֹא תָמוּת. וְאֵל תִּקְחֵנוּ מִהָעוֹלָם הַזֶּה קִדְּם זְמַנְנוּ עַד
מְלֵאת שְׁנוֹתֵינוּ בְּאִפְּן שְׂנוּכָל לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר שִׁחַתְנוּ.
וּזְכוּת דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם יִגַּן עָלֵינוּ וּבְעֵדָנוּ
שֶׁתֹּארוּךְ אַפְּךָ עַד שׁוּבְנוּ אֵלֶיךָ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ

וּמֵאוּצֵר מִתַּנַּת חַנּוּם חֲנָנוּ כְּדַכְתִּיב וְחַנּוּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחַן
 וְרַחֲמֵתִי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם. וּכְשֵׁם שְׁאֲנוּ אוֹמְרִים לְפָנֶיךָ
 שִׁירָה בְּעוֹלָם הַזֶּה כִּי נִזְכָּה לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהוָה יֵאֱהוּדְנָהּ
 אֱלֹהֵינוּ שִׁיר וּשְׁבַחָה לְעוֹלָם הַבָּא. וְעַל יְדֵי אַמִּירַת
 תְּהִלִּים תִּתְעוֹרַר חֲבַצְלַת הַשְּׁרוּן וְלִשִׁיר בְּקוֹל נְעִים
 בְּגִילַת וְרִנָּן כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן נִתֵּן לָהּ הוֹד וְהָדָר בְּבֵית
 אֱלֹהֵינוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סְלָה:

הַרְיֵנִי מִזְמַן אֶת פִּי לַהֲדוֹת וּלְהִלֵּל וּלְשַׁבַּח אֶת בּוֹרְאֵי
 לְשֵׁם יְחִוּד קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתָּה בְּדַחִילוֹ
 וְרַחֲמֵנוּ עַל יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנַעֲלֵם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

טוב לומר זאת קודם אמירת העשרה מזמורים:

הַרְיֵנִי מְקַשֵּׁר עֲצָמֵי בְּאִמִּירַת הָעֲשָׂרָה מְזֻמְרִים אֵלַי
 לְכֹל הַצְּדִיקִים הָאֲמֵתִיִּים שֶׁבְּדוֹרְנוּ וּלְכֹל
 הַצְּדִיקִים הָאֲמֵתִיִּים שׁוֹכְנֵי עֶפְרַת קְדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ
 הַמָּה, וּבְפֶרֶט לְרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ צְדִיק יְסוֹד עוֹלָם נַחַל נוֹבֵעַ
 מְקוֹר חֲכָמָה רַבְּנוּ נַחֲמָן בֶּן פִּינְאָ שְׁגֵלָה תִּקְוֵן זֶה זְכוּתָם
 יִגְן עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל אָמֵן.

לְבוֹ נְרַנְנָה לִיהוָה יֵאֱהוּדְנָהּ נְרִיעָה לְצוֹר יִשְׁעֵנוּ:
 נִקְדָּמָה פָּנֵינוּ בְּתוֹדָה בְּזִמְרוֹת נְרִיעַ לוֹ: כִּי אֵל
 גָּדוֹל יְהוָה יֵאֱהוּדְנָהּ וּמְלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים:

מִזַּז « מִכְּתָם לְדוֹד, שְׁמֵרְנֵי אֵל כִּי־חֲסִיתִי בְּךָ: » אֲמַרְתָּ
 לִיהוָה יֵאֱהוּדְנָהּ, אֲדַנֵּי אֶתְּהָ, טוֹבֲתִי בַל־עֲלִידָה:

ג לקדושים אשר-בארץ הַמָּה, ואדירי, כָּל-חֲפָצֵי-בָם:
 ד ירבו עצבותם, אחר מהרו, בל-אסוף נספיהם מִדָּם,
 ובל-אשא את-שמותם על-שפתי: ה יהוה־יאהדונהי
 מנת-חלקי וכוסי, אתה תומיך גורלי: ו חבלים נפלו-לי
 בנעמים, אף-נחלת שפרה עלי: ז אברך את-יהוה־יאהדונהי
 יאהדונהי אשר יעצני, אף-לילות יסרוני כליותי: ח שויתי
 יהוה־יאהדונהי לנגדי תמיד, כי מימיני בל-אמוט: ט לכן
 שמח לבי ויגל כבודי, אף-בשרי ישפן לבטח: י כי
 לא-תעזב נפשי לשאול, לא-תתן חסידך חסידך כ' לראות
 שחת: יא תודיעני ארח חיים, שבע שמחות את-פניך,
 נעמות בימיך נצח:

לב « לְדוֹד מְשֻׁכֵּל, אֲשֶׁרֵי נְשׁוּי-פֶשַׁע, כְּסוּי חֲטָאָה:
 ב אֲשֶׁרֵי-אָדָם לֹא יַחֲשֵׁב יְהוָה־יאהדונהי לוֹ עוֹן,
 ואין ברוחו רמיה: ג כִּי-הִחַרְשֵׁתִי בְּלוֹ עֲצָמִי, בְּשֵׂאֲנֵתִי
 כָּל-הַיּוֹם: ד כִּי יוֹמָם וְלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יְדָה, נְהַפֵּךְ
 לְשֹׁדֵי, בְּחֲרַבְנִי קִיץ סְלָה: ה חֲטָאתִי אֹדִיעָךְ, וְעוֹנֵי
 לֹא-כִסִּיתִי, אִמְרַתִּי אֹדָה עָלַי פֶּשַׁעִי לִיהוָה־יאהדונהי,
 וְאַתָּה נִשְׂאתָ עוֹן חֲטָאתִי סְלָה: ו עַל-זֹאת יִתְפַּלֵּל
 כָּל-חֲסִיד אֱלֹהֶיךָ לְעֵת מִצָּא, רַק לְשֹׁטֵף מִיָּם רַבִּים אֱלֹוֵי
 לֹא יִגְיעוּ: ז אַתָּה סֹתֵר לִי, מִצָּר תִּצְרַנִּי, רַנִּי פִלְט
 תְּסוּבְּבֵנִי סְלָה: ח אֲשַׁכֵּלְךָ, וְאוֹרְךָ בְּדַרְךָ-זוֹ תִלְךָ,

אִיעֲצָה עָלַיךְ עֵינַי: ט אֶל-תְּהִי כְּסוּם כְּפָרֵד אֵין הַבּוּן,
 בְּמַתְגַּוְרְסוֹן עֲדִיו לְבָלוֹם, בַּל קָרַב אֵלַיךְ: י רַבִּים
 מִכְּאוֹבִים לְרָשָׁע, וְהַבּוֹטֵחַ בַּיהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ חֶסֶד
 יְסוּבְכֶנּוּ: יא שְׂמַחוּ בַיהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ, וְגִילוּ צְדִיקִים,
 וְהִרְנִינוּ כָּל-יִשְׂרָאֵל לֵב:

מא « לְמַנְצַח מְזֻמּוֹר לְדוֹד: ב אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל-דָּל,
 בְּיוֹם רָעָה יִמְלֹטְהוּ יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ: ג יְהוָה
 יֵאֱהוּדְנֵהוּ יִשְׁמְרֵהוּ וַיַּחֲיֵהוּ, וְאֲשֶׁר יֵאֱשֶׁר כִּי בְּאֶרֶץ, וְאֶל-
 תְּתַנְּהוּ בְּנַפְשׁ אֵיבָיו: ד יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ יִסְעֲדֵנּוּ עַל-עֵרֶשׁ
 דָּוִי, כָּל-מִשְׁכָּבוֹ הַפְּכֶתָּה בְּחַלְיוֹ: ה אֲנִי-אִמַּרְתִּי יְהוָה
 יֵאֱהוּדְנֵהוּ חַנּוּנִי, רַפְּאָה נַפְשִׁי כִּי-חָטָאתִי לָךְ: ו אוֹיְבֵי יֵאֱמְרוּ
 רַע לִי, מִתִּי יָמוּת וְאָבֵד שְׁמוֹ: ז וְאִם-בָּא לְרֵאוֹת, שְׂוֹא
 יִדְבַר, לְבוֹ יִקְבֹּץ-אָוֶן לוֹ, יֵצֵא לַחוּץ יִדְבַר: ח יַחַד עָלַי
 יִתְלַחֲשׁוּ כָּל-שֹׁנְאָי, עָלַי יַחֲשְׁבוּ רָעָה לִי: ט דְּבַר-כְּלִיעַל
 יֵצוּק בּוֹ, וְאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא-יוֹסִיף לְקוֹם: י גַּם-אִישׁ שְׁלוּמֵי
 אֲשֶׁר-בְּטַחְתִּי בּוֹ, אוֹכֵל לַחֲמִי, הַגְּדִיל עָלַי עֶקֶב:
 יא וְאַתָּה יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ חַנּוּנִי וְהַקִּימֵנִי, וְאֲשַׁלְּמָה לָּהֶם:
 יב בְּזֹאת יִדְעֵתִי כִּי-חָפַצְתָּ בִּי, כִּי לֹא-יִרְעַע אוֹיְבֵי עָלַי:
 יג וְאִנִּי בְּתַמִּי תִּמְכָּתָּה בִּי, וְתַצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם: יד בְּרוּךְ
 יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם,
 אָמֵן וְאָמֵן:

מב « לְמִנְצַח מִשְׁפִּיל, לְבְנֵי-קָרַח: ב פְּאִיל תְּעָרַג
 עַל-אֲפִיקֵי-מַיִם, בֵּן נַפְשֵׁי תְעָרַג אֱלֹהִים:
 ג צְמָאָה נַפְשֵׁי לְאֱלֹהִים לְאֵל חוּ, מְתֵי אָבּוּא וְאַרְאָה
 פְּנֵי אֱלֹהִים: ד הִיתְהָלִי דְמַעְתִּי לְחַם יוֹמָם וְלַיְלָה,
 בְּאִמְרַי אֵלִי כָּל-הַיּוֹם, אֵיזָה אֱלֹהֵיךָ: ה אֵלָה אֲזַכְּרָה
 וְאֲשַׁפְּכָה עָלַי נַפְשֵׁי, כִּי אֶעְכַּר בְּסַף, אֲדַדְּם עַד-בֵּית
 אֱלֹהִים בְּקוֹל-רְנָה וְתוֹדָה, הַמּוֹן חוּגְגִי: ו מַה-תִּשְׁתַּוְּחָחִי
 נַפְשֵׁי וְתַהֲמֵי עָלַי, הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים, בִּי-עוֹד אֲוַדְנוּ
 יִשׁוּעוֹת פְּנִי: ז אֵלָהִי, עָלַי נַפְשֵׁי תִשְׁתַּוְּחַח, עַל-בֵּן
 אֲזַכְּרָךְ מֵאַרְצֵי יִרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים, מֵהַר מְצַעֵר: ח תַּהוּם-
 אֶל-תַּהוּם קוֹרָא, לְקוֹל צְנוּרִיךָ, כָּל-מִשְׁבְּרִיךָ וְגִלְיָךְ עָלַי
 עֲבְרוּ: ט יוֹמָם יִצְוָה יְהוָה יֵאָדְוֵנִי חֶסֶדּוֹ, וּבְלִילָה
 שִׁירָה עִמִּי, תִּפְלָה לְאֵל חַיִּי: י אֲמַרְהָ לְאֵל סְלַעִי,
 לָמָּה שָׁכַחְתָּנִי, לָמָּה-קָדַר אֵלֶיךָ בְּלַחֲץ אֲוִיב: יא בְּרַצַּח
 בְּעַצְמוֹתַי, חֶרְפוּנֵי צוֹרְרִי, בְּאִמְרָם אֵלִי כָּל-הַיּוֹם אֵיזָה
 אֱלֹהֵיךָ: יב מַה-תִּשְׁתַּוְּחָחִי נַפְשֵׁי, וּמַה-תַּהֲמֵי עָלַי,
 הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים, בִּי-עוֹד אֲוַדְנוּ יִשׁוּעַת, פְּנֵי וְאֵלָהִי:

נבז « לְמִנְצַח אֶל-תִּשְׁחַח, לְדוֹד מְכַתָּם, בְּשִׁלַּח שְׂאוּל
 וַיִּשְׁמְרוּ אֶת-הַבַּיִת לַהֲמִיתוֹ: ב הֲצִילֵנִי מֵאִיבֵי אֱלֹהִי,
 מִמַּתְקוּמֵי תִשְׁגְּבֵנִי: ג הֲצִילֵנִי מִפְּעֵלֵי אָוֶן, וּמֵאֲנָשֵׁי
 דְמַיִם הוֹשִׁיעֵנִי: ד כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשֵׁי, יְגוּרוּ עָלַי עֲזִים,

לֹא-פִשְׁעֵי וְלֹא-חַטָּאתַי יְהוָה יֵאָהֳרֵנִי: ה בְּלִי-עֹן
 יִרְצֹן וַיְכַוְּנֵנוּ, עֹנֶה לְקִרְאתִי וּרְאָה: ו וְאַתָּה יְהוָה
 יֵאָהֳרֵנִי אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, הַקִּיצָה לְפָקֶד
 כָּל-הַגּוֹיִם, אֶל-תֶּחֱזַן כָּל-בְּגְדֵי אֹן סֵלָה: ז יָשׁוּבוּ לְעָרְב,
 יִהְיוּ כַכָּלֵב, וַיִּסּוּכְבוּ עִיר: ח הִנֵּה יִבְעִיעוֹן בְּפִיהֶם, חֲרָבוֹת
 בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם, כִּי-מִי שָׁמַע: ט וְאַתָּה יְהוָה יֵאָהֳרֵנִי
 תִּשְׁחַק-לָמוֹ, תִּלְעַג לְכָל-גּוֹיִם: י עֲזֹז אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁמְרָה,
 כִּי-אֱלֹהִים מְשֻׁנְבִי: יא אֱלֹהֵי חֲסָדֶי חֲסֵדוֹ כ, יִקְדַּמְנִי
 אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשֶׁרְרִי: יב אֶל-תִּהְרָגִם פֶּן-יִשְׁכַּחוּ עָמִי,
 הַנִּיעַמּוֹ בְּחִילֶךָ וְהוֹרִידֵמוֹ, מִגִּנְנֵנוּ אֲדָנָי: יג חַטָּאת-פִּימוֹ,
 דַּבַּר-שִׁפְתֵימוֹ, וַיִּלְכְּדוּ בְּגֹאוֹנָם, וּמֵאֲלֹהִים וּמִכַּחַשׁ יִסְפְּרוּ:
 יד כִּלָּה בַחֲמָה, כִּלָּה וַאֲיַנְמוֹ, וַיִּדְעוּ כִּי-אֱלֹהִים מִשְׁלַל
 בְּיַעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֵלָה: טו וַיָּשׁוּבוּ לְעָרְב יִהְיוּ כַכָּלֵב,
 וַיִּסּוּכְבוּ עִיר: טז הִמָּה יִנְיַעוֹן יִנְעוֹן כ, לְאָכַל, אִם-לֹא
 יִשְׁכְּעוּ וַיִּלְיֵנוּ: יז וְאֲנִי אֲשִׁיר עֲזָךְ, וְאַרְגֵּן לְבַקֵּר חֲסָדֶךָ,
 כִּי-הָיִיתָ מְשֻׁנֵּב לִי וּמְנוּס, בְּיוֹם צָר-לִי: יח עֲזֵי אֱלֹהֶיךָ
 אֲזַמְרָה, כִּי-אֱלֹהִים מְשֻׁנְבִי אֱלֹהֵי חֲסָדֶי:

עז « לְמַנְצַח עַל-יְהוּדוֹתוֹן יִדִּיתוֹן כ, לְאַסְף מְזֻמּוֹר: ב קוֹלִי
 אֶל-אֱלֹהִים וְאַצְעָקָה, קוֹלִי אֶל-אֱלֹהִים וְהֶאֱזִין אֵלָי:
 ג בְּיוֹם צָרְתִי אֲדַנִּי דַרְשֵׁתִי, יָדִי לִילָה נִגְרָה וְלֹא תִפּוּג,
 מֵאַנְהָה הַנַּחֵם נַפְשִׁי: ד אֲזַכְּרָה אֱלֹהִים וְאַהֲמִיָּה, אֲשִׁיחָה

וְתַתְּעַטְּפֵנִי רוּחֵי סֵלָה: ה אַחֲזֶנָּה שְׁמֵרוֹת עֵינַי, נִפְעַמְתִּי וְלֹא
 אֲדַבֵּר: ו חֲשַׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם, שָׁנוֹת עוֹלָמִים: ז אֲזַכְּרָה
 נִגְיַנְתִּי בַלְיָלָה, עִם-לִבִּי אֲשִׁיחָה, וַיִּחַפֵּשׂ רוּחִי:
 ח הִלְעוֹלָמִים יִזְנַח אֲדָנִי, וְלֹא-יִסִּיף לְרִצּוֹת עוֹד: ט הָאִפִּס
 לְנִצָּח חֲסֵדוֹ, גָּמַר אֲמַר לְדֶר וְדֶר: י הַשְּׂכַח חֲנוּת אֵל,
 אִם-קִפֵּץ בָּאֵף רַחֲמָיו סֵלָה: יא וְאֲמַר חֲלוּתִי הִיא, שָׁנוֹת
 יָמַי עֲלִיּוֹן: יב אֲזַכּוֹר אֲזִכִּיר כ' מַעֲלֵלֵי-יָהּ, כִּי-אֲזַכְּרָה מִקֶּדֶם
 פְּלִאָה: יג וְהִגִּיתִי בְּכָל-פְּעֻלָּהּ, וּבַעֲלִילוֹתֶיהָ אֲשִׁיחָה:
 יד אֱלֹהִים בִּקְדֹשׁ דִּרְכָּהּ, מִי-אֵל גָּדוֹל בְּאֱלֹהִים: טו אַתָּה
 הָאֵל עֲשֵׂה פְּלֵא, הוֹדַעַת בְּעַמִּים עֲזָה: טז גְּאֵלָת בּוֹרוֹעַ
 עַמָּהּ, בְּגִי-יַעֲקֹב וַיִּוְסַף סֵלָה: יז רְאוּהָ מִיָּם אֱלֹהִים, רְאוּהָ
 מִיָּם יַחֲלוּ, אֵף יִרְגְּזוּ תַהֲמוֹת: יח זָרְמוּ מִיָּם עֲבוֹת, קוֹל
 נִתְּנוּ שְׁחָקִים, אֶף-חֲצִצְיָהּ יִתְהַלְכוּ: יט קוֹל רַעֲמָהּ בַּגְּלָגֶל,
 הָאִירוּ בְּרָקִים תַּבַּל, רָגְזָה וְתַרְעַשׂ הָאָרֶץ: כ בְּיָם דִּרְכָּהּ,
 וְשִׁבְלֶיהָ וּשְׁבִילֶיהָ כ' בְּמִים רַבִּים, וְעַקְבוֹתֶיהָ לֹא נִדְעוּ:
 כא נְחִית כְּצֹאן עַמָּהּ, בִּיד-מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

כב תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ-הָאֱלֹהִים, אֲדָנִי מְעוֹן אַתָּה
 הָיִיתָ לָנוּ בְּדֶר וְדֶר: כ בְּמַרְם הָרִים יִלְדוּ, וְתַחֲלוּל
 אָרֶץ וְתַבַּל, וּמַעוֹלָם עַד-עוֹלָם אַתָּה אֵל: ג תָּשֵׁב אֲנוֹשׁ
 עַד-דָּבָא, וְתֹאמַר שׁוּבוּ בְנֵי-אָדָם: ד כִּי אֶלֶף שָׁנִים
 בְּעֵינֶיהָ כִּיּוֹם אַתְּמוֹל כִּי יַעֲבֹר, וְאַשְׁמוּרָה בַלְיָלָה:

ה זרמתם שנה יהיו, בבקר כחציר יחלף: ו בבקר יציין
 וחלף, לערב ימולל ויבש: ז כִּי־כִלְינוּ בְּאִפְּךָ, וּבְחֻמְתְּךָ
 נִבְהַלְנוּ: ח שְׁתֵּה שֶׁת כ' עֹנֵתִינוּ לְנִגְדְּךָ, עֲלַמְנוּ לְמֵאֹר
 פְּנִיךָ: ט כִּי כָל־יְמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרֹתֶךָ, כִּלְינוּ שְׁגִינוּ כְּמוֹ־
 הֶגֶה: י יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגִבּוֹרֹת
 שְׂמוֹנִים שָׁנָה, וְרֵהַבְּם עִמָּל וְאוֹן, כִּי־גוּ חֵישׁ וְנִעְפָּה:
 יא מִי־יֹדַע עֵז אִפְּךָ, וּכִירְאֲתְךָ עִבְרֹתְךָ: יב לְמִנּוֹת יְמֵינוּ
 בֶּן הַדָּעַ, וְנִבְא לְכַב חֻכְמָה: יג שׁוּבָה יְהוָה־יֵי אֵהֱדוּנְהִי
 עַד־מָתִי, וְהִנַּחֵם עַל־עֲבֹדֶיךָ: יד שִׁבְעֵנוּ בְּבִקְר חֲסִדְךָ,
 וְנִרְנְנָה וְנִשְׁמַחָה בְּכָל־יְמֵינוּ: טו שְׂמַחְנוּ בַּיְמֹת עֲנִיתְנוּ,
 שְׁנוֹת רְאִינוּ רָעָה: טז יִרְאָה אֶל־עֲבֹדֶיךָ פְּעֻלָּה, וְהַדְרִיךְ
 עַל־בְּנֵיהֶם: יז וַיְהִי נָעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה
 יְדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָהוּ:

קח א הודו ליהוָה־יֵי אֵהֱדוּנְהִי קראו בשמו, הודיעו
 בעמים עלילותיו: ב שִׁירוּ־לוֹ זְמֵרוּ־לוֹ, שִׁיחוּ
 בְּכָל־נַפְלְאוֹתָיו: ג הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קִדְשׁוֹ, יִשְׂמַח לֵב
 מְבַקְשֵׁי יְהוָה־יֵי אֵהֱדוּנְהִי: ד דִּרְשׁוּ יְהוָה־יֵי אֵהֱדוּנְהִי וְעֵזוֹ,
 בְּקִשׁוּ פְּנֵיו תָּמִיד: ה זְכְרוּ נַפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר־עָשָׂה, מִפְּתֵיו
 וּמִשְׁפְּטֵי־פִיו: ו זֶרַע אֲבָרָהֶם עֲבָדוּ, בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו:
 ז הוּא יְהוָה־יֵי אֵהֱדוּנְהִי אֱלֹהֵינוּ, בְּכָל־הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו:
 ח זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, דָּבָר צוּה לְאַלְפֵי דוֹר: ט אֲשֶׁר בָּרַת

אֶת-אַבְרָהָם, וְשָׁבוּעַתוֹ לְיִשְׁחָק: י וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב לְחַק,
 לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: יא לְאָמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶת-אֶרֶץ-כְּנָעַן,
 חֶבְל גְּחֻלַּתְכֶם: יב בְּהַיּוֹתֶם מִתִּי מִסְפָּר, כַּמַּעֲט וְגָרִים
 בָּהֶ: יג וַיִּתְּהַלְכוּ מִגּוֹי אֶל-גּוֹי, מִמַּמְלָכָה אֶל-עַם אַחֵר:
 יד לֹא-הָנִיחַ אָדָם לַעֲשֹׂקָם, וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים:
 טו אֶל-תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחִי, וְלִנְבִיאֵי אֶל-תִּרְעוּ: טז וַיִּקְרָא רָעַב
 עַל-הָאָרֶץ, כָּל-מִטְּהַלְחֵם שָׁבָר: יז שְׁלַח לִפְנֵיהֶם אִישׁ,
 לְעַבְדְּ נִמְכָר יוֹסֵף: יח עָנּוּ בַּכֶּבֶל רִגְלוֹ רִגְלוֹ כ', בְּרוֹזַל בְּאֵה
 נַפְשׁוֹ: יט עַד-עַתָּה בֹּא-דַבְּרוּ, אִמְרַת יְהוָה יאהודונהי
 צִרְפַּתְהוּ: כ שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירְהוּ, מִשְׁלַ עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ:
 כא שָׁמוּ אֲדוֹן לְבֵיתוֹ, וּמִשְׁלַ בְּכָל-קְנִינֹו: כב לְאָסֹר שָׂרְיוֹ
 בְּנַפְשׁוֹ, וּזְקִנָיו יַחֲבִם: כג וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, וַיַּעֲקֹב גָּר
 בְּאֶרֶץ-חָם: כד וַיִּפְרַ אֶת-עַמּוֹ מְאֹד, וַיַּעֲצִמְהוּ מִצְרָיו:
 כה הִפְךָ לָבָם לְשֹׂנְאֵ עַמּוֹ, לְהַתְנַכַּל בְּעַבְדָיו: כו שְׁלַח
 מִטְּהַ עַבְדּוֹ, אֶהְרֹן אֲשֶׁר בָּחַר-בוֹ: כז שָׁמוּ-בְכֶם דְּבָרֵי
 אֹתוֹתָיו, וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ חָם: כח שְׁלַח חֲשָׁד וַיַּחֲשֹׁד,
 וְלֹא-מָרוּ אֶת-דַּבְּרוֹ דְּבָרָיו כ': כט הִפְךָ אֶת-מִימֵיהֶם לָדָם,
 וַיָּמַת אֶת-דֹּגְתָם: ל שְׂרַץ אֶרֶץ צִפְרֻדַּעִים, בְּחַדְרֵי
 מְלִכֵיהֶם: לא אָמַר וַיָּבֹא עָרֵב, בָּנִים בְּכָל-גְּבוּלָם: לב נָתַן
 גְּשָׁמֵיהֶם בְּרֹד, אִשׁ לְהַבּוֹת בְּאֶרְצָם: לג וַיָּה, גִּפְנָם
 וַתֵּאֲנַתָם, וַיִּשְׁפַר עֵץ גְּבוּלָם: לד אָמַר, וַיָּבֹא אֲרָבָה,

וַיִּלְקֵהוּ, וְאִין מְסָפֵר: ל^ה וַיֹּאכַל כָּל-עֵשֶׂב בְּאֶרְצָם, וַיֹּאכַל
 פְּרֵי אֲדָמָתָם: לו וַיִּדְּ כָל-בְּכוֹר בְּאֶרְצָם, רֵאשִׁית לְכָל-
 אוֹנָם: לז וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב, וְאִין בְּשִׁבְטָיו כּוֹשֵׁל:
 לח שְׂמַח מְצֻרִים בְּצִאתָם, פִּי-נֶפֶל פָּחַדָם עֲלֵיהֶם:
 לט פָּרַשׁ עֵנָן לְמִסְדָּה, וְאִשׁ, לְהָאִיר לְיָלֵה: מ שָׂאֵל וַיִּבֵּא
 שְׁלֵיו שְׁלוֹ כ', וְלָחֵם שָׁמַיִם יִשְׁבִּיעֵם: מא פָּתַח צוּר, וַיּוֹזְבוּ
 מוֹם, הִלְכוּ בְּצִיּוֹת נָהָר: מב פִּי-זָכַר אֶת-דְּבַר קִדְשׁוֹ,
 אֶת-אֲבֹרָתָם עֲבָדוֹ: מג וַיּוֹצֵא עֲמוֹ בְּשִׁשּׁוֹן, בְּרִנָּה
 אֶת-בְּחִירָיו: מד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרֻצוֹת גּוֹזִים, וַעֲמַל לְאֲמִים
 יִירָשׁוּ: מה בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו, וְתוֹרָתוֹ יִנְצְרוּ, הַלְלוּיָהּ:

קלז א על נהרות בבֵּל שֵׁם יִשְׁבְּנוּ, גַּם-פָּכִינוּ בְּזַכְרֵנוּ
 אֶת-צִיּוֹן: ב על-עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ, תְּלִינוּ בְּנֹרוֹתֵינוּ:
 ג כִּי שֵׁם שְׂאֵלוֹנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבַר־יְשִׁיר, וְתוֹלְלֵנוּ שְׂמֻחָה,
 שִׁירוֹ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: ד אִיךְ נָשִׁיר אֶת-שִׁיר־יְהוָה־
 יֵהוּדוֹנְהִי, עַל אֲדָמַת נֶכֶר: ה אִם-אֲשַׁפְּחֵךְ יְרוּשָׁלַם,
 תִּשְׁפַּח יְמִינִי: ו תִּדְבַּק-לְשׁוֹנִי לְחִפִּי, אִם-לֹא אֲזַכְּרֶכֶּי,
 אִם-לֹא אֲעֲלֶה אֶת-יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמֻחָתִי: ז זָכַר
 יְהוָה־יֵהוּדוֹנְהִי לִבְנֵי אֲדוֹם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם, הָאֲמָרִים
 עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ: ח בַּת-כָּבֵל הַשְּׂדוּדָה, אֲשֶׁרִי
 שִׁישְׁלֵם-לָךְ אֶת-גְּמוּלָךְ שְׂגַמְלֵת לָנוּ: ט אֲשֶׁרִי שִׁיאֲחֹז
 וְנִפְץ אֶת-עַלְלֶיךָ אֶל-הַסָּלַע:

קנ « הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ-אֵל בְּקִדְשׁוֹ, הַלְלוּהוּ בְּרִקיעַ עֲזוֹ:
 ב הַלְלוּהוּ בַּגְּבוּרֹתָיו, הַלְלוּהוּ כְּרַב גְּדָלוֹ: ג הַלְלוּהוּ
 בְּתַקַּע שׁוֹפָר, הַלְלוּהוּ בַּנִּבְּל וּכְנֹר: ד הַלְלוּהוּ בְּתַרְפָּ
 וּמְחֹל, הַלְלוּהוּ בַּמַּנִּים וְעֹגֵב: ה הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי-שְׁמַע,
 הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: ו כֹּל הַנְּשָׁמָה תְהִלֵּל יָהּ,
 הַלְלוּ-יָהּ:

אחר שסיים תהלים יאמר זה:

מי יִתֵּן מְצִיּוֹן יִשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְהוָה יֵאֱהַרְוֵהוּ
 שְׁבוֹת עַמּוֹ. יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל: וּתְשׁוּעַת
 צְדִיקִים מִיְהוָה יֵאֱהַרְוֵהוּ מְעֹזִים בְּעַת צָרָה: וַיַּעֲזֹרֵם
 יְהוָה יֵאֱהַרְוֵהוּ וַיַּפְלְטֵם וַיַּפְלְטֵם מִרְשָׁעִים וַיּוֹשִׁיעֵם כִּי
 חָסוּ בוֹ:

רבנונו שֶׁל עוֹלָם, עֵלְת הָעֲלוֹת וְסִפְת כָּל הַסְּבוֹת, אֲנִתָּ
 לְעֵלָא, לְעֵלָא מִן כְּלָא, וְלִית לְעֵלָא מִנְּךָ, דְלִית
 מַחְשְׁבָה תְּפִיסָא כְּךָ כְּלָל, וְלָךְ דּוּמְיָה תְהִלָּה, וּמְרָמָם
 עַל כָּל בְּרָכָה וְתְהִלָּה. אוּתְךָ אֲדַרְשׁ, אוּתְךָ אֲבַקֵּשׁ
 שְׁתַּחֲתֹר חֲתִירָה דְרָךְ כְּבוֹשָׁה מֵאַתְךָ, דְרָךְ כָּל
 הָעוֹלָמוֹת, עַד הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת שְׁלִי בַּמָּקוֹם שְׁאַנִּי עוֹמֵד,
 כְּפִי אֲשֶׁר נִגְלָה לְךָ, יוֹדַע תְּעֲלוּמוֹת, וּבְדִרְךָ וּנְתִיב הַזֶּה
 תְּאִיר עָלַי אוּרְךָ, לְהַחְזִירֵנִי בְּתִשׁוּבָה שְׁלָמָה לְפָנֶיךָ
 בְּאַמֶּת, כְּפִי רְצוֹנְךָ בְּאַמֶּת, כְּפִי רְצוֹן מְבַחַר הַכְּרוּאִים,
 לְבִלִּי לְחֶשֶׁב בְּמַחְשְׁבָתִי שׁוּם מַחְשְׁבַת חוּץ וְשׁוּם

מחשבה ובלבול שהוא נגד רצונה, רק לדרך במחשבות
 זכות צחות וקדושות בעבודתך באמת בהשגתך
 ובתורתך. הט לבי אל עדותיך, ותן לי לב מהור לעבדך
 באמת. ומצולות ים תוציאני לאור גדול חיש קל
 מהרה. תשועת יהוה יאהדונהי כהרף עין, לאור באור
 החיים כל ימי היותי על פני האדמה. ואזכה לחדש
 נעורי, הימים שעברו בחשך, להחזירם אל הקדשה,
 ותהיה יציאתי מן העולם כביאתי, בלא חטא. ואזכה
 לחיות בנעם יהוה יאהדונהי ולבקר בהיכלו, בלו אומר
 כבוד, אמן נצח סלה ועד:

דיני וסדר תפלת הדרך

לעירו או לעיר שרוצה ללון בה,
 דמשם ואילך יאמר אותה בלא
 חתימה. וטוב להסמיק תפלת הדרך
 לברכה אחרת כרי שתהא ברכה
 הסמוכה לחברתה. לכן כשיוצא
 בדרך בשחרית קודם התפלה כגון
 שהוא נחוץ, יאמר ברכת השחר על
 הדרך ויסמיק תפלת הדרך לברכת
 השחר, וביום יאכל איזה פרי ויסמיק
 תפלת הדרך לברכת הפרי, או
 כשמטיל מים יסמוך אותה לברכת
 אשר יצר.

היוצא לדרך מהלך שיעור פרסה
 (שבעים ושתיים דקות) ויותר צריך
 להתפלל תפלת הדרך. אבל אם הוא
 צריך לילך רק פחות ממהלך שיעור
 פרסה, מתפלל בלא שם ומלכות.
 ובמקום סכנה אפילו בפחות ממהלך
 שיעור פרסה צריך להתפלל
 בחתימה בשם ומלכות. תיכף
 כשיוצא מעיבורה של עיר צריך
 להתפלל תפלה זו. ואם שכח מתפלל
 כל זמן שהוא בדרך, ובלבד שלא
 הגיע עדיין תוך פרסה הסמוכה

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
 אֲבוֹתֵינוּ שְׁתּוֹלִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם וְתַצְעִידֵנוּ לְשָׁלוֹם
 וְתִדְרִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם וְתִסְמְכֵנוּ לְשָׁלוֹם. (ואם חוזר באותו היום
 יאמר וְתַחְזִירֵנוּ לְשָׁלוֹם) וְתַצִּילֵנוּ מִכָּף כָּל אוֹיֵב וְאוֹרֵב
 בַּדֶּרֶךְ, וְתִשְׁלַח בְּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ. וְתַתְּנֵנוּ לְחֵן וּלְחֶסֶד
 וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל רוֹאֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה
 יֵאֱהוּדְנֵהי, שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

יש מוסיפים פסוקים אלו לשמירה:

וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר
 יַעֲקֹב כִּי אֲשֶׁר רָאִים מַחְנֵה אֱלֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם
 הַמָּקוֹם הַהוּא מַחְנֵים:

וַיִּסְעוּ וַיְהִי חַמַּת אֱלֹהִים עַל הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֶיהֶם
 וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְנֵי יַעֲקֹב: לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי
 יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהי:

וַיִּבְרַךְ יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהי וַיִּשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהי
 פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחֲנֶךָ: יִשָּׂא יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהי פָּנָיו
 אֵלֶיךָ וַיִּשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

הִנֵּה אֲנִי שֹׁלַח מִלְּאֶךָ לְפָנֶיךָ לְשִׁמְרֶךָ בַּדֶּרֶךְ וְלַהֲבִיאֶךָ
 אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִכְנַתִּי:

הַמְּלֵאךָ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע, יִבְרַךְ אֶת הַנְּעָרִים,
 וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אֲבוֹתַי, אֲבָרְכֵם
 וַיִּצְחַק, וַיִּדְגּוּ לְרוֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:

להודות ולהלל את ה' יתברך מביאה לְכָל הישועות.
 כל האומר אותה כל יום יזכה לראות נסים גלויים מבורא עולמים,
 וכל האומר תחנה זו מהלב הופך מיד מדת דין לרחמים.

תפילת הודיה לבורא עולם

מִלְךָ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲדוֹן עוֹלָם, רַבּוֹנוּ
 שֶׁל עוֹלָם, תּוֹדָה.

תּוֹדָה שְׂאֲנִי עוֹמֵד/ת כֹּאֵן לְפָנֶיךָ וּמוֹדָה לְךָ.
 וְכֹל מִה שְׂאֲנִי אוֹמֵר יִהְיֶה כֹּאֵן וּכְאֶפֶס לְעֲמַת כִּמְהָ שְׂאֲנִי
 בְּאֲמַת צְרִיכָה לְהוֹדוֹת לְךָ.

הָרִי עַל הַכֹּל אֲנִי צְרִיכָה לְהוֹדוֹת לְךָ.
 כִּי הַכֹּל מוֹמֵךְ, הַכֹּל נִתַּת לִי בְּחֵן, בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים.
 תּוֹדָה עַל כָּל הַדְּבָרִים בְּעוֹלָם.

תּוֹדָה עַל רוֹב רַבֵּי רַבּוֹת פְּעָמִים שְׁעֲזַרְתָּ לִּי, תְּמוֹכֶת בֵּי,
 הוֹשַׁעַת אוֹתִי הַצֵּלְתָּ אוֹתִי, שְׁמַחְתָּ אוֹתִי רִיפֵאתָ אוֹתִי,
 שְׁמַרְתָּ עָלַי, עוֹדַדְתָּ אוֹתִי, תּוֹדָה שְׂאֲתָה אֶתִּי תָמִיד.

תּוֹדָה שְׂאֲתָה נוֹתֵן לִי כּוֹחַ לְעֲשׂוֹת מִצְוֹת, כּוֹחַ לְעֲשׂוֹת
 מַעֲשִׂים טוֹבִים, וְכּוֹחַ לְהִתְפַּלֵּל.

תּוֹדָה עַל כָּל הַפְּעָמִים שְׁעֲזַרְתָּ לִּי וְלֹא יָדַעְתִּי לְהַגִּיד לְךָ
 תּוֹדָה.

תּוֹדָה עַל כָּל הַחֲסָדִים שְׂאֲתָה עוֹשֶׂה עִמִּי בְּכֹל רַגַע וְרַגַע.
 תּוֹדָה עַל כָּל גְּשִׁימָה וּגְשִׁימָה שְׂאֲנִי נוֹשֵׁמ/ת.

תודה לך מלך מלכי המלכים, גם על כל הדברים שאין לי.
תודה שקשה לי לפעמים, כי הכל לטובתי אפילו אם לא
תמיד ראיתי שזה לטובתי, עמוק בלב אני יודעת שכל מה
שמגיע ממך הוא הדבר הטוב ביותר עבורי, והוא נעשה
במיחד בשבילי, בהשגחה פרטית מדויקת ומשלמות, כמו
שרך מלך מלכי המלכים יכול לעשות.

תודה שלפעמים קשה לי, כי רק כך אני יודעת להעריך
את הטוב,

כי רק בשנמצאים בחשך אפשר להעריך את האור.

תודה על החיים הנפלאים שנתת לי.

תודה על הדבר הכי קטן שיש לי, כי את הכל אתה נתת
לי ולא אף אחד אחר.

תודה שאתה שומע את התפלות שלי.

בורא עולם! אני מבקש/ת ממך סליחה מעמקי לבי, אם
היו פעמים שלא הערכת את מה שנתת לי, ובמקום לומר
לך תודה, רק התלוננתי.

אני עפר ואפר ואתה אדון כל העולם, אנא אל תרחק
ממני לעולם!!!

מבוסס על פ' הסה"ק יסוד ושרש העבודה (צוּאָה ס' כ"ו)
מצוה גדולה לפרסם ולהפיץ את התפלה הקדושה הזו

תפילה קצרה לאומדה קודם הלימוד

לְשֵׁם יְחִוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינְתֵיהּ וְכוּ'. עַל
יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנַעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל
לְאַקְמָא שְׁכִינְתָא מַעְפָּרָא, וְלַעֲלוּי שְׁכִינַת עוֹזְנוֹ אִם
הַבְּנִים שְׁמַחָה, עַל יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנַעְלָם בְּשֵׁם
כָּל יִשְׂרָאֵל.

הֲרִינִי מְקַשֵּׁר עֲצָמִי בְּלִימוּד הַקְדוּשׁ הַזֶּה בְּנִשְׁמַת כָּל
הַתְּנָאִים וְהַצְּדִיקִים הַכְּתוּבִים בְּזוּהַר הַקְדוּשׁ
וּבְרֵאשֵׁם הַתְּנָא הָאֱלוֹקִי רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי וְרַבִּי
אֶלְעָזָר בְּנֵי. וְעַל יְדֵי זֶה תִּתְקַיֵּים תְּפִילַת דְּוֹד הַמְּלָךְ
עָלוּי הַשְּׁלוֹם (תְּהִלִּים ס"א ד' - ה') כִּי הִיִּית מַחְסָה לִי מִגְּדֹל
עַז מִפְּנֵי אוֹיֵב. אֲגוּרָה בְּאֶהְלֵךְ עוֹלָמִים אֲחַסֶּה בְּסִתְר
כְּנָפֶיךָ סְלָה. וְאִזְכֶּה שְׁבִלִימוּדֵינוּ זֶה יִהְיֶה שְׁפָתוֹתֵיהֶם
דּוֹכְבוֹת בְּקַבֵּר, לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאֶהְבֶּה לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ
לְיוֹצְרֵנוּ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאֵנוּ. וּבְהַדִּין סְפָרָא סְפָר
הַזוּהַר, יִפְקוֹן יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא בְּרַחֲמֵי, יִרְאֶה אֵל
עַבְדֶּיךָ פְּעֻלָּךְ וְהַדְרִיךְ עַל בְּנֵיהֶם. וְיִהִי נַעַם אֲדָנִי
אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ
בּוֹנְנָהוּ, וְיִהִי נַעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ
בּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָהוּ (תְּהִלִּים צ' ט"ז י"ז).

תפילה קודם לימוד קבלה מהאר"י זלה"ה

רבוץ העולמים ואדני האדונים. אב הרחמים
 והסליחות. מודים אנחנו לפניך יהוה
 יאהדונהי אלהינו ואלהי אבותינו, בקידה ובהשתחויה,
 שנקרבנו לתורתך ולעבודתך עבודת הקדש, ונתת לנו
 חלק בסודות תורתך הקדושה. מה אנו, מה חיינו,
 אשר עשית עמנו חסד גדול כזה. על פן אנחנו מפילים
 תחנונינו לפניך שתמחל ותסלח לכל חטאתינו
 ועונותינו. ואל יהיו עונותינו מבדילים בינינו לבינך.
 ובכן יהי רצון מלפניך יהוה יאהדונהי אלהינו ואלהי
 אבותינו, שתכונן את לבבנו ליראתך ואהבתך,
 ותקשיב אזנך לדברינו אלה, ותפתח לבבנו הערל
 בסודות תורתך. ויהיה למועדנו זה נחת רוח לפני כסא
 כבודך פריח נוח. ותאציל עלינו אור מקור נשמתנו
 בכל בחינותינו. ושיתנוצצו ניצוצות עבדיך הקדושים
 אשר על ידם גלית דבריך אלה בעולם. וזכותם וזכות
 אבותם וזכות תורתם ותמימותם וקדשם יעמד לנו
 לכל נפשל בדברים אלו. ובזכותם תאיר עינינו במה
 שאנו לומדים. כמאמר נעים ומירות ישראל, גל עיני
 ואביטה נפלאות מתורתך. יהיו לרצון אמרי פי והגיון
 לבי לפניך, יהוה יאהדונהי צורי וגאלי. כי יהוה

יאהדונהי יתן חכמה, מפיו דעת ותבונה:

רבוֹן עֲלֵמִין, דְּאַנְתָּ הוּא מְגַלִּי עֲמִיקְתָּא וּמִסְתַּרְתָּא
 וְגַלִּי רְזִיא. יְהֵא רַעְוֵא מִן קְדָמְךָ לְאַסְפְּרָא
 מְלִין בְּפּוּמָנָא, לְקִימָא בְּנָא מְקָרָא שְׁכֵתוּב, וְאַנְכִי
 אֶהֱיָה עִם פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תִּדְבֵּר. וְלֹא נִיעוּל
 בְּכִסּוּפָא קְדָמְךָ. וְנִזְכִּי לְמִשְׁמַע רְזִין עֲלָאִין דְּאוּרִיתָא
 מְפּוּמָא דְרִישָׁא דְמַתִּיבְתָא עֲלָאָה. אֲמֵן וְכֵן יְהִי רְצוֹן,
 אֲמֵן, סְלָה:

וְנִהַר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־הַגֶּן, וּמִשָּׁם יִפְרֵד וְהָיָה
 לְאַרְבַּעָה רְאשִׁים: וְהַמְשַׁבְּלִים יִזְהָרוּ כְּזוּהַר
 הַרְקִיעַ, וּמִצְדִּיקֵי הַרְבִּים כְּכּוֹכְבִים לְעוֹלָם וָעֶד: גַּל־עֵינֵי
 וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרְתֶךָ:

תפלה לרפואות וישועות

הַרְיִנִי מְקַבֵּל עָלַי מְצוֹת עֲשֵׂה נָשָׁל וְאַהֲבַת לְרַעְךָ
 כְּמוֹךָ, וְהַרְיִנִי אוֹהֵב כָּל אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 כְּנַפְשֵׁי וּמַאֲדֵי, וְהַרְיִנִי מְזַמֵּן אֶת פִּי לְלַמֵּד בְּסִפְרֵי הַזוּהַר
 הַקְדוּשׁ לְזִכּוֹת ... פב"פ (וְכַאֵן יִפְרַט בַּקְּשָׁתוֹ) [לְרַפּוּאֹת...]
 [יְשׁוּעַת ...] [לְבָנִים ...] הַיֵּשׁם יִשְׁלַח דְּבָרוֹ יַחֲזַקְהוּ
 [וְיִרְפְּאֵהוּ בְּרַפּוּאֹת הַנְּפֶשׁ וּרְפּוּאֹת הַגּוּף בְּרַמ"ח אַבְרָיו
 וַיִּשְׁמְ"ה גִּידָיו בְּתוֹךְ שְׁאָר חוּלֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּאֲרִיךְ יָמָיו
 וַיִּשְׁנֹתָיו בְּנְעִימִים] [וַיּוֹשִׁיעָהוּ בְּדַבַּר יְשׁוּעָה
 וּרְחִמִים ...] אֲמֵן סְלָה:

תפילה לאחר קריאת הזוהר

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה יֵאָהֳדוּנְהִי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבֹתַי
 שְׂוִיתֶקִים בְּנֹו עֵתָה מִקְרָא שְׁפָתוֹב "וְאֲשִׁים דְּבָרֵי
 בְּפִיךָ וּבְצֵל יָדֵי בְּסִיתִיךָ לְנִמְעַ שְׁמַים וְלִיסַד אָרְצִי",
 לְהַעֲלוֹת לְרוֹמַם וּלְתַקַּן הַרִיסוֹת וְחַרְבוֹת הַשְׁכִּינָה
 הַקְּדוּשָׁה לְקִשׁוּט וּפּוֹרְפִירָא עֲלָאָה וּלְאַרְמוֹן שְׁעַל מְכוֹנֹו
 יֵשֵׁב לְהַחְזִיר עֲטָרָה לְיוֹשְׁנָה וְקַים בְּנֹו מְהֵרָה מִקְרָא
 שְׁפָתוֹב "וְהָיָה אֹור הַלְּבָנָה בְּאֹור הַחֲמָה וְאֹור הַחֲמָה
 יְהִיָּה שְׁבַעֲתִים בְּאֹור שְׁבַעֲת הַיָּמִים". וְזִכּוֹת הַרְשָׁבִי
 הַקְּדוּשׁ וּבְנֹו רַבִּי אֶלְעָזָר, וְיוֹתָם בְּן עֲזִיָּהוּ, יַעֲמוּד לְנֹו
 לְתַקַּן הָעוֹלָם מִיּוֹם שְׁנַבְרָא עַד סוֹפֹו בְּרַצוֹנֹו וּכְרַצוֹן
 יֵרָאִיו. וּבְזִכּוֹת הַיּוֹתְנֹו עֶסוּקִים בְּחַכְמָה הַזֹּאת, עַל יָדָה
 תִּתְקַרֵּב הַגְּאוּלָּה, וְיִשׁוּעָתָה מְהֵרָה תַצְמִיחַ, לְעַלְוֵי
 שְׁכִינַת עוֹזְנֹו בְּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ. וְיִקוּיִם בְּנֹו מִקְרָא שְׁפָתוֹב
 "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹור", וַיִּזְרַח עֲלֵינוּ אֹור יְהוָה
 יֵאָהֳדוּנְהִי, בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה יְהוָה יֵאָהֳדוּנְהִי אַחַד וְנִשְׁמוּ
 אַחַד, אָמֵן נִצַּח סֵלָה וְעַד. (נִסַּח הַתְּפִלָּה מִתּוֹךְ לְשׁוֹנֵו הַקְּדוּשׁ שֶׁל

רַבִּי חַיִּים וַיִּטָּאֵל זִיע"א)

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְהוָה יֵאָהֳדוּנְהִי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי
 אֲבוֹתַי שְׂוִיתֶנִּי לְלָמוּד וּלְהַגּוֹת בְּסִפְר הַקְּדוּשׁ
 הַזֶּה זִיְהֵרָה עֲלֵאָה, וְזִכּוֹת הַתְּנָאִים הַקְּדוּשִׁים שְׁלַמְדְנוּ
 תוֹרָתָם יַעֲמוּד לְנֹו וּלְזוֹרְעֵנוּ וְנִזְפָה לְהַבְטַחַת הַנְּבִיא

(ישעיה נט, כ-כא) וְכֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְלִשְׁבֵי פִשְׁעַי בִּיעַקֵּב נַאִם יְהוָה יֵאֱהוּדוּנְהִי. וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אִוְתָם אָמַר יְהוָה יֵאֱהוּדוּנְהִי רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרֵי אֲשֶׁר שִׁמְתִי בְּפִיךָ לֹא יִמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זִרְעֶךָ וּמִפִּי זֶרַע זִרְעֶךָ אָמַר יְהוָה יֵאֱהוּדוּנְהִי מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְיִתְקַיֵּים בְּנֹו הַנְּבוּאָה (ישעיה נא, מז) וְאֲשִׁים דְּבָרֵי בְּפִיךָ וּבְצֶל יָדֵי בְּסִיתֶיךָ לְנִטְעַ שְׁמַיִם וְלִיסַד אֶרֶץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי אָתָּה. וּבְרַפְתַּ מִשָּׁה רַעִיא מְהִימָנָא תַתְּגַלָּה בְּמַהֲרָה דִּידָן, יְהוָה יֵאֱהוּדוּנְהִי בְּדָד יִנְחֲנֹו וְאִין עֲמֹו אֵל נְכַר, יֵרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׁמַח לְבַנֹו וְתַגֵּל נַפְשֵׁנוּ בִישׁוּעַתְךָ בְּאֶמֶת בְּאֵמֹר לְצִיּוֹן מֶלֶךְ אֱלֹהֶיךָ, בְּרוּךְ יְהוָה יֵאֱהוּדוּנְהִי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. (סוד ה')

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ טוֹב וּמְטִיב הַדָּרֵשׁ לָנוּ. שׁוּבָה אֵלֵינוּ [עֲלֵינוּ] בְּהַמּוֹן רַחֲמֶיךָ בְּגַלְלֵי אָבוֹת שְׁעָשׂוּ רְצוֹנָךְ. בְּנֵה בֵיתְךָ כְּבַתְחֻלָּה וְכוּנֵן מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוּנוֹ. וְהֵרְאֵנוּ בְּכַנְיָנוּ וְשִׁמְחָנוּ בְּתַקּוּנוֹ. וְהָשִׁב שְׁכִינְתְךָ לְתוֹכוֹ, וְהָשִׁב כְּהַנִּים לְעַבּוֹדָתָם וְלוֹיִים לְדוֹכְנָם לְשִׁירָם וְלִזְמָרָם. וְהָשִׁב יִשְׂרָאֵל לְגוֹיָהֶם. וּמִלֵּאָה הָאָרֶץ דַּעַה אֵת יְהוָה יֵאֱהוּדוּנְהִי לִירְאָה וְלֵאֲהַבָּה אֵת שְׁמֶךָ הַגָּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא אָמֵן בֵּן יְהִי רְצוֹן. (סי"ת)

סוד הגאולה "בראשית תמו" תקון מ"ג מתקוני זוהר השלם והמבואר

(זוהר הקדוש דף פ"ב ע"א)

א. הבנים צועקים שמע ישראל ואין קול ואין עונה

בְּרֵאשִׁית, שָׁם אֶת"ר יב"ש, וְזֶהוּ נִהַר יַחֲרַב וַיִּבֶשׁ,
 (שם ה), בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהוּא יִבֶשׁ וְהִיא
 יִבְשָׁה, צוֹנְחִים הַבְּנִים לְמִטָּה בְּיַחְוֹד וְאוֹמְרִים שְׁמַע
 יִשְׂרָאֵל, וְאִין קוֹל וְאִין עוֹנָה. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (משלי א כח) אִז
 יִקְרָאנִי וְלֹא אֶעֱנֶה.

ב. הלומוד רק תורת הנגלה טוב לו שלא נברא כלל בעולם

וְכַךְ מִי שְׁגוֹרִם שְׁתַּסְתַּלַּק קְבֵלָה וְחֻכְמָה מִתּוֹרָה שְׁבַעַל
 פֶּה וּמִתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְגוֹרִם שְׁלֹא יִשְׁתַּדְּלוּ בְּהֵן,
 וְאוֹמְרִים שְׁאִין אֵלָּא פִּשְׁט בַּתּוֹרָה וּבַתְלִמּוּד, בְּוֹדָאֵי
 כְּבֹלוּ הוּא יִסְלַק אֶת הַמַּעֲזֵן מֵאוֹתוֹ נִהַר וּמֵאוֹתוֹ גֵּן. אוֹי
 לוֹ, טוֹב שְׁלֹא נִבְרָא בְּעוֹלָם וְלֹא יִלְמַד אוֹתָהּ תּוֹרָה
 שְׁבַכְתָּב וְתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, שְׁנַחֲשֵׁב לוֹ כְּבֹלוּ הַחֲזוֹר
 הַעוֹלָם לְתֵהוּ וּבֵהוּ, וְגוֹרִם עֵנִי בְּעוֹלָם וְאַרְךְ הַגְּלוּת.

ג. אם מתחיל ללמוד היום וזה"ק מתקן את העבר שלא למד

וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי"ם תִּדְרָשׁא הָאָרֶץ דְּרָשׁא וְכו' (בראשית א יא),
 אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אָבָא, וְהִרִי קָרָא לוֹ יִבְשָׁה,

מאיפה תדשא הארץ? אמר לו: בני, כך למד תשובה לכל בני העולם, שאם אדם יחזר בתשובה, מוריד לה המעין שהסתלק, ומה שהיתה יבשה קורא לה ארץ, ולנהר שהיה חרב ויבש קרא לו מקנה המים וימים, זהו שכתוב (שם י) ויקרא אלהים לייבשה ארץ ולמקנה המים קרא ימים. באותו זמן שנקראת ארץ, מה כתוב בו? ויאמר אלהים תדשא הארץ, להוציא זרעים ופרות שהן נשמות, (דף פב ע"ב) כל אחד למינהו, אלו הנשמות שנגזרו מכסא כבודו, ואלו רוחות שנגזרו ממלאכים, ואלו הנפשות שנגזרו מהאופנים, כל אחד הוציא למינהו את כל אחד פראוי. עץ פרי - זה תלמיד חכם, עשה פרי - זו בת זוגו, לכל אחד פראוי (כל אחד הוציא למינו).

ד. הת"ח שנסמטו גדולה, פוגם יותר אם אינו לומד זוהר

ועוד, עץ פרי - זה העמוד האמצעי, עשה פרי - זה צדיק, אשר זרעו בו על הארץ - זו השכינה, שכל הזרעים נכללים בה, וכאן המצוה של פריה ורביה, לעשות פרות וזרעים, זהו שכתוב לא תהו בראה לשבת יצרה, ומי שמתפטר מפריה ורביה, באלו החזיר את אותה ארץ יבשה, ומונע ממנה ברכות, כל אחד לפי דרגתו, מי שפוגם למטה פוגם למעלה את המקום שנגזרה נשמתו.

תיקוני זוהר תיקון מ"ח

תקון שמונה וארבעים

סגולה נפלאה מרבנו האר"י זיע"א

בְּרֵאשִׁית, שֵׁם תֵּר"י, שֵׁם שֶׁב"ת, כְּגוֹן זֶה, בְּרֵאשִׁית
 - בְּר"א שֶׁת"י, וְהֵן שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, עֲלֵיהֶם
 נֶאֱמַר (שמות לא): "וַשְּׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת
 אֶת הַשַּׁבָּת" וְגוֹמֵר, שְׁתֵּי פְעָמִים הַזְכִּיר כָּאֵן שַׁבָּת, כְּנֶגֶד
 הַשְּׂכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה וְהַתְּחִינָה. "לְדַרְתֶּם", מֵהוּ
 לְדַרְתֶּם? אֵלָּא זָכָא הוּא מִי שְׁעוֹשֶׂה לָהֶם דִּירָה בְּשַׁבָּת
 בְּשְׁנֵי בְּתֵי הַלֵּב, וּמַתְּפִנֶה מִשֵּׁם יֵצֵר הָרַע שֶׁהוּא חֲלוּל
 שַׁבָּת, 'בְּרִית עוֹלָם', זֶה צְדִיק, שְׁשׂוּרִים שְׁנִיֵּהֶם עָלָיו,
 אֶחָד לְמַלְא אוֹתוֹ, וְאֶחָד לְהַתְּמַלֵּא מִמֶּנּוּ. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 הֵם כְּנֶגֶד שְׁתֵּי כְּלָיוֹת - פְּנִימִיּוֹת נִצָּח וְהוֹר, בְּנִים
 לְיִשְׂרָאֵל סְבָא - עֲמוּד הָאֲמֻצְעִי - תְּפָאֶרֶת, שְׁלֹשׁ
 פְּעָמִים שְׁבִיעִי שְׁבִיעִי שְׁבִיעִי אֵלּוּ שְׁלֹשֶׁת הָאֲבוֹת, עֲנֵג
 שַׁבָּת "וְנִהְרָ יוֹצֵא מֵעֵד"ן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגִּ'ן" (בראשית
 ב.י). וְנִהְרָ, יֵשׁ נִהְרָ וַיֵּשׁ נִהְרָ, יֵשׁ נִהְרָ הַנִּקְרָא נִהְרָ פְּלִגְיוֹ,
 וַיֵּשׁ נִהְרָ הַנִּקְרָא נַחַל קְדוּמִים, עֵדֶן עֲלִיּוֹן עָלָיו נֶאֱמַר
 (ישעיה סד) "עֵינִן לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זֹלְתָּד", זֶה הַנִּהְרָ
 הוּא אוֹת ו', הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן הָעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא אוֹת א', וְעוֹבֵר
 בֵּין אָבָא - חֲכָמָה וְאֵמָא - בִּינָה וְהוֹלֵךְ חֲמִשׁ מֵאוֹת
 שְׁנָה, וּמְבִיעַ עַד צְדִיק - יְסוּד שֶׁהוּא שְׁבִיעִי, וּמִשֵּׁם

מִשְׁקָה לְגִנָּה - מְלָכוֹת, שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. זְכַאי
 הוּא מִי שֶׁשׁוֹמֵר דִּירָה לְשַׁבָּת, שֶׁהוּא הַלֵּב, שֶׁלֹּא יִתְקַרֵּב
 שָׁם עֵצֶב הַמַּחּוּל וְכַעַם הַמֶּרֶה שֶׁהִיא אִשׁ הַגֵּיהֶנֶם,
 שְׁעָלֶיהָ נֹאמֵר (שְׁמוֹת ל"ה): "לֹא תִבְעְרוּ אִשׁ בְּכָל
 מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת", וְכֵן הוּא וְדַאי, שֶׁכָּל מִי
 שֶׁכּוֹעֵם כְּאֵלוֹ מְדַלֵּק אֶת הָאִשׁ שֶׁל הַגֵּיהֶנֶם. אֲרַבְעִים
 מְלָאכוֹת חֹסֵר אַחַת, הֵן כְּנֶגֶד אֲרַבְעִים מְלַקְיוֹת חֹסֵר
 אַחַת בְּשַׁבָּת, וְהֵם עֲשָׂרָה שְׁלָקָה אָדָם, וְעֲשָׂרָה לְחוּתָה,
 וְעֲשָׂרָה לְנַחֵשׁ, וְתִשְׁעָה לְאֲדָמָה, וּבְגִלּוֹל זֶה אָמְרוּ בְּעַלֵּי
 הַמִּשְׁנָה אֵין לֹקִין בְּשַׁבָּת, שֶׁאֵלוֹ הַמְּלָאכוֹת הֵן נְחֻשְׁבוֹת
 לְיִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד מְלַקְיוֹת. יְצִיאֹת הַשַּׁבָּת שְׁתַּיִם, הֵם
 עֲקִירָה וְהַנְּחָה, שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָם בְּבֵת אַחַת, מִי שֶׁעוֹקֵר
 חֶפֶץ מִמְּקוֹמוֹ וּמְנִיחַ אוֹתוֹ מְחוּץ לְמְקוֹמוֹ וּמְרִשׁוֹתוֹ,
 כְּאֵלוֹ עָקֵר אֶת אֵילָן הַחַיִּים, שֶׁהוּא אוֹת בְּרִית, וְהַנְּחִיחַ
 אוֹתוֹ בְּרִשׁוֹת נְכַרְיָה. מִי שֶׁעוֹשֶׂה אֶת זֶה, גּוֹרֵם לְעֻקּוֹר
 נְשָׁמְתוֹ מְרִשׁוֹת שְׁלָה וּמְנִיחָה בְּרִשׁוֹת אַחֲרֵת, שֶׁהִיא
 מְרָה וּמַחּוּל, וְזֶה גֵרֵם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּעְקְרוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 וְגָלוּ לְאֶרֶץ נְכַרְיָה, שֶׁהִיא רִשׁוֹת הַרְבִּים, וְכֵן הוּא מִי
 שֶׁמּוֹעֵל בְּאוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ שֶׁלוֹ וּמַעְבִּיר כַּח לְרִשׁוֹת
 נְכַרְיָה. שַׁבְּתָא"י הוּא טַחּוּל, חַמּוּ"ה, - אִשָּׁה רָעָה וּמְרָה,
 שַׁבְּתָא"י עָלְיוֹ נֹאמֵר: "וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מַיִם", מַיִם אֵין
 בּוֹ אֲבָל נְחֻשִׁים וְעֻקְרָבִים יֵשׁ בּוֹ, וְהוּא רָעֵב וְצָמְאוֹן

וְקִינָה וְהֶסְפֵּד וְחִשְׁכָּה וְעֶרְפָּל - אֶפְלָה, וְהִיא גְלוּת לְיִשְׂרָאֵל, וְצָרִיכִים יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לָהּ שְׁנַיִם בְּכַל, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ, וְהוּא דְבוּר שֶׁל חַל שֶׁהוּא אָסוּר בְּשַׁבָּת, וְכֹאשֶׁר לֹא מוֹצֵאת מְקוֹם לְשֵׁרוֹת שָׁם, הִיא בּוֹרַחַת, כְּמוֹ הַשְּׁפָחָה שֶׁל אֲבֵרָהּם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ: "מִפְּנֵי שָׂרִי גְבֵרְתִי אֲנִי בְּרַחַת". מְחוּל עָלָיו נֶאֱמַר: "שֶׁל נְעֻלָּךְ מֵעַל רִגְלֶיךָ", נֵעַל מִטַּנֵּף שֶׁל טַפָּה סְרוּחָה, כִּי הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אֶתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הוּא, זֶה שַׁבָּת, וְעָלָיו אוֹמֶרֶת הַשְּׂכִינָה: "פִּשְׁמֹתַי אֶת בְּתַנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשְׁנָה, רַחֲצֵתִי אֶת רִגְלֵי אֵיכָכָה אִטְנִפִים", וּמִפְּנֵי זֶה צָרִיךְ בֶּן אָדָם בְּשַׁבָּת לְשַׁנּוֹת בְּלְבוּשִׁים, בְּנֵר וּבִמְאֻכָּלִים, וְצָרִיךְ לְהִיּוֹת מוֹסִיף מֵחַל עַל הַקֶּדֶשׁ, וְכֹל הַמוֹסִיף, מוֹסִיפִים לוֹ נֶפֶשׁ יִתְּרָה בְּשַׁבָּת, וְכֹל הַגּוֹרֵעַ מִפְּסִידִים לוֹ אוֹתָהּ נֶפֶשׁ יִתְּרָה חֵם וְשָׁלוֹם וְכֹל הַמוֹסִיף, מוֹסִיפִים לוֹ נֶפֶשׁ יִתְּרָה בְּשַׁבָּת.

כשהנך מקדיש דקה בלבד ללמוד דף זהר ומצטרף ל-250.000 לומדי הזוהר הקדוש נחשב כאלו אתה מסיים 250.000 פעמים כל ספר הזוהר!!! - ויתקבלו תפלותיך ומשאלות לבך, כי התנאי לקבלת התפלות וקריאת שמע הוא למוד בזוהר כל יום (תיקוני' תיקון מ"א). על כן כל אדמו"ר, ראש ישיבה, רב עיר, רב שכונה, רב בית מדרש, מגיד שיעור של דף היומי, מלמד תינוקות של בית רבן טהורים, יקח בחשבון איזה נחת רוח הוא יכול לעשות להקב"ה, ולהציל את עם ישראל מכל הצרות בלומדו זוהר הקדוש דקה אחת עם הצבור, וכך כל עם ישראל יכנסו בתבת נח, וינצלו ממלחמת גוג ומגוג, כמו שכתב הזוה"ק, רבי חיים וויטאל, והרמח"ל ז"ע, ועיין עוד "אור הזוהר".

פתיחה אליהו הנביא

לקבלת התפלה. (עבודת הקודש מורה באצבע סוף סימן י'). והרי"ח הטוב כתב, שבאמירתה מסוגל לברור ניצוצי הקדושה (בא"ח, פ' בהר סוף ההקדמה).

כתב הרמ"ק: טוב לומר תפלת פתח אליהו זכור לטוב הנזכרת בריש ספר תיקוני הזוהר (סדר רבי שבתאי מראשקוב). וכתב החיד"א, אשר קבלו רבנן קדישי, שהיא מסגלת

פְּתַח אֱלֹהֵי הַנְּבִיא זְכוֹר לטוֹב וְאָמַר. רבוֹן הָעוֹלָמִים שְׂאֵתָה הוּא אֶחָד לְבָד, וְלֹא בְּחֻשְׁבוֹן הַמְּסַפְּרִים. אֵתָה הוּא עֲלִיּוֹן מֵעַל כָּל הָעֲלִיוֹנִים, נִעְלָם מֵעַל כָּל נַעְלָמִים. וְאִין מַחְשְׁבָה אוֹ תַפְיֶסָה בְּךָ לְהַשִּׁיגְךָ כָּלֵל. אֵתָה הוּא שְׁהוֹצֵאת וְגַלִּיתָ עֶשֶׂר תְּקוּנִים, וְקוֹרְאִים לָהֶם עֶשֶׂר סְפִירוֹת, לְהַנְהִיג בָּהֶם עוֹלָמוֹת סְתוּמִים שְׂאִינָם נִגְלִים וְעוֹלָמוֹת הַנִּגְלִים. וּבָהֶם אֵתָה מַתְּכֶסָה מִבְּנֵי אָדָם, וְאֵתָה הוּא שְׁקוֹשֵׁר אוֹתָם וּמַיְחֵד אוֹתָם. וּמִפְּנֵי שְׂאֵתָה מִבְּפָנִים, כָּל מִי שְׂמַבְדִּיל וּמַפְרִיד אֶחָד מִחֻבְרוֹ, מֵאֵלוֹ עֶשֶׂר סְפִירוֹת, נַחֲשָׁב לוֹ כְּאֵלוֹ הוּא מַפְרִיד בְּךָ. וְאֵלוֹ עֶשֶׂר סְפִירוֹת, הֵם הוֹלְכִים כְּסֻדְרָם, אֶחָד אַרְוֶה, וְאֶחָד קֶצֶר, וְאֶחָד בִּינוּנִי. וְאֵתָה הוּא שְׂמַנְהִיג לָהֶם. וְאִין מִי שְׂמַנְהִיג לָךְ, לֹא מִלְמַעְלָה וְלֹא מִלְמַטָּה וְלֹא מִכָּל צַד שְׁהוּא. לְבוֹשִׁים תִּקְנֶתָ לָהֶם, שְׂמֵהֶם פּוֹרְחִים נְשָׁמוֹת לְבַנֵי אָדָם, וְכִמָּה גּוֹפִים תִּקְנֶתָ לָהֶם, שְׂנַקְרָאוֹ גּוֹפִים כָּלִפִּי הַלְבוּשִׁים שְׂמַכְסִים עֲלֵיהֶם, וְנַקְרָאִים בְּתַקּוּן הַזֶּה. הַחֶסֶד זְרוּעַ יְמִין. גְּבוּרָה זְרוּעַ שְׂמָאל. תַּפְאֶרֶת כְּנָגֵד הַגּוֹף. נִצְחַ וְהוּד כְּנָגֵד שְׁנֵי רִגְלָיִם. יְסוּד – שְׁלִימוֹת הַגּוֹף, וְהוּא אוֹת בְּרִית קוֹדֶשׁ. מַלְכוּת נַקְרָאת פֶּה, תוֹרָה שְׂבַעַל פֶּה קוֹרְאִים לָהּ. מִדַּת הַחֻכְמָה הִיא הַמַּחַת, הִיא הַמַּחְשְׁבָה שְׂבַפְנִים. מִדַּת הַבִּינָה הִיא הַלֵּב, וּבֶה הַלֵּב מִבִּין, וְעַל אֵלוֹ שְׁנֵיהֶם [הַחֻכְמָה וְהַבִּינָה] נֶאֱמַר, הַנְּסַתְרוֹת לֵה' אֱלֹקֵינוּ. כְּתוּר עֲלִיּוֹן, הוּא כְּתוּר מַלְכוּת, וְעֲלִיוֹ נֶאֱמַר מַגִּיד

מראשית אחרית, והוא הראש שמניחים עליו תפלין, ובנשמה הפנימית מאיר שם אות יוד ואות הא ואות ואו ואות הא, שהוא דרך אצילות, והוא משקה את האילן בזרועותיו וענפיו, כמים שמשקים את האילן, ומתרבה ומתגדל באותה ההשקאה.

רבוץ העולם, אתה הוא עליון על כל העליונים, וסבת כל הסבות, ואתה משקה את הספירות שנקראים אילן, בנביעת המעין, ואותו אור המעין הוא כנשמה לגוף, שהוא חיים לגוף. ובה אין דמיון, ואין דמות מכל הספירות והנבראים הפנימיים והחיצוניים. ובראת שמים וארץ. והוצאת מהם שמש, וירח, וכוכבים ומזלות. ובארץ בראת אילנות ודשאים, וגן עדן, ועשבים, וחיות ועופות ודגים ובהמות ובני אדם. להפיר ולהודיע בהם עליונים, ואיך יתנהגו בהם עליונים ותחתונים, ואיך נכרים ונודעים עליונים ותחתונים, ואין מי שיודע ומשיג באין סוף ברוך הוא כלל. ובלעדי אורו יתברך, אין יחוד בעליונים ותחתונים, ואתה נפר ונודע אדון על כלם, ולכל ספירה לכל אחד יש שם ידוע, ובשמות הספירות נקראים המלאכים. ואתה אין לך שם ידוע, שאתה הוא ממלא ומחיה את כל הספירות הנקראים בשמות. ואתה הוא המשלים וממלא את כולם וכאשר אתה מסיר את השפעתך מהם, ישארו כל השמות כגוף בלי נשמה. אתה הוא חכם ולא על ידי החכמה הידועה בספירות, אתה הוא מבין ולא על ידי הבינה הידועה בספירות. אין לך מקום קבוע וידוע, אלא הנהגתך להודיענו תקיפה וחזקה לבני אדם. ולהראות להם איך מתנהג העולם בדין וברחמים, שהם צדק ומשפט כפי מעשי בני אדם. דין הוא הגבורה. משפט הוא העמוד האמצעי. צדק היא המלכות הקדושה. מאזני צדק, שני עמודי האמת. הין צדק, היא אות ברית. הכל להראות

איך מתנהג העולם אבל לא שיש לה צדק הידוע שהוא דין ולא משפט הידוע שהוא רחמים, ולא מכל אלו המדות כלל.

קום רבי שמעון ויתחדשו סודות עליונים על ידך שהרי רשות נתנה לה לגלות רזים נסתרים על ידיך, מה שלא נתן רשות לגלות לשום בן אדם עד עתה. קם רבי שמעון פתח ואמר: לה ה' הנהגות הגדולה, חסד והגבורה, והתפארת, והנצח, וההוד. כי כל – יסוד, בשמים ובארץ. לה ה' הממלכה – מלכות. והמתנשא לכל לראש. עליונים שמעו, אלו ישני חברון, והרועה הנאמן, התעוררו משנתכם. "הקיצו ורננו שוכני עפר", הם אלו אותם הצדיקים, שהם מחלק השכינה שנאמר בה, "אני ישנה ולבי ער", ואינם קרויים מתים אלא ישנים, ובשביל זה נאמר בהם, "הקיצו ורננו" וגו', משה הרועה הנאמן, אתה והאבות. התעוררו לשמח ולעורר את השכינה שהיא ישנה בגלות, שעד עתה, הצדיקים כלם רדומים, ושינה בעיניהם. מיד נתנה השכינה שלש קולות, לנגד הרועה הנאמן, ואמרת לו: קום הרועה הנאמן. שהרי עליך נאמר "קול דודי דופק", אצלי בארבע אותיות שלו, ויאמר בהם בכחם, פתחי לי אחותי רעייתי יונתי תמתי". שהרי כתוב: "תם עונך בת ציון לא יוסיף להגלותך" שהרי ראשי מלא טל ומדוע מלא טל? אלא אמר הקדוש ברוך הוא, את השכינה חשבת, שמיום שנחרב בית המקדש, שעליתי לבית המקדש של מעלה, ועליתי לישובי – ירושלים של מעלה? אין זה כף, שבאמת לא עליתי לביתי כל זמן שאת בגלות! הרי לה סימן, "שראשי נמלא טל" והא היא השכינה בגלות, השלמות שלה והחיים שלה הוא בסוד טל, וזה הוא סוד אות יו"ד אות ה"א אות נא"ו ואות ה"א היא השכינה שאינה בחשבון ט"ל, אלא אות יוד אות הא ואות נא"ו עלים האותיות לחשבון ט"ל, שהשם הזה ממלא את השכינה

ממעין הנובע של כל המקורות העליונים, מיד קם הרועה הנאמן והאבות הקדושים עמו. עד כאן סוד היחוד.

ויהי רצון מלפני ה' העתיק יומין הקדוש מכל הקדושים ונסתר מכל הנסתרים נעלם מהכל. שיתמשך טל העליון ממנו להשפיע ולמלאות הראש של זעיר אנפין ולהמשיך שפע לשדה תפוחין הקדוש בהארת פנים ברצון ובשמחת הכל. ויתמשך מלפני ה' "העתיק יומין הקדוש מכל הקדושים, ונסתר מכל הנסתרים נעלם מהכל. רצון ורחמים חז, וחסד, בהארה עליונה, ברצון, ושמחה, עלי ועל כל בני ביתי, ועל כל הקרובים אלי, ועל כל ישראל עמו. ויפדה אותנו מכל הצרות הרעות שבאות לעולם, ויכין וינתן לנו מזון ופרנסה טובה בלי צרה ומצוקה, מהמזל העליון, שכל המזונות ממנו משתלשלים. ויצילנו מעין הרע, ומחרב מלאך המות, ומהדין של גיהנום. ויתן לנו, ולכל נפשוננו, חן וחסד, וחיים ארכים, ומזונות ברווח, ורחמים, מלפניו, אמן כן יהי רצון. אמן ואמן.

אמר רבי שמעון, הרימותי ידי בתפלות, למעלה שפאשר הרצון העליון למעלה למעלה, עומד על אותו הרצון שלא נודע ולא נתפס כלל לעולם. הראש הסתום ביותר למעלה ואותו הראש הוציא מה שהוציא, ולא נודע, והאיר מה שהאיר, והכל בהעלם. ורצון המחשבה העליונה, לרדף אחריו לקבל הארה ממנו. כעין מסך אחד נפרס, ומתוך אותו המסך על ידי רדיפת זו המחשבה העליונה מגיע ולא מגיע עד אותו המסך ומזה האיר מה שהאיר וכשקבלה אותה המחשבה העליונה היה עתיק מאיר באור סתום שלא נודע וזו המחשבה לא ידע ואינו משיג גודל האור, אז הכה אותו האור שהוא סוד המחשבה שלא נודעה הכה בהארת מסך העומד והאיר ממה שאינו ידוע ומשג, ולא נודע ולא התגלה

ואז זה האור של המחשבה שלא נודעה הכה פעם ב' בהארת המסך העומד ועל ידי זה האירו כולם כאחד ונעשו ונתקנו תשעה היכלות ואלו ההיכלות אינם אורות ואינם בבחינת רוח ואינם בבחינת נשמות ולא יש מי שעומד בהם בבחינת חיה. הרצון של כל תשע האורות, שעומדים כלם בכח המחשבה שהוא אחד מהם בחשבונם כולם רוצים לרדף אחריהם בזמן שעומדים במחשבה ואינם משיגים אותו ולא נודע להם כלל ואלו לא קימים לא ברצון ולא במחשבה העליונה תופסים בה מעט הארה ולא תופסים. באלו נמצאים כל סודות האמונה וכל אותם האורות מסוד המחשבה העליונה, משם ולמטה כולם נקראים בערכם אין סוף. עד כאן מגיעים האורות בדקות ולא מגיעים, ולא נודעים מהותם, אין כאן השגה של רצון ולא השגה של מחשבה כאשר מאירה המחשבה ולא נודע לו מי מאיר אז מתלבש ונעלם בתוך בינה ומאירים למי שראוי להאיר ומתחבר זה עם זה עד שנכללים ונחשבים כולם לאחד ובסוד הקרבן כאשר עולה עשן הקטרת, כולם נקשרים זה בזה ומאירים זה בזה, אז עומדים כולם בסוד עליה והמחשבה עולה ומתעטרת באין סוף. זה האור שמאירה ממנו מחשבה עליונה (שלא נודע בה כלל) נקרא אין סוף וממנו נמצא ונאצל ומקיים ומאיר למי שמאיר ועל סוד זה הכל עומד, אשרי וזך חלקם של הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא.

